

701274

401274

I. 427.04
I. 427.04

Hedem Kolikrot 303

Op hej ant 30 foran kon
wamnu god wänu
goden illu

gylt og oisjan

Vit. IX

[Faded handwritten text]

[Faded handwritten text]

Dehä my

[Decorative flourish]

Vit. 5.00

[Faded handwritten text on the left side]

EDOM OSTORA.

Avagy,

ABDIAS PROFETA LA-
tásának, egynéhány ELMELKE-
DESEK BEN foglaltatott
világos

MAGYARA-

ZATTYA:

Mellyet

N. 955

Az Lofonci *Helvetica Confession* levő ke-
resztyén Ecclesiában, élő nyelvel hirde-
tett; most pedig némelly Istenessen
buzgolkodóknac kívánságokra
ki-is bocsátott,

CSUZI C. JAKAB.
D. E. P.

M

DEBRECZENBEN

DEBRECENI REF. FŐISKOLA
KÖNYVTÁRA

Nyomt: ROSNYAI JÁNOS által. 1682.

1. Thessal. 5. v. 19, 20, 21.

Az Istennek Lelket el ne olcsátok. A' Profétálásokat (avagy, *Írásnak magyarázatit*) meg ne utalljátok. Mindeneket meg-nrohálljátok: a' mi jó azt meg-tarcsátok.

1. Chor. 14. v. 3.

A' ki profétál (avagy, *Írást magyaráz*) az embereknek szoll épületet, intést és vigasztalást.

MAVYK
1871

A' sok terek alatt kívánatossan zöldellő

PALMA-FANAK,

A' Lofonci Helvetica Confession lévő
Szent Gyülekezetnek. Ismét:

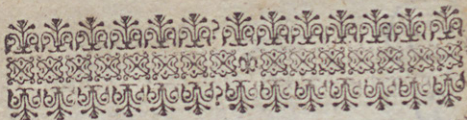
T. COMAROMI ISTVAN Uramnak, *ACSI* Lelki pásztornak, és az *TATAI Districtus*bá érdemes Seniornak.

T. ALISTALI GYÖRGY Uramnak, *Szőnyi* Lelki tanitonak, és a' *Sz. Collecták*nak hűféges Gondviselőjének.

T. MAROSI ISTVAN Sogor Uramnak, *Udvardi* Prédikátornak.

T. KÖLYKEDI IMRE Uramnak, a' *Perbetei* Ecclesiában Istennek hűféges Szolgájának.

Az Urban kedves Atyámfiainak, kegyelmet és békeséget az Ur Istentől, a' *Jesus Christus* által kívánok.

A J A N L O

NEMES, NEMZETES,

Beccsületes szemelyek, Lofö-
ci Ecclesiának kegyes tagjai, nehaj
kedves Hálgatoim, bizodalmas
Patronus Uraim! Leg elsöben - is
kegyelmeteket kell meg-f;ollita-
nom ez munkámnac ajánlo leve-
leben, és igaz okait elő f;ámlálnó
mellyekre nézve nem csak illen-
dönek, hanem ugyan f;üksegesnek
is itéltem, ez forgolodásomnac a
jánlásával kegyelmeteket meg-
tis;telnem. Tudniillic:

I. *Mert* ez edgynéhány *Elmél-
kedéseket* kegyelmetek között lak-
tomban f;edegettem öszve.

II. *Mert* ugyan kegyelmetek
között élő nyelvel az Ur tisztele-
tinek közőnseges helyén kiis hit-
dettem.

III. *Mert* a' kegyelmetek kö-
zöt

L E V E L.

zött hat esztendőig valo lakáső-
 nac, mind csendes s' mind pedig
 fok nyughatatlansággal terhes ál-
 lapottyánac, bizonyos emlekezte-
 tő *Oszlopául* akarom ez fáradságo-
 mat kegyelmetek előtt fel-emelni.
 Ugyan is jól tudgya kegyelmetek,
 hogy le-telepedven kegyelmetek
 között 1673. esztendőben, csak
 hamar hozzá fogék ez *Abdiás* Ma-
 gyarázattyához; de hamar félben-
 is s;akada az él-kezdet munkánac
 folyása; reám, s;oc kegyes lelkekkel
 edgyütt, *nem mint gyilkosokra, a-
 vagy lopokra, avagy gonosztévőkre,
 avagy más ember dolgaiban álnokul
 practikálókra, hanem mint keresz-
 tyénekre következett s;omorú rab-
 ság és hallatlan s;ámkivettetés ál-
 tal.* Aldott légyen pedig az én Iste-
 nem, ki engemet nem csak meg-
 szabadított mint a' madarat a' ma-
 darásznaclörübül, és az oroszlánnacl
 szájából; hanem a' fok felelmek,

1. Petr.
4. 15. 16.

Psalmo.
124. 7.
2. Tim.
4. 17.

A J A N L O

rettegések, fegyver zörgések, puf-
tulásoc, vér ontásoc között-is, erőt
adott ez s;ent s;ándékomnac vég-
ben vitelére.

IV. *Mert* a' Lofonci Ecclesiá-
ban talám nincsen csak egy sze-
mély-is, ki azt merné mondani,
hogy ezen *Elmélkedéseknek* ki-hir-
detésekor mindenkor jelen volt
volna a' Gyülekezetben, es hogy
ezek között csak egy *Predicatiót*
sem mulatott volna el: Azért, ha
ki ebben vádollya magát, vegye ke-
zében e' könyvecskét, es s;orgal-
matos olvasással orvófollya élé-
beni fogyatkozását.

V. *Mert* a' mit meg-hall-is em-
ber, gyakorta feledékenységben
mégyn nála: az Irás pedig reá em-
lekeztett az el-feledett dolgokra is.

VI. *Mert* Isten akarattýából
távul esvén kegyelmetektúl, ha e-
gyébbel nem tudoc, ezzel igyeke-
zem kedveskedni, es jo hírét-ne-

L E V E L.

Vét becsületeffen terjes;teni kegyel-
meteknek: semmit nem kételked-
ven, hogy az mint élő nyelvel valo
tanításom kedves volt kegyelme-
tek előtt, ugy ez irás által való ok-
tatásommal is kedvet találóc ke-
gyelmeteknél.

Meg-fzollitom másod rendben
kegyelmeteket-is *Tiszteletes* A-
tyác, Christusban Atyámfiai, és
csak rövideden jelentem igaz fun-
damentomit, miért akartam a' ke-
gyelmetek *Tiszteletes* nevét ez
munkám eleiben tenni. tudniillic:

I. Mert az Istennek nálam lévő
ajándékot, mellyeket ő Felsége mī-
den érdemem kívül velem közlôt,
mindenkoron nagy becsülettel, ö-
römmel, és buzgosággal emlitet-
te kegyelmetek, látván s' olvasván
leg közelebb a' *Lelki bölcseségre ta-
nító OSKOLA* nevü könyve-
met; kívánta-is kegyelmetek Isten-
től, hogy láthassa ez után-is jo gyü-
möl-

A J A N L O

mólcsét fáradságonnac.)

II. *Mert* kegyelmetek (s' nevezet szerént kegyelmed *T. Alistáli György* K. Uram) kegyessen intettis arra, hogy ha mi munka volna kezem között, ne tartoztatnám meg a' közönséges háfontul.

III. *Mert* tudván kegyelmetek ezen munkánac ki-bocsáttatására való elégtelenségemet, Istenes adakozásával elő-segilleté szándékomat.

IV. *Mert* bizonyossan nagyob kedvesseget remenlettem másoc előtt-is ez munkámnac, ha az kegyelmetec neve és *Pátröciniuma* alatt jönne világra, ertői s' javalloi leven kegyelmetec azoknac az Sz: írásbeli *Igafságoknac*, mellyeket e' Predikációkban be-foglaltam.

Phil. 4. 1. Annac-okáert, oh én örömem és *Coronám* Lofonczi Sz: Ecclesia! en f:ándékomnac dicséretes elő-mozdítói *Tiszteletes* Atyác s' Atyafiác!

vegye

L E V E L.

vege kegyelmetek örömmel és tíf;-
 ta szível ez csekély ajándékimat,
 takargassa az bal itélet tévök ellen
 mindenütt becsületemet; erôtelē-
 segimet s' fogyatkozásimat szere-
 tetivel fedezgeffe: ha mi épületet
 ezekbül vehet, Istennek tulajdoni-
 cson érette dicsőséget, és hogy Ő
 Sz. Felsége több hasznos munkák-
 rais énnekem szolgáltasson időt,
 akaratot s' tehetséget, az Ur Istē-
 nek buzgovan könyörögjön. Irtam
 Kocson, az én jómra engemet meg ^{Pfal. 119.}
 alazo Istenemtül reám bocsátott ^{17.}
 keresztfelész alat való nyögésim-
 kor, Karácsony havának XII. dik
 napján. 1680. esztendőben.

Kegyelmeteknek

a' Christusban Attyafia.

Csuzi C. Jacab.

**

Keresz-

Keresztyén Olvasó!

HA *Secularis* ember vagy-is, kire Isten a' Gyülekezetben való tanítást es az ő titkainac sáfárlását s' az ő Fia által lett meg-bekéltetésnek kiszolgáltatását nem bizta: ugyan ne utáld meg ez Munkánac olvasását, hogy épülhes naponként a' mennyei tudományban:

1. Cor. 4.
1.
2. Cor. 5.
18.

Joh. 5.39. mert néked-is mondotta az Ur Christus: *Visgállyátok az Irásokat.*

Act. 17.
11.

Ha *Nemes elméjűnek* kívánsz mondatni, az *Írásokból tudakozzad* a' mit a' Predicállotul hallasz, mint az *Bæroabéliek*. Így leszel *boldog* ha olvasod es meg tartod a' profetálásoknac befèdit.

Apoc. 1.
3.

Ha *Egyházi Tanító* vagy pedig, és *Abdiás Profétát* a' Gyülekezetben akarod magyarázni, próbáld meg ha veheted é hasznat e' kis munkámnac, s' élly vele bölcses-séggel;

KERESZTYEN

séggel; a minemű Ecclesiában s; ol-
gálsz, annac külső s' belső állapot-
tyához s; abván tanit. fodat, a' Ma-
gyarázatott mindenütt koveessed,
az hasznokban valo *Applicatiokat*
pedig meg válogassad és épületestű
változtassad, nehól bővicsed, ne-
hol rövidicsed, A' ki pedig rend-
szerent nem magyarázod-is *Abdi-*
ást, im megmondom miképpen ve-
heted hasznát ez Irásnac. A' ke-
vélységnek veszedelmes undoksá-
gát akarod-é halgatoid előtt meg-
mutatni? tekincs-meg az VI.-dik
Predicatióban valo *Tanuságot*: an-
nac meg-bizonyítására valo ed-
gyik Sz. íráshéli *Locust* magya-
rázd-meg, s' az után a' *Tanuságot*
Hasznaival edgyütt tractálhatod.

Ha az *kegyetlenség*ről akarsz ta-
nítani, keresd fel az XII. - dik Pre-
dicationac *Tudományát*, és egy
próbáló bizonyságot válasz ma-
gyarázatra. Akarodé kijelenteni az

O L V A S Ó.

*erős helyekben való bizakodásnak
haszontalanságát? az VII.-dik Pre-
dicationac Tanuságát vedd-fel &c.
Mind ezeket pedig azoknac irom,
kik hasznát akarjác venni mun-
kámnac : egyebekkel nem
fokat gondoloc Légy egf-
ségben jó lelki ésmére-
tű Olvasó.*

Lelked javát kíváno Atyádsia,

C. C. J.

A' Tiszteletes Tudos Ferfiunak Cseh Csuzi Jacob Uramnak Sz. I. M. D. és a' Kotsi Ecclesiának ditséretes és hasznos Lelki Pasztorának mostan Hobadiás Prophetiáját fontos rövidségben Sz. Predicatiokkal magyarázó munkájának megékeztésére írott.

Eörvendező versek ez 2. Petr. I. v. 19. 20,

R Agyogván Tündöklék az igazság napja
Christus, bűn fellege edgy el oszlatoja
Evangeliumi Tudomány valloja
Homály nélkül ennek világos látoja.

Mégis az Apostol erős bizonságot
Nemzetihez képest nagyob Tanuságot
Lattatik elesebb fényü sugárságot
Elézzenni, hitre felsőbb méltoságot.

Nevezi Propheták régi beszédeknek
Mellyeket villongás nélkül mind bé vették
Régi voltaért-is szentséggel tisztelték
Csalatkozhatatlan erejűnek hittek.

Nem mint ha volt volna nagyobb világosság
Azokban hitelre mellyeb hathatoság,
De kiket bé venne akkori Sidoság
Kik szerint-is lenne Christusrul igazság.

A' szent Prophetákban meg irt szent Tudomány
Nem volna valami emberi Találmány,
Lelkünk igazgató Isteni hagyomány,
Ennek vizsgálása hasznos lelki szakmány.

Akkor s' ez napon-is a' kik ezt követik
Az Evangéliom mellé teszik s' vetik

Setétségben gyujtott Lámpás gyanánt veszik,
Ditséretnek földgyat minnyajan érdemlik.

Cseh Csuzi Jakabot ebben illet nagy rész.
A' ki dolgát láttya Velem mondani kész.
Abdiás Profétát fejtegetni mérész.
Csillámlo tüköre jo tétemenynek lesz.

Ertelmes ékes szok gyönyörködtetik szád
Kivánt szép dolgokat irdogal kis pennád.
Istenünk erejelégyen erős pálczád,
Jövendôben szine látása Koronád.

Amen.

Atyádfia a' Jesus szerelmében KÖLESERI
SAMUEL a' Debr. Ecclesiának Lelki
Pasztora, és azon Tractusbeli
Isten szolgainak Seniora.

Ad eundem.

Vett ajándékkiddal bölcsen élő Sáfár,
Egyenes lélekkel tisztet tevő Kulcsár,
Tiszteletes Urunk! mig szánkon nem lesz zár,
Ely, mondgyuk minnyajan, mert meg haldod
még kár!

Romladozott falát a' lelki Sionnak.

Két kézzel épited e Magyar Hazának
Vigyász mint örallo nincs szünte Munkádnak
Országunk szegletin foly hire dolgoznak.

Sok gondaid között terhes tisztet szerint
Ekesítet földünk ezzel nem valamint
Oltod Talentomod allandó mod szerint,
Tanítván, szó kívül, sok szép irásiként.

Proféta Profétát Profétából nyomoz

Ira ma értésre nagyobb vilagot hoz,

Profetát, melyre nyolc Profé-

profeták profetáltak. A' d'cuzs. Galyan

1627

Profeták

A B D I A S.

1. Abdiáfnac látása. Így szoll az Úr a' Jehova Edomrol: Avagy Edom ellen. Hirt hallottunc a' Jehovától, es hogy a' pogányokhoz követ bocsáttattott: kellyetec fel hogy támadgyunc Ő ellene haddal.

2. Imé kicsinnyé tételek tégedet a' pogányoc között, és te igen utálatos leszeß.

3. A' te bivednec ke vélységé csalt meg tégedet, ki lakozol kősziklánac hasadékiban, a' te magas lako helyedben; ezt mondván bivedben: kicsoda vetnele engemet a' földre?

4. Ha fel emelkednél-is mint az Saskefelyő, és ha i' csillagoc között helyheztetnéd-is a' te fészketed; onnét-is levetnelec tégedet, azt mondgya a' Jehova.

5. Mimodó vágattattál ki? ha lopoc jötenec volna reád, avagy étczakai tolvajoc; vallyon nem annyit loptanac volnaé, a' mennyi nékiec elég lett volna? Ha bölcöd jötenec volna reád, avagy nem hatnac volnaé valamelly gerézdeket?

6. Mimodon kerestettec meg Ésaunac *ioßági*, felkerestettec az Ő elrejtett *kincsei* avagy rejteki?

7. Határodig ki üz nec tégedet minden frigyestársaid, meg-csalnac tégedet, erőt ves nec rajtad a' te békeféged nec emberei, a' te kenyeresid sebet ejtenec rajtad, mely nec nem *leszen* értelme.

8. Nemde azon a' napon, azt mondgya a' Jehova,

nem vessemé ki a' bölcseket Edombul, és az értelmet Esau hegyérül?

9. Es megrémülne a' te erőseid ô Thémán; mert kivágattatic minden Esau hegyérül az ôldök lésne miatta.

10. Az te atyádfia a' Jácob ellen való erőfac-tételert elborétt tégedet a' gyalázat, és kivágattatol mind ôrôcké.

11. Mert az napon ellenébe állottál, melly napon az idegenec fogva-vésic vala az ô seregét, és a' kívül valoc bémenvén az ô kapuin nyilat avagy sorlot vetnecc vala Jerusálemre, te is azoc közzül edgyic valál.

12. Azért ne nézzed a' te atyádfia napját, az ô elidegenítettésének napját: és ne ôrülly Judánac fia in az ô veszedelmeknek napján, és ne nevelled ôtet az ô megborongattatásának napján.

13. Ne meny bé az én népemnek kapuján az ô nyomoruságának napján, és ne nézzed te is az ô nyavalyáját az ô nyomoruságának napján: és ne nyully az ô jószágához az ô nyomoruságának napján.

14. Es ne állj a' kettős-utra, avagy töréfre hogy elvesseled azokat kic elhaladnának, és el ne árullyad az ô maradékit az ô borongattatásának napján.

15. Mert közel vagyon a' Jehovánac napja minden pogányoc ellen: a' miéppen cselekedtél, ugy cselekednecc teveled-is a' te fizetésed vissza-tér a' te fejedre.

16. Mert mivel hogy ti ittatoc az én bent hegyemen, ugy minden pogányoc isnac süntelen: isnac és fel hör-

MAGYARAZATYA.

3

felhörpogetic, és olyanoc léanec mintha nem voltac volna.

17. A' Sion hegyén pedig léfen szabadulás és léfen béntség; és örökségül-birja az Jácob háza az örökség berént valo jóbágot avagy örökseget.

18. Es lében Jácob háza tűz, es a' Jofet háza mint a' láng, és az Esau háza mint a' pozdorja, és fel gyujtjac s' meg eméstit ōket, és nem marad senki Esau házából, mert az Jehova föllott.

19. Es örökségül-birjac a' dél felől valo rést Esau hegyével, és a' mező földet a' Philisteufokéval; és örökségül-birjac Ephraínac mezejét és Samariánac mezejét; és Benjamin Gileádot birja.

20. Es az Izraelnec bām kivettett serege, a' mi volt a' Chananeufoké Sárphátig; és Jerusálemnec bām kivettettei, melly Sépharádban vagyon, örökségül-birjac a' dél felől valo várasokat.

21. Es felmennec a' szabadittoc avagy meg tartóc Sion hegyere, hogy meg itéllyéc Esau hegyét, és lében a' Jehovánac országa.

ABDIAS LATASANA K

Magyarázattya.

ELSŐ PREDIKACIO.

Olvasd-el, Abd. v. I. 21.

AZ O'Testamētomi Profétákat (kik az Izraelnec Egyptombul valo kiabadulása, és a' Törvéynec kiadattatasa után, Istentől az Sidó Anyab. egyháznac igazgatásara rend kívül

4 *ABDIAS LATASANA K*

állittattanac, hogy a' Törvényt magyaráznac, az Anyas. egyháznak közönséges búksegéden Istent tan cslanac s' megkérdenéc, és jövendő mond snac ajándékával birván, az Istenec akarattját kijelenténéc, kiknec jövendőlélec ma-is az O Testamento mi bent Irásokban vannac) két kárban állittyac a' *Theologusoc*. Négyét azoknac, tudni illic *Esaiást*, *Jeremiást*, *Ezekielt*, s' *Danielt* nevezic *Nagyobb Profétáknac*: az tizenkét több Profétákat pedig, *Hoseástul* fogva *Malachiásig* kissebneknek. Nem azért, mintha amaz négy elsők idővel avagy méltosággal, az tizenkét Profétáknal nagyobbac s' fővebbec voltanac volna: mert *Jonás* profétált *Esaiás* előtt, másodíc *feroboámnac* az Izraél Királynac uralkodásakor, avagy keveslel előtte; mint megtetzic 2. Reg. 14. 25. *Hoseás-is* méltosággal, hatalommal és Profétai léleknek ajándékával nem volt aláb való egyiknél-is: *Hanem* csak azért, hogy amaz negy Profétác nagy könyveket szerzettenec, hosszab s' nagyobb Tanítálokat írnanac; ezeknec pedig irások kissebbec s' rövidebbec, amazokéhoz kepest, mint *Agoston D. Boll: de Civ. Dei. lib. 18. c. 29.*

Az kissebb profetác között én Magyarázatra felvettem *Abdiást*, ki nem az értelemnek hanem az versesnek számlálására nevezve (mint *Hieronimus* Boll) legrövidebb a' Profétác között; de az ő Profétálásában befoglalt dolgoknac méltóságokra nézve, nem utolsóbb akar mellyiknél-is.

Summája és czélya Abdiás látásának ez: Jövendőli

dóli a' Profeta az Edomitáknac végső védelmeket; és egy ers mind az Istenec válastott népének szabadult, győzedelmet, nevelkedést, és idvetséget ígér a' Chrístus országában.

Négy részei vannak ez Profetiának.

I. Az *Első* részben az Istennek méltó ítélete jelentetik ki, mellyet az Edomitákra jövő *Had* által végben vésen Isten v. 1. 2.

II. A' *Másodikban* az Isten ítéletinec s' büntetésének *okai*, a' védelemnek rettenetes volta, és az Edomitáknac némelly dolgokban helyheztetett reménsegeknek hijjában valósága jelentetik meg, v. 3. 11.

III. Az *Harmadik* részben az Erőszak tételtől s' egyéb gonofságtól inti - el Isten az Edomitákat, v. 12. 16.

IV. Az *Negyedik* részben a' Profetiának *Bérekészése* vagyon: melly az Istenec drágalátos ígértit, mind az Anyasz. egyháznac megtartatásába, s' mind annac ellenséginek védelmekben, foglallya magában. v. 17. --- 21.

Az *Első* részben Öt *punctumok* vannak. 1. A' Profetiának *titulussa*. 2. Szerző *oka*. 3. *Czellya*. 4. Az Edomiták ellen valo Isten ítéletinec *modgya*. v. 1. 5. Annac gyümölcse, *effectuma*. v. 2.

Moít csac az *első Punctumrol*; melly ez szokban vagyon; *Abdiásnac látása*.

I. KERD. *Ki volt Abdiás?* FEL. Ez nevezet annyit tészen hogy *Istennec szolgálja*; melly nevezetnec valosággal megfelelt a' Proféta: mert *szolgált Istennek*, az Edomitákra jövendő bizonyos véedelemnek kihirdetésében. Így, amaz hét *Diaconusok* között edgyic, *Istvánnac* az az, *Coronánac* neveztetett, mert az igazságért *Martyromsággal coronáztatott*-meg. *Act. 6. 7.* reiz. Ez nevét a' Proféta, környúlmetéltetésénec idején vette-e magára, avagy mas alkalmatozással, bizonytalan: Ez bizonyos, hogy ezen nevezeti őszön gyanánt lehetett ő neki, Istenhez köteles tisztelettel és serényen való gyakorlására.

Telti szűlénecc nevekről, miért nem tészen emleketet *Abdiás*, bizonytalan. Láttuoc ugyan, hogy az tizen-hat Profétác között, nyolcza az ő szűlénecc neveket kijelentette; nyolcza ismét el halgatta: melynec bizonyos okát csak Isten tudgya, ki az ő Proféta szolgainac mind elméjeket s' mind kezeket bölcsen igazgatta. *Mert nem ember akarattyal származtat rége,* *2. Petr. 1. 21.*

Az *Sidok* nagy merészen azt állattyac, hogy *Abdiás* Edomita volt nemzetségére nézve, és az igaz valálra megtérvén, Istentől profétai lélekkel megajándékoztatott, hogy faját nemzete ellen jövendőlné.

II. KERD. *Mikor profétált Abdiás?* FEL. Némelleyk azt vélic hogy *Achábnac* s' *Illyésnec* idejében: és hogy ő lett volna *Achábnac* amaz *Gondviselője*, ki az *Jézabelnec* üldözélekor, szaz Profétákat rej-

kát rejtett vala barlangban és táplálta ōket kenyérrrel és vízzel. *1. Reg. 18. 3. 4.* De meg nē állhat: mert ez *Abdiás* noha *Isten felő ember* volt, de nē Proféta, hanem Profétáknac *patronussa*, udvari fő ember volt. Profétált azért *Abdiás* Jérusálem városánac s' Tépá lománac puštulása után, *v. 11.* Jeremiásnac s' Ezechiej nec idejekben, mint az jövendölésnec *matériája*, és az szollásnec *stylusnac* hasonlatossága, világosan jelengetic. Lásd-meg *Jerem. 49. v. 7. 22. Ezech. 25. v. 12. 13. 14.*

III. KERD. *Micsoda értetic a' LATASON?*

Fel. Az Isteni jelentésnec amaz méltóságos modgya, mellyel Isten régenten önnön magát a' Profétáknac kijelentvén, azokat izent akarattya felől, és az jövendő titkos dolgokrol tökéletesen megtanította Erre nézve a' Profétac *Látoknac*, és az Profétálásoc *Látásnak* mondatnac. *1. Sam. 9. 9. 2. Chron. 33. 18. Num. 24. 4. 16. Ezech. 7. 26.*

Midőn azért *Abdiás* az ō jövendölését *látásnac* mondgya, abban le-tőtt tudománynac csalhatalan bizonyosságot jelenti: mint ha azt mondotta volna, hogy ez ō könyvében semmi nincsen, melly Isten-től nem származott s' jelentetett volna. Ugyan-is, a' *látás* itt vétettetic, a' *látásnak le-irattattásáért.*

Három féle *titulussa* van a' Profetiáknac:

I. Első ez: *Jehováanac* avagy *Urnak beszéde, sava*; melly a' Profétálásnac *széző akára* mutat. Igy van *Hos. 1. Joel. 1. Mich. 1.*

II. Másodic ez: *Tereh*, avagy, *Terhes proféciaz*
Sidoul

Sidoul *Massa*; tud. ill. a' büntetéseknek nehéz terhét hirdető jövendölés. Igy van *Nabum. 1. Habac. 1. Malach. 1.*

III. Harmadic ez: *Látás*; melly a' jelentésnek modgyát fejezi-ki. Igy van *Esai. 1. Abdiásnál-is v. 1.*

T U D O M A N Y.

Follehet a' bölcs és hatalmas Isten, mind maga meg-
cselekedhette volna, s' mind sent Angyali által végben
vihette volna, mindazonáltal rendszerént halandó
emberek szolgálattya által jelentette-ki akarattját az
embereknek.

Ihol a' bizonyság: *Abdiásnak látása*. Isten ugyan
maga szollott *Adámmal, Cainnal, Noéval, Abra-
hammal, Isákkal, Jácobbal, Josuéval, &c.* és néha
rendkívül élt az Angyaloknak kíváltképpen való sol-
gálattyoockal: Mert *Lótnac* Angyaloc által izené-meg
Sodománac veszedelmét, *Gen. 19.* a' szűz *Máriának*
Gábiel Angyal által izené-meg *Jesus Urunc* fogan-
tatását, születését *Luc 1. 26. 27.* Ugy te czett mind-
azáltal Istennel, hogy rendszerént az emberekhez
emberec szolgálattyaival élyen. *Moses* és *Aron* által
jelenté-meg Isten *Pharahonac*, az *Izrael népének* ki-
szabadítása felől való akarattját. *Exod. 5. 1. 2.* Az
szerecseny országi Királyné *Aszfzony Candaces* ko-
mornyikjánac oktatására nem Angyalt rendele Isté,
hanem *Philepet* küldé hozzája. *Act. 8. 29.* Christus
nem maga tanítá a' felyhőből *Saulust*, hanem *Ana-
niáshoz* igazitá, hogy attul megtanulná mit kellett nek
cselekedni. *Act. 9. 6.* E' Tudomany nac igazságát e-
erőssi-

röfitti Sz. Pál, 1. Cor. 1. v. 21. Ephes. 4. 11. 12.

O K A I.

I. Mert az Isten kegyelmessen akart kedvezni az emberi erőtelenségnek. Ugyanis, az bűnös emberek az Isten Angyaloknál fényességeket nem szemlélhetik s' el nem szenvedhetik: hát az Istennek dicsőségét hogy szenvedhetnék - el? példác, *Zachariás Pap*, Luc. 1. 12. a' *Bethlehemi Pásztorok*. Luc. 2. 9. 10. a' *Christus koporsójához menő Asszonyok* Marc. 16. 5. lásd *Exod.* 20. 18. 19. Inkáb akar Isten velünk erőtlé emberekkel *Tolmács* által izollani, hogy minket magához edesítsen; hogy sem mint rettegéssel tisztelendő Isteni Felleget jelengetvén, menydörgésnél rettenetesb izollását hallassa velünk, és magától el idegenítsen.

II. Mert így akarja Isten a' mi engedelmeségünket megpróbálni: ha akarjuké az ő szegény, erőtelen, s' leg gyakrabban *Nemtelen* izolgait úgy *halgatni mint önnön magát?* Luc. 10. 16. akarunké az *Christus* képeben járó követeknek kérésére megbékélni Isten-nél, mint ha *Isten* önnön maga kérne bennünket? 2. Cor. 5. 20. Ez Isten engedelmeslegért dicséri szent Pál Ap. a' *Thessalonicabélieket*, hogy az *Isten felől való beszédet*, mellyet emberek től hallottak bé véven, fogadták azt, nem úgy mint embereknek beszédét, hanem mint Istennek beszédét. 1. *Thes.* 2. 13.

III. Erőtelen emberek által jelentette-ki Isten az ő akarattát, hogy nem az *Eszközöknek*; hanem Istennek tulajdonittatné egyedül minden dicsőség; és

hogya' Tanitoc örömmel mondanák: *Nem nekünk Uram &c. Psal. 115. 1. Mint cselekedet Sz. Pál-is 2. Cor. 4 7.*

IV. *Hogy a' kic idvezülni akarnac, se az Isten Lelkinec rendkivül való ihlését, se Angyaloknak megjelenését, se álombéli látásokat, se elmebéli elragadtatásokat (ecstases) ne várják; hanem az Istennek emberei által prédicáltatott Evangéliómal megelégedgyenec; melly ollv bizonyos és csalhatatlan igaz, hogy ha Angyal predicállana is valamit a' kivül s' az ellen, átoc lenne. Gal. 1 8.*

Ez igaz Tudomány HASZNOS,

I. Elsőben is Oktatásra. I. Elménkben juttattya ez Tudomány, annac igazságát, a' mit az Ur Isten mond, *Eesai. 55. v. 8. 9. 11.* Ajánlya s' magasztalja az Istennek csudálatos bölcseségét s' nagy jó voltát, ki ezaránt ollv méltosággal ékefitette meg az embereket, minéművel még az Angyalokat sem illette; tud. ill. hogy az emberek lennénc Istennek követői rendszerént az emberekhez.

II. Másodszor, *Czáfolásra, avagy Meg hamisításra.* El - szenvedhetetlen azoknac fel fuvalkodott boldogságot kic az öröc idvelségnek titkai felöl emberektül nem akarnac tanitást venni, hanem *rendkivül való jelenések után vára koznac.* Haszontalá! mert *minekutánna az Isten ez utolsó idökben Bollott minékünk az ó Fia által. Hebr. 1. 2.* Nincsen semmi igaz okunc, hogy tovább - is Uj jelentésnek várásával fel függesztünc elmęinket. Ez az Istennek akarattya, hogy

hogy a' Christus által való örök idvefflegünknek tudományát, a' Prédicállásnak *hallása* által öncse-bé sziveinkben, mint az Apostol jelentí. *Rom. 10. v. 14. 17.* Mik éppen azért az *halló fülek* által az kéfértet után, erôt von az *eset* és *halál* az emberben: így ma az eset ellen való *orvosság* és az *élet*, az hallo fülec által származik bé az Evangéliomnac ígértit hívô szivekben. Valakic tehát Istennek ez bölcs tanácsát megvetvén, az ô tôle bocsáttatott szolgákat nem akarják halgatni, méltoc arra, hogy az ô tudatlanságoknak fetétségében hagyattatván, el veszfzenec. Mert ugyāis, valakic az Istennek követtségét nem akarják halgatni, azoc nem akarnac idvezûlni; mert az idvefflegnek *Epközét* utállják-meg.

III. *Intesre* szolgál e' Tudomány.

I. Ember! akarki légy, meg ne vesd Istennek ez bölcs tanácsát, hanem alázatozásggal és engedelemmel völd be élet adó rendelését. Az Syriai *Namán* ha megvetette volna az Izraelbüil való kisdéd szolgáló leány nac tanácsát, mellyben ôtet Eliseushoz igazította, nem tisztult volna meg bélpoklofságábul. *2. Reg. 5. 2.* *Illyés Proféta* nem utálta - meg az fekete holloc által Istenül ô neki küldetet *kenyeret és buft* *1. Reg. 17. 6.* Ha az *Hangyák* által avagy ezeknélis aláb való *férgeskéc* által akarna minket Isten tanítani, engedelmeskednüncc kellene: mert csac erre is nem vagyunc méltoc; sôt bűneinkért azt érdemlénéc, hogy az mi nagy tudatlanságunkban el-veszfzenéc.

II. Buzgoságos hálákat adgyunc Istennek, az ő véghetetlen kegyelmességéért, hogy ő felsége hozzánc hasonló természetü, indulatu és erőtelenségü embereket küld közinkben, az ő akarattyánac kijelentésere.

III. Tellyes szándékkal azon légyunc, hogy Istének ez nagy jó téteményét haszontalanná ne tegyűk:

Azert ez két *Efközökre* vigyázzunc.

* Az Igének hirdetőit mint az mindenható Isténec követeit be-vegyűc, becsüllyűc, es ő nékicc az Istenért engedelmes kedgyunc. 2. *Cor.* 5. 20. *Hebr.*

13. 7. 17.

** A' prédicáltatot beszédet, nem ugy mint embereknek beszédet, hanem mint Istenec beszédet 1 *Thes.* 2. 13. (*a' mint bizonynyal az is*) bevéven fogadgyuk, szorgalmatoslan s' gyakran halgassuc, tanullyuc. Ne követessűc mi azokat, kik ha egyfzer vagy kétszer egy holnapbá *Prédikátio*t halgatnac, szinten elégedendőnc itilic: mint ama' tunya es csavargo gyermekek, kik azt vélic hogy őkis tudofoc lehetnek, ha szintén az *oskolában* valo tanulást egy ket hétig, néha egy holnapig s' tovább-is félben hadgyac, es csak *bébe-hoba* tekintenec az *Oskolába*. Szerelme-sim! f;iveitek nec táblájara irjátoc ti fel az *Apostol*nak gyönyörűséges intélet: *Egy mást megbecsüllyük, hogy magunkat felindicsuk az atyafui szeretetre es a jó cselekedetekre. El nem hagyvár a' mi gyülekezerünket, mint sokások rémellyeknek, hanem intvén egymást: annyivalis inkább, mivel hogy láttjátok hogy ama' nap el-*
köz-

Közvetet. Hebr. 10. v. 24. 25. Itt nyilván jelenti az Apótol, hogy az Isteni s;olgálatra való *egyben gyülekezetünk* Izeretetet nemz: ellenben a' kik megutállyác a' gyülekezeteket, azok s;akadáfra, irigységre, felebarattyoknac meg utalálára és egyéb gonolságokra hajlandók.

Gerjeßsen ezeknec elkövetésére minket ez: *Mere* csak az Isten igéjénec tanulása és becsülettal való bévetele teszi embert lelki bölcse, és bétölti igaz Isteni ismérrel és félelemmel. Jer. 8. 9. Prov. 2.4.5. Amen.

II PREDIKACIO.

Abd. v. 1. 2.

HOgy az Uj Testamentomi Keresztyéneknek-is szükfeges légyen az O. Test. Profétáknac irásokokat magyarázni, erős *fundamentomockal* meg lehet állítani:

I. Mert *az egész irás* mind az O s' mind az Uj Testamentomi, *Istéiöl ihlettetett*, &c. 2. Tim. 3. 16. 17.

II. Mert a' *mellyek régen irattattak*, &c. Rom. 15. v. 4.

III. Mert az O Testamentomi Profétálásoc a' Christusrol, a' mi idveslegűnk nec Izerző okárol tesz nec bizonyyságot. Joh. 5. 39. 46. Luc. 24. 44.

IV. Mert a' Proféták az Isten nec tiszta beszédét szollottác, mint szét Péter bizonyittyá, 2. lev. 1. rész. v. 21. Ezt jelentettéc a' Profétác, mikor így szollottanak: *Az Urnak beszéde*. Ismét: *Így szoll a' Jehova*; mint imé *Abdiás*-is szol az első versben. Most

mar a' Masodic *Punctum*rol szollok, melly ez igékben
vagyon: *Igy szoll az Ur a' Jehova.*

MAGYARAZAT.

Abdiás Proféta ez néhány igéccel

* *Meg-erőssíti s' valósággal meg - mutattya:*

1. Az Ő Egyházi: szolgálattyanac Isteni méltosá-
gát, hogy Ő nem maga testi indulattyal állott e-
lö a' profetálásra, hanem az Ő velle szolló Istenec
indításából: mellyből tudgyák meg az Edomitác,
hogy Ő nékiec nem valami *privatus* magános ember-
rel, hanem Istenec követével, sőt magával az erős I-
stennel vagyon dolgok, kinec fenyegetési nem ha-
sontalan rettentések, hanem valóságos igazságoc.

2. Az ő tőle hirdetendő tudománynac csálhatat-
lan igaz voltát, melly nem emberi vélekedések ből s'
maga agyaskodásból származott, hanem az Ur Isten-
től adattatott Istenec szent beszéde; mellyet egy-
átallásban szükfejes minden kételkedés nélkül el-
hinni: holott az Isten nem tud hazudni. Num. 23.
23. Tit. 1. 2.

** Magát az a' keserű irigység nec gonofsága alól
fel menti: ne gondollyac ect az Edomitac, mint ha
Ő komor kedvetlenségből, avagy mérges bolzfzuból
ingerkednéc vélece, midőn a' kedvetlen dolgokat
ki-jelenti.

TUDOMANY.

Csak azok az igaz, valóságos Egyházi szolgák és
Lelki tanítók, kik Istentől bocsáttatnac az Isten beszé-
dének hirdetésére.

Ezt bí-

Ezt bizonyítja *Abdiás* midőn Isten szavával szól: *Igy szól* ugyanond *az Ur a' Jehova*: mellyel hivatal-lyanac Isteni méltóságát, és tanításának igazságát állandó-képpen meg-erősíti, mint a' *Magyarázatban* jelentém. Ide czéloztanac mind a' *Profétac*, midőn így kezdettéc tanításokat: *Az Urnac beszéde*. Ezen igazságot találod a' következő szent Irásbéli helyekben: *Jerem. 1. 5. 9. 10. Amos. 7. 14. Rom. 10. 15.* Maga *Idvezítő Urunc* midőn azt mondgya tanítványinac. *Matth. 9. v. 38. Kérjétek az aratásnac Urát, hogy bocsásson-ki munkások az ő aratásában*: nyilván jelenti, hogy valakiket az aratásnac *Ura* t. i. az Isten, nem bocsát-ki, azok nem lehetnek igaz és valóságos munkások.

O K A I.

I. *Mert az igaz lelki tanítók Istennek követői, és az ő tükainak sáfári.* 2. *Cor. 5. 20. 1. Cor. 4. 1.* A' követek, pedig nem mennek követésben, hanem ha az *Király* küldendi őket: nemis szállanak egyebet, hanem csak a' mit *instructioban* adott nékik a' *Király*, mert egyébaránt amaz halálos bűnben esnének melly *crimen lese Majestatis*. Az *sáfár*-is nem vállalja fel a' gondviselést, mig nem az *Ur* parancsolandgya nékie. Innet vagyoa hogy az *Apostol* ő magát Istentől ki választottnak mondgya az *Isten Evange- liomának* hirdetésére. *Rom. 1. 1. Gal. 1. 15.*

II. *Mert* ha ilyen bizonyos jelei nem volnának az Isten szolgainak, a' család ördög az ő hamis profétái által könnyen el-csábítaná az embereket, hogy

hogy az igaz tanítóc helyet a' hamis tanítókat vennék-bé.

III. *Mert azok az ajándékok, mellyec az Egyházi szolgálathoz gyakoralására s' űk fegecsék, Istentől adattatnak. I. Cor. 12. 5. 6. Haon talan tehát az Istének küldése nélkül, az Egyházi szolgálathoz nyulni,*
HASZNOSÉ' TUDOMANY.

I. *Feddetésekre s' meg-győzöttetésekre*

* *Elsében azoknac, kik nem várván Istennek hivatalát, az Egyházi hivatalban vakmerő - képpen magokat bé-sinlic, bé-avattyác. Illyeténec ellen panaszolkodic Isten: Nem küldöttem azokat a' Profétákat, és ök futnac vala: nem szollottam nekik és ök profétálnak vala. Ha az én tanácsomat fogatták volna, bizonyára meg-tanították volna az én népemet az én ígére, és meg-terítették volna őket az ő gonosz utairól, és az ő cselekedeteknek gonofságáról. Jer. 23. 21. 22.*

Illyeténec pedig.

* Kiknec semmi Ecclesiától nem lévén hivataloc, az Egyházi szent rendet fel-vecsic magokra; azonban bizonytalanoc felôle, ha valosággal gyakorolhatyáké valaholott az Egyházi tilztet valaha. Nagy vakmerőség dolgoc! *Aron* nem ment Papságra Isten hivatala nélkül; s' *Christus* Urünk-is Istentől küldettetett. Hebr. 5. v. 4. 5. Joh. 7. v. 28 és 8. 42.

b kik alkalmatlanok s' elégtelenek lévén a' tanításra, nem az Isten dicsőségehez, sem az ő Anyasent - egyházának építéséhez gerjedező buzgoságbul, hanem csak tulajdó világi hasznokért, külső tisztelg-

tefségekért vallallvák fel az Egyházi tisztelet. Nem dicsekedhetnek ezek a' Christussal, hogy az Isten házához való buzgó berelem emélszené-meg őket. Joh. 2. 17. Mert csak a' földiekhez gerjedeznek; és az Isteni szolgálattal is külső kereskedést üznek 1. Tim. 6. 2.

g. kik titkos álnoksággal, avagy nyilván való erőszakkal kötik magokat az Ecclesiákra.

* Másodszor, Azoknak kik Isten igéjének hirdetőinek tartják ugyan magokat, de az Istennek az Sz. írásban kijelentetet bevéde ellen, emberi találmányokat, hamis tudományokat hintegetnek, és az Isten igéjét hamis magyarázatokkal megvehetőek, meg nem gondolván Salamon tilalmazását: *Ne tégy az Isten bevédehez, hogy meg ne büntessen tégedet, és hazug ne legy.* Prov. 30. 6. Sem Peter Apostol intéset: *A' ki soll: sollya mint Istennek bevédet.* 1. Petr. 4. 11. Sem a' Szent Pálnac példáját: *Ugy sollunc, mint nem embereknek kedveskedvén, hanem Istennek: a' ki megpróbálja a' mi szívünket mert soha hízeltkedő bevédekkel nem eltünk a' mint tudgyátok, sem telhetetlenségnek okáért valamit nem mondottunk: Isten a' bizonyság!* 1. Thest. 2. v. 4 5.

* Harmadszor azoknac, kik az Isten folgainak, e' világból ki bakaftattaknac és *Lelki Atyáknak* itélik Ő mago at, de az Istennek igéjét nem hirdetic, hanem csak magok hasznát keresik, hasóknac folgálnac és az begeny nyájjon uralkodnac. Ezek felől mondgya Isten hogy *ollyingok mint a' néma ebek, vesztég fekvők, szunnyadozok, telhetetlenek, nem tudnak tanítani.* Esai.

ni Elai. 56. 10. 11. Jajt kiált ezeknek Isten, mivel-
 hogy a' juhokat nem legeltetik; hanem a' kövérit meg-
 eszik, gyápjával ruházzák magokat &c. Ezech. 34. v.
 2. 3. 4. Olvasd-el 1. Petr. 5. v. 1. 2. 3. 4. Ide tartoz-
 nac azok, kik titulussal és nevezettel *Lelkiek* (spiri-
 tuales) valósággal pedig világiac: (Seculares) mert
 világi tiszteket, *peldá. ok.* Fő Ispányságokat, Præfec-
 túságot, Tisztartóságokat &c. viselnek.

II. INTESRE.

Elsöben arra intetünc, hogy az Istentől küldetett
 Lelki tanitokat bé végyük, és az ô általoc prédikal-
 tatort Isten bebedénc nagy engedelmesléggel helyt
 adgyunc.

Mondás: *Honnét is nérbetni-meg hogy Istentől
 küldettetenek?* FEL. Im e' következendő jelenlé-
 gekbül.

1. Ha vagon törvényes hivatalyoc attol a' Gyü-
 lekezettül melyben szolgálnac.

2. Ha nem világi el-mulando tekinteteket, *p. o.*
 nagy tisztesléget, gazdagfágot, &c. te'nek-fel célul
 az Egyházi tisztnec fel-vételében, hanem az Istenec
 dicsöflegét. Joh. 21. 15. 16. 17.

3. Ha bükléges ajándékokkal fel-ékesítettene
 Istentől, *az az:* a' keresztényeni tudományban a' köfleg
 felett bövelkedő értelmec; hasnossan s' épületesen
 tanítani tudó tehetséget, és az Ecclesiának igazgatá-
 sára valo bölcsefséget vagon. *Szükséges a' Vigyázó-
 nak* (hoc significat proprie) *alkalmatosnak*
lenni a' tanításra. 1. Tim. 3. 2. & 1. Tim. 2. 2.

4. Ha

4. Ha az Istennek Igéjét, tisztán igazán, minden emberi vélekedéseknek meg-egyeledése nélkül, épületelesen hirdetic. 1. Petr. 5. 2.

Másodszor, arra intetünc: Legyünc hála-adóc Istenhez, midön ilyen Lelki-tanítóknac hozzanc küldésével meg-áld; és azokat mint Isten követeit meg-becsüllyük.

Akadályoknak el-háritása.

1. *Mondasz*: A' Lelki-tanítók is csak olyan erőtelen, romlott emberc mint egyebec: sőt fokban nemtelenek, szegényec, &c. miért becsülném tehát ōket? *Fel.* 1. Elég az hogy Istennek fogjai, és a' ki azokat halgattya Christust halgattya, a' ki azokat meg-veti Christust veti-meg. Luc. 10. 16. *Felel.* 2. Ha erőtlenek-is magokban, de erőflec Istenben, ki-nek ereje az erőtlenségben végeztetik-el. 2. Cor. 12. 9. *azaz*: leg hathatossabban ott jelenti-meg Isten az ō erejét, a' holott igen nyilván valová lett az emberi erőtelenség. *Fel.* 3. Az Apostolok-is külső állapottokra nézve nem voltak nagy méltoságuac, hanem szegényec: ugy-mint halászek. Joh. 21. 3. *Sátor-csinálók.* Act. 18. 3. *Fel.* 4. Hogy meg ne botránkozzal a' Tanítóknac együgyűségeben, ne nézzed a' cserépedényt, azaz: e' világ előtt el-vettetett nemtelen semélyt; hanem gondold-meg a' cserépedényben valo drágalátos kincset, t. i. az Istennek Jésus Christusban valo igaz ismeretit siveinkben tündököltető, idvesleges Evangeliomnak ki-sáfárlására, Istentül adatott méltóságokat. 2. Cor. 4. 6. 7.

II. *Akadály*: Felette nehéz dologra kényszerítenek, *peld. ok.* hogy ne tánczollyunc, egygyes pohart neigyunc, ne trágarkodgyunc, *raporán* ne esküdgyünc, e' világot ne bérésűk &c.

Fel. 1. Ez parancsolatoc, nehezek ugyan az éilaj testnek, de édesek s' idvességesek a' l-lebnek. *Pfal. 19. 8. Joh. 6. 68. Fel. 2.* Gondollyatoc meg hogy a' Lelki tanitoc Istennek követei, az *szűség kényszeriti* tehát őket hogy az Ő Uroknak a' arattv. thirdefsék: *Faj pedig nekjek ha nem cselekejsük. 1. Cor. 9. 16.*

III. *Akadály*: Sok tanitok teslett erkölcsűek és botránkozotato életet élnek: hogy hogy becsülnefsem tehát? *Fel. 1.* Egyátallyában *szükséges* ugyan, hogy az lelki tanitonak *jo. bizonyysága* legyen Istenes maga viselésérűl, nem csak maga halgatoitul, hanem meg az *kivül valóktul is*, kik Őtet nem halgattyák, *1. Tim. 3. 7.* Mindazáltal ha külömben történik, *ham adással tartoznak* Istennek: te pedig gondold-meg, hogy ökis csak romlott emberek s' nem Angyaloc termésetekben: azért ha fogyatkozást lácz benne, ne tulajdonicsad azt az Ő hivatalos tisteknek, hanem *semélyeknek*, s' bizd Istenre az ítéletet. *Jac. 4. 12. Fel. 2.* Ha az Istennek akarattját igazán hirdeti fogadgyad azt. Idvezitőnk tanácsa ez, hogy az *Moses sekibē ülvirástudokat és Phariseusokat halgatni-vel*, és valamellyeket parancsolnak az Isten akarattya bérént, meg kell tartani; de a' *gonos cselekedeteket nem kell követni. Matth. 23. 2. 3.*

III. VIGASZTALASRA.

Az Istennek igaz hivatalos szolgálait, kik hiven predikállyá az Urnak beédét, s' jó példajockalis azót erőstic, vigasztallya e' Tudomány: Ne félyenec az az emberektül, hanem erős bizodalommal legyenec, még az ő nagy borongattatásokban is, mert nem hadgya-el őket Isten, ki el küldötte őket; hanem erősten meg-oltalmazza az hatalmaskodóc ellen, a' mint ígérte. Jer. 1. 18. 19. Az ő ellenec való bofszuság-tételt meg-bofszullya s' meg-bünteti Isten. *Dávid Király barátságos ízeretetnec okáért követeket küldé Hánonhoz az Ammonitáknac Királijához, ő pedig nagy gyalázatott tön a' követeken, mert szakalokat és ruhajokat felben el-mételteté: ez gyalázatert bofszút állá Dávid az Ammonitákon, és el-küldven Joábot nagy haddal ellene, el-vekté s' pusztitá őket tellyesléggel. 2. Sam. 10. 4. és 12. 31. s' hát a' Felsőges Isten, nem büntetné-meg azokat, kik az ő követit bofszúsággal illetic? Hally kemény példákat. A' *Moses és Aron* ellen patvarkodó *Corebt, D-thánt és Abirámot* a' föld meg-nyitván száját el-nyele, és elevenen szállának pokolban. Num. 16. Az Isten Profétájának meg-fogására ki-nyustot kezét *Jeroboám* Királynac, hirtelen meg-száraztá Isten, és nem vonhatá be a' kezét. 1. Reg. 13. 14. Az *Acháb* Királynak örvenedes két *Hadnagyit* ház fégyvereseckel egygyűtt; kik *Illyés* Profétának meg-fogására mentenek volt-ki, égből szálló tűz emeszté-meg. 2. Reg. 1. v. 9. 10. Az *Elifens* profétat csufolo negyven két gyer-*

mekeket, két nőstény medvéckel el-fzaggattatá Isten. 2. Reg. 2. 24. Az Izrael népe ellen, kik az Isten követeit, csak csufollyák vala, és az Isten beszédét meg-utálván azt mondgyák vala, hogy y meg-csalatnanak a' Profetáktul, úgy fel-geriede az Urnak haragja hogy annak semmi orvoslása nem lehet. 2. Chron. 36. 16. Minekünk pedig az Ur Isten Szent Fiának érdemjért adgyon az ő Igéjéhez és igaz fogaihoz engedelmes hitet, Amen!

III. P R E D I K A C I O.

Abd. v. 1. 2.

A Mélyleges tanácsú bölcs Isten, nem tsac az ő bövetségében s' frigyében réfeltetett Sidó népének, hanem még az ő igaz isméretin kívül való pogányoknak is jövendőtetett és foglaltatott Prophétái által. *Jonást* Isten Ninivében Assyriának fő városában küldötte, hogy a' pogányokat poenitentia-tartásra intene. *Náhum* Prophétával ezen Ninivé városnak, az ő álhatatlanságáért reá következendő veszedelméről, és az Assyriai birodalomnak romlásáról jövendőtetett Isten. *Amos* a' Damascusbéliek, Philisteusoc Tryusbéliek, Edomeusoc, Ammoniták és Moábiták ellen profetált cap. 2. *Habacuk* a' Babylo-nia bélieket nagy rómlással fenyegeti, az ő kevélységéért, telhetetlenségéért, a' Sidokon tött kegyetlenségéért és bálványozásokért. c. 2. Azt kérdened: *Mire czelőzött ebben Isten, és mi okokra nézve cselekedte, hogymég a' pogányoknak is foglalt Profétái által.*

F E L. *Elsoben azért, hogy némelly pogányoknak engede-*

engedelmességek és hamar való meg térések által, az Ő népének hálaadatlanságát, vakmerő engedetlenségét, bűnben való megátalkodását, siveinek keménységét meg feddéné; Őket lelkek ismémentiben meg győzné, és magok menthetetleneké tenné. AZ Nini vébéliek pogányoc lévén, csak nagy hamar meg térének Jonás predikálására: a' Sidok pedig a' Profétáknak sok estendöktül fogva való tanítások után is, ugyan tsak az vakmerőségben keményedte nek meg.

Másodszor, hogy a' bűnöknek utálatosságát és azok ellen való fenyegetésinek igaz voltát, az ő népének meg mutassa: hogy az Ő népe a' fenyegetések ellé önnön magát vakmerőképpen ne biztassa, mint-ha Isten nem hozná Ő reá a' büntetést. Mert ha Isten még azokban, kikben az ő ismémentinek tsak valami kicsin rébecskéjét oltotta, a' bünt meg büntette; sokkal inkább az Ő népében, kit az ő ismémentire s' akaratyára büntelen, fogyatkozás nélkül tanított, meg bünteti.

Harmadszor, hogy az Ő válastott népét vigasztalná, a' pogány népekre következendő veszedelemr l, mellyet Prophétái által kiis jelentett. Miképpen imé *Abdiásis* profétál *Edom* ellen, hogy a' Sidokat vigasztalná. Ugyanis, lelkeket gyöttrő siveket bádgyasztos' elméket lankasztó nagy kísértet vala ez a' Sidokon, midön látnák s' keserveffen tapasztálnák, hogy ök, kik Jákobnak igaz maradéki volnának, keserves inség alatt nyomorognának; országoktul, hazájoktul,
s' amaz

s' amaz fenyves Jeruslemi templomtul meg fostatván, rabságra esnének, ellenséginek két prédája lennének, sőt minden órában újabb inségtül s' védelemtül félnének, az Esau maradéki pedig (kik az Edomiták) csendességben, nagy bőv-ségben élnének, erővel, hatalommal virágozának s' minden kedvetlen állapottul úressék lévén uralkodnanak. Mind ezek így lévén, nagy alkalmatosságok vala nékiek, hogy az Istennek amaz ígérítit, melly vagyon Gen. 25 v. 23. Kétségben hozván, hitekötül avagy valósággal elszakadnának, avagy csak legaláb hitekben igen meg erőtelenednének. Megmutattya azért itt Abdiás P. hogy noha az Edomiták most nagy világi boldogságban élnének, de rövid időn nagy romlásban s' védelemben borulnának, mivel hogy Isten előtt gyűlölfegések volnának.

Most következik hogy hollyunc az harmadik *Punctum*rol, melly nem egyéb hanem ez Abdiás látásának *objectum*na, czellya, ez szocskában. *Az Edórral*. Itt pedig illyen kérdéseket láflunk.

I. *Mit kell az Edom nevezetén értenünk?* FE. Ez szocskát az ízent írásban kétféle jedzésben talállyuk. *Elsőben* jedzi Esaut az Isáknak első szülöttet, ki Edomnak, az az *veresnek* neveztetet, nem az ő természetü szerint való színére nevezve, mivelhogy születvén *piros poszgas volt*. Gen. 25. 25. Hanem inkább arra' a *veres ételre* nevezve mellyet főzött vala Jákob, és az mellyert első szülöttségének minden igazságát az ő őccsének Jákobnak el-adá. v. 30. *Másodszor* jedzi az *Esau*

az *Efantul* bármazott pogány nemzetfeget. Gen. 36. 43. Pfal. 108. v. 10. 11. Ezen helyenis ez második jedzésben, nem *semely serént*, hanem egész egy *nēzetségért* vétetik.

II. Holott az Isten népének lok gonofz ellenfégi voltanac, *mi az oka hogy Abd. Proféta csak az Edomiták ellen teszi-fel jóvendölését?* Fel. Mert az Edomiták felette kegyetlenül dühösködtenec a' Sidóság ellen, mint meg-tetczic. Pfal. 137. 7. Voltanac ugyan többen-is kik a' Sidoknac ellenfégivel egygyet értettenec, de mind azoc közzül-is leg gonofzszabak voltanac az Edomitác, mert más pogányokat-is a' Sidóc ellen valo kegyetlenkedésre Ők gerjesztettek s' ingerlettenec.

TANUSAG.

Még az Istennek igaz ismémentin kívül valo és csak a' természetnek világával meg-aiándékoztatott pogányokban-is utállja s' meg-is bünteti az Isten a' bünt, gonofságot.

Imé itt Abdiás az Edomitákat fenyegeti az Istétől az Ő gonofságokért, utálatos bűnökért rájoc bocsátando büntetéssel: noha Ők Isten igaz ismémentin kívül valo pogányoc voltanac. Ezen dolog tetczik-meg. Amos. 1. 6. 7. 8. Ismét. Ezech. 25. v. 15. 16. 17.

OKAI. E' TANUSAGNAK.

I. *Mert az Isten nem csak az ő igaz ismémentin lévőknec; hanem azon kívül valoknac-is Istenek Abraham Istent ez egész földnec (az az, földön lakó*

minden embereknek) Birájának mondgya, Gen. 18. v. 25. Maga-is Isten Önnön magát, minden testnek Istenénee nevezi, Jer. 32. 27. szent Pál-is azt állattya ama' kérd. sben. Rom. 3. 29. Az Isten pedig minden embereknek Istene, nem csak az ô közÖnleges gondviselése és jó téteményire nézve, mellyeket mindeneckel közöl; hanem az ô itéletire és büntetésire nézve-is, mellyeket személy válogatás nélkül a' bünt szeretÖ embereken gyakorol.

II *Mert a' bűn az Önnön faját természetire nézve, akarkiben-is csak gyűlölségre, meg-utálásra s' büntetésre méltó. Miképpen a' bűdös dohos moslék, akar melly edényben legyen, ugyan csak utálatos. A' méreg mind a' cserép edényben, mind az arany felleghben csak halált nemző utálatosság. Így a' bűn mind keresztyénben s' mind pogányban csak bűn.*

III. *Mert az Istennek igaz ismértin kívül való pogányoc, ha szintén az Istennek irásban ki-adott törvényét nem vették-is, mindazáltal az ô szivekben Istentül be-iratott Természetnek törvényét vették, melly által a' jónak cselekedetire, és a' gonofznac el-távoztatására való kötelefségeket meg-ismérik, Rom. 2. 14. 15.*

Hogy pedig ez harmadic oknac erejét valóbā meg ércsűc, két kérdéleket meg-kell fejtenűnc.

I. K. *Micsoda a' természetnek törvénye?*

F. A' természetnek törvénye semmi nem egyéb; hanem az embernek elméjében Istentől a' teremtelkor bé-oltatott olly világosság, melly által a' jó és gonofz

nosz között természet szerént minden ember külömséget tud tenni; hogy a' jót kívánnya, kövesse, a' gonoszt pedig utállyá s' kerüllye, *Rom. 1. 3 2.* Deákul, *Lege Natura*, *Jus naturale*, *Lege aeterna*, *Liber conscientia*, *Notitia naturalis*, *Principia nobiscum nata*.

Ez természetnek törvénye az epségnek állapottyában midőn még első szüleiné bűnben nem estenece vala tökéletes volt és alkalmas az élet adásra, mert egy volt az *Erkölcök* törvényével, melyről szól szent Pál *Rom. 7. v. 10.* ma pedig a' bűn miatt igen meg-fogyatkozott, meg-erőtelenedett és fénlő világozsága igen meg-homályosodott, úgy hogy elégtelen legyen embernek idvefségére; és az *Erkölcök*ről való törvénynek csac némely részetskéje.

II. K. *Micsoda dolgokat tudhat meg ember a' természet törvénye által?*

F. 1. Hogy vagyon Isten ki minékünc törvényt ad; *Rom. 1. 19.* ki meg-tarthat és el-vezthet, *Jacob. 4. 12.* Példa erre Arisztoteles, ki az Istent edgyetlen edgynek tanította lenni, *lib. 12. Metaph. cap. 18.*

2. Hogy az Istent tisztelni és szolgálni kell. Bizonyosság erre pogány *Cato*, ki így szól: *Si Deus est animus &c. Hic tibi praecipue &c.* az az, Ha az Isten lélec, tiszta elmével kell őtet tisztelni. *Seneca* is azt mondgya: *Sic vivendum est, tanquam in conspectu Dei vivamus: sicq; cogitandum tanquam aliquis in pectus possit inspicere*, i. e. Ugy kell élnünc mint ha mindenkor Isten tekinteti előtt állanánk: úgy kell gondolkodnunc, mint ha valaki sziveinkben bé-nez-

hetne, *Epist.* 34. Azért hanyattatic az pogányoknak szemekre, hogy holott az Istent ismertec legyen; mindazonáltal ugy-mint Istent *nem dicsõitettéc, sem neki hálákat nem adtanac*: hanem héjában valócka lettenec az ō okoskodásokban, és szivec meg-fetõtült értelem nélkül lévén, *Rom.* 1. v. 21.

3. Hogy a' jót követni a' gonoszt pedig el-távoztatni kell. Ezt taníttya az pogányoc felõl szent Pál, *Rom.* 2 v. 14. 15. Mert mivel hogy a' pogányoc, a' kiknek írott törvényec nincsen, természet szerént az törvényhez illendõ cselekedetet cselekez nec, azoc noha nékic törvényec nincsen, mindazáltal ō magoc magoknak törvényec. Ugy-mint kic meg-jelentic, hogy az törvényec cselekedeti az ō szivekbe bé-irattott, *kiknek az õ lelkek ismérleti, és az õ gondolattyc, mellyec edgymást vádullyác, vagy mentic, egyetemben bizonytságot tézen.*

Kétképpen téznec pedig errõl bizonytságot. *Elsõben* külsõképpen; mert fokban a' pogányoc közzül, tisztelséges életet éltenec: miképpen *Socrates* az mértékletességben; *Aristides* az igazságban; *Xenocrates* a' szûzességben híresséc voltanac; és hogy ez jóbá elõmehessenec, ugyan magoktul szerzett törvényeekkel kötelezik-is magokat.

A' *Romaiaknál* foc féle törvényec lévén, igen híresséc voltanac amaz *Leges XII. tabularum*, tizenkét táblákra iratot törvényec; mellyekben külömb külömb dolgokrul való rendelésec voltanac.

Licurgus a' *Lacedemoniusoc* törvény szerzõ Királya

rállya, törvénybe attá-ki hogy az iffiac a' Vénéket nagy böcsüllettel tisztelnék: melynec még a' szent irásban-is fundamentoma vagon, Levit. 19. 32. *Solon*, a' Görög országi het bölcsec közzül edgyic, a' lopóc büntetésére ilyen törvényt adott-ki hogy hét annyit tartoznának fizetni, ha a' lopott marhát kezekben kapják. Ezt is fel-találni a' szent irásban, *Exod.* 22. v. 4. 7. 9. Az *Athenásbéli*ec minden emberekben igen utáltac a' részegséget, a' Fejedelemben pedig ugyan halállal büntettek-meg. *Laert. in Solone*

Másodszor, Belsőképpen, a' mennyiben végben vitt cselekedetekről lelkec ismérleti által jó itéletet téfz nec: ha gonost cselekedtenec, vádollyác s' kárhoytattak magokat; ha jót cselekedtenec örül nec és mentic s' biztattyac magokat. Ide valo *Ciceronac* mondása: *Magna est vis conscientiae in utraqueque partem; ut neque timeant qui nihil commiserunt: & poenā semper ante oculos versari putant, qui peccaverint,* az az: Nagy ereje van a' lelki ismérlet nec minden részre: ugy hogy ne félljenec a' kik semmi gonost nem tettenc, és a' büntetést büntelen semec előtt forgassák a' kik vétkeztenec. A' mit azért szent Pál mond. *Rom. 3. 20.* hogy a' törvény által vagon a' bűn nec ismérleti, tartozic rész berént a' természetnek törvényéreis: mert az által is a' bűn gonostnak lenni megismértetik.

E' Tanuság Hasznos:

I. *Oktatásra.* Meg tanulhattjuk innét. 1. Hogy Istenben nincsen semely válogatás, hanem tista igazság:

ság: mert még a pogányokban is utálja s' meg bünteti a' bűnt. Lásd Deut. 10. 17. Act. 10. 34. 2. Semmi féle embernek nincsen igaz mentsége Isten előtt, a' bűnök takargatására. Ha volna, talám a' pogányoknak lehetne; mivel ō nálók nincsen az Istennek irt törvénye, de elég a' természetnek törvénye az ō magok menthetetlenségekre. Rom. 1. v. 20.

II. *Intésre.* Minden bűnt és utálatosságot gyűlöljünk és szorgalmatossággal el-is távoztassunk.

Indicsanak bennünket e' következő dolgoc:

1. *Mert* Isten mindenkben utálja a' bűnt.

2. *Mert* a' bűn minden nemzetségeknec gyálázattokra vagyon. Prov. 14. 34.

3. *Gondoljuk-meg* a' mi állapotunkat; minket Isten nem csak a' természetnek törvényével ajándékozott meg, nem csak a' természetnek világát tündökölteti elménkben, hanem az ō írott törvényét is velünk közlőtte, sőt a' Jesus Christus Evangelionának világosságában is bőven réfeltetett; ha azért ez ō véghetetlen kegyelmét meg utálván s' kicsinyre becsülvén a' gonofságban csak eleb eleb megyünk, sokkal nagyobb büntetéssel büntet meg minket, és sokkal rettenetesebb ostorát bocsátva mi reánk, mint a' pogányokra. Mert ugyan is *a' melly szolgál,* &c. Luc. 12. 47. 48. Ezért mondgya Iáveztőnc Capernaumnac. Matth. 11. 24. Szent Pál-is ezt tanította. Rom. 2. 9. Nyomorúság, és szorongato veszedelem, minden gonof cselekedő embernek lelkének, *Sidonak először,* az az, *kiváltsképpen,* &c.

III. VIGASZTALASRA.

A' kik méltatlan szenvednek az istentelen embe-
rektől, ezzel vigasztallják magokat: Nem szenved
Isten a' bünt akarkibenis, hanem erőssen meg bün-
teti, még a' pogányokbanis, nem felejtí-el hiveinek
keserves ohajtásokát, de az ő tőle rendelt alkalmas
időben meg felel nékíek, és sok keserűségek után ő-
ket vig nélkül való örömmel betölti, Amen.

IV. PREDIKACIO.

Abd. v. 1. 2.

AZ vér onto hadakozáshoz sokott emberek, igen
gyönyörködnek az hadi híreknek hallásában; el-
méjekben forgatvan azt, hogy az hadakozálnak al-
kalmatóságával, határos sombédgyokra alattomban
avagy nyilván kiütvén, prédával meg-telhetnec: a-
vagy a' hadat gyűjtő fejedelemtől földot vévén, fel-
dulhattyc azokat-is, kiktől soha semmi boszízuság-
gal nem illettetenec. Illyetén fene emberec volta-
nak az Edomiták-is, mint a' Profétác beédiből s'
nevezet berint *Abdiás*ébul meg-tetczic. Hogy azért
elméjekhez alkalmazta beédét *Abdiás*, így kez-
di el ellenec való profétálását: *Hirt hallottunc a' Je-*
hovától, &c. Mint ha mondaná: Mig volt kedvel-
sebb hirt hallástoc eddig tinéktec, mint midőn az zen-
gedezett füleitekbé, hogy im ez vagy amaz nézetség
ellen hadakozás indit tatott: Ti-is annak-okáért hal-
lyatoc hirt, mellyet én nem bizonytalan hallomás-
bol vettem, hanem az Istenec jelentéséből hallot-
tam: a' hirt pedig ez, hogy a' mindenható Isten, had
foga-

fogadó követét már el-küldötte a' pogányokhoz, hogy fel-fegyverkezvén, haddal jöjjenec ellenetec. Nem is hasonatlan e' követtség, mert hallatic hogy a' pogányoc így nogattyác egy mátt: *Kellyetek-fel hogy támadgyunk ö ellene haddal.*

Ez igékben vagyon a' Profétálás első részénec *negyedik Punctum*, tudni illic, az Istenec az Edomiták ellen való igaz iteletinéc s' büntetése nec módgya, *processusa*; melly ebben áll, hogy *had támad az Edomiták ellen melly őket el-pusztítja.*

M A G Y A R A Z A T.

I. K E R D. *Kicsoda léssen az Edomiták ellen jövő hadnak fő szerző-oka s' Authora? Fel.* Az Isten. Ezt kétképpen jelenti a' proféta:

* *Elsőben, im ez igékben: Hirt hallottunk az Jehovául.* Ha kérdenéd: *kiknek savai ezek?* Fel. Nem az Edomitákra haddal készülő pogányoké; hanem az Edomiták ellen jövendőlo profétáké: Ugyanis, *Abdiás* nem csak maga jövendölt az Edom ellen hanem más Proféták-is, ugy mint, Amos. I. v. II. 12. Ezekhiel, 25. v. 12. 13. 14. és 35. v. 1. 15. Jeremiás, 49 v. 7. 22. Ezekkel a' profétákkal egyben csatollya magát *Abdiás*, és nem csak úgy áll mint Jeremiás, 49. 14. *Hirt hallottam*, hanem így: *Hirt hallottunk az Urtol.* Ertelme pedig ez: Isten, az Edomiták romlása felől való tanácsát és bent *decretomát* minékünk megjelentette; mellynek el változni s' elmulni lehetetlen. Bizonyára, ha csak emberi módon vizsgálta volna akarki - is ez dolgot, nem gondolhatta volna

volna lehetségesnek lenni, hogy az Edom nemzete olly hirtelen el-töröltesse: fellyeb kellett azért az hivek elméjének emeltetni, és bükléges volt a' profétáktul meg-mutatanni, hogy ez nagy változás mind Istenől vagyon, *kinek akarattyanak senki ellen nem álbát.* Rom. 9. 19.

* *Másodszor, ez szokban: A' Pogányokhoz követ bocsáttatott.* Ha kérdenéd: *Kicsoda volt a' had hirdető követ,* mellyet Isten küldött a' pogány népekhez hogy hadra készülyenec az Edomiták ellen? *Felel.* Nem tulajdon-képpen kell érteni a' Proféta mondását, hanem, *hasonlatosság szerént:* Ugyan-is, az Isten külsőképpen, semely Izerént semmi követet nem bocsátott a' pogányokhoz, melly őket élő nyelvel indította s' kénberítette volna arra, hogy haddal menyenec Edom Nemzete ellen. A' *követnek* nevezetű azért (*hasonlatosság szerént*) kell értenünk, az Istennek bölcs gondvifelelélet s' látható igazgatását, melly által indittattanac és serkengettettenec arra a' pogányok, hogy magokat hadra készítse az Edomiták ellen; nem külőmben; mint ha Isten külső követ által parancsolta volna nekic, hogy azt cselekedgyék. Ez titkos tanácsát, és hathato cselekedetit Istennek, nevezic a' Proféták *el-hívásnac, el-bocsátásnac, zászlo emelésnek, süvöltésnek;* és a' királyoc kik nec fáradságoc által végben viszi Isten az ő itiletit, *Isten szolgainac* mondatnac. Efa. 5. 26. & 7. 18. Jerem. 25. 9.

II. KERD. *Kik voltak az Edomiták romlásának Eszköz-képpen okai?* E FEL.

FEL. A' Chaldæai avagy Babiloniai pogányoc, és ezeknek frigye, barátsága és szolgálattya alatt való pogány népec: mint nyilván ki-tetzcic. Jerem. 25. v. 9. 17 21. *Imé én el-küldöm (azt mondgya a' Jova a' seregeknek Istene) és fel-vészem az Esztraknak minden nemzetségit, és a' Nabugodonozort a' Babiloniai királyt az en szolgálmat, és behozom őket e' földre és az ö lakozóira, és mind ez környül való nemzetségekre, és el-vésztem őket, &c.*

Es élvévém az Ur kezéből az ö haragjánac boránac pohárát, azt mondgya a' Proféta, és köszöném minden nemzetségekre, az az: ki jelentém az Istentől rejajoc bocsátando veszedelmet, köszöném az Edomáira, &c. Im hallyuc, hogy az Edomitáknac el-vefztésére, a' Babiloniai pogányokat küldötte az Ur Isten; kik noha ez előtt baráti és frigyes társai voltanac az Edomitáknac, de nagy hirtelen ellenféggivé lettenec: és az Istenec rendelélét olly kézzen véghez vittéc, mint ha ugyan *soldot* fizetett volna nékiec az Isten.

T U D O M A N Y.

Valamelly népnek, nemzetségnek romlásán s' vesztédelmén az Istennek akarattya meg-nyugszik, lehetetlen annak éps gben meg állani, ha mind e' világ annak a' népnek mellette volna-is.

Imé az Edomitác romlásán meg-nyugodott az Isten tanácsa, azért noha annac előtte az hatalmas Babilon országa mellettec volt, de ugyan csak el kellett nékiec romlanioc: sőt a' melly népeccel ez előtt barátsá-

rátságot tartottac, azok által lőtt utolso pufztuláso. Ezé Tudománynak igazságát mutattya a' Pharao király zászlója alatt táborozó Egyiptomi Népnek veszedelmé; kinec romlásán meg-nyugovéc az Istennek akarattya, annakokáért hirtelen az Ur bé-rekeszte őket a' tengerben, és a' vizek el-boríták a' szekereket, a' lovagokat, és Pharaonak minden sereget, melly az Izrael után bé-ment vala a' tengerben: csak egygyis nem marada ő benne. Exod. 14. 27. 28. A' Canahán földén lakó népec mind hatalmasok s' mind fokban voltak; de az Istennek akarattya szerént csak el-vesztenec s' romlottanac. Deut. 7. 1. 2. és 20. 17.

OKAI AZ TUDOMÁNYNAK.

I. Mert az Isten, ellene álhatatlan, minden ő akarattját véghez viszi. Esa. 46. 10. változhatatlan az ő tanácsa. Hebr. 6. 17. semmi tanács, semmi bölcseség, semmi értelem nincsen az Ur ellen, melly el-bonthatná s' megkéseleltethetné az ő akarattját. Prov. 21. 30. főt ellenben, az Ur el-fordittya a' pogányoknak tanácsokat, és el-rontya a' népeknek gondolattokat, Psal. 33. 10. Ezért könyörge igy Jolaphát Király: Oh Uram! te kezdedben az erőtség, az hatalom, és senki nincsen ki te ellened álhatna, 2 Chron. 20. v. 6. Lásd. Esa. 8. 10.

II. Mert a' kiknecc romlásán az Istennek akarattya meg-nyugzic, az Urnak beszéde léssen azok ellen, mint Sophoniás szoll az Philisteusoc telől: cap. 2. 5. Az Istennek beszéde pedig mindenható beszéd. Ez

erős beszéd által kezdetben teremtetet meny és föld
femmből. *Mert ő szollott és lött minden, ő parancsolt
és elő allott.* Pſal. 33. 9. Ezen beszéd által tartatnac
mais mindenec, mint az Apóſtol bizonyittya: *Min-
deneket táplál ama ű hatalmas beszédével,* Hebr. 1. 3.
Ha csak egyfzer mondgyais Iſten: *Térjetek a' földben
embereknek fiai,* azonnal meg-halnac *es porrá lesz nec,*
Pſal. 90. 3. és 104. 29. Csak szollott volna egygyet
Iſten, *egy szempillantásban meg-emészthette volna az*
Izrael nec hat száz ezer emberből álló táborát, Num.
11. v. 21. és 16. 45.

III. *Mert* valakik nec veszedelmét akarja Iſten,
azok ellen *ő meg-emészto tűz,* Deut. 4. 24. Hebr. 12.
v. 29. Kicsoda álhatna meg *ő* előtte?

H A S Z N A I.

I. *Oktatás.* I. Ellenben, valakik nec békeſséges
meg-maradásokon az Iſten nec akarattya meg-nyug-
szik, lehetetlen azoknac el-puſztulni és el-romlani.
A' ki halgat engemet (azt mondgya a' FŐ Bölceſefeg)
lakozik bátorságoson, és csendes lesz en a' gonosz nak
félelmétől, Prov. 1. 33. II. Annak-okaért, mind
a' békeſséges és kívánatos, s' mind a' kedvetlen és
véſzélyes állapotokra valo változáloc Iſten nec tetſé-
fétől és akarattyatul függene. Iſten maga mond-
gya: *En vagyok a' Jehovah, és nincsen több én nálam-
nál: ki a' világosságot formáltam, az ſetetséget terem-
tettem; békeſséget ſerzec, gonoszt* (az az, nyomorusá-
got, háboruságot) *teremtek: En vagyok a' Jehova a'
ki mind ezeket cselekeſzem.* Eſa. 45. 6. 7. II.

II. *Feddés.* Vétkezne azoc, kik a' űklőmb-kűlőmb fele változásokot, *avagy* csak történetne s' vak szerencsenec; *avagy* magoc erejéne, bölcseségéne tulajdonittyac. Nem ilyen értelemben volt *Daniel* Profeta, ki így tanit; *A' Jehováé a' bölcsesség és az erő, ő az: ki meg változtatja az idöket és az időne reszeit: le-veti a' kiralyokat és szerez kiralyokat; ad bölcseséget a' bölcsenek és értelmet a' tudosoknak, cap. 2. v. 20. 21.*

III. *Intés.* I. Féllyűc az Istenne szent tanácsát, és mindenekben az Ő akarattya alá bocsáfluc magunkat, kéz engedelmesléggel, Pál. 37. 5. 1 Pet. 5. 7. II. Távoztassuk-el nagy szorgalmatósággal mind azokat a' bűnöket, mellyec miatt az Istenne akarattya meg-fzokott nyugodni valamely nemzetségnek romlásán.

KERD. *Mellyec azok a' bűnök?* FEL. Elsőben *közönségesen* mind azoc, valamelyeket ember nem erőtelenlégből s' tudatlanságból, hanem tudva, *őánt* szándékkal, arra való vágyodással, örömmel, lelki-isméretinec javallata s' meg-győzése ellen, és a' mint az iras szoll, *fel emelt kézzel cselekedzic*, Num. 15. 30. II. *Neveret szerént* azoc mellyeket *Abdiás elő* őámlál az Edomitákban: *tudni-illik*, kevélység; *Habontalan dolgokban*, ugy-mint, bölcseségben, erős helyekben, frigyos tárlokban való vakmerő bizakodás; az Isten fenyegetésinec meg-vetése, Atyánkfiái ellen való boszszuság tétel és kegyetlenkedés, az begényeknek nyomorgatasa, &c. Ezeket és ezekhez hasonlokat ha el-tavoztatunc, el-fordittya Isten ha-

ragját tölünc, és csendes békeflegünkön meg nyug-
sík az Ő akarattya, Amen.

V. P R E D I K A C I O.

Abd. v. 1. 2.

V Alamely nép, nemzetség, ország az Izraelnek Sz.
Istenének nem szolgál, Iót az Istent tisztelő népet
bölcszuffággal illeti, *el-vész és mindenestől el-pusztit-
tatik*, Esaiás tanittya, cap. 60. 12. Hogy ez légyen
az Istennek áthatatos rendelése, nyilván mutattya, a'
bálványozó, kegyetlen, vér-éopó pogányok ellen
menydörgő Profétáknac beszédi. Rövidségne c o-
káért bár csak Esaiásban tekéncsiinc: ki-jelenti ott
Isten nagy romláfokat s' veszedelmeket a' *Babiloniai-
aknac és Philistensoknac* cap. 14. *Moabiták* nac cap.
15. 16. *Edomiták* nac cap. 34. v. 5. Hasonloképpen
itt-is Abdiásnál, holott veszedelemmel fenyegeti I-
sten az Edom nemzetségét.

Következie azért immár a' Profétálás első részé-
nek ötödik *Punctuma*, tudni-illie, az Edomitác ellen
jövendő hadnac *Effectuma*, keferü gyümölcse, im ez
igékben: *Imé kicsinnyé téstlek régedet. a' pogányoc kö-
zött, és te felette igen utálatos létez.* v. 2.

M A G Y A R A Z A T.

KERD. *Micsoda keferü gyümölcset érzik az Edo-
miták, az ő ellenek jövendő hadnak?* - FEL. Keitöt
jelent a' Proféta: *Elsőben, hogy Isten, kicsinnyé téstzi
őket a' pogányok között, az az: igen meg aprofittya
meg-*

kevesíti és meg-alázza Őket. Néz itt a' Proféta mind az Istenec amaz jelentősegre mellyet Rebekának az Esau anyjánac monda: *A' nagyobbik ugy-mond szolgál a' kisebbiknek*, Gen. 25. 23. s' mind pedig Isáknaé az Esau atyjának *profétai áldására*; melyben Isten igazgatásabul, Jácobnac fel-magasztaltatást és hatalmas uralkodást, Esau-nac pedig, ugy-mint az első szülöttségnek méltóságát kicsinyre becsüllő és igen vékony nyalánkságért öcscsénecc elado testi embernecc, meg-aláztatást és szolgálót jövendőlt, Gen. 27. 29. *Légy a' te atyádfiainak urok* (Isák monda Jácobnac) *a' te anyádná fiai meg-hajollyanak te előtted*. Esau-nac pedig monda: *A' te öcsédnek szolgálja leszel*, v. 40. Pirongattya tehát Isten az E domitákat az Ő fel-fuvalkodásokért, hogy más pogányoknál sokkal felyebb tartani magokat nem bégyenlic: mint ha mondaná: a' te nagyra vágyódó dolyfősséged le-nyomatatik, és a' te hatalmaskodásod le-rontatic és megtapódtatic.

Másodszor, hogy *felötte igen utálatossá* tétetik. Az megvettetés és megutáltatás nagy romlásnak és megérőtelenülésnek s' boldogtalanságnak bizonyos jelle amaz mondás szerént:

Donec eris fœlix, multos numerabis amicos

Dum fortuna perit, nullus amicus erit.

Az az: Mig boldog vagy, elég barátid vadnak: ha boldogtalanságot érz, mindenek töled el-állanak. Ertelme pedig a' Proféta havának ez: Minden pogányok előtt, még a' kik ennek előtt barátid és frigyes társaid

tarfaid voltanak-is, elvettetett és megutáltatott lé-
 bes, semmi becsületed nem léhen azok előtt &c.
 Melly jövendőléfnek igazságát s' betelylefedeset je-
 lengeti Isten *Malachiásnál* c. I. v. 3. 4. *Gyülöltem*
Esaüt, és az ő hegyeit püstává töttem, és az örökséget
sárkányoknak barlangjává: Ha azt mondándgya E-
dom, megsegényettünk, de térjünk meg és építsük meg
a' püstaságot, azt mondgya a' Jehova seregeknek Ilte-
ne, ők építenek de én elrontom: és hivattatnak ők isten-
zelenségnek határának, és olly népnek mellyre barágszik
a' Jehova mind örökké.

T U D O M Á N Y.

*Akar melly nagy külső fényessége, virágzó előmené-
 zele és boldog állapotja légyen-is valamelly nemzetség-
 nek, országnak, tartománynak; de az mindenkor válto-
 zások alá vagon vettetve, és romlastul, megaláztatás-
 tul s' veszedelemtül tell veséggel nem szabados.*

Im hol a' világos pelda az Edömitákban: hason-
 lót láthatunk az Babiloniaiakban *Esfai*. 14. az E-
 gyiptomiakban-is *Gen.* 15. v. 14. az Emorreusok-
 ban, &c. v. 15.

O K A I.

I. *Mert nincsen ollyan világi nagy hatalomság,
 nincsen olly roppant sokaság, melly valamelly nem-
 zetséget, országot, tartományt az Istentől rendelt ve-
 sedelem ellen meg-tarthatna. Az Szerecsenec csak
 magok-is felette igen sokan valának, mert Asa Király
 idejében, Zérah Szerecsen Herczeg Jüda ellen jöve*
 tiz száz

tizszáz ezer emberekkel és háromszáz fegyveres beke-
rekkel, 2 Chron. 14. v. 9. Ha ezekhez tebed az Egyi-
ptombélieket, Moábitákat, Ammonitákat, meg szám-
lálhatatlan sokalág leszen mint a' tenger nec fővénye!
de mind ezeket meg-emészttette az Isten busulásának
ereje, Ezech. 30. v. 4. 8. 9. Sophon. 2. 9. 12.

II. Mert az Isten nec bölcs tanácsa ugy rendelte,
hogy a' somoru változások által, meg-büntesse Ő
Felsége a' népek nec gonosz bűnökét. *A' tudós és ér-
telmes emberek által*, kik Isteni félelemben tartják a'
népet, *meg-hosszabbodik a' birodalom*, Prov. 28. v. 2.
Ellenben tehát, az Isten ellen valo gonoszság, oka az
nagy és veszedelmes változásoknac. Példác a' Tyrus-
bélic, kiket az Ur sok bűnökért, s' nevezet szerént
a' Jérušálembélic nyomoruságán valo örvendezésért,
és az nagy kevelységért veszedelmes változással meg-
büntete, Ezech. 26. 2. 3. és 27. 3---7.

III. Mert nem pusztá történetből lesznek, nem-is
az emberek nec tetézésen forognac, hanem Isten aka-
rattyán állanac minden változások, Solt 107. 35. 36.
Dan. 2. 21. és senki nincsen ki a' ő kezét meg-tartoz-
tassa, Dan. 4. 32.

H A S Z N A I.

I. Oktatás. Nincsen tehát e' világon a' világi
dolgokban tökéletes, változhatatlan állandóság.
Oh melly hirtelen a' gazdagság szegénységre, jo e-
gésleg betegségre, nagy erő erőtelenlégre, becsület
becstelenlégre, uraság szolgaságra, békesleg hábo-
ruságra, szabadság rabságra, öröm szomorúságra,

nevetés firásra, élet halálra változik! *Caducea & fluxa res humana sunt: neque est quicquam stabile perpetuo & firmum. Pausan. lib. 8.*

II. Feddés. Vetkeznek azoc, kik külső világi bődlog elő - menetekben, nagy ideig virágzó fényes állapotokban fel-fuvalkodván, változhatatlan állandóságot ígérnek magoknak: Minden bizsonnyal meg-csallya: őket reménségec. Példa erre *Nabugodonozor* Babilioniai Király, ki az országnac palotájában letálván, fényes állapotjában fel-fuvalkodéc s' monda: *Nemde nem ezé amaz nagy Babyllon, melyet én épitettem ország házánc, az én hatalmasságomnak ereje által, és az én ékességemnek dicsőségére? De mint lőn a' dolog? Nagy hertelenléggel el-változéc bődlog állapotja: mert még a' szó a' Király s'ájában vala, és az égből szózat jöve-le: Teneked mondgják Nabugodonozor Király, a' birodalom el-ment te tőled; és az emberek közül tégedet ki-vetnéc, és a' mezei barmokkal lesz en lakásod, &c. Dan. 4. 26---29.*

III. Intés. I. Midőn valami külső boldogsággal, és kívánatos állapottal virágzic országunc, abban fel ne fuvalkodgyunc, vakmerő testi batorfágra ne vetemedgyünc, hanem szüntelen gyakorollyuc magunkat az alázatotságba, kegyességben, és Isteni szolgálásban: hála-adóc legyünc Istenhez, és csak ő Sz. Felségének tulajdonitsuc békeslegünc, így szólván: *Jehova te szerezsz (adsz, rendelsz) békeséget minékünk: mert minden mi dolgainkat meg-cselekedted minékünk, az az: mi érettünc, mi mellettünc, mi helyettünc, a' mi jonk-*

mi jonkra s' hasznunkra, &c. Efa. 26. 12. 11. Midőn el-hanyatlic csendes állapotta s' meg-homályofodic fenyefsége szegény országunknac, felettéb azon ne csudálkozzunc, se nyelvünkkel se elménkel azért ne zugolodgyunc; hanem egész nemzetünk nec égre kiálto szamtalan bűneit gondollyuk-meg, utálllyuc azokat gyomorbul, kerüllyük-el minden szorgalmatosággal s' ezt kiálcsuc Istenünk nec egy szível, szájjal: Egyedül bizony a' Jehováának kegyelmessége, hogy régen eddig, a' mi fok undoc bűneinkért tellyefséggel meg nem emésztettünk: mert nem fogatkoztak-el az ő irgalmasági, Lament. 3. 22.

IV. Vigasztalás. Midőn a' mi ellenséginc agyarkodnac ellenűnc, csak nem nyakunkra ülne, csak nem elevenen nyelne-el bennűket, ezzel vigasztallyuc magunkat: változo az ő állapottyok-is, hirtelen el-mulic a' mi nyomoruságunkon valo örömeők, ezentül el-véztic kegyetlenségekért méltó jutalmokat. Mivel biztattya magát amaz parázna nagy Babylon, hald-meg: *ugy ülök mint királyné aszszony, és nem vagyok özvegy, keserúséget sem látok soha. De hirtelen meg-voltozic öröme s' gyönyörűsége, mert egy nap jönec ő reá az ő csapási, a' halál, a' siralom és éhség, és tűz el égettettk-meg; mert erős az Úr Isten ki meg-bünteti őket*, Apoc. 18. 7. 8. Mi pedig kik az Urban bizunc, a' fok nyomoruságokbul meg-izabaldulván, hasonlatossac téstünk a' Sion heg yéhez, melly meg nem mozdul, és meg-maradunc mind örökké, Amen. Pfal. 125. v. 1.

VI. PREDIKACIO.

Olva'd-el, Abd. v. 3---II.

AZ változhatatlan igáságu Isten, ki merő azon
 Igáság, és a' ki az igáságtalanfágnac még csak
 árnyékától-is tellyeliséggel űres, akarja hogy minden
 cselekedetiben igaznac ismértesséc ez egész világtul.
 Ez az oka, hogy az Isten ritkán büntet-meg vala-
 melly nemzetseget, mig nem az ő büntetésének igaz
 okát nyilván ki-jelenti. Ezerfzer-is meg-érdemlet-
 ték volna az halált a' *Sodoma* és *Gomorrabéliec* az ő
 fertelmes bujálkodásokért, de még-is minéc előtte
 az erős bosszú álló Isten el-veztené őket, vezedel-
 meknec igaz okát megjelenté elsőben *Abrahámnac*,
 Önnön maga mondván: *A' Sodomának és Gomorrá-
 nak kiáltása mivel hogy meg-sokasodott, és az ő bűnök
 igen meg nehezedett: alá megyek most és meg-látom,*
&c. Gen. 18. v. 20. 21. az után Angyali által *Loth-*
nak-is, kik mondanak: *El vesztyük e' helyet, mivel hogy
 ezeknek kiáltások nagy az Ur előtt. Mert az Ur kul-*
dott minket, hogy el vessesük e' várost. Gen. 19. 13.
 Nagy romlással meg fenyegette vala Isten az *Moáb*
 és *Ammon* nemzetiségét mondván: *Elek én azt mond-*
*gya a' Seregeknek Ura, az Izraelnek Istene, hogy a'
 Moáb olyan leszén mint a' Sodoma, és az Ammon*
fiai mint a' Gomorra, csalán termő föld, sovány és puszt-
ta leszén mind örökké, &c. Soph. 2. 9. de egyszer s'
 mind fenyegetésének igaz okát-is ki-jelenté, v. 10.
 Ez esik a' rajtok az ő kevelységekért, mellyel szidalmaz-
 ták és

zák és boszontották az Seregek Urának népét. Az Edomitáknak is végső vezedelmeket meg-jöendőlteté Isten, Abd. v. 2. és hogy valósággal észben vennék hogy nem méltatlanul büntettetnek-meg, im az el-olvaltatót *versekben*, ujjal mutat Isten az ő bűnökre, melléje téven a' büntetést-is, melyből minnyájan lelk ec ismérőiben meggyőzöttetnének, hogy a' reájoc jövő rettenetes büntetés, semmiképpen fellyül ne haladgya az igazságnac egyenes mértékjét. Ez igékben vagyon az *Abdiás* Profétálásánac *második* része. Vide *Analys. supr. Conc. 1.* Holott *summa* szerint a' Proféta, a' fel-tett büntetésnec *okait*, a' vezedelemnec rettenetes voltát, és az Edomitáknak némely dolgokban helyheztetett reményegeknek s' vakmerő bizakodásoknac, héjában valóságát világossan ki-jelenti.

Három derekas *Punctumok*at jegyezhetünc itt meg:

I. Az *elsőben* vadnac a' büntetésnec kettős *okai*, tudni illik, (1) a' *Kevelyseg* és haszontalan bizakodás, v. 3--9. (2) az *Atyafiác* ellen való *Erőszak* tétel. v. 10. II.

II. A' *másodikban* vagyon, az ő kevelységeknec és vakmerő bizakodásoknac *objectuma* czéllya: Mert kevelykedtenec s' bizakodtanac.

* *Külső dolgokban*, ugy-mint, az erős helyekben, v. 3. Kincsekben és gazdagságokban, v. 5. 6. Fügyes-tárfaikban és baráttyokban.

** *Belső dolgokban*-is, ugy-mint, elméjeknec böl-

cseségében, v. 8. erejeknec nagyságában, v. 9.

III. Az *harmadikban* vadnac, a' meg-irt bűnőc mellé tétetett büntetéséc, majd mindenic *versben*.

Most én az első *punctumnac* első részét fejtegetem meg, tudni illic, a' büntetésnec egygyic *okát*, v. 3. im ez szokban: *A' te szivednek kevelysége csalt meg tégedet, &c.*

MAGYARAZAT.

KERD. Holott az Edomitác mind külömb-kü-
lömb féle vétkeccel terheslec voltanac, *miért hogy I-*
sten kivált-képpen az ő kevelységeket hozza elő?

FEL. I. Mert ez ő bűnőc leg nyilván valobb
volt, és az ő több bűnők nec mértéke ebben tellye-
sedett-meg: fok undoc vétkeccel busítottac Istent
az Edomitác, mellyekhez járluván a' kevelység-is nem
akarta Isten tovább immár el-türni gonofsagokat

2. Azért emliti kivált-képpen a' kevelységet, hogy
az ő népének szivbéli keserű bánattvát meg-enyhi-
tené, és az ő elméjekben be-férkezett botránkozta-
to gondolkodásokat meg-szüntetné. Ugyan is, mi-
dön a' Sidoc, bűn^c érdeme szerént nagy inesség s'
nyomoruság alatt volnánac, igen negédeslen ingerlic
s' bosszontyác vala őket az Edomitác: igaz valláso-
kat és Isteni tiszteleteket merő csufságnac, nevetség-
nek tartottac: hogy azért a' Sidóknac keserűségekhez
e' miatt nagyobb keserűség ne járulna, nyilván ki-je-
lenti Isten, hogy ő az Edomitaknac e' szertelen nagy
kevelységeket olly keményen meg-bünteti, hogy
valósággal meg-tapasztallyác azt, hogy az ő lajót ke-
vely-

vélységek álnokul és veszedelmesül meg-csalta őket.

T U D O M A N Y.

Alig találta emberben egy bűn, mellyet inkább utálna Isten, mint a' kevélységet.

Sok undoc bűnei valának az Edomitáknac, mellyekért Istennek kemény csapásit meg-érdemlic vala, de a' mint itt látyuc, kivált-képpen az Ő rut kevélysegekért akarja Isten el-vezteni őket egész országostul. Ezen tudománynac igafságát láthattyuc Nabugodonozorban, Esa. 14. v. 11. 12. Le-nyomatot (avagy, le-vonatot, le-taszittatot) a' koporsóban (avagy, pokolban) a' te kevélységed, a' te vigasság tévő szereszámidnak zengésivel edgyütt: féreg vettetik alád, féreg-is fedez-be tégedet. Miképpen estél alá az égről te Lucifer hajnalnak fia? hogy verettettél a' földhöz te népeknek erőtelenítője? Oka e' nagy romlásnac le-tétetic, v. 13. 14. 15. Te pedig azt mondod vala a' te sívedben: menyben megyek-fel, az erős Istennek csil-laginak felette helybeztetem az én síkemet, &c. Ha-sonloképpen szoll Moábról-is Esaiás rész. 16. v. 6. 7. és az Izraelitákról Amos, 6. v. 8. 9. Hallyad bölcs Salamon mit mond? Minden a' hi elméjében fel-fu-alkodott, utálatos az Urnak; ha a' kéz a' kéznél lé-fen-is, ugyan büntetetlen nem marad: az az: ha nagy erővel segítik-is egymást a' kevélyec, de a' romlást el nem kerülhetic, Prov. 16. v. 5. Cároli így fordít-tya: minden erejével-is nem nyerheti hogy meg ne büntetessék.

O K A I.

I. *Mert a' kevélység, szintén leg elől tétetic, amaz Isten előtt gyűlöletes hét bűnöknek laistromában, Prov. 6. 16 -- 19. Ez hat dolgot gyűlöli az Ur: sőt hét dolog utálatos az ő lelkének. A' kevély szemek, hazug nyelv, &c.*

II. *Mert a' kevélység által ember, mint egy ugyan harczolásra s' baj viadalra hijja és ingerli az Ur Istét. Ezért mondgya szent Jakab, refz. 4. v. 6. Isten a' kevélyeknek ellenek áll, az az: vélec ellenkezic, tufakodic, harczol; őket meg-győzi és meg-alázza.*

III. *Mert akar melly bűn sem czéloz inkább a' Teremtő Isten dicsőségének meg-homályosítására, mint a' teremtett állatnak kevélysege, Efsa. 2. 11-17. A' kevély szemű ember meg-aláztatik, és az embereknek magoságok le-nyomattatik: és csak egyedül az Ur magasztaltatik fel a' napon, &c. Mintha mondaná a' Proféta: A' nagy Ur Istennek felséges magasága, dicső méltosága mint egy homállal bé-fedezettetic akkor hogy ne láttassék, midőn önnön magát kevélyen fel-magasztallya ember.*

H A S Z N A I.

I. *Feddi és Rettenti e' Tudomány az fel-fuvalkodott kevélyeket. Oh melly nyomorult állapotban vadtok minnyájan ti kevélyek: utáls' megátkoz az Ur Isten titeket, táborban áll ellenetek, és tövestül gyökereztül kigyomlál benneteket, mint régen Pha-*

raot,

raot, Hérodest &c. hanem ha jó idején meg-alázzá-
tok magatokat az Istennek hatalmas kezei alatt, és
meg tértek ö bnt Felfegéhez.

De mivel hogy fokban, a' kik ugyan el-merültek e'
vétekben, nem vesik ében magokat, kevélysége-
ket nem ésmérik meg; mert valóban nehéz - is meg-
élméni mind addig mig csak belől a' szívbe lappang,
és ki nem jelenti magát az embernek nyelve és csele-
kedete által: azért némelly *feleket* hozok elől, mel-
lyekből akar ki-is megvizsgálhattya magát, vagyone'
rése a' *kevélységben*, avagy nincsen?

Elhagyván pedig most azokat, kik drága és czi-
kornyás ruhákban öltözvén, hegyessen járnak, feje-
ket fel-emelik, vállokat mozgattya, mintha majd az
 eget érnek fejeckel, kiket vak volna az ki kevélyek-
nek nem ílméne.

1. *Közönségesen* kevélyek azok, kik tudva és bánt
bándékkal Istennek akar melly parancsolattyanak el-
lene vétetni mérélik magokat. *El vested* Isten az *át-
között kevélyeket, kik eltávoznak a' te parancsolatid-
tul.* Psal. 119. 21. Honnét, az bnt írasnak bava já-
rása bérént kevélyen cselekedni és vakmeröképpen
vétkezni mind egygyet rében, Neh. 9. 16. 29. Jere-
miás Proféta-is, az Isten parancsolatinak nem halga-
tását kevélységnek mondgya, 1. 13. v. 17. *Hogyha ti
 ezt nem halgattyaatok, az rejték helyekben sir az én lelke
 a' ti kevélyesetekért.*

2. Azok fel fuvalkodott kevélyek, a' kik olly dol-
gokban mérélik avatni magokat, mellyek az ö el-
méje-

méjeket és erejeket fellyül mullják. Ez véteknék undok mételetyétül melly igen oltalmazta magát Dávid, meg mondgya. Pfal. 131. v. 1. 2.

3. Kevélyek azok, kik az kegyes Isten félő embereket az ö kegyes buzgoságokért csufollyák, nevetik, sőt néha üldözik-is. *A' kevélyek felette igen csufoltanak engemet; mindazáltal a' te törvényedtől el nem hajlottam*, Pfal. 119. 51. *Kevélységben az hitetlen háborgattya üldözi a' szegényt*, Pfal. 10. 2.

4. Kevélyek azoc, kik igen hamar és könnyen öszve vesznec s' háborodnac felebaráttyockal. *A' kevélységből csak veszekedés származik*, Pro. 13. v. 10. Mert a' negédes ember semmire való dolgon-is versengésre indul, és a' kákán-is csomót keres.

5. Azok kevélyec, kik midőn az Istennek ostromozó kezei alatt nyögnek-is, nem esmérik-meg bűnőket magoc meg-alázásával, hanem Isten ellen zúgolodnac, és nyilván ki-jelentic hogy Istennek ez aránt való igazgatása nékiec nem tetczic. Rettentetes dölyfősség, az Istennek bölcs és igaz cselekedetit hántorgatni, helyben nem hadni! Ez nagy vakmerőségért feddözic Jeremiás; *Miért panaszkodik az elő ember és a' férfin az ő bűnének büntetése felől? Tudakozzunk inkább a' mi utaink felől, és keressük-meg, és térjünk-meg az Urhoz*, Lament. 3. v. 39. 40.

6. Kevélyec azoc, kik az egyszer elméjekben bevett vélekedésben vakmerő-keppen ugy meg átalakodnac, hogy semmi módon meg ne változtassák értelmeket, ha szintén erős és fundamentomos okokkal

kockal meg-győzettelének-is, mellyeket ōk csak meg-halgatni-is nem méltogatnac: sőt haragusz-
nak, patvarkodnac és kegyetlenkednac azok ellen, a'
kik mindenekben az ō vélekedésekhez nem szabják
magókat. Példának-okáért így foznac némelylec:
*Akar ki mit mondjon, de én ebben a' sententiában
halok meg, &c.*

7. Kevélyec azok, kik Istennek felebarátságban
lévő ajándékot alázzák, kisebbitic, az ő magokban
való ajándékokkal feletté dicsekednac. Melly dől-
főssenszolla maga felől ama' Phariseus: *Nem vagyok
ollyan mint egyéb emberek; és melly meg-utálva szolla
felebarátságul: Ollyan sem vagyok minemű im ez
publicanus,* meg-irja szent Lukács rész. 18. v. 11. 12.

8. Azok-is kevélyec, kik ollyan dolgoknak vég-
ben vitélével kérkednac, melly az ō erejeket fellyül
haladgya. Nagy kevélység a' lelkiekben, azt alítani,
hogy ō mindenkor meg-térhet Istenhez valamikor
akarja: holott Isten adgy: a' meg-térést, Act. 5. 31.
2 Tim. 2. 25. A' testi dolgokban-is nagy kevély-
ség csak mérészen mondani: *Ma vagy holnap el-me-
gyünk ama' városba, és ott esztendeig lakunc, és hal-
márkodunk és nyereségünk lesz,* Jac. 4. 13. De meg-
felel az Apost. v. 16. *Ti pedig dicsekedtek a' ti kevély-
ségetekkel: minden illyen dicsekedés gonosz.*

9. Kevélyec azok, kik azt gondolvák hogy a' ke-
gyeségnek utában szorgalmatosabban járnac má-
foknál, azért Isten köteleskeppen többel tartozic ō
nékiec, mint másoknak. Illyen fel-fuvalkodott el-

mével birtanac a' Sidóc, kik Izemtől Izembé azt kérdettéc Istentül: *Mi az oka hogy mikor bojtólunc nem tekintesz reánk? a' mi lelkünket gyötrottük, és nem vetted eszedbe, Efa. 58. v. 3.* Utálatos ez illyeténec cselekedetec. Idvesféges tanácsót szolgaltat Christus Urunc: *Ha mind azokat meg cselekedenditek is a' mellyek néktek parancsoltattac, azt mondgyátok, ha szontalan szolgák vagyunc, mert a' mit tartoztunk cselekedni, azt cselekedtuc, Luc. 17. 10.*

10. Kevélyec azok, kik azért fuvalkodnac fel elméjekben, hogy másoknál eggyügyübbé s' alázatosabbban viselic magokat. Ez illyeténec az alázatosságban kevélykednec, melly titkos és csudálatos kevélység, midön csudaképpen az lézen embernek elméjében, hogy az alázatosságban inkább kevélykedik valaki, mint ha nyilván kevély dnék, a' mint szoll *Agoston D. ad Paulinum.*

11. Kevélyec még azok is, kik a' jo intést semmi képpen másoktul bé nem akarjac venni, kivalt képpen ha az a' ki ōket inti, alacsonyab állapotu. ō nálok nál. Ebben vétkezéc *Amásias* Király, kit midön az Urnac profétája a' bálványozásért meg-fidtet volna, nagy kevélyen monda: *Talám tanacosul adtanc tégedet a' királynak? Halgass, miért dlnének-meg-tégedet?* 2. Chron. 25. v. 16. A' *Phariseusok*-is csak hallani sem akarác Christus Urunkat, midön az ő lelki vakságokat szemec eleiben raká, sőt meg-csufolác ōtet, Joh. 9. 39. 40. 41. Ellenben, melly igé idegen lött légyen *Jab* Patriarcha e' kevélységnec vétke-től,

től, meg-tetzic maga szavaibul: *Hogy ha ugymond az én szolgámnak és szolgáloknak igyét meg-vetettem, a' kik én velem pöröltének, bár itéllyen - meg Isten, Job. 31. 13. Okát-is meg-mondgya, micsoda tartóztatta-meg őtet e' gonosz bűntől, tudni-illic, az Isteni félelem: Mert ugymond, mit cselekedtem volna, ha fel-költ volna Isten? és mikor meg-látogatott volna, mit feleltem volna néki? Nemde ugyan a' teremtetted-e őtet-is, a' ki engemet anyám méheben? es nem ugyan azon formált e' anyánk méheben? v. 14. 15.*

12. Végezetre, kevélyec azok is kik földi javokban igen bizakodnac, és el-hitetic magockal, hogy mentől több kincset s' gazdaglágot gyűjthetnec, annál batorlágossáob, állandobb, s' boldogabb az ő állapottyoc. A' gazdagnak marhája olyan, mint az erős városa, és mint a' magas kőfal, az ő gondolattya szerént, Prov. 18. 11. Ez csalárd bűn, Dávid Királynak-is nem kevelsé meg-mételeyesítette volt egy időben szívét, midőn az ő csendességében, az az: nyugodalmas, bővölködő állapottyában, így szollott: *Soha meg nem mozdittatom, az az: meg nem változic az én jó állapotom, Pál. 30. 7. De az Ur Isten annyira utálta az ő dőlyfőlségét, hogy országát tüle el-rejtette; melyből magát meg-eszmélvén, alázatos esfedezéssel keresté-meg ő Fellégét: Uram, a' te jó kedvedből erősítetted vala meg az én begyemet: de mihelt el-rejtéd a' te országodat, én meg báborodám. Te hozzád kiáltottam Uram, &c. és forditád az én siralmimat öröme, v. d. 9. 12.*

Ez elő számlált *zelekre*, ha nem csak el mulo képen, hanem ugyan szemessen tekintűnc, es magunkat ezek szerent meg-vilgallyuc, könnyen meg-tapasztallyuc, hogy nincsen csak egy-is ez egész világon! olyan ember, ki ez Isten és Angyaloc előtt utálatos bűnt, tudni-illic, a' *kevélyseget* tőkélletessen levetkezte s' meg-tapodta volna: főt midőn más bűnőket meg-öldöklött is ember, ez még-is elledez és fejt fel emeli.

II. *Hafzna* a' Tudománynac szolgál *Intések*re minden keresztyén emberek nec; hogy nagy szorgalmatofsággal minden kevélységet tegyünk-le, hogy az Istenec rettenetes haragjában ne efsűnc.

Ellyűnc tehát e' következő *Eszközökkel*. I. Nagy gyakorta sziveinket cirkálljuk-meg, es minden cselekedetinket az Isten törvényénc ramájára vonván, háennyuc vefsűk-meg, ha eggyezneké azockal avagy nem? töredelmes könyörgésűnc által kérjük-is az Ur Istent, hogy Szent Lelke által világosítsa-meg homályos elméinket: mert nem fuvalkodik-fel az, valaki magát volta képpen meg-esmérheti. Ugyan-is ha belől meg-tekintelnénc minémuec vagyunc, és micsodáloc a' mi cselekedetinc, olly undokoknac tetfszenénc, hogy szemeinket is kényszerítetténc el-fordítani magunktól, és azontul minden mi fel-fuvalkotságunc porrá es hamuvá lenne s' kényszerítetténc fel-kiáltani a' Publicánussal: *Isten, légy kegyelmes nekem bűnösnek*, Luc. 18. 13. és szent Pállal: *Oh én nyavalyás ember, ki-sabadit-meg engemet*

met az halálnac tesztéből? Rom. 7. v. 24. Melly igen hasznos légyen ez illeten vizsgálódás emberben, még a' Pogányok-is meg-ismértéc, kik között igen fen forgott ama' regula: Gnoti seuton: *Nesce te ipsum.*

2. Szoktassuc mi magunkat az Isten előtt valo gyakor meg-jelenésre, és Ő Felfegével valo beszélgetésre buzgo könyörgésinkben s' hálá-adásinkban: így ismerhettyük meg jobban jobban mind a' nagy Istennek felfeges méltóságát, mind a' mi alá valo semmifügünket. Az Istennel valo beszélgetés téteté e' vallást Abrahámmal: *En por és hamu vagyoc*, Gen. 18. v. 27. Az Istennec jelen ítéletére kialta-fel Esaiás: *Faj nekem el kell vesznem, mert meg-ferteztetett ajaku vagyok*, cap. 6. v. 5. Job Patriarcha-is Istennel beszélgeten csak erre fakada-ki: *Uram, utáalom a' melyeket szollortam s' cselekedtem ellened, és bánom a' porban és hamuban*, cap. 42. v. 6.

3. Tanullyunc naponként kevéssel meg-elégedni, és nagy gazdagságokat, világi méltóságokat ne kívánnync: hogy valami képpen a' gazdagságnac és külső méltóságnac súlyos terhe a' kevelységne cörvényében ne nyomjon bennünket, mint sokakkal cselekedett. Az Izreel népét Isten bőv élő földre, *legeltető mezore vivé* (annyit téken a' Sido szo *Márnyit*, Pfal. 95. 7. Jer. 10. 21.) *meg-elégedének, meg-telenek, és fel-emelék fejeket, fel-fuvalkodánac kevelységgel, és el-felelkezének az Ur Istenről*, Hol. 13. 6. Az *Uziás* Király telől-is meg-vagyon írva, 2 Chron. 26. v. 16. hogy mikor a' birodalomban meg-erősödött

dött volna, magában fel fuvalkodik, miglen magát megfertőztetné, és vétkezik az ő Ura Istene ellen. Ihol, az nagy méltóság nemzé a' nagy kevélyeget!

4. Midőn Isten jó kedvéből gazdagsággal avagy tiszteletes méltósággal meg-látogattatunc, akkor leg izemellebben vigyázzunc arra, hogy a' mi meg-vezet szívünkben bé ne férkezzék az undoc kevélység: mert miképpen az erős bornac bőséges italát a' fő bédelgés nélkül, a' lábac tántorgás nélkül nehezen szenvedhetic; így a' nagy gazdagságokat és méltóságokat kevélység nélkül az emberi romlott természet csak nehezen bírhattya s' viselheti. Erre nézve inti az Apostol a' gazdagokat, hogy fel ne fuvalkodgyanak elméjekben, az az: kevélyen s' negédesen ne viselleyék magokat, se gondolattokban, se beszédekben, se cselékedetekben, 1 Tim. 6. 17. meg-akarván mutatni, hogy leg könnyebben hajlandoc a' gazdagok a' kevélységben valo esésre. Ide tartozic Istennek amaz intése-is, melly vagyoa, Deut. 8. 11.--14. *El ne feletkezzél Izrael a' te Uradrol Istenedrol, hogy meg nem tartanád az ő parantsolatit, &c. Hogy mikor eszel és meg-elégedel, és sz' p házakat építédesz és azokban lakozol: és a' te barmaid, juhaid meg-sokasodnak, ezüstöd, aranyod és minden jószágod meg bővül, fel ne fuvalkodgyék akkor a' te szived, és el ne feletkezzel a' te Uradrol Istenedrol, a' ki tégedet kihozott Egyiptus földéből, az szolgálatnak házából. Ezokáért a' bölc Isten midőn az ő hivei köz ül sokakat, avagy nagy gazdagságra és méltóságos tisz-*

tisztef-

tetségre emel, avagy lelki ajándékokkal másoknál
 fellyeb meg-ajándékoz, valamely keresztviseelésnek
 keferű italával-is szokta őket meg-itatni, hogy a' fel-
 fuvalkodásra való minden alkalmatosságokat előlőc
 el-vegye. Példa szent Pál Apostol, ki midőn az har-
 madic égben ragadtatván, hallott volna ki mondha-
 tatlan beszédeket, mellyeket nem szabad (nem-is lehet)
 embernek mondani, hogy az Isteni jelentéseknek nagy-
 ságával felettébb el ne hinné magát; adatott néki he-
 gyés őltőn az ő testében, tudni-illíc a' Sátánnac An-
 gyalá, hogy őtet csapdófná, hogy felettébb el ne hin-
 né magát; 2 Cor. 12. v. 2--7.

5. Szorgalmatóság legyünc Istentől mutatott hi-
 vatalunknác g'akorlásában, utálván s' kerülvén min-
 denkor a' henyélést és túnyaságot: mert a' mint Sa-
 lamon mondgyá, ez gonosz, az az: nehéz, terhes, bajos,
 fáradságos foglalatóságot azért adta Isten az emberek
 fáinak, hogy megalázkodgyanak az által. Eccles. 1. 13.
 Vide versionem Belgicam. Az henye, túnya, és semmi
 dolgot nem tévő emberek, mindenkor fen-látók, és az
 Apostol mondása szerént, rendeletlenek és nyughatat-
 lanok 2. Thes. 3. 11. Annyira hogy, bölcsenek lát-
 tatik a' rest az ő maga s'eme előtt, mint sem hét bölcsék
 kik okoságra intenek őtet, Prov. 26. 16.

6. Nem csak Örömet el-szenvedgyüc a' jo inté-
 feket, hanem ugyan buzgo kívánsággal kívánnyc,
 hogy az Isten sokaknác sziveket gerjeszse-fel arra,
 hogy minket hűségessen meg-incsenec fogyatkoz-
 sáinkrol, és vétkeinket s'emeinc eleiben rakosgásá-
 c,

mellyeket tálam mi avagy magunc szerelmétől megvakítottván lattatlanná tennénc, avagy erőtelen mentsegeckel palástolnánk. Hallyuc ez aránt David Kiralynac kegyes kivánlágát: *Fedgyen meg engemet az igaz és jótétemény* (kegyelmesség, barátság, ember-ség) léssen; *dorgálljon-meg engemet es drága kenetül léssen; ne tartoztassa-meg azt az én fejemtől* [Angl. & Belg: nem törí-meg az én fejemet] *annyival inkább, imádkozom érettek az ő nyavalyájokban.* Psal. 141. 5.

Serkengelsűk pedig magunkat ez hasznos *Efsközökkel* valo élésre, im ez *Indito* okokkal.

1. Gondollyuk - meg valoban, melly fok gonosbűnök, és melly keserves büntetések hármaznak a' kevélyfegből.

A' bűnök ezek: 1. *Dagályos harag*, ; mellyel felperjed a' kevély ember felebaráttya ellen, midőn az ő értelmétől valamiben el-távozik, s' mindenekben ő hozza nem *accommodálly*a magát. 2. Isten ellen valo *zugolodás* a' nyomoruságoc között. 3. *Versengés*, veizeadás csak igen kicsiny s' néha semmi dologert. 4. *Kérkedés*, haszontalan *dicsekedés*, csufolodás, &c. Ugyan is, *kevély, dicsekedő, és csufoló annak neve*, a' ki *haragbul kevélységet cselekedik*, *Prov. 21. v. 24.*

A' büntetések ezek: Utálatossá teszi embert Isten előtt a kevélység, és gyűlöli az Ur a' kevély szeme-
ket, *Prov. 6. v. 16.* és haragszik ellene. Midőn a' pozdorjákat és holmi aprolec szemeteket a' földről fel-emelkedni láttyc a' levegő égben, háborgo szél-
vész-

vész nec bizonyos jele az: így mikor az halandó ember ec el feletkezvén töredékény cserép voltokról, magokat kevélyen fel-emelic, az Isten haragjánac ōket fel-forgato szelvezé nec kőzel voltát magok jelengetic. Példa *Nabugodonozor*, ki szertelen kevélysege után, az Isten busulásánac erős szelétől földhöz veretéc, baromi balgatagsággal büntettetec, és ez szemfény vesztő világnac irtóztató példajává tetetéc, Dan. 4. 30. Vaj melly könnyű Isten nec a' kevélyeket meg-alázni, meg pedig sokszor csak igen alá valo s' el vettetett eszközök által: miképpen az *Pharaho Királynac* kevélységét, *békák, sáskák, czimazók* és egyéb undoc *bogarak* által bünteté meg, Exod. 8. es *Herodes király* tel fuvalkodott negédséget *retzek* által nyomá a' koporsóban. Act. 12. 21. 22. 23. De nem csak idő ferént valo léfien a' kevélyeknek büntetések, hanem örökké valo gyötrem-is áll rájuk: mert nyilván mondgya idvezítőnk, *ha olyanok nem lesztek mint a' kis gyermekek*, tudni-illic, *szelidec minden kevélység nélkül valóc, nem mehettek-bé a' mennyeknek országában*, Matth. 18. 3.

2. Gondollyuk-meg azokat a' jókat, mellyekkel nagy bőséggel meg-ajándékoztatunc Istentől, ha az kevélységet el-távoztattyuc. *Tudni-illik* szeret, felmagasztal és kegyelmességben részeltet Isten, 1. Pet. 5. 5. 6. Miképpen az alacson völgyeket sírofsá télzi a' bőséges harmat, a' magas hegyec pedig koparoc termeketlenec; így a' fel-fuvalkodtakat az ō kegyelmes ajándékira méltatlanoknak itili az Isten, Luc. 1. v. 51. 52. 53.

3. Gondollyuk meg melly igen változó, romlandó, héjában valoc mind azoc, mellyekben az emberek szoktanac fel-fuvalkodni e' világon. Legfellyebb becsülli e' világtalan világ az *Aranyat* és *Ezüstöt*: de micsodác ezek? magokban csak töldből s' vizből ōszve egyeledett ércz nemec, mellyeknek bírása igen bizonytalan, ugy hogy hafzontalan szemidet azokra vetned mellyec ezentül nem lesznek és olyan szárnyok vagyon mint az *saskefelyűnek* melly el-repül ez égre, Prov. 23. v. 5. Sokakat fel-fuvalkodtat a' *Nemesség*: de micsoda az-is? Magában semmi nem egyéb, hanem csak hafzontalan *Nev*. Ugyan-is mit különböz az *Nemes* a' paraszttul, anny méhében, szűletésében, cletében és halálában? Szintén olyan fetétségben s' undokságban hever *anya méhében* a' *Nemes* mint a' paraszt. Egy aránt bűnben fogantatnac és *születtetnac* mind *Nemesec*, *parasztoc*. *Eletekben* szintén olyan változó, betegsegec, fájdalmac, félelmec alá rekesztettec a' *Nemesek*-is mint a' *parasztoc*. *Meg-halnac* a' *Nemesek*-is és meg holt testec meg-rothadnac s' meg-bűszödnék, nem különbben mint a' *parasztoké*. Némelyek kevélykednac *tudományokban*, hogy másoknál tudosabbac; de gorombaság dolgoc: mert mentől tudosabb valaki, annál inkább meg-ismérheti, melly fokban fogyatkozik, melly fók dolognac nem mehet végére: mert a' *bölcsesség*nek sokaságában sok *bűszülés*, (unalom, bűszszonkodás) vagyon, és a' *ki öregbíti a' bölcseséget*, *öregbíti a' gyötrelmet*, nyughatatlan-

talanságot, Eccl. i. v. 17. Erre nézve a' leg tudof-
 labbak is csak így fohászkodhatnak: *Heu quantum*
est quod nescimus! Oh bezzeg sok dolgokat nem tu-
 dunk! Meg kell tehát alázni magát a' leg tudoflab-
 nak-is, és ollyannak kell lenni, mint a' termő fának,
 melly mikor leg termettebb, akkor leg aláb bocsát-
 tya ágait a' föld felé.

4. Gondollyuk-meg hogy valamie vagyon em-
 bernek, nem sajátja tulajdon-képpen nekié, hanem
 Isten ajándeka ő nála. A' bűn és romlottság tulaj-
 don-képpen miénk; ezen kívül valaminc vagyon I-
 sten adománya mi nálunc az Apostol tanítása sze-
 rént: Ember! *micsodád vagyon a' mit nem vettél vol-
 na? hogy ha pedig vőtted, mit dicsekedel mint ha nem*
vőtted volna? 1. Cor. 4. 7. Vallyon nem csufos do-
 log volnaé ha valaki mástul költsön kért ruházatban
 pipeskednéc? avagy a' koldus kérkednéc azockal,
 mellyeket nagy orcza pirulással szerte félyyel koldul-
 gatott?

III. *Hafnae'* Tanuságnac *Visgálás.* Midőn lá-
 tod s' hallod szertelen fel fuvalkodását ama' *lünnek*
emberének, a' veszedelem fiának: 2. Theff. 2. 3. hallod
 feje fel-emelését ama' *Szentelek és Mártirok vérevel*
meg-reszegült parázna aszszonynak: Apoc. 17. hal-
 lod dicsekedését, En ugy ülök ugymond *mint királyné*
aszszony, és nem vagyok özvegy, és semmi keserüségem
nem látok, Apoc. 18. 7. meg ne tántorodgyál hited-
 ben keresztyén ember, mert e' nagy kevélységért egy
 nap jönnek o reája az ő csapási, az halál, a' síralom és eh-

ség, és tűzzel égettetik meg, mert erős az Ur Isten ki meg-ítéli s' meg-bünteti Őtet. v. 8.

Istennec népe, gyaláznaké, szidalmaznaké ellenségid? fel-fuvalkodtanaké a' te határid ellen? Meg ne csüggedgy reménségedben: mert végtére *ollyanok lesznek a' te ellenségid mint Sodoma és Gomorra: rettenetes lesz az Ur ő ellenek és meg-emészti Őket az ő kevélységekért: mert gyalázzattal illették és bosszontották a' Seregek Urának népét. Lásd Sophon. 2. 8 II.*

A' minden vigasztalásnac és hatalomnac Istene, adgya minékünc a' szelidség nec, alazatofságnac és kegyefség nec lelkét; hogy minden kevélységet levetkezvén, mint *lelki szegények* bölcsen járjunc, és ekképpen az Istennec *kegyelme*t elsőben, az után pedig az ő *dicsősségének országát* a' Jesus Christus érdeme által meg-nyerhelsűc, Amen.

VII. P R E D I K A C I O.

Abd. v. 3. 4.

EZ előtt valo tanításomban meg-mondottam, hogy az Edomiták romlásánac edgyic oka a' *kevélység* volt, és a' vakmerő bizakodás, mellyet ökhelyheztettenec mind *külső dolgokban, ugy-mint, Erős helyekben, gazdagságban, frigyos tárfokban; mind belső jokban tudni-illie, Bölcseségekbé és erejekben.* Azért minek-utánna a' kevélységről közönségesen szollottam, szükséges immár hollanom a' kevélység nec *czélljáról, s' leg elsőben-is az Erős helyek nec hazfontalanságaról, mellyről így szoll* Abdias, v. 3. 4.

Három

Három kérdésben foglalom a'

MAGYARAZATOT.

I. KÉRD. *Miben helyhez tettek kevély bizodal-
mokat az Edomiták?* Fel. Az erős helyekben: mert
felette magas és majd hozzá mehetetlen hegyeken,
elrejtett helyeken, s' mint egy ugyan a' köszikláknek
basadékiában laktanak, és az ellenségnek beütése ellen
nagy hegyekkel véttettek környül. Ez ő hegyes
tartományok az Seir hegyén volt, Gen. 36. 8. Melly
Efan hegyének is mondatik Abd. v. 8. És az Edomi-
ták Seir fiainak neveztetnek. 2. Chron. 25. v. 11. 14.

II. KÉRD. *Micsoda sokkal fejezte ki az Edom
Nemzete az erős helyekben való bizakodását?* Fel. Im
ezekkel: *Kicsoda vetné le engemet a' földre?* Az föld-
re való le vettetés, jelent igen nyomorult és alá való
állapotot, kemény büntetést és végső veszedelmet,
mint Esai. 63. 6. és Ezech. 19. 12. Meg-
tetzik Ertelme azért az Edomiták negédes kérdésének ez:
Holott mi erős és majd hozzá járulhatatlan kö-
sziklás hegyek között lakozunk s' nagy csendességben
vagyunk, kicsoda volna az az erős és hatalmas nem-
zet, melly a' mi boldog állapotunkat nyomoruságra
változtathatná, a' mi békeségünket nyughatatlan-
ságra hozhatná, és az mi erős lako helyeinkből min-
ket levetvén veszedelmünkre és romlásunkra lehet-
ne? Nem félünk attul semmit, mert meg ostromol-
hatatlan erős helyekben lakozunk.

III. KÉRD. *Az Edomiták magok biztatásának
volté*

volté valami haszna? Fel. Semmi sem: mert azt mondgya nékiek Isten. v. 4. *Ha fel emelkednél-is mint az saskeselyű, &c.*

Mondaß: Hiszem lehetetlen volt az Edomitáknak nagy fel emelkedni mint az saskeselyű, és a' csillagok között helyheztetni féßkét: miért áll így Isten? Fel. Igaz dolog hogy az léhetetlen volt; de az Ur Isten, az Edomiták vakmerő bizakodásoknak el rontására, és az ő véghetetlen hatalmának meg mutatására, lehetlenséget tében fel [*per concessionem hyperbolicam*] hogy ekképpen az ő rájuk bizonyosan következő büntetélnek súlyoságát kijelencse: *Mint ha mondaná:* Ha lehetséges volna hogy olly magassan fel emelkednél mint az saskeselyű és a' csillagok között raknál-is féßket, csak hasontalan fáradnál: mert *onnet-is levetnélek tégedet*, nem hogy az te erős helyeid oltalmazhatnának - meg tégedet az én erőm ellen. Egy szóval, így beszél az Isten: Valamint hogy lehetetlen néktek úgy fel emelnetek magatokat mint az saskeselyű, és a' csillagok között rakni féßket: [mert emberek vadtoc, és nem adta tinéktek Isten, *sem az Meny-egyet*; melly az ő méltóságos lako helye, Pfal. 33. 14. & 115. 16. Esai. 66. 1. *sem az Csillagos eget*, mellyet Nappal, holdal, és csillagokkal mint seregekkel megékesitet. Pfal. 33. 6. Jer. 33. 22. *sem pedig az Levégő-egyet* mellyben laknac és repdesnek a' madarak; Pfal. 104. Jer. 8. 7. Matth. 6. 26. Hanem a' földet lakásra, Pfal. 115. 16.] azonképpen lehetetlen néktek az én Isteni bölcseségemet, hatalmammat, haragomat

mat és abbul barmazo büntető ostromozásmat meg-
gátolni s' el fordítani.

T U D O M A N Y.

Midön Isten valamelly népet, nemzetséget meg-akar büntetni, s' annak fejére romlást és veszedelmet hozni, semmi-némü erős helyek, nagy herített városok-is az Istennek büntetését el nem fordithattják.

E' tudomány fundáltatic az Edom nemzete példájában, v. 3. 4. Nem-is volna nehéz fok példáckal ezen igazságot meg-mutatni, de most tsak szinten három erős és híres városoknac példáját hozom elől a' Szent Irásbul:

I. Erős, hatalmas, kéncses város vala *Babylon* ez egész földön: mert annak köfalai szörnyű vastagoc és magoslac voltanac, ugy hogy e' világnak hét csudái közé számláltattanac: olylerőslek-is egyfzer s'mind, hogy semmi álgyuckal és fal ronto eszközückel meg ne rontathatnánac, *Plin lib. 6. Natur. histor. cap. 26.* Isten mindazáltal meg-akarván azt büntetni, titkos igazgatásával meg-tanítá *Cyrus* Királyt, mi modon vehetné azt meg: mert annac *job kezét meg fogta, és előtte menvén az egyenetleneket meg-eg yenesitette, az az, minden nehéz akadályokat előle el-vőtte, az ércz kapukat el rontotta és a' vas zárokat el törte, Efa. 45. 1. 2.*

II. Mind nagysággal s' mind hatalommal *Babylont* fellyül halladta *Ninivé* városa, mellynec kerületi 480. futamatni volt (egy futamás, *stadium* nyolczad rélzé egy mérföldnec, az az, fél fertály mérföld) és körös környül ezer s' ötfáz tornyockal volt meg-

erősítve: de midőn Istenec tetczett e' várost el-romtani, el-romlott és szintén úgy járt a' mint meg-jövendőlte volt *Náhum* proféta, cap. 3. 12. 13. *Minden te örökségid olyanok lesznek mint a' meg érett fügek, mellyeket ha meg-mozdítanak, az ember szájában esnek. Ime a' te n'ped te benned olyanok lesznek mint az aszszonyok; a' te kapuid meg-nyittatnak a' te ellenségednek, a' tűz emészti-meg annak zársait.*

III. Felette igen gazdag és hatalmas vala *Tyrus*-is a' tengeren, melly félelmekre volt a' tenger mellett lakozóknak, *Ezech.* 26. v. 17. mert erősséget épített vala magának, és gyűjtött ezüstöt mint a' port, és aranyat mint az ucran valo sárt; *Zach.* 9. 3. de a' végső romlást ugyan nem kerülheté-el: Lásd *Ezech.* 26. egészlen, *Zach.* 9. 4.

OKAI A' TUDOMANYNAK.

I. Mert a' kiket Isten meg-akar büntetni, meg-változhatatlan tanácsából el rendelte azoknak büntetéseket. Ugyan-is semmit Isten nem cselekeszic bizonyos időben, mellyet eleitől fogva el nem végezett cselekedni; mivel hogy mindeneket cselekeszic az ő akarattyanak tanácsából, *Eph.* 1. 11.

II. Mert csak egyedül az Isten meg-győzhetetlen erős Király, ki így fenyegeti azokat, kik az ő büntetésétől meg-akarnac menekedni: *Ha a' földnek gyomrában ásnák is bé magokat, az én kezem onnan-is ki-hozza őket, &c.* *Amos.* 9. v. 2. 3.

HASZNAI E' TUDOMANYNAK.

I. *Oktatás.* Az Istennek büntetése ellen haszontalanoc ugyan az erős kerített várfoc; de azért nem kell csak femminec tartani azokat: mert bizonyára veszedelmes bátorságnac jele, és Isten kéfertés, midőn az emberec avagy gondviseletlenségbül el-hadgyác romlani, avagy kéz akarattyokbul el-rontyác a' városoknac kerítésit s' kőfalait. Vétküül tnlajdonitá Isten régen e' gondviseletlen bátorkodást az *Arabia-béliek* nec, mondván: *Kellyetek-fel, mennyetek a' bátorságban lako békésséges népre, kiknek sem kapujok, sem zárok nincsen, csak ő magok laknak,* Jer. 49. 31. Isten akarattya, hogy az oltalomra rendeltetett hasznos és szabados *Eszközöket* meg ne vesűc; hanem az Isten nevénc segítségül hívásával, éll' űnc azokkal: mint régen nem csak azt akará Isten hogy *Moses* az hegyen buzgovan kőnyörgene Izraelért Amalec ellen, hanem azt-is, hogy *Josué* a' néppel erőssen harczolna a' völgyben azon Amalec ellen, Exod. 17.

II. *Feddés.* Vétkezec, valakic az erős helyekben bizakodnac, és meg-maradáfra reménsegeket csak azokban helyhezetic: talám nem hallottác azok soha, melly könnyen, minden álgvuc, kofoc, és egyéb fal-törő eszközöc nélkül rontá-le Isten, Jerichot. Josue. 6.

III. *Intés.* I. Az Istennek beszédéből megtulván tisztűnk et, soha az erős helyekben, nagy kerített várfokban, és egyéb földi készületekben ne

vefsiuc bizodal munkat, hanem az egy élő Istenhez támaszkodgyunk és Ő hozzá ragaszkodgyunk, mert csak ő a' mi életünc, oltalmunc, békefésünc, &c. Deut. 30. 20. Esa. 10. 20. 2. Szorgalmatoslan meg-oltalmazzuc magunkat mind azoktol, mellyeckel az Ur Istent meg-bántananc, és az Ő haragját ellen ünc felgerjesztenenc.

Azért ez E S Z K Ö Z Ő K K E L éllyünc.

I. Az Isten haragjánac tűzét az országoc, tartományoc, váraloc ellen felgerjesztő bünöket el-távoztassuc szüintelen. Példának okáért.

* *A' részegeskedést, mellyről így szoll Isten: Faj azoknak a' kik jo reggel fel-kelnek hogy részegeskedgyenek, és mulatnak a' bor mellett mind estvélig, hogy a' bor felgerjeszse őket, kiknek lakodalmokban vagyon begedő, lant, dob, sip és bor; az Urnak dolgát nem tekintik meg, és az ő kezének cselekedetét nem gondollyák-meg. Ennek okáért vitetik az én népem fogságra, mivel hogy nincsen bölcsesége: az ő tisztteleles emberei éhséget szenvednek, és a' sokaság szomjuság miatt eped-meg, Esa. 5. v. 11. 12. 13.*

* *A' csalárdságot, hamiságot. Mint a' kalitka madarakkal teli, úgy az ő házok tellyesek álnoksággal; annak-okáért nagygyá és gazdagokká löttének, &c. igaz itelettel nem itéltek, &c. Ezekért nem látogatnámé-meg őket, azt mondgya az Ur, az illyen nemzetséget nem büntetié meg az én lelkem? Jerem. 5. 27. 29.*

* *A' bujaságot, testi gyönyörűséget: Faj azoknak, kik elephánt tetemből csinált nyoszolyában alusz-*
nak

nak és el-nyujtoznak az ő ágyokban: kik válogatott bárányokkal laknak, &c. Annak-okaért elől vitetnek a' fogságra, és el-közelget az ágyban nyujtozoknak jajgatások: Némelleyec így fordittyác: és el-távozik a' gyönyörűségben élőknek vendégsegek, Amos. 6. 4. 5. 6. 7.

* A' kevélyseget. Meg-eskütt az Úr Isten az ő életére, (az az, önnön magára) utálok én Jákobnak kevélységét és az ő palotáit gyűlölöm: annak-okaért kézben adom a' várost és annak tellyeségét, az az, gazdag-ságát, &c. Amos. 6. 8.

* A' Szombatnac meg-rontását: Micsoda gonosz dolog ez a' mit cselekedtek, hogy a' szombatnac napját meg fertesztetitek? avagy midőn a' ti Eleitek-is ezt miveltek volna, nem azért hozta-e a' mi Istenünk mi reánk és a' mi városunkra mind e' veszedelmet? Ti pedig nevelitek az ő haragjának tüzét az Izrael ellen, meg-fertőztetvén a' Szombatot? Nehem. 13. 17. 18. Ezek-től s' ezekhez hasonlo bűnöktől oltalmazzuk-meg magunkat.

2. Azon legyűnc hogy a' gonosz istentelenec, kik gonosz példa adással másokat-is el-rontanac, a' mi serginkből s' városinkból ki-vetteflenecc: mert, miképpen a' molyoc meg-eme sztic a' drága ruhákat-is, így a' bűnben el-merült gonosz emberc, romlásra juttattyác a' nagy városokat-is. Joáb régenten meg-szálván haddal Abelah városát, mind addig-is nem mene el alola, míg nem a' városbélic a' Dávid király ellen pártot ütött, Zebának fejét ki-vetec a' köfalon. 2.Sam. 20. Így a' bűn gyűlölö Isten, az ő ke-

mény büntetésit nem tartoztattva-meg a' várasoktul, mellyec az istenteleneket ki nem akarjác tisztítani, gyomlálni. Ennec szükfezes voltát tudván *Dávid* király, így k^o telezi magát Istennek: *Minden reggel (az az, nagy hamarsággal, minden haladec s' téovázás nélkül) ki-vesztem e' földnek minden latrait, hogy ki-gyomlálljam az Urnak városából mind az hamisság cselekedöket, Psl. 101. 8.*

3. Nagy és kivált-képpen valo gondunc légyen az Isteni szolgálatra, és azt mind magánosan s' mind közönségesen igaz buzgosággal gyakorollyuc: mert az Ur Isten drága igiretit ajánlya kegyelembül mind azoknak, valakic ötet tisztelic és az ő szent beszédéhez engedelmeskednec. Lásd és olvasd-meg: *Exod. 23. v. 25. 26. 27. és 34. v. 23. 24. Deut. 28. 1. 7. Jos. 23. v. 8. 9. 10.*

IV. *Vigasztalás.* Ha az elő-számlált *Eszközökben* ferényen gyakorollyuc magunkat, bátran mondhatyuc olztin a' mi városinkrol azt a' mit mondottac régen *Sion*rol a' hived: *A' felséges Isten erősíti-meg a' mi városinkat, Psl. 87. 5.* Ha izintén fel-kelek-is ellenűnc fok ellenfegec, az Isten mind-az-által *tűzes sekereckel s lovagokkal* környül vészi *Városinkat* és meg-oltalmaz bennűnket Sz. Angyali által, mint régen meg-oltalmazá *Eliseus* Profétát *Dothánban* a' *Syriai* Királynak tábora ellen, 2. Reg. 6. v. 17. ugy hogy vigan énekellyuc ezt: *Erős városunc vagyon minékűnc, az ő szabadítását köfal és bástya gyanánt adta az Isten, Ela. 26. v. 1. Amen.*

VIII. PREDIKACIO.

Abd. v. 5. 6.

A' Gazdagnak marhája olyan mint az ő erős városa, és mint a' magas kőfal, az ő gondolattya szerent, így áll Bölcs Salamon Prov. 18. v. 11. Nem azt mondgya hogy igazság s' valóság szerent az gazdagság erős város gyanánt volna az gazdagoknak, hanem hogy csak az magok tetczések és gondolattyak szerent. Ugy vélekednek az gazdagok, hogy az ő kincsek ő nékiek elegendő oltalom, minden kedvetlen esetek ellen: De igen meg csalatkoznak. Mert a' mit erős és magas kőfalnak tartanak, csak olyan mint az falma töltés, mellyet mihelyen csak gyenge felvész meg ér-is, azontul el-omol. Azt alittyak az emberek ez világon, hogy csak gazdagságok legyen nékiek, az által minden szükségeket s' kívánságokat el erit: a' gazdagság által az Törvént el fordithattyak, az igazságot meg tántorithattyak, és az hatalmasoknak biveket, kedveket el lopván, magokhoz édegethetik. Ide czéloz az Bölcs Király bevéde: *Az embernek ajándéka, úgy mond, szabad utat szerz, és az tiszteletseknek orczája eleiben viszi az embert.* Prov. 18. v. 16. Ismét: *Az ember életinek valtsága az ő gazdagsága.* Prov. 13. v. 8. Mert gyakorta az Istentelen gazdagok, az itélő Biráknak elméjket ajándékok által el-rontván, meg szabadittyák az érdemlett haláltul, bűnnel terhes lelkeket. Sőt vagyon olyan Hűsben va

ben való nép, ki azt alittyá, hogy nem csak az erős kerített várofoknak, hanem még az menyországoknak kapuit is, a' gazdagságnak Arany-kulcsával könnyű legyen meg-nyitni; földi kincsen, aranyon, ezüsten, mennyei hazát is, örök boldogságot, lehet embernek szerezni.

Ez töredékeny nád pálczához is nem kevesse támaszkodtanak az Edomiták, így gondolkodván elméjekben: Ha bintén az ellenség reánk jön is, és megfőst rész szerént bennünket, mind azáltal elég marad meg; mert mi az mi kincseinket rejtek helyekben zárjuk-el, melyhez az ellenség nem juthat.

De melly haszontalan legyen ez ő magoc biztatása, itt az *Textusban*, v. 5. 6. meg-mutattya a' Proféta.

Holott *summa szerént* az Edomitáknak haszontalan dolgokban heyheztetett reménfégeknec s' vakmerő bizakodásoknac *másodíc* támaszát, le-döjti a' Proféta; nyilván meg-mutatván az ő kincsek nec s' gazdagságoknak héjában valóságát, és az ő reájoc jövő bizonyos romlásnac nagy és rettenetes voltát.

Ezt pedig két képpen cselekefzi a' Proféta.

I. A' pufztulásnac nagy és bizonyos voltát közönséges kérdésben téfzi-fel: *Mi módon vágattatál ki?*

II. Kissebb romlással s' kárvallással egyben vetvén az Edomitákét, ezt amannál terheslebb nec iszonyubnac lenni mondgya: *Ha lopok jötte nek volna te reád, &c. v. 5. 6.*

MAGYARAZAT.

I. KERD. *Micsoda e' kérdésnek értelme: Mimonon vágattattál-ki?* Fel. I. Olly bizonyos a' te romlásod, olly el-multhatatlan, olly meg-változhatatlan, mint ha már végben-is ment volna. Ide alább. v. 10. mint a' következő dologrul szoll: *ki vágattatol mind örökké.* Itt pedig ugy szoll mint immár lótt dologrul: *ki-vágattattál?* Mert ugyan is az illyetén kérdések nec, a' dolgot meg erőssítő és állato erejec vagyon. Lásd Hab. 2. 13. Rom. 9. 21.

2. Olly nagy és álmétkodásra méltó léfzen a' te romlásod, hogy elébbi boldogságodtul telvességgel meg-fosztásál; mert tövestül gyök ereftül *ki-vágattatol*, es ollyan leszelz *mint a' víz színen valo taiték*, Hof. 10. 3.

II. KERD. *Micsoda pusztulással s' meg fosztással veti egyben a' Proféta az Edomiták romlását?* Fel. Az éjjeli lopóc és szőlő szedőc pusztítólockal, Ertelme pedig kérdésenec ez:

I. Ha lopóc és éjjeli tolvajoc jöttenec volna te reád, csak annyit vittenec volna-el a' mennyi nékiek elég lett volna: mert azok fokat nem mulattac volna, hanem csak sietve a' mit el-kapdoshattac volna, azt prédáltac volna-el: De nem így cselekefzic a' te ellened jövő Affiriai nép, mert ez tégedet minden jószágodtul meg-foszt, hogy semmi házádban s' kezdedben ne maradgyon.

2. Ha szőlő szedőc jöttenec volna te reád, meg-

hátanac volná valamelly gerezdeket ; mind azért hogy a' törvényben meg-parancsoltatott volt ; hogy az szölszedők a' mit magok után el-hagyándanak meg ne sedgyék azt, hanem a' jövevények, árva, és özvegyek számára hadgyák, Deut. 24. 21. mind pedig azért mivel hogy nem olly nagy szorgalmatossággal keressic fel, hogy valami még-is el ne maradgyon. De az Assyriabeli a' te ellenséged, csak egy bôlô szemet-is nem hágy tenéked, meg terheli magát prédával, tégedet pedig üressen hágy : minden jószágodat fel-keresi szorgalmatossan, a' te titkos rejtec helyeidben, el-rejtett kincseidet fel-veri, el-dullya ; hogy ebből nyilván eszedben vehessed, hogy az Istennek igaz itéleti fordult te ellened, ki a' te fel-fuvalkodásodat le-nyomja, és vakmerő bizakodásodat semmivé teszi. Lásd. Jerem. 49. v. 9. 10.

III. K E R D. AZ *Esau* nevezetén kit kell itt érteni? Fel. Ugyan azont kit az első v. az *Edom* nevezetén : tudni-illik, az *Isák* Patriarchánac első szülött fiától az *Esa*tól test szerént származott pogány *Edomiták*at : mert az *Esau* az *Edomiták*nak attyok, Gen. 36. v. 43.

T A N U S A G.

E' világi gazdagságok és ugyan nagy erős titkos helyre rejtetet kincsek-is, embert az Isten el-végezett igaz ostorozásának idején meg nem oltalmazhatták, nem vigasztalhatták, a' romlás és pusztulás ellen meg nem tarthatták.

Ihol az *Edomiták* abban biztat hogy az ő gazdagságok

ágok s' el-rejtet kincsec paful s' oltalmul lészen né-
kiek a' veszedelemnek idején, főt az ellenfégnec el-
távozáfa után azockal magokat vigasztalhattya c' s'
keterüségeket meg-enyhithetic. De külömbet mond
az Urnac lelke a' Proféta által. v. 5. 6. a' mint vilá-
gostan meg-magyaráztatni hallátoc.

Nyilván állattya ezt *Ezechiél* Proféta, c. 3. v. 19.
holott az Izrael földének végső romlásarul így áll:
*Az ő ezüstököt az ucsákra vetik-ki, és az ő aranyokat
el-hánytác: az ő ezüstök és aranyok meg nem szabadit-
hattya őket az Ur busulásának napján: az ő telkeket
meg nem elégithetik, és hasokat be nem tölthetik: mert
ez a' romlás az ő álnokságokért lészen.*

Ezen igazságot tanittya *Sophonias* Prof. c. 1. v. 18.
a' gonoszban meg-keményedett *Juda* nemzetséget
az Istennek büntetésével fenyegetvén: *Sem ezüstök,
sem aranyok nem szabadithattya-meg őket az Ur harag-
jának napján: mert az ő busulásának tüze emésti-meg
ez egész földet.*

Minec előtte tovább mennénc, azt mondhatná
valaki: Tudom ugy mond, hogy a' bölcs *Salamon*,
Prov. 10. 2. azt mondgya: *Nem használnak az ha-
missággal gyűjtött kincsek.* De én azt kérdem, a' fel-
tétetett *Tanuság* is csac az hamissan gyűjtött gazdag-
ságokról szolle? Fel. Szoll közönlégesen s' min-
den meg-határozás nélkül minden gazdagságokrul,
a' mint ugyan bölcs *Salamon*-is, Prov. 11. 4. ezen ta-
nitását killyebb terjesztvén, azt mondgya, hogy *nem
használ a' jóság, az gazdagság ha szintén hamisság
K 2 nélkül*

nélkül szabadon uton szereztetett - is az haragnak napján.

Haragnac napjánac mondatic pedig a' Sz. Irásban:

I. Az Istenec bufulásának és büntetésének ideje, melyről ízoll *Sophonias* 1. v. 18. és 2. v. 3. —

2. Az halálnac ideje: mikor az Urnac haragos orcáját először meg-láttya a' gonosoc, Pfal. 2 1. 10.

3. Az utolsó itéletnek napja, Rom 2. 5. Mert a' haragos biro akkor mond sententiát a' gonoszoc ellen. Akar melly napon látogassa meg Isten a' gazdagokat, de nem segithetic őket gazdagságoc; mert sem az Istenec bufulását meg nem csendesithetic; sem az halált meg nem késlelhetic; sem a' kemény itéletet el nem fordithattyac.

O K A I.

3. Mert minden földi jószágoc, természetec szerint csac mulandóc és romlandóc: mimodon oltalmazhatnác tehát meg embert az Istenec bufulása ellen? A' mit nagy fáratságos munkával edgyünneis másfunnan-is egyben gyűjtöget ember, néha egy pillantásban el-vész, mint a' Jonás fejét fűtő hévségnek el-távoztatására Istentől teremtetett Tök, egy étczaka nevedett s' más étczaka ki-fzáradott, Jó 4. Sodománac földén olyan gyümölcs terem, melly kívül szép és kívánatos, de midőn ember le akarja fakasztani, csac füsté és hamuvá leszen kezében. *Joseph. Flav. lib 5. de bello Jud. cap. 5.* Illyen a' földi gazdagság, melly a' szívnek kívánatos, gyönyörűség

ges a

zeteckel csak azon vadnac, miképpen gazdagodhassanak-meg, nem az Isten áldásához s' gond-viseléséhez támaszkodván, hanem magoc nyughatatlan forgalmatoskodásokhoz bizakodván, azok magokat által szegeztek sok gondokkal, 1. Tim 6. v. 10. s' leg kefervelebb gyötrődésed akkor vagyon, midőn az gazdagság el-vesz a' gonosz foglalatosságban, Eccl. 5. 14. az az: mentül nagyobb forgalmatossággal s' nyughatatlansággal igyekezik ember azon hogy meg tarthassa és öregbithesse gazdagságát, ha akkor vés el, igen nehéz nyavalya: mellyből ha ki bölcs, csak azt hozhattya-ki, hogy az ő gazdagságának használatos voltát el-fordította Isten.

H A S Z N A I.

I. *Oktatás.* Ha még az igazán kerestett gazdagság-is embert meg nem oltalmazhattya az Istennek igaz oltorozásának idején: hát mennyivel inkább, az hamissan gyűjtött gazdagság azt nem cselekedheti. Szükséges dolog tehát itt meg-tanulni: *mellyek legyenek az hamissan szerzett gazdagságok*, hogy magunkat attul meg oltalmazhassuc?

Felelet. Hamissan szerzett gazdagság az, melly fe-reztetetic.

I. *Erőszak tétellel* és másoknak nyomorgatásával. *Faj azoknak, kik ha meg szerzették a' más ember meze-jét, azt azonnal el-ragadják: avagy házat, és azt el veszik: és nyomorgattya az embert az ő háza népével egybe, az embert és az ő örökséget*, Mich. 2. v. 2. Ek-képpen

képpen Acháb és Jezabel erőszakkal el-foglalác Nábotnac földjét, s' magát-is meg-öléc, 1. Reg. 21. Ecképpen ma (ha mi közönfegyves jövedelem, pénz, avagy jószág volna) a' kik erőszakkal magoknál tartjac, azokbul magános hasznokat vadászác, felette igen vétkezec.

I. *Alnoksággal*, csalárdsággal, Prov. 21. v. 6. Mikor hamis mértéckel élenc, Amos. 8. 5. Mikor a jószágot árán fellyül adgyác: mellette esküfnec; hamissan dicsiric, &c. Ibid. & Prov. 20. 14. Mikor kereskedő tárfokat meg-csallyác, 1 Theff. 4. v. 7. Jaj nékic, Prov. 20. 17.

III. Hamis és Isten ellen valo végekre, peld. ok. Hogy kevélykedheslenc, fris öltözetekkel, fényes házakkal, pompas esküszóckel; hogy tölthesséc háfokat válogatott ételeckel és italockal. Jaj az illeténeknec-is, Amos. 6. 4.

IV. *Mértékletlen szörgalmatofsággal*, fősvényféggel. Illyeténec a' kik csak gazdagodhaslanak, semmit az Isteni szolgálattal, lelkec idveflege kereséfével nem gondolnac: a' testnec kedvét keresic az ő kívánságiban, de lélec szrént játni nem igyekezec: nem keresik az Istenec országát először, mint Idvezitőnc parancsollya, Matth. 6. v. 33. hanem avagy utolszor ha reá érkeznec tudni-illic, avagy ugyan tellyesféggel el-mulattyác s' nem keresik semmi képpen.

2. *Feddés*. Vétkezec azoc (1) kik ugy vélekednec magoköan, hogy a' kedvetlen és hanyarufággal tellyes időkbén nincsen egy jobb oltalma s' erősebb

sebb támasza embernek, mint ha sok kincset s' gazdagságot szerezhetne magoknak. De csaloka itélet ez nyilván. Vallyon s' micsoda oltalmokra lön a' Viz Özönnec idejébéli gazdagoknak az Ő gazdagságoc? avagy a' Sodománac tűzzel való szörnyű romlásakor? egy aránt el-veszénec ott a' gazdagoc, mint a' szegényec. Mit használta ama' dúsgazdagnac sok gazdagsága, midön a' mennyei szozat ezt kiáltá fülében és szivében: *Te bolond! ez éjjel el-kivánnýác tóled a' te lelkedet, a' mellyeket szerzettél pedig kie lesznek?* Luc. 12. 20. Semmi képpen azok meg nem vigasztalhaták: sőt még fél orátskáig-is életénec hatarat meg nem hozszabithatác.

Nagy kedvetlen nyavalya és szörnyű gyötrődés emberben a' *köszvény*, melly miatt Asa Judánac Királya, még az Ő nagy kinnyaiban-is nem az Urat keresé, hanem az orvosokat, 2 Chron. 16. 12. Nem kisebb fájdalom a' vesékben termet *kövec* által való kinosztatas; a' kegyetlen *fogfájás*: De mutals nékem egy embert, kit illetén kinaibul az Ő kincse kiragadhatott volna. (2.) Azok, kik azt alittyác hogy az Ő gazdagságoc bizonyos jele az Ő boldogságoknak, és Isten kedvében való lételeknek. De ezek-is meg-csallyác magokat. 1. *Mert* az valóságos boldogság allando és változhatatlan: a' gazdagság pedig álhatalatlan s' meg-változó: hirtelen el-hadgya embert, mint az Absolonnac Őszvére csak el-mene Absolon alol, midön amaz Ő fodor hajával a' cserfára fel-akadtott volna, 2 Sam. 18. v. 9.

11. *Mert* Isten nem minden embernek jó kedvél adgya a' gazdagságot, hanem némellyeknek haragjából is, mint *Doégnék*; hogy annak sokaságában bizakodv n el-vészne, Psal. 52. 9.

III. *Mert* Istennek kedvében sokan vadnac kik semmi világi gazdagsággal nem bírnac, hanem Istenben gazdagoc, Luc. 12. 21.

3. *Intés.* 1. A' kiknek Isten gazdagságot nem adott, ne törődgyenec azon, ne szomorkodgyanac, hanem az Ő kincsekkel meg elégedgyenec; mert nagy kereskedés, nyereség, a' kegyesség a' meg elégedéssel, 1 Tim. 6. v. 6.

2. A' kiknek Isten világi gazdagságot adott, vegyéc Istentől halál-adással.

a Ellyenec azokkal azokra a' végekre, melyekre Isten attá: tudni-illik, hogy azokkal az Istennek igaz tiszteletit gyámolicsác; az igaz szívűlködőket segitséc, magokat s' cselédgyeket tiszteléseffen táplallyác ruházzác, Prov. 3. v. 9 10. és 19. 17. Ecclef. 3. 13. 1 Tim. 5. 8.

b Bizodalnokat abban ne helyheztelséc a' mint az Apostol int, 1 Tim. 6. 17. Gazdag volt *Job* de nem bizakodott az Ő gazdagsághoz, Job. 31. 24 25. mert tudta hogy a' kik gazdagságokban bíznac, azok erőtelen nád palczához támaszodnac, melly hamar el-töréc és embernek kezét meg-férti, 2 Reg. 18. 21.

3. Holott e' világi gazdagság oltalmára s' vigasztalására nem lehet embernek, azon igyekezzünc, hogy mi lehetsünc Istenben gazdagoc, Luc. 12. 21.

az az : lehetlen minékünc igaz lelki gazdagságunc :
Tudni-illic. 1. Igaz állhatatos hitünc, Apoc. 3. 18.

2. Az Istenec lelki ajándékival valo bővelkedé-
fünc : minemü az igaz isteni isméret, az Istenec
hozzánc valo szerelménc érzése, a' jo lelki isméret,
1. Cor. 1. 5. 2. Cor. 8. 9.

3. A' joságos cselekedetekben valo bővölködé-
fünc, 1 Tim. 6. 18.

Ezek az igaz és valóságos mennyei gazdagságoc :
mellyeket *a' rofda és a' molly meg nem ehetnek, és az
lopók-is el nem lophatják*, Matth. 6. 20.

Az Istenec kemény ostromozásánac idején, meg-
oltalmazhatyác s' meg-vigasztalhatyác ezek embert.
Ha az halál árnyékánac völgyén járnak-is azoc, kik-
nek ilyen gazdagságoc vagyon, nem félnek semmit,
Pfal. 23. Sőt ha ezek *mellől ezren el esnének-is*, &c.
Pfal. 91. v. 7. 8. Amen.

IX. P R E D I K A C I O.

Abd. v. 7.

AZ Edomitáknac külső hasonlalan dolgokban
helyheztetett reménségeknec s' vakmerő biza-
kodásoknac *Harmadik támasza* az Ő gondolattyoc
sérént e' volt: Hogy ök erős hadakozó néppel s' győ-
zedelmeskedő nemzetséggel frigyét és igen bátorsá-
gos bövetséget tartanac; miért féltenéc tehát mago-
kat, orságokat, erős lako helyeket és el rejtett kin-
cseket azoktul, *kik fel kelvén ő ellenec támadnak had-
dal?* Abd. v. 1. Mert ha srintén erőtelenec volna-
nak-is

nak-is magok oltalmára: mind-az-által az Ő frigyes társai paiful és gyámolul lennének mellettek, a' reájok jövő ellenségnec hatalmaskodása ellen: mellyhez képest az Istenec véghetetlen bölcseségét s'erős hatalmát negédeslen meg-utálván, siveket meg-ke-ményítettéc a' Mindenható ellen. Ebben azért az *hetedik versben* meg-mutattya a' Proféta *summa* szerént, hogy egy nagyob bolondságot elméjekben nem forralhatnának, mint az Ő frigyes társokhoz való bizakodást: mert az Isten, ki az Ő vezedelmekben mind bölcseségénec s' mind hatalmánac dicsősé-
ségét ki akarja jelenteni, nem csak azt cselekedheti meg, hogy a' kinek utához jó akarattal vagyon, annak még ellenséget-is jó akaróivá tegye ahoz, Prov. 16. 7. hanem azt-is könnyen véghez viheti, hogy a' kinek romlását akarja, annak még baráttyát-is ellenséggévé tegye.

MAGYARAZAT.

E' két kérdésekben pedig meg-magyarázodnac az igéc.

I. KÉRD. *Kikhez bizakodtanak az Edomiták?*

Fel. Frigyes társokhoz. 2. Barátyokhoz.

Frigyes társokat két-képpen fejezi-ki a' Proféta.

1. *Minden frigyes társaid.* 2. *A' te békeségednek emberei,* Ezeket értettetnek mindazok, valakiknek bűvetségét, frigyét s' békeségét igen nagyra tartoták az Edóitác. Ugyá-is a' Sidóc, *békeségnek* *ébereinek* nevezik azokat a' kikkel szoros bűvetséget s' kötelef-
séget tartanac, a' kikkel bátorságossan társalkodnac,

és a' kiknek hozzájoc valo hűségekben semmit nem kételkednek. Lásd Pfal. 41. 10. *Jeremiásnál*-is cap. 20. 20. Minden én barátim (Sidoul: *az én békeféségemnek emberei*) az én tántorodásomra figyelmeznek: mint ellenben a' kik az emberrel békeféséget nem tartanac, hanem ellene tufakodnac, *versengésnek*, és harczolásnac *embereinek* mondattatnac, Efa. 41. 11. 12. Az Edomitáknac frigyos társai, és az békeféségnek emberei noha külömb külömb féle pogány nemzetec voltanac, mint a' *Moábiták*, *Ammoniták* és többec, 2 Chron. 20. v. 10. Pfal. 83. v. 7. itt mindazáltal czéloz a' Proféta az *Assyriabéliekre* és *Chaldeusokra*, kik által ostant utolso romlásoc lött az Edomitáknac,

Baráttjokat így jelenti-ki: *A' te kenyeredet: az az,* kik a' te kenyeredet ettéc, kiket gyakorta vendéglettel, kikkel nyajaskodtal, tobzódta.

Ezekenis némellyec ugyan az Assyriai és Chaldeai népeket értic: mert a' kikkel ezek barátságot tartottac, mind a' magoc hasznáért cselekedtéc, hogy azoknac jószágokbol részt vehessenec ök-is: mint ma a' ki *Torókkal* békeféséget és barátságot akar tartani, annak haszna s' maga kára, fogyatkozása nélkül nem cselekedheti.

II. KÉRD. *Miképpen lett haszontalanná az Edomitáknac, az ö Frigyos társokhoz és Baráttjokhoz való bizakodások?*

Fel Mert azok mind nyilván való erőfackal s' mind alattomban valo ravaszsággal ő ellenec voltanac.

A' nyil-

A' nyilván való erőszakot mutattyác ezek.

1. *Határodig ki-üznek tégedet:* az az, nem maradacz - meg a' te országodban, a' te leg erősebb helyeidből is ki-vernec tegedet, mivel te más országnak határhoz futottál oltalomért, ez lében jutalma fel-fuvalkodásodnac, hogy a' magad határit-is, a' magad országát tudni-illic, el-kelletic hagynod. Az határnac nevezetin néha egész ország értetic, Efa. 60. v. 18. Mich. 5. 6.

2. *Erőt vesznek rajtad:* az az, nem csak hadakoznak ellened, hanem ugyan meg-isgyőznec, el-nyomnak: a' kikhez támaszkodtal azok ellened támadnac, a' kiknek oltalmazásoc által hataridban reménletted szabados lakásodat, bintén azok lešnec a' kik országodbul erőszakkal ki-hajtanac, &c.

Az alattomban való ravašságot jelentic ezek.

1. *Meg-csalnak tégedet,* az az, a' kiket te hozzád hűségeseknek alítottál, hitetlenec s' kegyetlenec lešnek ellened: oltalmat ígörtenece néked, de romlásal fizetnec, paisnak vélted őket, de lešnec öldöklő fegyver te ellened.

2. *Sebet ejtenek rajtad:* avagy a' Sidó betűnec ereje berént, *Sebet téšznek alád,* az az, Titkon, alattomban, és nagy ravašsággal sebesítnek-meg, és igen váratlan s' véletlen nyomoruságban ejtenec tegedet: mert a' sebnec nevezetin, minden nagy nyomoruság értetik, Job. 9. 17. Hof. 5. 13. *Sebet téšnek alád.* Mint midőn valakinec ágya leple kőzzé rejtic az eles fegyvert, hogy mihelyt reá fekkic, magát védelmez-
fűl meg-

sül meg-fértse. Így szokott cselekedni az, ki a' tetetes barátságna c fine alatt vesedelemben ejti azt, ki ő hozzá bizakodott. Olly igen nagynac és gonosznak mondgya pedig lenni azt a' febet, hogy annak *ne legyen értelme*, az az, mellyet ember nec elméje meg nem foghat, nem hogy b'orgalmatos mesteriségével ellene állhatna.

T A N U S A G:

Valamelly népet, nemzetséget a' bölcs és igaz itéletű Isten el akar pusztítani, kaszontalanul támaszkodik az, az ő frigyes társainak és barátinak hásegekhez, erejekhez és sokaságokhoz.

Ihon az Edom nemzetsége az Assyriai és Cháldeai népek nec szövetségéhez, barátságához támaszkodott, de bintén azok rontották pusztították-el őket. Az Izraëlnec tiz nemzetsége az Assyriai és Ægyptomi pogányoknac fővetségéhez támaszkodék, de melly Istē ellē, s' magoc háfna ellē valo dolog lőtt legyen, meg tetczic, Hof. 5. 13. és 7. v. 11. 12 és 12. 2. 3

O K A I.

I. *Mert a' melly népet s' nemzetséget Isten el akar pusztítani, maga ő Felsege hadakozic az ellen, mint az Ægyptomiac ellen, az Izrael mellett, Exod. 14. v. 25. A' Moábitác és Ammonitác ellen a' Juda nemzetsége mellett, 2 Chron. 20. 15. Immár pedig a' Jehova Istēek nec Istene, Uraknac Ura nagy Isten, hatalmas de rettenetes, Deut. 10. 17. erőfs hadakozo, Exod. 15. v. 3. Minden népec ő elötte olyanoc mint a' sem-*

a' femmi, a' femminél és az hijában valofágnál aláb valok **ő** hozzá képeft, ki a' Fejedelmeket femmivé téfzi, és e' földnec biráit, ugy-mint, hijában valofággá téfzi. Ha reájoc fuvall meg-**ő**aradnac, és a' forgo szél mint a' pozdorját el-ragadgya őket, Efa. 40. v. 17. 23. 24. Valamellyec az égekben, a' földön, és a' mélyfégekben vadnac, az **ő** végghetetlen hatalma alatt lévén, mindenkör kézfec az **ő** parancsolattyára. *Az **ő** Angyali* kik erővel hatalmasoc, az **ő** parancsolattyát mivelic, engedvén az **ő** befédénec *ő*avának, Pfal. 103. 20. Ha csak egy Angyalnac parancsolna-is Isten, egy or**ő**ágot-is el-pu**ő**titana hirtelen: mint régen egy *étb*aka egy Angyal Senacherib táborából le-vága **ő**áz nyolczvan **ő**t ezer embereket, 2.Reg. 19. 35. Ha egy ezt cselekedheti, mit cselekedhetnénc ezere**ő**? holott *ezer*sz'er valo ezere**ő**en *udvarlanac* neki, és *tiz* ezer**ő**sz'er valo *száz* ezere**ő**en *áltanac* **ő** *előtte*, Dan. 7. 10. Sőt még az érzékenység nélkül való teremtett állatok-is mindenkörön kézfec véghez vinni az **ő** parancsolattyát: mert *a' tűz és kő* *eső*, *ho és pára*, *forgo szél* az **ő** *akarattyának* engednek, Pfal. 148. 8. Az **ő** parancsolattyára a' mélyfégne**ő**c vizei és az egekne**ő**c csatorná**ő**i meg-nyilatkozván 40. éjj és 40. nap alatt el-burítá**ő**c ez egész földet, és meg-hala minden földön járo test, mind barom s' mind ember, csak *Noë* marada-meg nyolczad magával, Gen. 7. Az **ő** parancsolattyára a' veres tenger bé-burítá s' elnyelé *Pharabót* minden szekereivel, lovagival, Exod. 14. A' föld-is engede az **ő** *ő*avának, meg nyitá szá-

ját s' el-nyelé *Corét, Dátánt és Abirámot*, Num. 16.

Az Urnak parancsolattýára a' rettenetes meny-dörgések a' *Philisteusokat*, és a' menyütő kővek a' *Cananeusokat* el-ronták b'elletek: mint-meg vagy on írva. I. Sam. 7. 10. Jos. 10. 11. Pfal. 18. v. 14. 15. Kicsoda bámlálhatná elő azokat a' fok rendbéli feregeket, kik ennek az felféges *Imperátornak* bebedé-tül s' igazgatásatul függenek? Ez világi királyoknak feregeket könnyű meg bámlálni, de az mennyei Királynak feregei meg bámlálhatatlanok. Méltán mód-gya tehát Job: *Imé ezek az ő utainak rései, de melly igen kicsin rése az ő cselekedetinek, a' mellyet hallunk? de az ő nagy hatalmának dörgésit ki foghattya-meg? c. 26. v. 14.*

II. *Mert* valamelly nép az ő frigyos társainak ere-jéhez, hűségéhez, fokaságához tamaškodik, nincse annak Istenben valo áthatatos bizodalma, hanem csak emberben valo reménsége: *Atko ott pedig a' férfit, ki bizik emberekben, es erőtségét helyhez teti az testben, és az ő síve el távozott az Uról.* Jerem. 17. 5. De ha bintén átok alá nem rekeštené-is embert, az emberekben valo bizakodás, mindazáltal minden erős fundamentom nélkül valo cselekedet volna az: mert az emberek természet b'erént az ő indulatokban fokképpen s' hirtelen változok, mivel hogy *harugok* Rom. 3. 4. mi modon volna tehát állandó és háfnos, emberekhez tamaškodni?

III. *Mert* a' mint hogy Isten ellen semmi böl-cseség, semmi értelem, és semmi tanács nincsen

Prov. 21. 30. Így semmi erő is nincsen: ha szontalan
tehát ahhoz támaszkodni, a' mi nincsen. Esa. 14. 27.

H A S Z N A I.

1. *Oktatás* 1. A' mit az emberek gyakorta erő s
köfálnak s' bátyának tartanak a' magok oltalmokra,
ugy fordul hogy az a' töredékeny nád pálczánál ne
légyen erősebb: mint *p. okáért*, a' frigyos társokban
valo bizakodás.

2. Minden világi erő az Isten ellen nem erő, ha-
nem erőtelenség; sőt az semminél erőteleneb. Az
Isten az semmiből is berezhet valamit akar; de a' vi-
lági erő még a' valobul is Isten ellen semmit nem be-
rezhet.

2. *Feddés*. Vétkeznek a' kik felettéb is támasz-
kodnac az ő frigyos társokhoz, azoknak hűségekhez,
erejekhez, még pedig az Istennek ügye ellen; ugy hi-
zik hogy az Evangeliomi igaság ellen valo *practi-*
cájokat véghez vihetic; mert illyen s' illyen bekefe-
get, frigyot titkos kötést tartanac az hatalmas és igen
erős Nemzettel. Ha szontalan! Mert Prov. 21. 30.
Vagyon sok kincsűnc, gazdagságunc az ockal, soka-
kat magunkhoz csatlunc: De ha szontalan! Soph. 1. 18.

3. *Intés* 1. Soha mi a' nagy fokaságú és hatalmas
erejű Embereknek szövetségében, barátságában ne
bizakodgyunc, meg-gondolván a' szent Dávid ta-
nitását, Psa 33. 16.

2. Mindene felett s' leg elő ször az egy élő Istenbe
vesűnc mi minden bizodalunkat, minden hűkfe-

ginkben, minden veszedelmec ellen, *Bóldog*, *Uc.*
 Pſal. 146. v. 5. 6. Jerem. 17. v. 7. *Ó* hozzá tamafz-
 kodgyunc egyedül, *Eſa* 10. v. 20. mert *ó* minékűnc
 erős köbiklánc, Pſal. 62. 3. 7. *Eſa*. 17. 10.

3. Ha nem bõvõlködünk-is földi erõvel, ne ſo-
 morkodgyunc azõ, kétségbe eſefre le hanyatollyunc:
 mert annelkül-is erõs a' mi Uranc Iſtenünc a' mi
 oltalmunkra: mert *nem kard és dárda által tart-meg*
az Ur, 1 Sam. 17. 47. hanem az *ó* véghetetlen ereje
 által.

4. Ha a' mi reánc törekedõknek külsõ erejeket
 láttyuk-is, ne rettenyünk-meg: mert *nem nehéz az*
Urnak sok vagy kevés által meg-ſ;abadítani, 2 Chron.
 14. v. 11. Ackoron fel-kiálta Aſa az *ó* Urához Iſte-
 néhez, és monda: *Oh Uram nem nehéz tenéked meg-*
ſegélleni vagy sokakat vagy azokat kiknek erejek nin-
cſen: Segélly-meg minket oh mi Urunk Iſtenünk, mert
te benned vagyon minden bizodalunk, és a' te neved-
ben jöttünk e' számtalan sok népre: Oh Uram te vagy
a' mi Iſtenünk, ne végyen ember te raitad erõt.

5. Ha erõtelenec vagyunc külsõképpen, igye-
 kezzünc azon, hogy legyünc erõſſec belsõ képpen:
 mert ez az igaz és valóságos erõſſég. Illyen képpen.

1. *Erõs* az, a' kinec vagyona' J. Chriſtusban valo
 igaz hiti: ez illyen a' világot-is meg-gyõzheti, 1. Joh.
 5. 4. 5. Ezzel mint erõs paiffal ama' gonofznak min-
 den tüzes nyilait el-olthatni, Ephes. 6. 16. Ezzel az
 ördögöt amaz ordito orofzlánt meg-futamtathatni, és
 annak erõſſen ellene álthatni, 1. Pet. 5. 9. Jac. 4. v. 7.

2. *Erõs*

2. Erős az, ki az Ő maga indulatit meg-zabolázhattya és meg-veléditheti: mint bölcs Salamon mondgya: *Jobb a' hoszszu túró az erősnél; és a' ki uralkodik az ő indulatján, annál a' ki várost veszzen meg*, Prov. 16. 32. Mintha mondaná: A' ki a' boőbuságot békefességgel tudgya túrni, és indulatit megtudgya tartóztatni és zabolázni, valósággal erős az, Ezen igafsággal mondgya másut-is: *A' bölcs férfiu erős, és a' tudós ember meg-erőssíti az erőt*, Prov. 24. 5. Bölcsnek mondatic pedig ez egész könyvben, a' kegyes és Istenfélő ember: ellenben *bolondnak*, a' gonos és Istentelen ember, a' ki egy avagy más gonos kívánságnac rabja: ez illyetén ha *Sámson* erőflegevel birna-is, ha *Oroszláni* bátorsága volna-is, csak erőtelen és félenc.

3. Erős az, ki az Ő keresztényeni tisztit s' hivatallyát végben vinni kész mindenkoron, minden nehézséggel ellen: azért, mivel hogy tudgya arra valo köteleltségét. Hallyad az Apoltol tanítását, 1 Cor. 15. 58. és 16. 13.

KERD. *Micsoda Eszközökkel gerjesztetik fel s' tartatik-meg ez erősség a' keresztényen emberben?* Felel. Im ezeckel.

1. Mindeneknec előtte elmérje-meg ember az Ő maga erőtelenfégét, 2. Cor. 3. 5.

2. Hiteffe-el magával azt, hogy Ő Istentől hivatott az Ő eleiben adatott keresztényeni tisztinec gyakorlására. Ezzel erőssíté Dávid Salamont, 1. Chron. 28. 10.

3. Elegsége erőt Istentől várjon, az jónak gyakorlásáért: mert ő a' mi szívünknek kősziklája, Pfal. 73. v. 26. tudván hogy a' mit ő Felfégre parancsol, erősítád hozzá. Deut, 20. 3 4. Pfal, 27. 1.

4. Emlékezzék meg arról, hogy már régen a' Christus által győzedelem éreztetett ö néki; és egyéb ő tőle nem kívántatik, hané hogy ő-is a' Christussal és a' Christusban győzdelmes légyen, Joh. 16. 33 Rom 8. 37.

5. Ragaszkodgyék álhatatossan Istennek amaz igéretihez, mellyet ki jelentet, Sz. Pál. Rom. 8. 28.

6. Szüntelen szemei előtt forgassa az dragalatos jutalmat, tudván hogy az ő munkája nem hasonlatlan az Urban, 1 Cor. 15. 58.

4. Haszna Vigasztalás. A' kik lélekben erőfiek immár, avagy ez Eszközök által igyekeznek erőfiek lenni, vizsgáztalhattyak magokat: mert az Isten ki ő nekik kősziklájok, magas kősziklára fel emeli őket Pfal. 27. 5. az ő erőtlenségekben meg mutattya hatalmas erejét, 2. Cor. 12. 9. Az Urnak őrizeti alatt ők mindenkor ollyaténok lesznek mint a' bizakodo Ifju Oroslánv, Prov. 28. 1. úgy hogy ők-is a' királyi Prof. tával nagy bátran mondgyác: *Az Ur én velem vagyok, nem félek, &c.* Pfal. 118. v. 6---12.

X. P R E D I K A C I O.

Abd. v. 8.

Jollehet fok-képpen vakos odnac azok az emberek, kiket Isten az ő Szent Lelke által nem vezérel, és a'

és a' kik eleiben az ő fent bevezédét világoskodo lám-
páful fel nem téfzi, mint meg-tetczic, Pfal. 147. 19.
20. mindaz által alig találtathatic egy nagyobb s' ve-
bedelmesebb vakság emberben, mint midôn ön-
nön magával el-hiteti ember, hogy ő nagy bölcse-
feggel s' mélyfezes értelemmel bir, el annyira hogy
minden dolgaira fogyatkozás nélkül bõrgalmatoslan
tudgyon vigyazni, és semmit ne félyen fenkinec tit-
kos avagy nyilván valo csalárdságától. Hasonlóc az
illyeténec, az *Hagyományban* lévõ betegekhez, kik no-
ha igen nagy nyavalyában vadnak, mindaz által ugy
vélekednec, hogy épp egészfezzel birnac. Ez hason-
talan vélekedéssel ugyan meg-réssegítettéc volt elmé-
jeket az Edomitac; mert tel-fuvalkodván elméjek-
ben így gondolkodtanac a' többi között: Mit félünk
mi akar ki fenyegetéféül, holott mi mészé láto, fe-
rény gondviselõ, bölcs emberec vagyunc; és a' reánc
jõhetõ vébedelmeket jo eleve meg-látván, okofság-
gal könnyen ellene állhatunc. Itt azért immár a' Pro-
feta, v. 8. alattomban csufollya az ő balgatag gondo-
lattyokat s' vakmerõ bizakodásokat; meg-mutatván
egyszer s' mind, hogy hasonlalan támaszkodnac bölcs
és eles elméjekhezis, az Istennek büntetõ ostora el-
len; mert az Isten hasonlanná és semmifé téfzi
minden õ bölcseségeket, mellyben bizakodnac.

Három czickelyeket jegyezhetünc itt meg: I. Va-
gyon a' büntetõ semély: *azt mondgya a' Jehova.*
II. A' büntetésuec ideje: *azon a' napon.* III. A'
büntetésnek modgya: *Nem de nem vesztémé ki, &c.*

MAGYARAZAT.

1. KERD. *Kicsoda az Edomiták büntetésének szerzője?* Fel. A' Jehova, kinek Éava állandó, megváltozhatatlan, ki hazudni nem tud, Num. 23. v. 23. Tit. 3. 1. mert az igaz Profétác nem magoc Izavát szollottác, hanem a' Felsőleges Istenét, mint Amos Proféta bizonyittya cap. 7. v. 14. 15. Sz. Péter is. 2. Lev. 1. 21.

2. KERD. *Micsoda büntetéssel fenyegeti Isten itt az Edomitákat?* Fel. Az Ő bölcseségeknec s' értelmeknec el-veztésével. *Nemde nem vesztémé ki, &c.* Mintha mondaná: Az én hatalmas kezeimben vadmindenenec, mert mindeneknec teremtoje s' gondviselője én vagyoc, Neh. 9. v. 6. mivel hogy én adoc bölcseséget a' bölcséknek és értelmet a' tudosoknak, Dan. 2. 21. Prov. 2. v. 6. a' mikor akarom ismét a' bölcséket meg-űgyénitem, és az Ő bölcseségeket meg-bolonditom, Efa. 44. 25. azért vallyon nincsené erőm s' hatalmom reája hogy *ki-veszessém a' bölcséket Edombul, és az értelmet az Esau hegyérül:* vagyon arja hatalmam s' akaratom-is, annak-okáért bizonyossan meg-cselekešem.

3. KERD. *Mikor hozza Isten e' büntetést az Edomitákra?* Fel. Azon a' napon. Jerem. 49. 8. *Az Ő meg látogatásának idején.* Ezzel kettőt jelent a' Proféta. 1. Hogy az Edomiták büntetésére bizonyos időt rendelt s' határozot Isten, a' mellyet jól tud Ő Felsőlege, és mihelyen az a' nap el érkezik, azontul az Ő igaz

Ő igaz bőséu állását ki-ontya az Edomitákra, és az ő haragos kezét az ő értelmek s' bölcseségek el-nem fordithattya. 11. Hogy az Edomitákra jövendő büntetés igen terhes legyen: mert *az melly napon* az ő erős helyciben való bizakodása hasontalanná legyen, a' mikor az ő fok kincse gazdagsága el prédáltatik, a' midőn az ő frigyes társaitól, bizott barátitul nagy váratlan nyomorusággal illetetik, ugyan *azon napon* ez-is rajta esik, hogy az ő bölcsesége tellyeséggel el-vész, úgy hogy ne tudgyon mit tenni, hanem mint az rébég tántorogjon mind a' veszedelemig.

TANUSÁG.

Nem nehez Istennek az ő bölcseségekben s' tudományokban bizakodokat minden bölcsesegtül s' értelemtül úgy meg fosztani, hogy magok oltalmára s' elő menetekre sükséges tanátskozasok tellyeséggel el-fodgyon, és mint edgy estelenek semmihez ne tudgyanak nyulni.

Imé az Edomiták hasontalanul támazkodtak az ő bölcseségekhez, mert azzal fenyegeti őket Isten, hogy ő azt el vészi és semmire kellővé tébi. *Jeremiás*-is ezen dologrul való akarattyát jelenti-ki Istennek, cap. 49. v. 7. Hasonlo büntetéssel fenyegeti Isten az Egyiptombéli pogányokat, *Esa.* 19. v. 12. 14. A' Babyllonnak bizonyos romlását jövendőltetvén Isten az ő Profétái által, az ő bölcseségekben való bizakodásokat hasontalannac mondgya, mind *Esaia*snál c. 44. v. 25. Mind *Jeremiás*snál c. 51. v. 57. A' *Jé-usá*lembélicketis fenyegette az Ur Isten ilyen büntetéssel, *Esa.* 29. 14.

O K A I.

I. *Mert* Valakik az ő magok bölcsességében bizakodnak, azok gyakorta alnoksággal s ravaszsággal meg mocskollják az ő értelmeket; mint *Jonadab* az *Ammonnak* kedves baráttya, ki okos ravas ember lévén, alnok tanácsot ada *Ammonnak*, miképpen seplősíthetné meg *Támárt* az ő hugát, 2. Sam. 13. v. 3. & seqq. Az alnokságot pedig tiltja és kárhóztattya az *Urnak* lelke mindenekben, Lev. 25. 17. *Edgymást meg ne csallyátok, hanem foly az te Istenedtől, mert én ti Uratok Istentek vagyok.* Szent Péteris azt, a' kárhózatós Vétkeknek *Lailtromban* írja: *Vesétek le úgy mond az alnokságot, irigységet, &c.* 1. Petr. 2. 1. Az irégység kárhózatós *Szent Pál* tanítása szerént, Gal. 5. 21. Nem külömben az alnokságis *Szent Péter* tanítása szerént.

II. *Mert* Valakik az ő bölcseségeikben bizakodnak, azok csak a' magok semek, az az, csak az magok itéleti szerént bölcssek: a' *bolondrol pedig jobb remenségének kell lenni embernek mint az illetének felől*; így tanította bölcs *Salamon*, Prov. 26. 12. *Er telme csak ez: A' bolondnális bolondab, valaki csak maga itéleti szerént tartya bölcsnek magát.* Nem csuda tehát hogy ez illetén, midőn bukáséges volna magának oltalmára tanácskozni, meg fogyatkozik, és hasontalanná s' e' telenné lesz.

III. *Mert* az kik a' magoc bölcseségeikhez támaszkodnak, inkább követik azt a' mi önékiek has-

nos-

nosnak látczik, hogy nem mint azt melly valoban jó kedves és kívánatos, tisztességes mind Isten s' mind a' kegyes emberek előtt. Példa amaz hamis és tékozlo Sáfár, ki maga jóvendőbéli életére akarván vigyázni, hámadála előtt az adófoknak nagy részét adósságoknak el-engedé, Urától el lopá s' maga hasznára fordítá. Luc. 16. Immár pedig valakik azt nem követic a' mi Isten előtt kedves, a' büntetést el nem kerülik, Deut. 28. v. 15. 28. 29.

H A S Z N A I.

I. *Oktatás.* Nem csak hasontalan, hanem veszedelmes-is embernek az Ő bölcsességében való bizakodás. I. *Hasontalan*; mert a' ki chez támaszkodik, szélhez támaszkodic; és a' mi bölcsesség és tudomány láttatik-is ez ilyen emberben, az nem valóságos, nem hasznos, hanē csak *szeles* tudomány és olly hasontalan, mint ha valaki űellel akarná tölteni az Ő halát, miképpen Polla' bölcs Elifáz, Job. 15. 2.

II. *Veszedelmes-is*: mert a' ki bizakodic az Ő elméjében háboruságot szerez és veszedelmet, néha másoknak-is, de gyakortáb magánac, Prov. 28. 25. Ezért fenyegeti Hóseás Proféta az Izraelt nagy veszedelemmel, cap. 10. v. 14. 15. mert az Ő utokban bizakodtanac, v. 13. *azaz*, a' magoc értelmét tanácsát, bölcsességét követvén, az Isten beszédénec nem engedelmeskedtenec. E' miatt esett veszedelemben Babylon, Esa. 47. 10. 11.

II. *Feddés.* Vétkez nec tehát felette igen kik az Ő

értelmekhez, tudományokhoz, bölcseségekhez ragaszkodnac nagy bátran, mint ha soha csalatkozás nem eshetnéc dolgokban. Illyetének penig.

1. Kik tudatlanoc lévén a' lelki dolgokban, elégnek tartják hogy bölcsek a' testiekben. Illyetének azok kik igen gyengéc az Istenec esméretire s' tiszteletire. a' keresztényen vallásra tartozo dolgokban; de nem fáj rajta sivec, s' intén elégnek tartják ha van értelmec s' bölcseség a' kereskedésben, törvényes igazgatásokban, az ékeffen állásban, az cselédes gazdaságban, szolgác s' jobbágyoc körül valo gond-viselésben. Ez csac testi bölcseség és az Istenec ellenfége, Rom. 8. 7.

2. A' kiknek nem kell az Istenec beszédébül az Ur szolgája által elejekben adattatott igazság, ha az ő régen bé-vött tudatlan vélekedéseckel, vétkes szokásokkal s' erkölcsöckel ellenkezie. Nem egy ember szoll így: *En bizony nem hiszem ha a' Predikátor mondgya-is.* Ne hidd bár, ha ment irás nélkül mondgya: mert meg-parancsoltatott hogy a' törvényre és annak tanítására halgassatok: *Valaki nem szolland annak beszéde szerént, nem lesz en annak világossága,* Efa. 8. 20. Ha pedig meg-veted az Urnac beszédét, nincsen bölcseség te bened, Jerem. 8. 9. Az Isten el akar tégedet veizteni, 2. Chron. 25. 16.

3. Kik meg-utállják másoknac jó tanácsokat a' bölcs Salamonnac tanítása ellen, Prov. 12. v. 14. és 19. 29.

4. Kik dicsekednek az ő bölcseségeckel, Jer. 9. 23.

III. I N T E S R E.

1. Ha Isten bölcseséggel s' értelemmel megáldott, vegyűc jo neven s' hálá-adással az Ő jo téteményit; de abban fel ne fuvalkodgyunc, ahoz ne támaszkodgyunc, hanem Istenhez, ki egyedül bölcs Isten, 1 Tim. 1. 17. ki azt mondgya: Prov. 8. 14. *Enyim a' tanács és valami vagyok én bölcseségem és eröm.*

2. Alnoksággal ravaszsággal meg ne mocskollyuc a' mi értelműnket, hanem Idvezítőnc tanítása szerint, legyünk okosok (bölcséc) mint a' kigyók, és szelidék mint a' galambok, Matth. 10. 16. meg-gondolván hogy az *Urnak félelme, feje a' bölcseségnek*, Pfal. 111. 10. Prov. 1. 7. Lásd-meg, Eccl. 12. v. 35.

3. Igyekezzűnc azon, hogy ama' valósággal hafznos bölcseségben, tudni-illik, az igaz Isteni ismeretben és szolgálásban gyökerezettek legyűnc, Jer. 9. 23. 24.

E S Z K Ö Z Ö K.

1. Mivel onnét fellyül származic az *jo és tiszta bölcseség*, Jac. 3. 17. tudni-illik, Istentől, a' Sz. Lélec által, Eph. 1. 17. azért csak ő tölle kell azt kèrnűnc igaz *hittel*, Jac. 1. v. 5. 6. és meg-kell esmérnűnc természeteli bolondságunkat, 1 Cor. 3. 18. *Ha ki láttatik, &c.*

2. Az Isten beszédében keressűnc minden idvesleges bölcseséget. Az *Urnak bizonyság tétele* (t. i. az Ő Beszéde) *bölcseséget ad a' gyengéknek*, (tudatlanoknak) Pfal. 19. 8. Jer. 8. 9.

3. Szor-

3. Szorgalmatosan igyekezzünk épülni az új em-
berben, Coloss. 3. 10. hogy *járhassunk bölcs szível,*
Pfal. 90. 12.

IV. *VIGASZTALÁS.*

Együgyű keresztyén ember, Christusnac szelid ju-
hocskája: vagy négyed olyan ellenfegeckel, kik
az ő testi bölcseségekhez támaszkodnac, s' azt itelik
hogy az által tégedet kedvec szerént el nyomhatnac?
Ne fély semmit: mert nincsen Isten ellen tanács, ki-
nek oltalmában te nyugzol. Erőtelen az ő bölcsé-
ségek, mert *földi, testi és ördögi*, Jac. 3. 15. Gondold-
meg mit mond Dávid: Pfal. 37. 12. 13. Hidd-el:
Meg szégyeniti s' meg-bolondította Isten a' bölcsék-
nek bölcseségeket, Esa. 44. v. 25. mint régen meg-
bolonditá *Achitofel*nek tanácsát, 2 Sam. 15. Azért,
vesztességben légy az Urban, Pfal. 37. 5. Amen.

XI. *PREDIKACIO.*

Abd. v. 9.

NEm egy támaszhoz mint erős köfalhoz, hanem
magoc itéleti s' bizakodása szerént, sok valóság-
gos oltalónac oltalópihoz vetették vala hatokat az E-
domitác, igérvén magoknac bizonyos meg-mara-
dást, és szabadságot minden romlásitul: bizakodtanac
pedig az Edomitác (mint ez előtt valo tanításimban
meg-hallottátoc) külső és belső, az az, magokon
kívül s' magokban lévő dolgokban.

Magokon kívül valo dolgoc ezek voltanac: Az
erős helyec; sok kincsec, gazdagsagoc, Frigyes tár-
fok és jó barátoc.

Magok-

Magokban valo dolgoc ezek: Nagy értelmec, bölcseségec: Hatalmoc és erősflegec.

Ez elől hámlált dolgocnac háfontalan voltát rendel meg-mutatta a' Proféta, s' már csak a' leg utolsó vagyon hátra; mellyrül a' kilenczedic versben im ilyen szoll: *Es meg-rémülnek, &c.*

Holott *summa* szerént az Edomitáknak hatalmokban s' erősfégeiben valo bizakodásoknak háfontalan voltát jelenti-meg a' Prophéta.

Mivel pedig kétféle erősfég van természet szerént emberben, tudni illik szívbeli avagy elmebéli erő, melly mondatik *Bátorságnak, Méreösségnek*: és testbeli erő, melly tulajdonképpen *Eroösségnek, Nagy tehetösségnek* mondatik, itt mind az kettőnek háfontalanságát meg mutattya a' Proféta.

Az elsőről így szoll: *Es meg-rémülnek a' te erősféged ó Theman.*

A' másodikról pedig: *Mert kívágattatik minden, Esau hegyéről az öldöklésnek miatta.*

MAGYARAZAT.

I. KERD. *Mitsoda a' meg-rémülés, meg-rettetés a' mellyrül itt emlekezik a' Proféta? Fel. A' közzel valo veszedelmek miatt, olly hirtelen s' rendetlen elmebéli indulattya s' felháborodása embernek, mellyel szívének bátorsága el lankatt és testi erejének tehetsége úgy meg-hűnik, hogy maga oltalmára háfontalan légyen Ezt pediglen önnön maga az Ur Isten titkos; de igazságos íblése által önti az embernek*

Arcano in *ſivében, hogy a' felfuvalkodáſt, vak me-*
ſtinctu. Calv. ró bátorságot, meg-büntefle emberben;
 in Exod. 23. *és meg mutafſa, hogy miképpen az ſiv-*
 v. 27. *nek bátorſága és az erőſleg, az ő jo kedvénc aján-*
déka, így a' meg vettetés, az ő büntető kezénc ado-
mánya. Iſtennec igafságos ihléſe emberben a' meg-
rettenés, azért Iſten félelménc, az az, ő tőle ſár-
mazo büntetésnéc mon datic, Exod. 23. 27. Az én
félelmemet bocsátottam-el előtted, &c. Ezen tetczik-
 meg, Jer. 49. v. 37. *holott így ſoll Iſten a' Perſiabéli*
 pogányoc ellen: *Es meg-rettentem Elámot az ő ellen-*
ſégi előtt, &c. Tudta ezt jól Jeremias azért cap. 17.
 v. 18. *igy könyörög Iſtennec: ſzégynültéſſenek-meg*
kik kergetnek engemet, &c.

Az ſivnek-is bátorſága és erős tehetsége Iſtentől
 vagyon, Pſal. 138. v. 3. *A' melly napon kiáltottam,*
azonnal meg-halgattál engemet, meg-ſzaporítottad
 (vagy fel-magabaltad) *az én lelkemben az erőt. Láſd*
 Pſalm. 144. v. 1.

2. KERD. *Az erőſſeken avagy hatalmasokon kik*
értetnek? Fel. Magánofſan a' Fő rendec, méltofágos
 Urac, nagy tiszteket viſelő elől járóc; mint Jer. 26.
 v. 21. *az Hatalmasokon az Uri rendec értetnec.*

Közönſégéſſen, minden erős hadakozó férſiac, va-
lakik erejekhez s' hatalmokhoz támalzkodtanac.
 Így minden köz vitézec *Hatalmasoknak s' erőſſek nec*
 mondatnac, 2 Sam. 1. 21. *Ertelme pedig ez: Mind*
 a' fő rend, s' mind a' köz nép úgy meg-*retten, úgy*
 el-rémül a' reájok jövő *vefzedelemtül, hogy minden*
 bátor-

bátorfágoktól meg-üresedvén, és erejektől meg-fosztván, ne tadgyác magokat oltalmazni.

III. KERD. *Kicsoda értetik a' Thémán nemzetén?*

Fel. Thémán Elipháznac, az Esau első szülött fiának fia, Esau nac pedig unokája volt, mint megtetzcik, Gen. 36. 15. és ugyan erről egy fő városa az Edomitáknac neveztetett Themánnac, Ezech. 25. 13 Amos 1. 12. Itt azért e' nevezeten értetnec az Edomita pogányoc, kik Esau avagy Edom után bármaztanak Themantul, és kiknek nevezetes edgyic városa Theman volt.

IV. KERD. *Az Esau hegyén mit kell érteni?* Fel. Magánoffan a' Seir hegyét, mellynek lakozoi voltak az Edomitác; *Közönfégessen* pedig az Edomitáknac egész tartományát; mert csak nem mindenünnen környül vétetec vala hegyeckel, és laknac vala Arabiában melly *Petraanak*, az az, *kősziklásnak* neveztetett.

V. KERD. *Micsoda gyűnölcse léfzen ez szertelen meg-rémülésnek az Edomitákban?* Fel. Ez hogy kivágtatic minden Öldöklésnec miatta, az az, mindnyájan el-hullanac s' fegyver miatt el-vesznec, mert se sziveknec bátorfága, se erejknec tehetlége nem léfzen az ellent állásra.

TANUSÁG.

A' magok erejekben s' hatalmokban bizakodokat, gyakorta Isten olly hathatossan meg rettentti, hogy magok oltalmára tellyesféggel alkalmatlanok legyenek.

Imé példák az Edomiták. példák a' Babyloniai pogányok, kik ellen így szól az Esaiás Proféta. c. 13. v. 6. 7. 8. *Ordítsatok, mert közel vagyon az Istennek napja, &c.* Bé tölt ez a' Babyloniai királyban és az ő fő fő rendiben-is Dan. 5. v. 5. 6. 9. Ezen tudománynak igazsága tetszik még amaz sok nemzetségből allo pogányokban, mellyekről emlekezet vagyon az 83. *Solt.* kik *Josaphát* Király idejében, *Juda* országa ellen menvén, magok erejekben s' hatalmokban bizakodván, bintén úgy el vesztenek mint az Isté népe imádságában Istentől kívánta vala. *Olvasd ösve,* Psal. 83. v. 13. 18. és 2. Chron. 20. v. 14. 23. Lásd az Ur Istennek fenyegetését, Amos. 2. v. 11. 12. 13.

O K A I.

I. *Mert* ebben nyilván ki mutatodik Istennek rajtok valo nagy büntetése. Nagy és átok alá reke-tő bűn az emberben valo bizodalom; mert az által eltávozik embernek sive az edgy igaz Istentől, Jerem. 17. v. 5. Azért nagy büntetést-is érdemel: nem kicsiny pedig az Istentől valo meg rettentetés. Az kigazdagságában bizakodik, ha meg fosztatik azoktul hirtelen, nyilván valo dolog hogy Isten meg büntette őtet: így a' ki erejében bizakodik, ha hirtelen meg rémül s' erőtelenné lésen, vallyon nem igaz büntetéseé Istennek rajta? Igaz bizonyára és edgy-sers mind nagy-is. Mert a' kiket Isten bivekben meg rettent, a' kiknek bátorságokat s' erejeket elvési ilyen s' ezekhez hasonlo dolgok követik azokat.

1. Elmebéli fertelen gyötrődés, melly hasonlo a' gyermek szülönek gyötrelmihez. Efa. 13. v. 8. Jere. 49. 22.

2. El-bámulás és nagy kábaság, melly miatt meg némulnak mint a' kő. Exod. 15. 16. 1. Sam. 25. v. 37. Es nem tudgyák mit szollyanak.

3. Abrázattyoknak el változása. Ezech. 27. v. 35.

4. Tetteknek és erejeknek el lankadása. Példa Szül. 1. Sam. 28. v. 20.

5. Hirtelenséggel való le-cfés, még ottis az hol senki nem háborgattya. Levit. 26. 36.

6. Nyughatatlanság, ugy hogy lábainak se legyen csendelése. Deut. 28. 65.

7. Hirtelen halál. 1. Sam. 4. 18.

II. O K. Mert meg akarja Isten mutatni hogy csak egyedül ő legyen az igaz bizodalomnak czéllya, és valaki bátorfágos és erős akar lenni, nem magához, sem más teremtet állatokhoz, hanem egyedül Istenhez kell támaszkodni és ragaszkodni. Ide való Dávid tanítása, Pfal. 146. v. 3 --6. az ő Fiáé is az Salomoné, Prov. 18. v. 10.

H A S Z N A I.

1. Oktatás. 1. Veszedelemes és káros dolog embernek maga erejében és hatalmában bizakodni: mert imé Isten azt gyakorta rettentéssel s' minden elébbi bátorfágának s' erejének el-vételével bünteti meg. Inhet vagy on hogy azok:

1. Ellenféggel ellen magoknak gyözedelmet ígérnek s'

nek s' azonban reménségeiben meg-csalatkozna. Pelda *Goliáth*. 1. Sam. 17. 43. 59. *Senachérib-is*. 2. Reg. 18. 19.

2. Ellenfégeket csak semminek alittyák s' kevésen bólnak ellenek, de azoktul meg-győzöttetnek. Példák a' *Jeuseus* pogányok. 2. Sam. 5. v. 6. 7.

II. *Oktat*. Ellenben az Istenben bizoknak kívánatos javokra bólnál az Istenben való bizodalom: Mert ugyanis azok. 1. Meg erősfittetnek Istenül hogy ōket semmi el - ne tántorítsa. Psal. 125. 1. 2. Hathatos bátorsággal fel tegyverkeztetnek Isten-től, ugy hogy meg ne rémüllyenek a' veszedelmektül. Psal. 112. v. 7. 8.

II. *Feddés*. Méltán feddendők kik a' magok erejében s' hatalmában bizakodnak.

KÉRD. *Kitsodák illyetének?* Fel. Mind azok a' kik egyedul az erős Jehovában nem biznak: hanem teremtetet állatokban, érzékenység nélkül való bálványokban, magok érdemes igazságában, gazdagságokban, fokaságokban, bölcseségeiben, erős helyeikben, frigyos tárfaikban. Az Urnak lelke ez illyeténeknek ál talám azt mondgya, a' mi vagyon. Jerem. 17. 8. *Imé ti biztok hejában való dolgokban, mellyeknek semmi hasznok nincsen.*

III. *Intés*. 1. Midőn olyan emberekkel vagyon igyünk, a' kik magok erejéhez s' hatalmához bizakodnak, meg ne rettenyünk ő tőlök, hanem bátrak legyünk az Urban, mert az Ur ōket hirtelen meg-rémíti és minden erejeket el vési.

2. Meg

2. Meg oltalmazuc igen magunkat ez hasontalan, veszedelmes, és átkozott bizodalomtul. Pfal. 146. 3. Jerem. 17. 5.

3. Bizzunk egyedül az egy élő Istenben, kinek neve *Jehova* és a' ki-egyedül felséges Isten mind ez egész földön Pfal. 83. 19.

KERD. *Mimodon jelenti-ki ember azt hogy ő bizik egyedül az Istenben?*

Fel. 1. Igaz hit által, ha egyedül Istenbē hisen, az ő sine egyedül Istenben nyugfik-meg, ugy mint az örök életnek szerzőjében, és el-hífi hogy ő általa minden gonosztul meg szabadul, s' minden jokat megnyér. Esa. 10. 20. Prov. 16. 3.

2. Lelkének buzgosága által, midőn az Istennek tetcző dolgokat nem tsak imigy amugy és hidegen, hanem forro buzgosággal gyakorollya. Pelda *Apollos* Act. 18. 24. 25. 26. Idevalo az Apostol intése. Rom. 12. 11.

3. Ha minden búkségét csak egyedül ő eleiben vísi imádságában. Phil. 4. v. 6. 7.

4. Ha az jo és szabados esközök etis magokban, az Isten segítő ereje nélkül, hasontalanoknak tartya. Pfal. 33. v. 16. 17.

GERJESZTŐ OKOK.

Az Istenben valo bizodalomra pedig hathatos östönök ezek, ha-meg gondollyuk.

I. Hogy az Istenben vagyon egyedül elegendő erő az mi segítségünkre, és ő kívülötte nincsen. Pfal. 140. 8. & 29. 11. Act. 17. 25. 28.

II. Hogy ō az egyedül való oltalom. Prov. 18. 10. Joh. 15. v. 5.

III. Hogy csak az Istenben való bizodalom teszi az embert bátorrá, erőssé és győzedelmessé. Példa *Dávid. 1. Samuel. 17.*

IV. Hogy az Istennek fereteti egyedül azokhoz vagyon, a' kik ō benne biznac. Solt. 146. 8.

Rekezd bé Vigasztalással ez Elmélkedést. Amen.

XII. P R E D I K A C I O.

Abd. v. 10. 11.

AZ Isten népének nagy öröme, vigasztalására s' edgyczer s' mind Vigasztalására vagyon az, midőn bizonyossan hallja, avagy ugyan szemévelis látja az Anyaszentegyház ellenséginek romlásokat és veszedelmeket. Ez a' Bölcs Salamonnak tanitása: *Mikoron el-vesznek az Istentelenek, örül a' város énekléssel.* Prov. 11. 10. *Dávidé is. Mikoron fel két az Isten, az ő ellenségi el szállanak, és el futnak az ő gyűlöloi az ő orczája elöl: mint a' füst el-öszol, azonkeppen el ösztartod oket; miképpen el olvad a' viasz a' tűz előtt, azonkeppen el-vesznek a' hitetlenek az Isten orczája elöl: De az igazak örövendenek és vigadnak az Ur előtt és örülnek nagy örömmel.* Psal. 68. v. 2. 3. 4.

Örülnek pedig az Istent ferető hivek, az Istenteleneknek veszedelmén, nem azért mint ha azoknak nyomoruságokkal gyönyörködtetnék siveket, sem et; hanem más okokért.

I. *Mert halván s' látván a' gonoszoknak romlásokat,*

kat, meg-tudgyák hogy az boszú álló Istennek igaz ítéleti ment véghez azokon. Dávid Proféta tanit erre bennfőlt. Pſal. 58. v. 11. 12. Holott így ſoll. *Eőrül az igaz mikor láttya a' boszú állást: az ő lábait mossa az hitetlenek véreben: és ezt mondgya az ember, bizonyára vagyon az igaznak gyümölcse; bizony vagyon ítélő Isten a' földön.* Hogy az Seregeknek Ura Istené boszút áll az gonos nemzetségeken, ebből az ő dicsősége meg-csmértetik és ki-terjed; mint a' Pharaoh példája ezt nyilván mutattya, kiről így ſoll Őnőn maga az Ur Isten: *Azért támasztottalak tégedet hogy meg mutatrám te benned az én hatalmat, és hogy hirdettetsék az én nevem ez egész földön.* Exod. 9 v. 16. Hogy ne örvendene tehát ezen az Istennek népe? Az érzékenységnélkül való teremtett állatok, az egek, a' föld, és mind a' benne való vigadoztanak az testi Babyloniának puftulásán, Jerem. 51. 48. s' Hát a' kikben nem csak testi hanem lelki érzékenységek is vannak, hogy ne vigadnának az lelki nagy Babylonnac veszedelmén?

II. Mert ebből tudgyák-meg hogy meg-halgattattanak kőnyörgésekben Istené. Így ſohatkozna ugyanis gyakorta az hitek: Isten ítél-e meg a' verſo- po és okok embereket! hogy csalatkozzanak meg az ő tanácsokban, az ő hamisságoknak ſohaságáért vesd el őket, mert engedetlenek te ellened. Pſal. 5. v. 11. Mikoron pedig el-veſnek az hitetlenek, mind nyájjan az Istenben bizok örülnek, vigadnak és örvendeznek az Urban. v. 12. Mert érzik hogy meg-halgattattanak kőnyörgésekben.

III. Azért örülnek az hivek az Istenteleneknek romlásán, mert tudgyác hogy ő hozzájoc valo szerelméből, és az ő vizagztatásokra cselekefzi azt Isten, hogy el fodgyanac a' gonoszoc. Ezzel erőffités vizagztalá Moses az Izraél népét, így szolván neki: *Mivel hogy Isten szerette a' te Anyádat, választotta az ő magvokat ő utánnok, és ki hozott tégedet az ő országáa előtt Egyiptomból az ő erejének általa: hogy ki-űzne felette nagy népeket és náladnál erősebbeket te előtted, &c. Deut. 4. 37. 38.*

Meszfzűnнен valo példát nem hozoc ide, hogy elől-járo beszédemet ne hoszfzabicsam: tekéntsünc csak a' leczkére. Két okát mondotta vala Isten az Edomiták romlásánac, ugy-mint. I. A' fel-fuvalkodást, v. 3---9 II. Az erőízac tételt, vagy kegyetlen-seget, v. 10. II. ezekért rájok következő veszedelmeket nyilván tudtára adta Isten a' Sidoknak-is, kik méltán örülhettenec romlásokon s' örültenek-is a' meg-emitett két elsőbb okokra nézve; de legkivalképpen vizagdhattanac ezért, mert meg-tudták azt, hogy Isten ő hozzájoc valo szeretetiből és az ő vizagztatásokra ál boszfzut az Edomitákon, és azt a' kegyetlenkedést mellyet az Edomitác töttec a' Sidókon, nem akarja büntetetlen hadni: a' mint imnár a' tizedic és tizenedgyedic versből világossan kiteteczik. *A' te &c.*

E' két versekben azért *summa szerént* az Edomiták veszedelménec masodik okát jelenti-ki a' *Proféta*, a' büntetéssel egyetemben.

Két részek vannak itt. 1. Az elsőben vagy on a' bűn, tudni illik, az erőszak tétel avagy kegyetlenkedés. 2. A' másodikban vagy on a' büntetés.

MAGYARAZAT.

I. KÉRD. Erőszakkal ki-ellen kegyetlenkedtenek az Edomiták? Fel. Jákób ellen, az önnön tulajdon Attyokfia ellen: Jákób ellen a' te Attyád fia ellen való erőszak tételert, &c.

Jákóbnak nevezetén, értetnek itt Jácóbnac maradéki, tudni illik a' Sidók; miképpen. Psal. 79. v. 7. A' pogányok meg ötték Jácóbot, az az, kegyetlenül lanyargatták a' Jácóbtul származott Judá nemzetét, és abban lévő Isten Anya-istentegyházát, úgy hogy annak lako hajlékát-is Jerusálemet el-pusztították.

Attyafia vagy rokona volt Judá nemzete az Edom nemzetségének: mert Judá Jácóbtul, az Edomiták pedig Esautol egy testvér Attyafiakul származtanak. Hogy pedig a' Proféta az Edom: Jácób között való atyafiuságot emlegeti nem Edomitáknac méltóságokra s' becsületekre néz e: hanem inkább gyalázattyokra czéloz. Mert a' Sidók (a' Judeusok) Attyafiaslak voltak a' Edomitákkal, ha egyéb nem, csak az ő magok vérekhez való szövetséges indulatis meg tartoztathatta volna őket, hogy attyokfiain szintén úgy mint magokon, erőszakot ne tennének: De ebben vagy on a' nagy kegyetlenység, hogy ők a' természetű szövetséggel semmit sem gondolván a' magok vére ellen irgalmatlankodtaniac.

tanac. Ugyanis, idegeneken minden igazok nélkül s' méltatlanul erőszakot tenni utálatos véték s' törvénytelen keménység: s' hát tulajdon atyafia ellen kegyetlenkedni? nem egyéb bizony, hanem baromi vad fenefég.

Annak-felette, az Istennek Abrahámmal tett szövetségének jelét a' környülmetelkedést, tudni illik, nem külömben mint a' Sidok, magokon hordozták az Edomiták: mert *Hircanus* János fő Pap a' *Simconnac* fia, *Antiochus* halála után meggyőzvé az Edomitákat, arra erőltette, hogy környülmetelkedvén, a' Sidok törvényi szerént éljenec, 1. Mach. v. 16. (*Joseph. Antiqu. Jud. lib. 13. cap. 17.*) De sem a' közélrül való vérség, sem az Isten szövetségének jele által való egyben csatoltatás, az benne meg rögzött gyűlölet seget el-nem olthattya: melynek éktelen voltát *Amosnál* is semekre hányta Isten, cap. 1. v. 11. *Nem kegyelmezek meg Edomnak, mert fegyverrel háborgatta az ő atyafiát, és nem volt irgalmassággal hozzá, mindenkoron ragadozó volt az ő haragja, és fen tartotta dühösségét mind örökké.*

II. KERD. Az Edomitáknak erőszak tételek és kegyetlenségek az ő atyokfiai ellen mitsoda dolgokban tetczet-ki? Fel.

I. Mert a' melly nap a' Sidók az idegenektül, az az, a' Cháldeusoktul és az Ő társoktul foglágra vitetnének Babyloniában (melly lett *Sedekiás* Király idejében. 2. Reg. 25.) ellenében állottanak; az az, örömmel s' magok gyönyörködésével nézték, semlel-

femlélték a' Sidoknak fogságra való vitettetéseket v. 11. és noha ök akkor fegyvert nem fogtanak-is a' Sidók ellen, de mivel hogy a' Chaldeusok közzé egyelítvén magokat, azoknac cselekedeteket javallották, a' Sidokon nem bánakodtanak, e' kegyetlenféggel, mint Sívek nec mérgefitő nyilaival nehezebb febet ejtettene az Ő attyokfiain, mint az Assyriusok a' külső fegyverrel.

II. *Mert* midön a' kívül valo ellenféggel győzelemmel bé-mentene volna Jérusalemben, és a' foglyokra és egyéb prédára nyilat avagy sorfot vetettene volna, az Edomiták-is ollyak voltak mint egy azok közzül, v. 11. az az; 1. A' mint az ellenféggel nem bánakozot, hanem űrűlt a' romlásan, ugy ök-is. 2. A' mint az ellenféggel a' prédával töltőzött, így űkis el-ragadoztac s' el-vittéc a' mihez fértene, és a' mi az ellenféggel kezétül meg-maratt.

III. KERD. *E' nagy kegyetlenségért minémű büntetésűl az Edomitákra?* F. Kettőt mond a' Proféta.

I. *El-borét tégedet a' gyalázat*, az az, felette igen s' reménféggel felett meg-ízégyenittetel, valamihez bizol mind csak haszontalan lézen, a' mit magadban fel tőttél, el-nem éred: gazdaglágod helyett ségényféggel, bátorslágod helyett retteggel, bölcsesféggel helyett tudatlan kábalslág, erőd helyett lankadslág, győtrelem áll te réád. Halonlóló szollás vagyon. Pál. 69. v. 21. Holott Dávid így panaszkodik: *A' gyalázat az én sívemmet meg alázza, &c.*

II. *Ki-vágattatol mind örökké.* Mintha mondaná:

Nem csak kevés ideig tartó léfzen a' te romlásod, minemű volt a' Jákób maradékie: hanem az Ur Isten olly nagy büntetést hoz te reád, melybül meg tetczik hogy nem vagy övé hanem idegen és távol való: mert noha Abrahám magvának tartod magadat, s-az frigy kötésnek külső jelétis a' környül metelkedést testeden viseled, de mivel minden kegyeségtül üres vagy, és nyilván való ellenkezést mutat az Isten népéhez, azért vég-képpen el ront, s-el veszt tégedet az Isten.

T A N U S A G.

Az ártatlanok s' méltatlanok ellen tett minden erőszak és kegyetlenkedés, olly veszedelmes véték, hogy azt Isten nagy büntetéssel szokta légyen meg büntetni:

Im hol a' leczkében vagyon a' Példa: Erőszakkal kegyetlenkedtenec vala az Edomitác a' Sidókon, kik ártatlanok vóltanak, és semmi bolzuszággal nem illették az Edomitákat, ezért Isten is gyalázattal borította be az ő orszájakat, és egész nemzetestül elveszté őket. Ide való a' mit Jeremiásnál [22. v. 3. parancsol Isten a' Sidóknac: *Tegyetek itéletet és igazságot, mentsétec meg a' nyomorultat a' nyomorgatonac kezébül az jövevent, árva, és özvegyet ne nyomorgassátok, erőszakot ne tegyetek és ártatlan vért ez helyen ki ne oncsatok. v. 5. Hanem fogadgyátok ez szókat, én magamra meg esküttem, azt mondgya az Ur hogy ez ház el pusztúl. David Kiraly az 11. Solt. 5. 6. v. ezen tudományt így adgya előnkben. Az Ur az igazat szereti az hitelent pedig és az erőszakételnek szeretőjét*
gyülő-

gyűlöli az ő lelke: bocsát azokra eleven szemet, tüzet és kénkövet: Szent Pál Apostol veszedelmefiac tanította az erőszak-tételt, s kegyetlenkedélt akkor midőn a' kegyetleneket is az több utálatos bűnösöknek laistromában számlálván, arra intette Thimotheust hogy őket szorgalmatosán el távoztassa. 2. Tim. 3. 1. 5.

O K A I.

I. Mert Isten tilalmazza az erőszak-tételt és kegyetlenkedést, és igen gyűlöli azokat kik ízeretik az erőszak-tételt, Jérem. 22. v. 3. Psál. 11. 5. Jajt kiált Amosnál c. 6. v. 3. azoknak Isten, kik az erőszak-tételnek székét élnek, az az, kik nagy bátrá és kevélyé kegyetlenkednek: s' egyszerű s' mind a' büntetést is mely rájok következik ki jelenti v. 7. elől vitettek fogságra ti &c.

II. Mert az kegyetlenkedés és erőszak-tétel mindenkoron öszve van csatoltatva a' kevélységgel, mely magában is kárhozatos vétek. Pro. 6. 16. Ugyan-is az erőszak-tévő gyönörködik s' kevélykedik a' kegyetlenségben, örülvén hogy azt véghez viheti. Psa. 52. 3. *Mit ditsekedel az gonofságban te batakmaskodo?*

Hogy pedig edgyütt járjon az erőszak-tétellel a' kevélység meg tetczik Psál. 73. 6. *mint edgy arany láncz meg környékezte az Istentelencet a' kevélység, be bõritotta őket az kegyetlenség mint egy öltözet.*

H A S Z N A I.

I. Oktatás. Minden kegyetlenkedés vétek; de leginkább

inkáb az Atyafiaknak az Atyafiak ellen való kegyetlenkedése. Illyenvolt *Forámé* az ő atyafiai ellen. 2. Chron 21. v. 5. Illyen vólt az Edomitáké a' Sídok ellen: illyen vólt Jákobnak fiaie az ártatlan Joseph ellen, mint magok meg vallyák. Gen. 42. 21. 22. Vér árulo, vér tagadó utálatosság ez!

K E R D. *Hány féle az erőszak avagy kegyetlenkedés! F. Czéllýára nézve két féle; avagy maga, avagy más ellen való. Maga ellen való az midőn valaki magát kegyetlenül rongállya, veri, véresíti fanyargatya: így a' Baál Profétái metélik vala magokat az ő szokások szerint késekkel és beretvákkel, miglen magokat vérben kevernék. I. Reg. 18. 28. Így ma-is a' kik magokat verik, korbácsolják, hogy azáltal bűnök bocsánatját vehessék, pogány és eretnek szokást követnek és nem Istennek, hanem ördögnek Mártýri: mint magok közzül némellyekkel az igazság ezt ki mődatta. Polid. Vergil. lib. 7. de invent. rerum cap. 6. Prætol. l. 6. hæres. 8. Albert. Krantzius. 6. Metropol. c. 44.*

K. *Mások ellen kitsodák s' miképpen kegyetlenkednek! F.*

1. Kik az ártatlanokat, érdemetleneket főt gyakorlati az irgalmaságra érdemeseket felettéb való fanyarúsággal illetik.

2. Kik az erőtlenekeket erőszakkal terhelik, példok. (1) A' kilded gyermekeket, mint Herodes cselekedék Matth. 2. 16. (2) Az alszszonyokat, mint Menahem Izraelnek Királya meg-véven Tbirsa városát,

rafát, le vágá mind a' benne valókat, még a' *terhes Aszszoni állatokat is* fegyverre hányá. 2. Reg. 15. 16. (3) a' meg élemedet véneket; ezért dorgállya Isten a' Babylóniaknak kegyetlenkedéseket, mert az Sidókkal semmi irgalmasságot nem cselekedtenek; sőt a' *vén embereken is* az Ő igájokat igen meg nehezítették, Efa. 47. 6. (4) kik a' kor-betegek ellen kegyetlenkednek, azokat tapodgyák rugdossák. semmiben nem enyhítik: mint ezt magam is kelesvefesen láttam a' *Sárvári tómlőczben*.

3. A' kik magok vér szerint való Attyok-fiaim téfznek erőszakot: mint oda fel látók a' példákat.

4. Kik a' nyomorúságban lévőket bosszúsággal szidalommal illetik, csufolják, nevetik, Pfal. 137. 7. Igy cselekedtek a' Sidok Christus Urunkal, Mat. 27. 40. 43.

5. Kik a' nagy nyomorúságban eset és magával jól tehetetlen embert, lévén erejek, tehetségek és alkalmatosságok, nem segítik semmiben: Igy amaz Pap és Levita, az tolvajoktól meg sebesített s-hólt elevenen hagyatot embert nem segíték semmiben, hanem az ut félen hagyák s-nagy irgalmatlanul el kerülék, Luc. 10. 31. 32.

6. Kik a' kinzáfnak modgyainak ki gondolásában igen elméisek, és a' győtrelemnek nevelésében telhetetlenek.

Excogitat novas poenas, ingeniosa crudelitas. Cyprian. c. Demetrian. pag. mihi. 101. Meg parancsolta azt Isten, hogy még a' ki büntetést érdemel is, úgy

büntettség-meg, hogy ne találtafsék kegyetlenkedés és nagy kínzás az *executio*ban, Deut. 25. 1. 2.

7. kik még az halottak ellen is kegyetlenkednek; azoknak holt testeiket ki-ásák, csuffággal illetik, a' verőfényre hányják, avagy vízben meritik, avagy meg égetik. Mint *Ramus Peter* holt testét *Párisban* a' Deákok korbácscsal verték, Anno 1572. die 24. Aug. *Zvinglius* holt testét meg - égették ellenlégi. Anno 1531. die 18. Octobr. *Wicléf János* csontjait, temetése után 40. éztendővel, ki-ásták s' porrá égették. Anno 1437. Vide Aug. *Thuanum Hist. lib. 1. & 52. Aneam Sylvium de orig. Wicléfistarum, & c.*

II. HASZNA. Rettentés. Boldog Isten! s' mit gondolnac hát ma (1677.) az erőszak-tévő kegyetlenek? kik élnek az istentelenségnek étkével, és minden-némü erőszak-tételnek borát isssák, Prov. 4. 17. Mit gondolnac a' keresztényenc ellen dühösködő fene beftiák? mit várnac s' reménlenec a' magoc saját testét, vérét, tulajdon édes Nemzeteket, tisztító, prédáló s' öldöklő hohéroc? Jaj! jaj most nekünk mert vétkezünk, Lam. 5. v. 16. De ha most örültök-is ti kegyetlenec, majd hamar jaj tinéktek-is: mert az ítélet irgalmaság nélkül léssen tinéktek, mivel hogy ti-is nem cselekedtetek irgalmaságot, Jac. 2. v. 13.

III. HASZNA. Intés. I. Szerelmesim az Urban, utállýuc, kerüllýuc, fustuc ez irtoztato fenefegat.

Irtoztassanac bennünket és tartoztassanac-meg a' kegyetlenkedéstül im ez edgynéhány dolgoknak meg-gondolási.

I. *Hogy a' fene kegyetlen ember, az emberi természetet éppen levetkezi és barommá bestia vá lében.* (ugyanis a' fenevadak fokták egy-mást marni) mért, tellyességgel el-feletkezik arról hogy mind ő s' mind a' ki-ellen dühős ködik ember volna, és emberfegessé kellene véle bánni. *Cum homine humaniter agendum.* Innét vagyon hogy az erőszak tévő kegyetlenek az éntirásban, oroslányoknak mondstnak: *Mint az or-dito oroslány és az éhező medve olyan a' segény népen uralkodó Isten telen.* Prov. 28. 15. Pfal. 10. 9. Meg mutatta azt fene dühős ségével *Heródes Ascalonita,* hogy ő immár nem ember; hanem fenebestia volna; mert nem elégedvén meg a' Bethlehembéli ártatlan gyermekskéknek öldöklésével, a' maga tulajdon fi-átis azután meg öleté: kit halván *Augustus Csásár* fel kiálta: *Inkább akarnék úgy mond Heródesnek diß-naja, mint sem fia lenni.* Macrob. lib. 2. Saturn. c. 4.

II. *Hogy a' kegyetlenség az ördögnek méz gya-nánt kedves eledele: mert ő eleitől fogva ember öldöklő volt.* Joh. 8. 44. ő tôle valo volt *Cainis,* ki *Abelt* az ő atyafiat kegyetlenül meg ölé. 1. Joh. 3. 12. *Hogy hogy kedvelnénk tehát mi azt a' mi ördögnek talalmánya?*

III. *Hogy a' kegyetlen igen mérgeissen meg sebe-siti magát-is, mert midőn másokat gyötör és kinez a' maga testet-is (kétség nélkül lelkét-is) fel háborit-tya.* Prov. 11. 17.

IV. *Hogy idővel Istennek igaz ítéletiből gyakorta az kegyetlenkedő, magához hasonló kegyetlenek-*
nek

121 *ABDIAS LATASANA*
nek kezekben akad és meg büntettedik. Prov. 22. v.
22. 23. Példa *Adonibézek* Judi. c. 1. 7. *Hámánis* Est.
3. v. 6. és 7. v. ult.

Másodszor intetünk.

Az irgalmasságot, kegyes engedelmeiséget gya-
korollyuk.

Indító Okok.

1. *Mert* Isten parantsollya. Zach. 7. 9. Col. 3. v.
12.

2. Ez a' törvényben fő dolog. Matth. 23. 23.

3. Ezt inkább kedvelli Isten mint az áldozatot.
Hof. 6. 6. Matth. 9. 13.

4. *Mert* az idvezülendô hivek, erről mint nemes
ezimerről irattatnak-le és az utolsó ítélet napján-is
erről dicsértetnek-meg az Ur Christustól. Matth. 5.
v. 7. és 25. v. 35. 36.

5. Leg hathatossabb *indító ok* légyen a' mi Urunk-
nak Istenünknek példája *ki irgalmas*. Luc. 6. 36. és
a' mi közben járo Jesus Christusunk példája, *ki hív,*
könyörülô és kegyelmes Papnak mondatik. Heb. 2. 17.
Ö könyörüllyön rajtunk, és bent Lelke által minden
jockal, s' az igaz könyörületességgel-is ajándékozza
meg fiveinket. Amen.

XIII. P R E D I K A C I O.

Abd. v. 12.--16.

I Sten kegyelmébül elvégeztem *Abdiás* látása ma-
gyarázattyánac két részeit: immár következik a'
harmadik része, melly ez öt versékben foglaltatik bé.

Summa

Summa szerint pedig ez harmadik részben inti az Ur Istét és tilalmozza az Edomitákat hogy az Ő Attyokfiainak az Sidóknak nyomoruságoknak idején semminemű bozuszaggal s keferüléggel őket ne illessék nyilván való okait is jelentvén terhes intésének.

Két részei vadnak azért ez igéknek.

1. Az elsőben az tilalmazó intés vagon v. 12.

13. 14.

2. Az másodikban az intésnek okai v. 15. 16.

En most az első részt egészlen, s a' másodikban is az első okot magyarázom meg, ez következő kérdésekben:

MAGYARAZAT.

1. Kérd. *Micsoda dolgokat tilalmaz itt Isten az Edomitáktul?* Fel. Im ezeket:

1. Hogy ne nézzék az Ő Attyokfiainak napját, az Ő el-idegenitterésének napját. v. 12. az az: könyörületesség és szánakozás nélkül ne nézzék a' Sidokat, midőn Isten azokat ostorival meg látogattya és számkivetésre menti bocsattya.

Elidegenítésnek mondatik pedig a' Sidóknak bujdosások és az ő földökből számkivetésre való vitettefék ez okokért.

* *Mert*, midőn a' Sidóság az Assyriusoknak és Chaldeusoknak rabságában esett, valóban csak *idegen* s' mostoha kézre jutott: és az szabados nemzetségnek nyakán az idegenek uralkodtanak akkor. *Lam.* 5. v. 2.

** *Mert* midőn a' Sidók fogva vitetnének Babilonia-

loniában, mind Ők Istentől, s' mind Isten Ő tőlök láttatott el-idegenedni.

Ő k láttatának el-idegenedni Istentől: mert el hagyván a' Canahán földét, *az Szent földet* Zach. 2. 12. Exo. 15. 13. (mellyet Isten válalztot volt az Ő tiszteletinek helyének) az Istennek isméretin kívül valo pogányoknak földőkre mentenek.

Isten-is láttatott elidegenülni tőlök: mert az Ő országokat előbbi méltóságátul, szabadságátul, dicsőségetől megfosztván, igen alá valo s' mint egy bennyes Őltözetben Őltöztette Őket.

II. *Hogy ne örüllyenek Judának fiain az Ő vezdelmeknek napján, és ne nevelsék Őket az Ő megborongattatásoknak napján v. 12.* Ez elég világossá van nagyon.

Az mi pedig a' *Nevetésnek* tilalmát illeti, a' Sidó betűben így nagyon az: *Fel ne magastallyátok avagy nagygyá ne tegyétek a' ti sátokat:* melly tulajdonképpé negédes bebedekkel s' nagy kaczagásokkal valo ingerkedést, csufolodást, és a' nyomoruságban lévőknek mérges bősöntését jelenti.

III. *Hogy ne mennyen-bé az ő népének kapuján, és ne nyullyon az ő jóságához az ő nyomoruságának napján. v. 13.*

Mint ha mondaná az Isten: *Ez volna a' te tífteid, hogy a' te atyádfián bánakoznál és segitenéd-is Őtet; nem pedig, hogy az ellenséggel edgyütt be rohannál te is az Ő kapuin, és kegyetlenül dúlnád és prédálnád minden javait.*

IV. *Hogy*

IV. Hogy ne állyanak a' kettős uton, hogy el-vefessék azokat kik el-šaladnának és el ne árullyák, &c. v. 14. Némelylek így fordították: Ne álljatok a' törésen, hogy a' kik azon el-šaladnának el-vefessétek azokat: mint az Samariabélieket fenyegeti Isten olly nyomorusággal, hogy ha csak a' törésen ki-šaladhatnak-is az-vefedelemnek napján, nagy nyereségnek tartják. Amos. 4. 3. De közönségesebben a' Pererek Sido-šon, a' kettős utat értik a' tudossak, melly két felé ágazik és šakad. Ertelme pedig ez: Az meg-šünnen-valo ellenségek nem tudgyák olly igen az utakat Judéában, mint ti közel-valo Atyafiak Edomiták; azért ha kik el-šaladhatnának az ellenség előtt, ne álljatok elejekben azoknak az utakon, se ne tanácsátok az ellenséget, minémű utakon-šaladhatni-el-ő előttök; és az kik hol elvonhatnák magokat el-ne-árullyátok azokat, hogy így-vefedelemben s' ellenség kezében ne ejcsétek a' ti nyomorult atyátok fiait.

II. KERD. *Mi az oka hogy nem csak egyszer hanem sok ízben emlegeti itt a' Proféta a' Sidok-vefedelmének, nyomoruságának, šorongattatásának napját?*

Fel. Hogy ezzel az Edomitáknak kemény kő-šiveket s' fene kegyetlenségeket ujjokban megmutassa. Mert ugyan-is, természet-šerént belé-šületett emberben, hogy midőn-vefedelmes nyomoruságban lát más embert, kőnyörűletességre indul rajta; sőt még midőn ellenségének romlását láttya-is valaki, ottan meg-šünik ellene-valo régi mérge és dühőssége: de

az Edomiták ez aránt-is minden emberi indulatot levettek volt, mert ők az Ő Attyokfiainak nyomoruságoknak idejen Őrvendeztenek, és mikor azokon bánakozni kellett volna-is, Őket ingerlették, borbontották, epegették.

Azt kérdehetné itt valaki:

Micsoda oka lehetett az Edomiták ilyen gyűlöségének az Ő attyokfiai ellen?

Fel *Első oka* ennek volt az Ő űülő elejeknek példája: mert *Esau* (ki az Edomiták attya. Gen. 36. 43.) gyomorbul gyűlölte az Ő attyafiát *Jacobot*, azt alitván hogy borbúsággal illetett tőle akkor, midőn el-adván néki az Ő első űülősége nek *jussát*, az áldást el-vette volna *Isáktól*; mellyért halállal is fenyegette *Jacobot*, Gen. 27. 41. Es noha azután *Esau* meg békéltet *Jacobbal*, Gen. 33. de az Ő maradékiban mindenkor idegenség és gyűlölség volt az Izraéliták ellen. Melly dolog történetből nem volt, hanem Isten végezéséből: mert mikor *Jacob* és *Esau* tufakodnának az Ő annyoc méhében, mi követné jövendőben azt a' tufakodást és villongást, meg-mondá Isten, hogy két népek barmaznak *Rebeka méhéből*, kik meghasonlanak, az az, elmével, indulattal, szeretettel egymástul el-fakadnak: egygyik nép a' másiknál erősebb lesz, és a' nagyobbik szolgál a' kisebbiknek. Gen. 25. v. 22. 23. kiis mutaták valoban az Edomiták az Izraél népe ellen való mérgeket leg elsöben akkor, midőn nékiek Egyiptomból a' *Canaan földére* az Ő határon *passust*, *Isabad* által menetelt nem engedtenek, jol-
lehet

lehet az Izrael népe igen emberségesen kérte volna őket. Num. 20. 17. 21.

* *Második oka* volt az Izrael királytól fok izben, fegyver által való kártétel: mert *leg elsőben* -is Saul király több egyéb ellenségekkel edgyütt az Edomiták ellen hadakozott. 1. Sam. 14. 47.

2. Azután *Dávid* k. őket fegyverrel meg hódoltatta. 2. Sam. 8. 14. Melly győzedelem meg-is volt jövendőltetve mind *Isáktól*, Gen. 27. 40. mind *Bálám Profétátul*, Num. 24. 18. Ez ő foglalatlyok fen volt mind a' *Josafát* k. idejéig, 1. Reg. 22. 48. mert *Jorám* királytul oltán el-hakadtanak, és magoknak királyt választottanak magok közöttül. 2. Reg. 8. 20.

3. *Harmadszor* szenvedtenek s' meg-verettenek *Amásiástul*, ki közöttülök levága tiz ezeret a' sós völgyben. 2. Reg. 14. 7. Ezek voltak az Edomitákban az Isten népe ellen való gyűlölségnek nagy okai. Eddig az *első résznek* magyarazattya. Az *második részben* az tilalmazó intéfnek *első oka* az 15-dik versben vagyon: *Mert közel vagyon a' Jehovának napja, &c.*

MAGYARAZAT.

I. Kérd. *Micsoda értetik az Jehovának napján?*
Fel. Az Istentől az Edomitákon való boszúzu-allás ra, és büntetésre rendeltetett nap. Így vétezik *Jóelnél* is cap. 1. v. 15. *közel vagyon az Urnak napja, és úgy jó mint pusztító a' Mindenhatótul.*

A' büntetésnek pedig napja méltán mondatik *Jehova, Ur, Isten napjának*: Mert míg az Ur Isten az

érdemlett büntetést nem hozza a' gonoszokra' mig azoknak bünöket el túri, ugy láttatik mint ha nem is uralkodnék e' világon; de midőn büntető kezeit hatalmassan ki nyujtya az istentelenek ellen, akkor nyilván ki jelenti hogy ő ez világnak igaz *ítélő bírása* Gé. 18. 25. Mig Isten a' bünösök után várakozik és nékik kedvez, mint ha felyhővel be-fedezve volna az ő haragos ábrázattya; midőn pedig el jő az ő napja mellyen az ő tűz módon gerjedező haragját ki ontja, akkor osztan mint a' ragyogó nap az ő erejében, és mint a' fényessen villogó fegyver, ki mutattya magát az ő itélő székiben.

II. Kerd. *Miért mondatik közel valónak az Urnak büntetésének napja?*

Fel. I. *Mert* ha szintén láttatik is az Isten várakozni a' büntetéssel, de az ő tüle rendeltetet napon csak el jő a' büntetés, olyan bizonyosan mint ha már meg-is lett volna; és lehetetlen annak el mulnisenki azt meg nem gátolhattya, *el nem fordithattya, az ő fel emelt kezét, Esa. 14. 27.*

II. *Mert* mikor az Istentelenek azt alittyák hogy Ők csendességben lehetnek és bátorfágban maradhatnak, szintén akkor hirtelen rájok érkezik a' veszedelem: midőn azt vélik hogy távol vagyon, szintén akkor igen közel van hozzájok az Urnak iteletinek napja. *Békeséget várnak és semmi jó nincsen, várják a' meg gyógyulásnak idejét, és imé félelem vagyon Jerem. 8. 15.* mert ugyan is az Istenteleneknek várakozásokat fel gerjedet harag követi, Prov. 11. v. 23. tudn i

tudni illik az Istennek haragja, melly meg emészti őket
Pfal. 21. 10.

III. *Kerd.* Holott ez jövendelés és fenyegetődzés egyenéslen az Edomitákra czéloz v. i. *supra*, mi oka tehát hogy közönségesen soll a' Proféta, közel a' Jehovának napja minden pogányok ellen? Fel. Ez sollásnak formájával, azt jelenti nyilván a' Proféta, hogy az Istennek ítélő kezéből ezentúl származando igaz büntetés az Edomitáktul el kerülhetetlen.

Kétképpen lehet ezt meg világosítani.

1. *Absolute egy átallyában*, minden edgyben hasonlítás kívül, illyeténképpen: közel-minden pogányok ellen: mint ha mondaná: Az igaz ítélő Isten nem tsak edgy s-két pogány nemzetségeket ítél meg, hanem mind ez egész világon valókat; meg akarván mutatni, hogy Ő mind e' világnak bírása, Pfal. 94. 2. Elmulthatatlanul tehát az Edomitáknak is számadásra kell menniök, és az Istennek büntető kezét semmiképpen el nem kerülhetik.

2. *Comparete, egyben hasonlítás szerint*, illyen módon: közel-minden pogányok ellen. Mint ha mondaná: Ha egyéb pogányokat (kik az Istennek népét haborgatták) büntetés nélkül nem hágy Isten, sokkal inkább nem titeket Edomitákat: mert ha egyben hasonlítottok egyéb pogányokkal, azoknál két-szerre is meltobbak vadtok a' büntetésre; holot azok idegenek, távul való, s nyilván való elléfégi vóltak Juda házának, ti pedig bomsédok és vér szerint való Atyafiai voltatok. Czéloz pedig a' Proféta az *Am-*
moni-

mónitákra, Moabitákra, Syriaiakra, Philistensokra, Sidónbeliekre, Tyrusbéliekre, mint nyilván ki tetczik Jerem. 49. Ezech. 25. es 26. réss.

IV. Kerd. *Mit akar a' Profeta e' mondassa!:* A miképpen cselekedtel, úgy cselekednek te veled is, *a' te fizetted a' te fejedre vissza tér?*

Fel. Az Isten büntetésének igazságát jelenti ezzel ki, az Isten népének vigasztalására és az Edomitáknak rettentésekre. *Ertelme pedig ez:* Te másokó bősűt állottál, te rajtad is Isten bősűt áll: gonosszal fizetted a' te Atyádnak, de a' te fizetted az tennén fejedre vissza tér. Ennek meg világosítására való a' mi vagyon, Esa. 33. 1. *Fajteneked ki kborlasz, holot te mástul nem kborlattattál, ki más ellen hamissá cselekedsz holot te veled hamissan nem cselekedtek. Mikor meg sünnöl fostani, te-is meg fostatol, mikor az hamis cselekedetnek véget veténdeß, te veled is hamissan cselekednek, Ismét az 34 r. v. 8. holot azt mondgya az Profeta hogy mikor az Edomitáknak meg ítélésre le bál az Istennek égben meg rébegittet fegyvere akkor léssen az Urnak a' Sionért való bősű-állásának napja és büntetésének ebtendeje. Idvezitő Urunk iszent tanította, Matth. 7. 2. A' minémü mértékekkel mérték másnák, ollyannal mérik nektek is.*

TANUSAG.

A' penitentia-tartatlan bünösökhöz kik az Istennek ítéletivel nem gondolnak, közel vagyon az Isten büntetésének napja. Maga kiáltya az Ur Isten e' tudományvitt, az ő bünökben meg keményedet s' Isten-
nel

nel semmit nem gondoló pogányoknak s-nevezet
 Berint pedig az Edomitaknak. Közönséges pedig ez
 tanulás és mindenekre ki terjed, valakik penitencia-
 tartatlanságban élnek és az Istennek büntetését
 nem félnek, ha bintén az Isten népének társaságában
 vannak is: meg tetczik ez, Amos. 6. v. 3. holot jajt
 kijált Isten az Izraél és Juda fő rendeinek azért a' tőb-
 bi közöt, hogy a' veszedelemnek napját messze vetik,
 az az nem gondolnak semmit az Istennek ítéletivel,
 a' Profétáknak fenyegetésében kételkednek, és hogy
 az büntetésnek napja közel legyen semmikép-
 pen nem hiszic: de azonnal ott éri őket a' büntetés,
 mert a' foglyok közt leg elől vitetnek, v. 7. Ide való az
 Istenec fenyegetése az csufolódo Izraél ellé: Ezech.
 12. v. 21.-28. olvasd el.

Ö K A I.

I. Mert valaki meg-keminyíti az Ő szívét vesze-
 demben rohan. Prov. 28. 14. Minden penitencia tar-
 tatlan pedig és az ki nem gondol az Istennek ítéleti-
 vel valoban meg keményítette az Ő szívét; közel va-
 gyon tehát Ő hozzá az Istennek büntetése, melly
 nagy hirtelenséggel rea-is rohan bőv mértékkel.

II Mert valakik az Istent meg tagadgyác közel
 vannak a' veszedelemhez: valakik pedig az Isté ítéleti-
 vel semmit nem gondolnak, hanem az Ő büntetését
 távul vetik s-azt mondgyák magokban, nem követke-
 zik mi reánk a' veszedelem, azok gonofzul meg tagad-
 gyák s-ugyan meg hazuttollyák az Ur Istent, Jerem.

5. 12. Mímodon kerülhetnécz tehát el az Istennek hamar jövő büntetésit?

III. Mind azokhoz kik testi bátorlágban élnek közel vagyon a' büntetés: Szent Pál taníttya: *Mikoron azt mondgyák Békeség, bátorlág, akkor nagy hirtelen veszedelem jő reájok, mint a' sülésnek, fájdalma a' terhes aszsoni állátra: és meg nē menekednek, 1. Thes. 5. 3.* Mind azoc pedig a' kik pénitencia-tartatlanoc és Istennek ítéletire s' fenyegetésire gondot nem tartanak, ilyen vakmerő testi bátorlágban el merültecsak hamar azért mikor nem is vélnécz, el boríttya őket az Istennek haragos büntetésé.

H A S Z N A I.

I. *Oktatás.* Veszedelmes állapottyoc vagyon tehát az pénitencia-tartatlanoknak, kik az Istennek ítéletivel nem gondolnac, mert ime az Istennek büntetésének ideje közel van hozzájoc.

K E R D. *Kicsodák azok a' penitencia-tartatlan emberek, kik az Ur Istennek ítéletivel nem gondolnac?*

Fel. I. Kik az Istennek a' bűn ellen való fenyegetésiről nem gondolkodnac: kik *nem veszik észekben az Urnak cselekedetit és az ő kezének munkáit Psal. 28. 5.*

II. Kik ha szintén elméjükben forgattyac is az Istennek kemény fenyegetését, de nem hasznossá, nem épületesen, nem hathatóssá, mert meg nē alázzác magokat, le nem téfzic keménlégeket, nem hadgyác-el gonosb bűnöket.

III. Kik

III. Kik ha bűntén ideig meg dobbannak is az Istennek fenyegetésüül, de azzal biztattyák magokat, hogy későre jönnek elő a' bűntetések, avagy csak abban mulnac a' fenyegetések. Ezek felől módgya Dávid hogy az *Istennek ítéleti magassan távul vannak tőlök.* Pfal. 10. 5. *Az az,* el hitették magokkal, hogy az Istennek bűntetési mése vannak tőlök, nem illetik őket, teléjek sem fordulnak, hanem el-kerülik őket, mintha ugyan trigyet szerzettenek volna azokkal: mint az hatodik vers ezen magyarázatott mind erősfiti s' mind világosittya. *Azt mondgy: a az ő sívében, meg nem indittatom, nem tántorgok; mert nemzetségrül nemzetségre nem lések nyomoruságban.*

Ellenvetés. Hogy hogy vagyon közel az Istenelenekhez az bűntetésnek napja, ha lám gyakorta Isten sokáig. 20. 30. Estendőkig s' továbbis nem hozza reájok az ő bűntetését?

Fel. 1. Valóban lokan-is csallyák meg ezzel magokat az éberek közzül, mint B. Salamó tanittyá *Eccle. 8. 11. Mivel hogy hamar sententia nem mondatik az ő gonosz cselekedetekre, azért tellyes az emberek fiainak sívek ő benne, az gonosznak cselekedetire.*

Fel. 2. Ha bűntén ház s' több estendőkig halattyá is Isten a' bűntetését, de ugyan igaz ez hogy az ő bűntetésének napja mindenkor közel vagyon az Istenelenekhez: mert ugyanis, mitsoda az embernek leg hosszab életeis? nem nagyobb *egy arafnál.* Pfal. 39. 6. Ha azért tellyes életében mind üres-is a' penitentia tartatlan ember a' bűntetésüül, de mivel az ő ideje

igen rövid, nem messzeb vagyon mindenkoron ő
tőle az Istennek büntetése egy aráznál. Es ha bűntén
két ezer estendőt élneis ember (melly lehetetlen Pál.
90. v. 10.) s' mind azokban örvendezne-is, és nem
fenvedné az Istennek büntetését, de az *setétségnek*
napja. Eccles. 6. v. 6. & 11. v. 8. csak ugyan közel
van ő hozzá: *Mert egy nap az Urnál olyan mint ezer*
estendő, és ezer estendő olyan mint egy nap. 2. Petr.
3. 8.

A' mit annakokáert Dávid ugyan esküvéssel
monda az ő kedves barátjánac Jonathánnac, 1. Sam.
20. 3. *Eél az Isten és a' te lelked is, hogy csak edgy lé-*
pés közti az én életemnek és az halálnak; ugyan azont
mondhattyuc minden penitentia-tartatlan bűnösök-
nec, kic az Istenec ítéletivel nem gondolnac: *Eél az*
igaz ítélő Isten: s-a' ti lelketek is, hogy az halál kö-
zöt s' ti köztetec tsac egy lépés vagyon; ti köztetec
és a' mélyléges pokolnac örvénnye közöt tsac mint
edgy láb nyomi tágaflág vagyon; mert micsoda a' ti
életetek? nem egyéb hanem párah, mely keves ideig tet-
szik, s-az után el enyészik, Jácob. 4. 14.

II. *Intés.* Annakokáert Kerebtyének (I) Senki
közületec a' penitentia tartatlanságban meg ne ke-
ménicse sívét; senki ne csufollya az Istenec igaz í-
téletit és fenyegetésit; senki ne ítéllye messze s távul
valóknac avagy csac el muloknac az Istenec bünte-
tésit. Mert ha láttatnak is azoc kélni, de bizony kö-
zel vannac, semmiképpen el nem mulnac, Exod. 34.
7. Pál. 50. 21. és mindenkoron az bűnnel edgyütt
az bűn-

az büntetés-is az ajtó elbit fekszik Gen. 4. 7.

II. A' testi bátorfágnac minden ember bucsut adgyon és valamig a' bűnnec él, nevellye szabadofsá-
gát az büntetéstül. A' vakmerő testi látorfágnac és
bívnek keményfégének el távoztatására pedig igen
hasznos *Eszközök* im ez következendők.

I. *Eszköz.*

I. Hogy azoc az mérges kútfajec mellyekből az
testi bátorfág, bívnek meg keményedése és az Isten-
nec itéletinek meg gondolása fármaznac és ugyan ki
omlanac, a' mi bíveinkben ne találattanac.

K. *Melleyek azok.*

Fel. 1. Minden Isteni félelemtől valo úresség.
Pfal. 55. 20. a' penitentia tartatlanságot és az Isteni
félelemtől valo úrességet egyben tsatollya Dávid
mondván: *Nincsen változás ő benne, az az, meg né
jobbulnak, penitentiát nem tartanak, meg atalkotta-
nak; és nem félik az Istent.*

2. Az Isten igéjének meg utálása, semmire valo
becsülléle Jerem. 6. 17. a' Sidoknak meg keménye-
det vakmerőségeket dorgályán az Ur Isten, azt
mondgya felőlők, hogy *rendelt ő közöttök örállokat,
hogy vigyáznának a' trombita sora de őket azt felelték:
Nem vigyáznak.* Ertelme ez: hogy az Isten solgáit
és azok által hirdettetett beszédet meg vetették.

3. Az bűnöknek kárhozatos álmában való bé-
merülés, abban valo mélyfégés el-nyomvadás, és az
bertelen nagy lelki érzéketlenség.

Ugyanis a' bűnbé gyönyörködve és minden job-

bulás nélkül elő embereknek dolgok, hasonló az
melly álomban bé merült embereknek állapottyok-
hoz ezekben.

1. Az álomban el-merült, az érzékenységektől
meg-fosztott: így az bűnben elő nem érzi az ő nya-
valyás állapottyát, mint a' rébég *ha verik-is azt mond-
gya nem fáj; ha tásig állják-is nem érzi.* Prov. 23. 35.

2. Az aluvo emberek semmit nem munkalodnak.
Igy a' bűnben gyönyörködve elők, tsak nagy bát-
ran s' tünán el-mulattyák tisteket, mellyekkel tar-
toznának Istennek, felebaráttyoknak és magoknak.
ollyak mint az piaczon öbve kapcsolt kezekkel hival-
kodva álló emberek. Prov. 6. 11. Matth. 20. 3. min-
den jó cselekedetre *restek és alkalmatlanok.* Tit. 1.
16.

3. Az aluvo embert rutul meg csallya az alom;
mert néha ember álmában csik, és mikor fel serken,
ugyan *üres az hasa.* Efa. 29. 8. Így a' penitencia-tar-
tatlá bűnösöknek a' mi leg inkább tetczic, fíten az csál-
lya meg őket: ugy mint ez világi gyönyörűség, kül-
fő méltóság, tistesség, nagy gazdagfág, öröm, fá-
badfág &c.

4. A' mely alombul nehéz fel serkenni: így az
bűnnec álmából ugyan lehetetlen, hanem ha Isten
fel serkenti embert abbul, Eph. 5. 14.

4. *Negyedik kut fő* melyből az penitencia tártat-
lanfág tármazic, az bűnnec büntetésétől való nem
irtózás: mely lében, háromképpen.

A. Mikor ember láttya másnak bűnét, s-el is hi-
hogy

fi hogy arra méltán el következik az Istennek büntetése, de a' maga bűnét nem láttya, inkább tagadgya s-a' büntetést is csak el hárította magátul, mint ha ō reá semmiképpen nem tartoznéc; azzal biztatván magát hogy *mikor által megyen is az el áradot ostor de nem érkezik ő hozzája*, Efa. 28. 15. Ez vólt az Edo-mitákban is.

B. *Mikor* el hiteti magával ember hogy az Isten az ō gonosságát, kiváltképpen ha titkossan vétkezik Solt. 10. 11. *Es mond az ő szivében; El felelkezett az Isten, el fordította orcáját, és soha nem láttya ezeket*, Lald. Ezech. 8. 12.

C. *Mikor* ember az bűnnec utalatoságáruul és az ellen valo Istennek haragjánac keményiségéról, ugy a' mint illendő vólna né gődolkodván, az Istennek irgalmaságával főlösleg biztattya magát, és el hísi hogy nem bünteti meg őket Isten. Ez illyetenekrül mondgya Dávid: *Az hitetlen miért bosszontya az Istent? mert azt mondgya az ő szivébē hogy meg né keresed*, Plal. 10. 13.

Olly igen titkos vétec pedig ez, hogy még a' hiveknek szivekbenis bé-lopja magát s' ott lappang ideig: innét vagon hogy még az hivek-is nem mindgyárt vallyák-meg bűnőket Istennek, midőn vétkezne; mint Dávid mind addig sem vallá meg, mig nem a' Nathán Profetátul meg-feddettetec, 2. Sam. 12. 13. maga-is meg-vallya, Psal. 32. v. 3. hogy volt ō olyan állapotban, mellyben ideig veszteglett. és halgatott az ő bűneiről.

2. Eszköz.

Ne várjuk azt, hogy az Istennek ostroma minket elérjen, hanem mielőlt láttuoc az Isten haragjánac jeleit, azontul magunkban álván s-meg ismervén bűneinket, azokbul meg térjünc.

3. Eszköz.

Ne távozzuoc el Istentől, hanem inkább bűntelen ő hozzá közelgeffünc, és nagy lelki vigyázással figyelmezzünc arra mit *parancsol* minékünc, hogy azt fogadgyuc; és mit *tilt* tőlünc, hogy azt kérüllyünc Pfal. 85. 9. mit *igér* ha engedelmeskeünc, s-mivel *fenyeget* ha engedetlenkedünc.

Harmadszor intetünk, midőn hallyuoc az Istennek fenyegetéfit és láttuoc az ő ítéletit, mélységesen aláz-zuoc meg magunkat, s-terjünc meg igazán Istenhez, hogy a' vak-merő bűnölökkel el ne vessünc hirtelen.

Indicson ez bennünket: Mert valakic ézt cselekebic azoc dicsősséget tulajdonitanak Istennek Jere. 13. 16. azoc igazán félelemmel és rettegéssel munkálkodgyác idvességeket, Phil. 2. 12. mellyet elisvénec a' Jésus Christus által: kit illet dicséret, dicsősség, hatalom és birodalom mind örökkön örökké Amen.

XIV. PREDIKACIO.

Abd. v. 16.

KEt kivált-képpen valo okokkal mutogattya meg Abdias Proféta, az Edomitákra következendő Isten

Isten itéletinec és kemény büntetésinec igazságát. Az első *Okot* (melly a' 15-dic versben vagyon) fundálta a' Profeta, mind az Istentől sok helyeken kijelentetett, s' mind a' természetnec világátul javaltatott igaz törvény folyáson; melly szerént hasonlo gonosz fizettetic annak, a' ki mást gonoszsízal illetet. Neveztetic ez Deákul *LEX TALIONIS*, *Jus Talionis*: Magyarul pedig, Meg-cselekedett gonoszért hasonlo gonoszsízal valo törvényes fizetésnec és büntetésnec: avagy egy szóval, *Meg-trómfolásnak*; mellynec mind a' Szent Irásban fundamentoma vagyon; (Exod. 21. v. 22. - 25. Levit. 24. v. 19. 20. Deut. 19. 19. 20. Jer. 50. v. 15. 29. Ezech. 35. v. 15. Mrth. 7. 2. Apoc. 18. v. 6.) s' mind pedig ez világi törvényben, *Leges. 12. Tabul. & Justinian. Institut. lib. 4. tit. 4. Maximil. II. Decret. in Dieta Poson. 1574. Art. 23.*

Az másodic *Ok*, mely az Isten büntetésinec igazságát mutattya, vagyon a' 16. versben: *Mert mivel hogy ti ittatok az én Szent hegyemen, ugy minden pogányok isznak büntelen: isznak és ugy fel hörpögetik, es olyanok lesznek mint ha nem voltak volna.*

Holot summa szerint az Ur Isten az Ő népére a' Sídólagra fordítván beszédet, egyben hasonlittya a' dolgot, mely immár ezeken meg eset, azzal mely a' pogányokra bizonyossan következendô; és az egyben hasonlításban világossan ki mutattya az Ő itéletinec igazságát. *Mint ha mondaná*: Igasságossan büntetem meg Edomitác a' ti gonoszsíagtokat; mert ha az

én saját népemben a' Sidokban nem bényvettem el a' bűnt, sokkal inkább nem bényvedem el ti bennetec Edomitákban, kik idegenec vattok.

MAGYARAZAT.

I. Kerd. *Kiknek szol Isten ez igékben: mert mivel hogy ti ittatok az én Sz: hegyemen?*

Fel. A' Sidoknac s-leg közeleb a' Jérusálembéliek nec, mely szent hegynek mondatic, Zach. 8. v. 3. Meg tetczik ez, elsőben Jerem. 25. holot a' 17. 18. v. így boll a' Proféta: *Es az Ur kezéből el vevém a' pohárt és innya adék minden nemzetségéknek, kikhez kulde engem az Ur; Jerusálemnek és Juda Várasinak, az ő Királynak és Fejedelminek &c.* Az után innya adót a' Proféta sok pogányoknak s-nevezet berint v. 21. az Edomitáknak is. Vegezetre az 28. 29. verlekben így boll Isten Jeremiáknak: *Ha a' te kezedből nem akariák el venni a' pohárt, hogy igyanak belölc, azt mond nék: Igy szol a' Seregeknek Ura, kécség nélkül meg kell innotok. Mett imé az várasban, mely az én nevemről neveztetet kezdem el a' háboruságot, ti penig meg menekedteke? nem menekedtek.* Ezen magyarázat tetczik meg másodszor Jerem. 49. v. 12. holot ugyan ezen profétálás vagon az Edomiták ellen: *Mert azt mondgya az Ur: Imé a' kiknek nem kel vala meg inniok a' pohárt, meg iszszák: Te penig szabados lennéle? nem léssz szabados, hanem kécség nélkül meg iszod.*

II. Kerd. *Az italon avagy iválon micsoda értetik. Mivel hogy ti ittatok, isznak minden pogányok &c.*

Fel. Az Istennek kezéből a' bűnért s' engedetlenlé-

lenféért az emberekre származot Atyai ostorozások, és kemény büntetések, az hivekre nézve *Atyai látogatások* s' ostorozások: az hitetlenekre nézve *valóságos Biroi büntetések*, Pfal. 80. 6. Így toházkodik Istenhez az Sido Anyazentegyház: *Meg elégitettél minket könyhullatásnak kenyerevel, és meg itattál bőséges könyhullatással: az azok bűneinkért noha sulyosan de Atyai módon ostoroztál meg*, Apoc. 14. v. 9. 10. az harmadik Angyal nagy felízóval azt kiáltotta: *Ha valaki imádangya amaz bestiát és annak képét, és fel vejéndi annak belljégét homlokára avagy kezére; az iszik az Isten haragjának borában, a' borban mely az ő haragjának poharában töltetet, és kínoztatik tűzzel és kénkövel az Sz: Angyalok előtt, és a' Bárány előtt.* Ihol a' valóságos és rettenetes *biroi büntetés* Nem ok nélkül mondatnak pedig az Istennek ostorozási és büntetési *italnak ivásnak*; és az kik azokat fenvedik méltán s' helyeslen mondatik felőlök, *hogy isznak.*

I. *Mert* miképpen az csélédes gazdák szokták volt régenten kinek kinek etelet és italát bizonyos mértékben ki szolgáltatni; írt ma is az Királyoknak Fejedelmeknek, s' nagy rendeknek udvariban, az Ur akarattya szerint az *Sáfar* kinek kinek az ő rendelt ételi s' itali *prébendáját* ki osztja: így az Istennek kezébül származnak az emberekre nem csak a' jo tétemények, hanem minden ostorozások és büntetések is bizonyos szabott mértékkel, kinek kinek az ő cselekedete szerint.

¹ Ugyan is nem az porból következik az nyomorúság és a háborúság nem az földből nevededik, Job 5. 6. hanem az Jehovának kezéből Ruth. 1. 13. Isten az aki meg szaggat és meg vér Hos. 6. 1.

II. Mert miképpen az bö mértékű bor ital meg reszegitvén embert, az érzékenlégeknek és az testnek s' elmének is erejét fel háborította, sőt attul meg is fosztta; annak-felette meg tantorította s' el is ejti embert: Igy az Istennek oltorozási és büntetési a' virágzó, kívánatos, és csendes állapotbul, kedvetlen és izomorú állapotra le taszítják, és előbbi boldogságátul meg fosztják az embert. Innét vagy on hogy az Istennek sulyos oltorozását viselő ember, a' koporsóban le szállót halottakhoz hasonlonak mondatik, kiknek semmi erejek nincsen, Psal. 88. 3. 6.

III. Mert miképpen hogy az erő sakkal való italt az edgyes pohárt, örömeit kerülik sokán; de ha reájok erőssedik a' gazda Hab. 2. 15. kedvek ellen is meg i sák: ily senki el nem kerülheti az Istennek oltorát és büntetésit azok között, kiket az Isten meg akar oltorozni és büntetni; az ő büntető fel emelt kezét senki el nem fordithattya. Esai. 14. 27.

III. K E R D. Nehezeb leszene a' pogány Edomitáknak büntetések, hogy nem a' Sidoké? Fel. Igen is nehezeb három-képpen.

1. Idejére nézve; mert ők az Ur haragjának poharát sűntelen i s sák az az: nem csak meg kostolják az büntetést, hanem sokáig fogják szenvedni.

2. Mennyiségére nézve; mert ők a' meg töltöt Pohárt

pohárt egy cseppig meg isháák, sőt ugyan fel-hörpö-
 getik, még a' pohár fenekén maradt zavaros lópre-
 dékjét is ki szopják: mint az 75. Solt. 9. v. Afáph áll
 az Istentelenekről.

3. *Erejére s' gyümölcseire nézve:* mert annyira meg-
 hattyá Őket az Ur bufulásának bora, hogy meg ne ál-
 hassanak, hanem mint résegek el-eslenek, el-vefse-
 nek, és olyanok legyenek mint ha nem voltak vol-
 na.

Itt ugyan-is az Edomitáknak végső veszedelmek
 jelentetik, melly lett az Babilioniáiak által, mint meg
 tetczik. Jerem. 25. 9. és 27. 3. 6. Ezech. 25. 14. A'
 romlást és veszedelmet pedig, nem *semely szerent* kel-
 érteni, mint ha ő közöttük csak edgyetlen egy is né
 maradott volna életben; hanem *nemzetség szerent*;
 melly rész *serint* fegyver által el-vefett, rész *serent*
 orságbul ki űzétvén bujdosová lett, annyira hogy
 soha az ő orságok olly formában mint az előtt volt,
 nem látatott, hanem kietlen pusztaságra jutott, és így
 lassan más pogányok köziben egyeledvén, még ne-
 vek-is az *Edomitáknak* el-vefett; nevekkel edgyüt
 nyelvek-is el változott: mert ma *Arabusoknak* hivat-
 tatnak, és Syriai nyelven fólnak. *Origen. lib. 3. in Job.*

TANUSAG.

*Mivel hogy Isten az ő kedves népét-is a' bünért osto-
 rozás nélkül nem hadgya, sőt azon kezdi-el a' sanyar-
 gatást; minden bizsonnyal tehát az Istentelenekre-is az
 ő idejében el hozza az ő kemény bosszú állását, és rette-
 netes buntetését.*

Ez Tudomány az 16. versben vagyon: *Mivel-hogy ittatok, &c.* Ertelme ez: Ha nem kedveztem az én fáját népemnek, melly lakozik az én fent hegyemen, sokkal inkább nem kedvezek néktek gonob Edomiták. Ezen tudományt erősitik azok a' fent irásbéli bizonyságok-is, mellyeket *feremiásbul*, az Magyarázatban elől hoztam. Jer. 25. v. 29. és 49. v. 12. Sz. Péter Apostol-is 1. lev. 4. r. 17. v. világosan ezt tanította: *Mert ideje úgy mond, hogy az írtlet elkezdésék az Istennek házában: hogy ha pedig mi rajtuk kezdetik előszőr, mint leszen azoknak végek a' kik nem engednek az Istennek Evangéliomának?*

Meg felel ezen kérdésre Sz. Pál, 2. Thes. 1. v. 8. 9. 10. s' azt mondgya, hogy mikoron meg jelenedik az Ur Jesus az égből az ő hatalmátságának Angyalival, tűznek langjában, akkor bosszút áll azokon, kik az Istent nem ismerték és nem engednek az mi Urük Jesus Christus Evangéliomának: kik meg büntet etnek örök veszedelemmel az Urnak orczájátul, és az ő hatalmas dicsőségtől el-üzettetvén.

Három czikkelt jegyezzünk meg ez tanulásban.

I. Czikkely; *Isten az ő kedves népét-is a' bűnért ostorozás nélkül nem hadgya.*

Ennek ilyen okai vadnak.

a. *Mert Isten mindenkben, minden semély válogatás nélkül utállja az bűnt, és gyűlöl mindengonosz cselekedőket.* Pfal. 5. 6. Deut. 10. 17.

b. *Mert az ostorozások által meg tartoztattya s, mint egy zabolán tartya Isten az ő népét hogy vakmerő*

merő bátorságra ne vetemedgyenek, a' bűnökben szabadosan ne éllyenek, hogy ekképpen a' gonosz világgal el ne kárhottassanak I. Cor. 11. 32.

II. Czikkely: Isten az ö saját népén kezdi el az anyargatást.

Ennek illyen okai vadnak.

a. Mert ezzel meg bizonittya Isten hogy Ő az Izraélnek Pástora Pfal. 80. és hogy űntelen az Ő népe kôzôt jár és lakozik, Lev. 26. 12. nem csák a' végre, hogy ôket óltalmazza, hanem azért-is hogy bűnökért meg ostorozza, az csapásoknak sôró lapattyában ôket meg-hánnya, és a' bűnöknek polyvájatul meg tiszticsa, Matth. 3. 11. Ide tartozik a' mit Isten mond az ö népének, Amos. 3. v. 2. Csak titeket esmértelek az az: szerettelek és választottalak magamnak e' földnek minden nemzetségi közzül, annak-okaért meg büntetlek titeket minden álnokságotokért.

b. Mert ezzel meg akarja mutatni Isten, hogy az Ő népének nincsen semmi mencsége, midôn vétkezik az Isten ellen mert meg tanittatot az Ő akarattyára, méltó azért hogy leg elősôr is ö rajta kezdessék az Istennek ostorozása, Deut. 30. v. 15. 19. így sôll Isten az Ő népének: Imé elôtökben tettem az életnek és halálnak utár: bizonyosságul hivom azért ti ellenetek a' mennyet és a' földet, hogy ha az gonoszt követitek nem léssen semmi mencségetek. Idvezitônk-is ezt tanittya, Luc. 12. v. 47. A' mely szolgál tudgya az ö Urának akarattyát, és magát ahoz nem késítette, és annak akarattyá szerint nem cselekedet sokkal büntettetik-meg.

I. Mert

c. Mert ekképpen Isten az ő igazsága felől lelkek ísméretiben meggyözi az istenteleneket, és azoknak hájokat be dugja, hogy ő ellene ne káromkodgyanak, ezt mondvan: *Im hol kedvez az maga népének nem bünteti meg azoknak bünöket; mi ellenünk pedig keménykedik és olyan az ő haragja mint az meg emébtö tűz, mely el nyel bennünket,* Psal. 21. 10.

III. Czikkely: *Az Istentelenek is semmiképpen el nem kerülhetik az Istennek rettenetes büntetését.*

Ennek okai ezek.

a. Mert ha az igaz e' földön megfanyargattatik, mennyivel inkább az Istentelen és bünös. Prov. 11. 31. Ha az frigyelek és örökösök benvednek, mennyivel inkább az idegenek és távul valok: ha az valóságos fiak ostoroztatnak, mennyivel inkább az képmutatok és fattyak? *Ha az zöldellő fa meggyulad, mint jár az száraz fa?* Lucæ. 23. v. 31.

b. Mert ha az Isten népe meg ostoroztatnék, az Istentelenek pedig csak elkerülhetnék az büntetést, fockal aláb való volna az hivek állapottya; s' talám igen meg-is botránkoznának ebben: az Isten azért erősgeti az Ővéit, és elejekben adgya hogy ne bosszankodgyanak a' hitetlenekre kiknek jó szerencsés életek vagyon; mert mint az fű hirtelen ki vágattatnak és el vesznek. Psal. 37. v. 1. 2. 7. 9. 10.

H A S Z N A I.

I. Oktatás és Tanítás. I. Igaz tehát az Ur Isten minden cselekedetiben. Psal. 119. v. 137. Mert mind

mind az Őveiben meg oltorozza, s' mind az hitetlenekben erőssen meg-bünteti az bűnt: senkiben sem javallya az gonofságot. Hab. i. 13.

2. Veghetetlen *bolcsesség* az Isten, mert nem azért várja az Istenteleneket, nem azért hallástya-el ideig büntetések, mint ha csak el-mulatná az ítéletet, hanem hogy súlyosabban rájuk fállicsa az Ő büfufáfanak terhét.

Az mely állatokat fokáig hizlalnak, nem könnyeb azoknak a' meg öletés, mint az mellyeket csak hirtelen elől ragadnak: így ha fokáig hallad is az hitetleneknek büntetések, de ugyan csak súlyosan lében az Ő veszedelmek.

3. Igen nagy *kegyetmesség* is az Őveihez az Isten mert az hiveknek vigasztalásokra cselekezi azt, hogy az kik Ő rajtok uralkodtanak és kegyetlenkedtenek minden engedelem nélkül erőssen meg bünteti.

II. H A S Z N A.

Retenti az Istenteleneket, s' kivált-képpen az Isten népének ellenfegit. Soha soha, az Isten Anyaszentegyházának üldözélet bünteretlen el nem szenved Isten. Ha láttatik-is kéfni, de bizonyosan meg-lében az Ő ítéleti Hol vagyon Ægyptomnak Királya az *Pharabó* az Izraélnek nyomorgatoja? A' veres tengerben be-merült, Exod. 14. Hol az Assíriai *Senacherib* Király az Sidoknak üldözője? Tulajdon fiátul meg öletet 2. Reg. 19. 37. Hol vagyon *Herodes Agrippa* az keresztényeknek kegyetlen ellenége

Jakab Apostolnak gyilkosa és *Péternek* tömlőczben fanyargatója? Az férgektől meg eméltetet. Act. 12. Hol vadnak az fene *Edomiták* az ő Attyok-fiainak rontoji? El veset még nevek-is, mint ha soha nem is voltak volna. Rettennyetek-még: Ne csufolyátok az hiveket. Mert Mich. 7. 8. Luc. 23. 31.

III. H A S Z N A.

Intés. 1. Senki azért ne csudálkozzéc s' elméjében ne háborodgyéc azon: midőn láttya hogy az Istent szolgáló népec nyomorúság alatt kefergenéc már akkor, mikor-----még az Istentelenek nec békeflégeg vagyon; hanem ki ki csendes elmével nyugodgyéc meg az Isten nec bent rendelésén, ki bölcsen és terhes okokra nézve cselekeksi, hogy az ő oltorozásának keferű borát, elsőben-is az ő hiveire köbönti: mint meg látok oda fellyebb a' tudománynac másodic cikkelyenec erőssítésében.

2. Isten ellen való zugolodásra ne tántorodgyunc; nem hogy nyelvünkkel, de csac gondolatunkal-is ne ingerellyűc Istenünket, ezt forralván s' forgatván elménkben: Imé látom s' keferveslen érzem az Isten nec oltorát rajtam, mert az Istenteleneket fejünkre űltette; de mikor bünteti meg őket én nem tudom! Nem így nem, tántorgó kereštény! hamar, hamar, zabolázd meg nyelvedet, vesztég-elly s' némily meg mig előtted áll az hitetlen; Psal. 39. 2. 3. az az, midőn látod hogy az semmire-kellő és erősbacrévő emberek virágoznac, légy csendeslégben; mert

jo várni és csendességben lenni mind az Urnak szabaditásaig, Lament. 3. 26.

IV. HASZNA.

Vigasztalás. Ne csüggedgy el Isten-felő ember, hanem bátorítsad s vigasztaljad magadat ezzel, hogy az erőszak-tévők és hatalmaskodók ha most örvendeznek is, de ezentúl hátokon léhen a' kemény ostor Mondasz: *Micsoda Vigasztalás ez, lám az Isten népe is ostoroztatik? Felelet.* Igaz ugyan hogy az Istennek leg-herelmesebb fiai is nincsenec ostorozás nélkül; *Unum habuit Deus Filium sine peccato, nullum sine flagello:* de nagy kútömbség vagyon az hiveknec és hitetleneknek ostoroztatáloc közöt.

Elő külömbség: Isten az ő népével ugy bánik mint édes Atya; az hitetlenekkel pedig mint haragos Biro. amazokat meg-látogattya emberi vesztésövel és mértékletesen sujtollya; az hitetleneket pedig valósággal meg-bünteti. 2. Sam. 7. 14. Plal. 89. 33. Ollyan az Isten az hivekhez mint *Joseph* az ő Atyafiaihoz: ez-is először meg-dorgálá s' el rettenté, az után pedig meg-csokolgatá s' meg-is ajándékozá őket, Gen. 42.

Második külömbség: Mikor Istē az ővéit ostorozza, még az ő ítéletiben is meg emlekezik az ő irgalmaságáru, Habac. 3. 2. és mint egy *nem sive serint verioket*, Lam. 3. 33. Az Istenteleneket pedig az ő haragjából és bossú-állásából ő sive rontya. Jer. 10. 24.

Harmadik külömbség: Az hiveknek ostoroztatását

ezzel enyhíti Isten, mert bizonyosla tébi őket arról, hogy azok ö nékik javokra szolgálják, Rom. 8. 28. azért dorg Ilya Isten az őveit hogy részesi legyenek az ő szencségenek, Hebr. 12. 10. Az hitetlenek büntetésének lutyoságát pedig fémmivel nem enyhíti az Isten, hanem úgy el-tasította őket hogy fel-ne kelhesenek, Plal. 36. 13. Az Őveinek poharában gyógyító Orvosságot tölt Isten, mely noha keseru de ugyan lelki egélségére szolgál embernek, mint az keserü üröm és Aloes fok betegfégen haanos: az hitetleneknek poharát pedig mereggel tölti-meg az Isten, mely meg fojtya és el veszi őket.

Negyedik külömbség. Az Isten az Ő népét csak idő-ferint valo csapással látogattya, soha az örökké-tartó büntetést reájok nem hozza csak egyszempillantásig tart az ő nyomorulágok, Esa. 54. 8. 2. Cor. 4. 17. De az Istentelenek között sokakat az idő-ferint valo büntetéssel-is, és minnyájokat az öröcke valo büntetésekkel meg-bünteti: és ha kik az idő-ferint valo büntetéstől meg menekednek-is, de soha az öröcké valót el-nem kerülhetik; hanem amaz öröcké valo tűz melly soha meg nem alusik égeti őket mind örökkön öröcké. Marc. 9. 43.

Ezekkel vigasztallyatok magatokat keresztényének és az minden vigasztalásnak Istene, meg-vigasztallya az ti biveiteket, és meg erősít titeket minden jó békésben és jó cselekedetben, és az ő oltorozási alatt valo bekecséges türesben. 2. Thefl. 2. 17. Amen.

XV. PREDIKACIO.

Olyald-ei Abd. v. 17---21.

Mikor Isté az Istenteleneket kemény fenyegetéssel rettegeti, nem mulattya el az ő hiveit hathatos ígérének gyönyörűségével vigasztalni. Sok példakkal meg lehetne--- ezt erősíteni; de csak edgyet említek *Efsaiás*bul: cap. 34. Iok pogányoknak s nevezetérint az Edomitáknak végfö romlásokat s veszedelmeket meg jóvendölteti Isten a' Proféta által; az 35. rétkben pedig vigasztallja az ő népét mind a' Babilonai fogtságbul való szabadulással, s mind a' *Messias* el-jövele által lejendö lelki megújulással. Hasonlo-képpen *Abdiás* Profétánál is, előben az Edomitákat fenyegeti Isten romlással; és az után vigasztallja az ő népét kívánatos szabadulással, mint az el olvasott Leczkébül meg hallátok; melly ennek a' Profetának negyedik rétc.

Vagyon annak okáért ez negyedik rétkben *Summa Serént*, Istennek kegyelmes ígéréti a' Sidokhoz, a' meg szabadulás felöl, annac nyilván való okáival egyetemben. Két dolgot kel itt meg különböztetni tanulas okáért.

1. A' szabadulásnac ígéréti v. 17. 20.
2. A' szabadulásnac okait v. 21.

Most tsak az elsöföül folloc.

A' kívánatos szabadulás, melly itt ígérteti, két-dolgoiban áll.

- a. Azoknac a' joknak ujjonnan való közfö írtetésében.

151. *ABDIAS LATASANAK*
sébé, mellyektül ideig meg-fosztattatanac volt. v. 17.
b. Az ellenségen valo győzdelemben. v. 18. 19.
20.

Az első czikkelly im ez kérdésekben meg-világosodic.

M A G Y A R A Z A T.

I. KERD. *Micsoda jóktul fostattanak volt meg a' Sidok, mellyeknek ujjonnan való vissza adattatásával vigasztallya őket Isten?*

Fel. Két rendbéliektül. 1. Hazájoktul. 2. Hazájokbéli javoktul.

* *Hazájoktul meg fostattanak, midőn a' Babylo-niai bánkivetésre és foglagra vitettenek; melybül valo meg szabadulásokat s-hazájokban való vissza állásokat igéri nékiek Isten, im ez igékben: v. 17. A' Sion hegyén pedig léssen szabadulás: az az, Meg bánván titeket, vissza szabaditlak előbbi hazátokra, és Judeában s- Jerusálemben fogtok szabadossan lakni: mert ugyan is itt a, Sion hegyén Judea és Jerusálem értetik. mint meg tetczik hasonló igéretibül Istennek, mely vagyon Esa. 35. 10. Az Urtul meg váltattak meg térnek, és nagy énekléssel Sionban mennek, és örökkén való öröm léssen az ő fejeken, öröm és vigasság véssi környül, és el távozik tőlök a' keserűség és nyögés.*

** *Hazájokbéli javok (mellyektül meg fostattak volt a' Sidok) két félek voltanak: Lelkiek és Testiek.*

a. *Lelki javok a' Sidoknak ebben állot, hogy az Istent solgálták olyan tíftelettel a' minéműt elejekben adott volt Isten, és azon az helyen, mellyet az ő sol-*

Bolgalattjára választot volt, tudni-illíc a' Jérusálem-
 béli Templomban: ettül is meg foftattanak volt a'
 Babilöiai fogfág által; de itt igéri Isté helyreálltatását
 ez Istéi tífteletnek- is midön azt mondgya: *Es a' Siö*
hegyén légyé sentség: Mint ha mondaná: Meg emléke-
 zem az én változhatatlan fõvecségemrül, mely fe-
 rint a' Sion hegyét fírettem, választottam, és fíntel-
 tem lako helyemnek, hogy ott légyen az én nyugod-
 dalmam mind öröcké, Pfal. 132. 13. 14. & 99. 9.
 Az az, hogy ott tífteletsem és fínteltessem az én
 választott népemtöl: és noha a' Babylioniai pogányoc
 által, meg engedtem *fertöztetni az én örökségemet.*
Esa. 47. a' Sionnac fínt hegyét; de ujjobban visszä
hozlak titeket, helyre állatom tífteletemet, meg fíntel-
telem az Sion hegyét, hogy légyen fínt és sentség
valosággal, és meg-mutatom hogy nem romlott-el
az én kegyelmes választásomnak erőlsége.

A' bünt gyüölö igaz Isten, a' Sido népnek nagy
 bünejért, meg-foftá öket az ö tífteletitül és a' tíf-
 teletnek helyétül, a' Jérusálembéli Templomtól,
 mellyet a' Babilloniáiak fokképpen meg-fertöztette-
 nek.

1. *Vér ontással;* mert a' népnek iffjait fegyverrel le-
 vágák a' Sanctuáriomban. 2. Chron. 36. 17.

2. *Dulással és prédállással;* mert az Isten házának
 minden esközeit (edényit) nagyokat és kicsinyeket
 Babylioniában vitték: némelleyeket egészszé, némel-
 lyeket pedig öszve rontva. 2. Chron. 36. 18. & 2.
 Reg. 25. v. 13.

3. *Felgyuitással*; mert az Isten házat-is felgyújtották s' elégették. 2. Chron. 36. 19. Midőn annak okáért az Ő népét haza szabadította Isten, midőn a' Templomot, és az oltárt megépítette; midőn az Ő házának edényit visszaadatta Cyrus Kirallyal, és midőn a' fok áldozatokat kedvellette, akkor megmutatta hogy megszenteltetett a' Sion hegye és megállott az Ő szővecségének ereje, Esdr. 1. 7. & 6. 17.

b. *Testi javok* a' Sidoknak volt az Ő külföldi örökségek, mellyeknek is visszadattatások ígértetik ez igékben: és örökségül bírja a' Jácob háza, az Ő örökség szerint való jóságát; az az, valamit Isten ígért s-adott volt az Abraham maradékinak örökségül, mind azokat megadgya a' foglágbul hazá jövő Izraélnek: melynek be tellyesedése mind *Esdras* mind *Nehemias* könyveiben előlszámláltatik.

II. *K E R D.* *Mindenestül fogva csak testi dolgok igértetik ez 17. versben?* Fel. Nem csak, hanem lelki is példáztatik egyet s-mind. I. Mert miképpen hogy az Babylioniai foglág és számkivettetés példázata árnyéka volt a' mennyei Siontul és Jérusalemtul; Gal. 4. 26. Hebr. 12. 22. az az, az Isten kegyelmének és dicsőflégének országatul való távul letelünknek így az Isté népének meg szabadulása és hazájába való visszaférése, példázatoja volt, a' választottaknak Chistus által való válságoknak, és hit által az Isten Anyaszentegyházában való állattatásoknak s-meg tartatásoknak: mint ez világossá meg tetczik, Joél. 2. 32. *Valaki az Urnak nevet segítségül hívja meg-sabadul*

dul: mert Sionnak hegyén és Jérušálemben lézzen a' izabadulas: ezt ugyan is az Anyaszentegyházra és az Christusbá hívőkre alkalmaztattya az Apostol Rom. 10. 12. 13. *Nincsen ugy mond külömbfég a' Christusban hívő Sido avagy Görög közt; mert mindeneknek ugyan azon egy Urá, ki gazdag mindenekhez és az kik őtet segítségül hijják. Mert valaki segítségül hijja az Urnak nevet meg tartatik.* Lásd. Eſai. 35. v. 4. 10.

II. A' Sion hegyének bentsége, avagy meg-benteltetése, példázattya volt, az Anyabentegyháznak az Christus vére és lelke által, a' bünőknek minden fertelmességül való meg tisztításának: mellynek kezdete akkor volt az uj Testamentomban, mikor az Christusnak és az Ő Apostolinac predikállásoc által, hittel és valófagos meg téréssel meg ajándékoztatván, meg tisztítottanak és meg benteltetének az Ur be-édehez engedelmeskedők.

Ide tartozik Istennek amaz bép igéreti, melly vagon. Ezech. 36. 24. 25. *Es fel-veflek titeket a' pogányok közzül, és egybe gyűjtelek titeket minden foldekről, és behozlak titeket a' ti földetekre. Es hintek ti reátok tisztavizet, és meg tisztultok minden ti undokságtokbul.* &c.

III. A' Jácob házának örökségének ujjonnan való bírása, mellyről *Eſaiásnál-is* nyilvánfagos ígéret vagon. c. 65. v. 9. Példázta az hiveknek Istennel való edgyesüléseket, és amaz mennyei örökségnek melly *el-nem veſthet, meg sem motskoltathatik, meg sem hervadhat,* tudni ilik az örök életnek valófagos bírását. 1. Petr. 1. 4.

TANUSAG.

Midön az Isten népének s' Anyaszentegyházának nyomorusága annyira meg sokasodik és nevelkedik, hogy azoktól tellyességgel el-nyomattatni és meg-győzettetni láttatik, akkor nagy késséggel meg-jelenik Isten az övéinek meg szabadítására.

A' meg magyaráztatott igékben vagyon fundamentoma e' Tudománynak. A' Sidó népnek nyomorusága valoban, meg nevelkedett volt a' Babylloniai hámkivettetésben; mert édes hazájok el-pusztult, az Isteni tišteletnek helye meg-fertőztetett, el-romlott; magok pogány nép között nyomorgottanac, és sem más pogányoknak, sem magoknak nem-volt már reménségek a' felől, hogy még valaha meg szabadulnának és hazájokban lakoul vissza térnének, Lam. 4. 15. Mindazonáltal imé Isten azt igéri itt nekik a' mi leczkénkben, hogy Sion hegyén léssen szabadulás és léssen béntség. &c. Melly igéretit valósággal bé-is tellyesítette ő Felsége. 2. Chronic. 36. Eld. 1. Hásonló igéreti vagyon az Ur Istennek. Esa. 33. v. 9. 10. Holott így áll: kesergett, meg-herwadott az föld; meg-ségyeniült Libánus, el-lankadott; olyan lett Sáron mint a' pusztá; el-pusztított Bászán és Cármeus: Most kelek-fel azt mondgya az Ur, most magasztaltatom-fel, most emelem-fel magamat. Ertelme ez: Nagy és keserves romlást, kietlen pusztulást hozok ti rejátok, mellyek alatt midön tsak el-nemcsüggedtek, ackor fel-kelek, és meg mutatván hatalmammat, meg szabaditlac titeket.

Ez egy ora alatt né számlálhatnám mind e^lő azokat a' Szent irásbeli példákat, mellyek ez fel tétetet *Tanúságot* erőssítik; azért rövidségnek okáért im ez háromra figyelmezzetek.

I. Az Ægyptomi kemény inség alatt nyögő Izraélnek szabadítására, akkor küldé-el Isten *Mosest*, mikor Pharaoh, a' téglá csinálásnak és minden szolgáltnak terhét rajtoc igen meg súlyosította és el vilhelhetlenné tőtte volna. *Exod. 5.*

II. Nagy fogyatkozással és gvámoltalantággal vólt akkor az Izraél népe; mikor az ő ellentége *Sintén kapuja eleiben állot, még is egy pais, vagy egy dárda nem láttatot negyven ezer Izraélitának is kezekben* *Judic. 5. 8.* akkor támasztá Isten *Barákot* és *Deborát*, kik által meg szabadítá az Izraélt, és meg nyugotá őket 40. estendeig v. 32.

III. Igen boros állapotya vala akkor is az Isten Anyaszentegyházának, midőn a' dagályos *Hámánnak* *instántiájára*, *Asverus* Király meg iratá s meg is pécsetelteté, hogy egy bizonyos napon, tudni illik *Adár* honak tizen harmadik napján, az ő ház huszon hét tartományiban mindenütt a' Sidok le vágattasznak és el törölteszenek kicsintől fogva nagyig: De az Ur, az *Mardócheusnak* borgalmatosfága és az *Esther* Királyné *Assony* kegyesége által, csudálatosan az ő népét meg óltalmazá s meg tartá békeességben, *Esther. cap. 5. 6. 7. 8. &c.*

O K A I.

Bizonyos *Okai* vadnak ez *Tanúságnak* mind Isté-
re, mind

re, mind az hívekre nézve, s mind az Anyafentegyházak ellenfegire nézve.

Az Istenre nézve.

I. Mert ekkeppen mind ez egész világ előtt kijelenti az Ő Mindenhatóságának dicsőségét, hogy mind külső eszközök nélkül-is, sőt néha ellenkező eszközök által, fel-emeli a' porbul a' segenyt, és a' sűrű köledot fel veszi a' ganéjbul: hogy utlessé azokat az Fejedelmek közé. Psal. 113. 7. 8. Ebben tetczik-meg az Istennek hatalma, hogy Ő az ellenkező dolgokbul ellenkező dolgokat tud berezni, gyalázatbul dicsőséget, letetségbul világosságot, halálbul életet, és a' kiket majd a' pokolig meg aláz, az egekig fel-magabíralhattya azokat. Leg hatalmasab ellenségitől -- minden nehézség nélkül csak könnyen meg-babadíthattya Isten az Ővéit, a' mint Dávid bizonyíttya. Psal. 68. 2. 3. Mikoron fel kel az Isten az Ő ellenségi eszlednek és el futnak az ögyülölői az Ő orczája elöl mint a' füst el ošol, azonképpen el ošlatod őket; mink elolvad a' viasz a' tűz előtt, ugy el vesznek az hitetlenek az Isten orczája elöl.

II. Mert ezzel meg bizoníttya az Ő Anyafentegyházához való Atyai hűségese szerelmét, Egy kis búsulásaban el rejti néha Isten egy szempillantásig orczáját az Ő segeny sélvesektül hanyattatot, vigasztalástul meg fojtatot Anyafentegyházátul, s-csak nem gyôzôdelmesekké teszi azon az ellenségeket. De az Ő örökken való irgalmasságabul ismét könyörül

azon, fel emeli kegyelmessen, meg építi erőssen és meg ékesíti dicsőflégesen, annak kőveit Carbunculus kővel rakván es Saphirus kőveken fundalván minden épületit, Esai. 54. v. 8. 11.

B. *Az hivekre nézve.*

Mert felette hasznos a' hiveknek lelki állapottyokra, egy ideig mélységesen meg alázatni és az Istennek bizonyos szabaditála után várakozni.

Hasznos mondom.

I. *Előbő is az Ő bekefléges tűrésnek gyakorol tatására:* mert ugyan is az háboruság és az nyomorúságoknak meg nevelkedése, *bekefléges tűrést nemz a' keresztény emberben,* Rom. 5. 3. A ki soha nem szenved az Isten oltorozásit, nem tudhattya s-másoknak is példájul ki nem teheti; micsoda a' bekefléges tűrés, erre nézve az Apostol Hebr. 10. 36. azt mondgya a' háboruságoknak nagy tusakodását nemes harczát el szenvedő keresztényeknek: *Szükséges nektek a' bekefléges tűrés hogy minek utánna az Istennek akarattját tselekedénditek, el-vegyétek ama'z igéretet, tudniillik az örök életet,* 1. Joh. 2. 25.

II. Az igaz hitnek s-Istenben helyheztetet tökéletes bizodalomnak meg próbálására s valóságos meg tapasztalására. Midőn mindenek kedve szerint vadnak az embernek, dicsekedhetik bátran hitivel; de inikör a' nyomorúságnak hánykodo habjai innétis amonnétis csapdofsák őtet s' csak nem elborittyák, akkor tapasztalhattya-meg a' lelki érzékenység által, ha vagyoné igaz hiti: Tudni illik, ha minden külső

joktul s' emberi reménségtül meg-fosztatván, még-
 is az Istenben, ugy mint minden joknak kuttejében
 megnyugfuk, Ő benne Őrvendez, annak hozzá valo
 Szerelme és szabaditása felől nem kételkedik, csendes-
 sen várakozik; tudgya meg hogy vagyon Istenben
 bizakodo igaz hiti. Nagy boldogsága ez a' keresztyn
 léleknek mint Dávid. Psal. 84. 13. tanittyá: O Jeho-
 va seregeknek Istene. *Boldog ember az kinek te benned
 vagyon bizodalma Boldog bizonyára, mert kik a' Je-
 hovában biznak, olyanok mint a' Sion hegye, melly meg
 nem mozdul, de meg maradmind örökké.* Psal. 125. 1.
 Péter Apostolis ezen boldogság felől azt mondgya,
 hogy valakik a' külömb-külobb féle késértetekben
 most egy kevelse somorusággal illetetnek, de mind-
 azonáltal az Ő nekik késítettett és az utolso üdőben
 meg jelenendő idvességen örvendeznek, azoknak
 hiteknek meg probáltatása (melly a' nyomoruságok-
 nak tüze által lében) találtatik önékiek ditséretekre,
 dicsőségekre, és tisztességekre lenni, mikor a' Jesus
 Christus meg jelenendik. 1. Petr. 1. 5. 6. 7.

III. A' vétkes testi indulatoknak meg felédítetté-
 sére. Mig ez földi házunknak romlando látórat hor-
 dozzuk. 2. Cor. 5. 1. Nincsen bennünk tökéletes-
 ség, ugyan hozzánk ragad a' bűn, s' tsak rész szerént
 vagyon a' mi ujjá bűllettetésünk; a' vétkes indulatok,
 mint valami délczeg vad lovak gyakorta elragadgyák
 és Istennek nem tetcző, kárhozatos uton hordozzák
 a' mi kívánságinknak, gondolatinknak, szollásink-
 nac, és cselekedetinknek rendeletlenül épült beke-
 réti;

tét; az jó cselédes gazda azért, a' mi kegyelmes Atyánk és Istenünk, a' nyomoruságoknak kemény ostorát elől vééji, meg sújtol bennünket, hogy megfeléditse a' mi vétkes indulatinkat; hogy ekképpen ha a' mi külső emberünk meg romolis, mind azáltal a' belső meg ujjujlyon napról napra. 2. Cor. 4. 16. Az az, midőn ez földi külső életnek állapattyára tartozok, példának okáért, időnknek virágja, jó egészsé-
günk, gazdagságunk, tisztességünk, barátink, földi békeféségünk, és valamiben külsőképpen gyönyörködünk, a' nyomoruságok által kislebednek, fogdogálnac romlanac; ugyan akkor, a' mi mennyei és lelki életünk ujjul, nevelkedik, napról napra: a' földi vétkes indulatok fogynak, a' mennyei idvességés lelki kívánságok szaporodnak, épülnek és nevelkednek mi bennünk.

IV. A' buzgo lélekből származo könyörgésre valo fel gerjesztésre. Vajki restek vagyunk az imátkozásban mig könnyen vagyon dolgunk; de mikor meg sulyosodik keserves állapotunk, midőn nem tudunk hová lenni, akkor fel nyitvan szemeinket az égre fel emellyük, és a' szabaduláfert kiáltunk. *Jonás* mikor Isten előtt futna, azt tudá hogy jól volna dolga, az Isteni szolgálatra kevés gondgya lévén aluszik vála midőn mások könnyörgöttek, *Jon. c. 1. v. 5.* de a *Czethal* gyomrában osztán könnyörgött buzgoságóflan Istennek, *c. 2. v. 3.* Amaz kegyes *Josaphát* Király is, midőn az *Ammoniták*, *Moábiták*, és *Edomiták*, nagy roppant táborral ellene mentenek vol-

na, szívét, szemét fel emelvén Istenhez így könyör-
gött: *Oh mi Istenünk, nem itelede meg őket? Mert nin-
csen mi bennünk annyi erő hogy ellene álhatnánk és
sámtalan sokaságnak mely reánk jő; nem tudunk mit ten-
ni, hanem te reád néznek a' mi szemünk 2. Chron.
20. 12. A' Tanítványok-is a' tengeri háboruban:
Uram tarts meg minket mert el veszünk, Matth. 8. v.
25.*

V. Az mennyei Örök boldogságnak kívántatására
és arról való reménységünknek meg erőssítésére. A,
nyomorúság, melyben hányodás és nyughatatlanlag
vagyon, a' csendes nyugodalomnak és állandó bol-
dogságnak (mely az Örök életben vagyon) kívánta-
tására alkalmas eszköz. Az Apostol ízava ez: *Mert
mi kik ez testnek hajlékában (satorában) vagyunk, meg-
terheltetvé (bűnökkel es terhes nyomorúságokkal)
föháskodunk: mivel hogy nem kívánunk le vetkezni
(mert természet szerint irtozunk ez testi élettől meg-
fosztatni) fel öltöztetni (mennyei élettel) hogy az ha-
landóság el nyeleltessék ez testi élettől, 2. Cor. 5.*

4. Ugyan is ha csak e világon reménlünk az Chri-
stusban, az az, ha mi hitünknek s-reménységünknek
csak ez jelen való világon vehettyük hasznát es gyü-
mölcsét, ez élet után pedig nem; mivel hogy itt szen-
vedten szenvedünk, bizonyára minden embereknél
nyavalyásabbak vagyunk, 1. Cor. 15. 19.

[NB. *Quinque hosce usus complexus est doctiss.
Calvinus in Comment. Esai. 33. v. 9. 10: Nobis
optima constat ratio, cur ita auxilium suum suspendat
Deus*

Deus: quia utile est exerceri piorum tolerantiam, examinari fidem, domari carnis affectus, stimulari ad precandi studium, erigi ad spem vita futura. Ego verò eisdem in gratiam Auditorum meorum atque Ministerii Candidatorum ita diduxi, ut illos ædificarem; his verò specimen quaecunque exhiberem tum diligentia, tum prudentia; qualiter nempe, non solum ex scriptis pure practicis, qualia ut plurimum sunt Angelica, sed ex assiduâ et jam quorumlibet operum Theologorum lectione, in concionibus conscribendis se se juvare, & solidam praxim elicere avelcent.]

C. Az Isten Anyaszentegyházának ellenségeire nevezze is.

Oka ez tudománynak.

Mert ők ekkeppen meg szégyenülnek, meg rettennek, és szívbeli gyôtrelemmel el telnek, midôn láttyák, hogy az hivek, kiket ők busulásokban elevenen el nyelni igyekeztenek, Isten segedelme által meg szabadultanak csak könnyen, mint a' madarász tóriból a' madarak, Psl. 124. Továbbá az Istentelen ember látván hogy az igaznak feje fel emeltetik dicsôsséggel, haragszik, fogait csikorgattya, el cped s-el olvad mérgében, s azonban el vész minden kívánságá Psl. 112. 9. 10.

H A S Z N A I.

I. Oktatás. I. Annak okaért, nem az mely időben nékünk láttatnék s-tetcszenék, hanem az mellyet Isten ô Felsege rendelt, abban leszen meg az ő népé-

nek az nagy, nyomorúságotul való meg szabadulása: mert *az Isten mindent szépen cselekezik az ő igejében*, Eccl. 3. 11. Valamit ő mivel mindenkor alkalmas időben miveli azt: Vagyon bizonyos orája és ideje mellyet rendelt a' szabaditásra, mely mihelyen el érkezik azonnal nagy hamarúsággal meg léfzen a' szabadulás, Joh. 2. 4. Efa. 60. 22. Nem is a' mi dolgunk *az időket avagy alkalmasosságokat tudni, mellyeket az Atya az ő maga hatalmában helybeztetett*, Act. 1. 7.

II. Helytelen dolog, avagy az Isten Anyazent-egyháza felől közönsegesen, avagy magánosan valamely keresztény ember felől így itilni: Ime nagy és régi nyomorúságok borították be őtet; annak-
 o káért Istentől el hagyattatott, s-nem is léfzen szabadulása! Vétkes ítélet ez, minémű volt a' Dávid ellenféligiben is, kik ezt mondták: *Mivel hogy el-esett, nem kél fel többé*, Pfal. 41. 9. Azért sokkal jobb így gondolkodni és szollani Dáviddal: *Sok nyomorúsági vadnak az igazaknak, de mind azokbul meg szabaditya őket az Ur*, Pfal. 34. 20.

III. Ha szintén sokára hallasztya is Isten az ő népének a' nyomorúságotul való meg szabaditását, de ugyan nem feletkezik el rolok tellyesféggel; sok és terhes okokért cselekezi ő Felféggé mint meg hallatok, mellyeken minden keresztény léleknecc süggféges meg nyugodni.

II. H A S Z N A.

Feddés. I. Vétkeznek az Isten népének ellenféligi
 kik

kik nagy mohon várják az hiveknek vefedelmek et, azért ferények is azok nac minden uttal moddal valo nyomorgatásában. De hafontalan fáraftyác magokat, soha nem érik el kívánfagokat: mert így biztattya az ôveit Isten: *Viáskodnak te ellened az te ellenségid, de meg nem gyöznek tégedet, mert én veled vagyok hogy meg szabadítsalak tégedet.* Jer. 1. 19. Mellyet tudván s-hivén így erősitik magokat az hivec: *Az Ur én velem vagyó mit hatalmas, rettenetes, azért az én kergetőim meg botlanak, nem birnak velem, igen meg segényülnek, mert nem esse cselekedtenek, örökké valo gyalázat léssen rajtok, melyrül el nem feletkeznek.* Jerem. 20. 11.

2. Feddetnek azok is, kik azt velik Isten felől, hogy igen vontatva s-késön jó el az ôveinec szabadítására: azért sokszor panaszkodásra s-bék ételenség-re fakadnac ki ezt mondván: *Uram meddig késel?* De meg tudgyác mindenek, hogy Istenben nincsen késedelem ez aránt; mert ô minden dolgot az ô szabad idejében bölcsen és hatalmasan végben visen, az ôveinec javokra.

III. HASZNA.

Intés. 1. Az Isten Anyaszentegyházának leg kevessebb állapottyában is, sok időkig tarto nyomorulásában is, ne essinc kéttségben az Istenec szabadítója felől; sőt ellenben ha bintén hallad is várjuk azt, mert *kétség nélkül meg léssen és nem késik,* Hab.

2. 3. Négy száz estendőig nyomorga Izraél Aegiptomban, Gen. 15. 13. Act. 7. 6. azt gondolhatta

vólna valaki, hogy soha már szabadulása nem legyen; de midőn eljött az rendeltetett idő, meg szabadította őtet hatalmasan. A' Babilloniai fogfágban 70. éftendeiglen vala a' Sido nép, de az után meg szabadult mint Abdiásnak is ígértet.

II. Ne nyughatatlankodgyunk, ne hirtelenkedgyünk, és ne siessünk le gondolatunkal se nvelvünkkel hanem békefleges türelem várjuk az szabadulást. Mert *a' ki hiszen nem siet az* hanem várakozik, Efa. 28. 16. Gondollyuc meg hogy az Isten nekünk kegyelmes *orvosunk* Job. 5. v. 18. tudgya azért mennyi ideig kell itatni minket a' nyomorúságoknak gyógyító poharabul: *ő a' mi meg tisztítunk, s meg frisselünk*, Mal. 2. 3. tudgya azért meddig kell minket a' keresztviseleknek koholó kemenczéjében tartani hogy minden utálatosságoktul meg tisztullyunk és mint az arany a' tűz által tiszták légyünk.

III. Az Istennek határt és időt ne vessünk a' szabadításra, és ne mondgyuk ezt: Ha soká tart rajtunc a' nyomorulat, oda legyen a' mi dolgunc; sőt inkább hadgyuc az Urra minden dolgáinkat, Pál. 37. légyünk csendes elmével: *Bölcs* Isten ő tudgya mikor kell meg segiteni minket; *Hatalmas* is egyczer s' mind valamely időben akarja meg szabadithat.

IV. H A S Z N A.

Vigasztalás. Ez tudomány vigasztallya az Istennek Anyategyházát, ha meg sokafodot is nyomorúsága, de nem kécic az Isten az ő kegyelmes szabadításával.

Mon-

Mondaſ. *Regulta várjuk az ſabaduláſt de ugyak nincsen.* Mi ennek oka;

Fel. 1. *Mert ſokan tsak nyelvekkel mondgyák hogy várják, de ſivek, elméjek azt valosággal nem kívánnya.*

2. *Mert nem jól várják.*

a. Nem magok meg alázodásával: Sajtollya Iſten Őket de nem tájlallyák, nem bánkodnac, fel fuvalkodtanak, mint ha ſemmi nyavalyájok nem volna Jerem. 5. 3.

b. Nem életeknek jobbitásával. *Jobbicsátok meg a' ti utaitokat &c.* Jer. 7. 3. Haſontalanul varakoztatgyák Iſtent, naprul napra hallogátgyác meg téréfeket várja Iſté Őket hogy meg terjenek, s' nem cselekeſie; mi modon várhattgyák hát űk Iſtent, hogy ſabaduláſt adgyon nékiec?

c. Nem jo veget ténnek-fel, tudniillie az magoc világi cſendefleg-et elő menetelet &c. nem az Iſten dicsöſlegét, 1. Cor. 10. 31.

d. Nem hittel, hanem csak külső érzékenységgel. A' hit Iſtenhez támaſkodik: űk csak az *Eſközöket* vigyázzák, meg nem gondolván hogy azok nélkül is hatalmas az Iſten. 1. Sam. 14. v. 6.

Fel. 3- Azt mondod hogy nem látod az Iſtennek ſabaditáſát? Vak vagy bizonyára ha nem látod. Teſti lelki ellenſégid hiſem réád tátozták vala ſájoakat hogy el-nyelleyenek. s' lám-meg ſabaditott Iſten! Az Evangéliomnak világát el-akarják vala tőled rejteni: Lám annac tiſta hirdettetéfét mind eddig ſabadofá tette közötted Iſten.

Az Oroslányoknak torkában vala edgyűgyű lelki Pástorod: s' lám csudálatosan meg-~~é~~abadítá s' haza hozá Isten.

Hid-el azért ez utánis ha jól várakozol, soha nem várakozol héjában s' hasonatlan. Ne csüggegy hat-el, ne lankagy-el jó reménségedben, nagy és kezerű keresetet hordozó keresztényen, hanem várjad az Urat, erősfödgyél-meg és meg-erősíti a' te sívedet: *azért várjad a' Jehovát.* Pál. 27. v. 14. Amen.

XVI. P R E D I K A C I O.

Olvasd-el, Abd. v. 18. 19. 20.

AZ Istennek kegyelmes igéreti (mellyel itt Abdiásnál vigasztallya az ô népét az Sidoságot) Két dolgot foglal önnön magában; tudni illik.

I. Azoknak a' joknak, mind lelkieknek s' mind testieknek vissza adattatását, mellyektül ideig meg fôstattanak volt Ez a' 17. versben vagyon; mellyrül ennek elötte tanítottam.

II. A' gyôzedelmeskedô ellenségeken valo nagy gyôzedelmet; melly jelentetik a' 18. 19. 20. versekben.

Az valóságos gyôzedelem két uton szokott lenni.

a. Mikor az ellenségeket semelyekben elvestyük, el-rontyúk, meg-ölyük, foglagra visszük.

b. Mikor azoknak határokat, lakohelyeket hatalmassan el-foglallyuk.

Az első modrul áll Abdiás. v. 18. A' másodikkul pedig. v. 19. 20.

Most én csak az elsőül fogok tanítani, ez 18. Versből; mellyben Isten ígér. a' Jácob és Josoph házának, az Esau házában való semélybéli győzedelmet.

MAGYARAZAT.

Oda fellyeb a' nyolczadik versnek magyarázattyában, meg mondtam, hogy az *Esau hegyén* értetnek az *Edomiták*: itt-is hasonlatosképpen az *Esau házában* ugyan azok értetnek.

1. Kérd. *Hát Jácob és Josoph házában kicsodák értetnek?* Fel. A' Sidoc és Izraélitác, kik Jácobtul és Josophatul jármaztanac, Lásd. Amos. 3. 13. Zach. 10. 6.

2. Kérd. *Miben állott a' Jácob és Josoph házában az Esau házában való semélybéli győzedelmet?*

Fel. Abban hogy a' Jácob háza tűz volt, a' Josoph háza pedig láng; és az Esau házat, ki olyan volt mint a' pozdorja mely az meg gyuláfra igen alkalmas kárnyúl vették, fel gyujtották és tellyesléggel meg emestették, úgy hogy nem maradt abban nemzetség, mely többé *Edomrul* neveztetet volna.

3. Kérd. *Holott az Edomitákat akkor rontották s pusztították el a' Chaldensok, mikor még a' segény Sidok az Babilioniai fogságban volnának, és fegyvertelenek lévén még csak ujjokat is nem mozdíthatnák az Edomiták ellen; miképpen mondgya tehát a' Profeta, hogy az Jácob és Josoph háza mint az tűz és láng fel gyujtja s meg emesztí az Edomitákat?*

Fel. Mert az Edomitáknac az Jácob és Josoph házában

házán tett kegyetlenségec volt az ő veszedelmeknek oka mellyet Isten az Assyriusoc által ő reajoc hozott nagy hirtelenséggel, és el-töröltötte őket mint az tűz és lebes láng meg eméti a' pozdorját. &c. és valósággal be tölt az mit az Ur Bollot ő ellenec.

4. Kérd. *Az Edomitáknak a' Sidok miat lett el-töröltetések példázotte valami lelki dolgot, mely mais vigasztalásokra lehetne az kegyes hívőknek az Új Testamentomban?* Fel. Igen is példázott.

Kérd. *Mit vallyon?*

Fel. Tudniüllic, miképpen hogy Isten az testi Edomitákat, az ő ferelmes népének kegyetlen ellenségit meg büntette, így a' lelki Edomitákat is az ő Anyahentegyházának sok fele ellenségit, gonos üldözőit keményen meg bünteti: Ide tartozik Istennek ígérete mely vagyon, Mich. 5. v. 8. 9. holott a' Jakobnac lelki maradékanac így Boll Istē *Es a' te kezéd fel magasztaltatik az te ellenségiden, és minden te ellenségid ki vágattanak.* Mely Istennek igaz ítéletinek kezdete ez jelen valo életben vagyon, midőn tudniüllic az Istentelenek meg utalván s-meg vetvén amaz örök életnek besédét, az idvessegnék. Evangéliomát Joh. 6. 68. és annak prædicáltatását bolondcságnak tartván, az Isten és a' Jēsus Christus ismēretinek jó illattyát dohos bűdőslegnek alittyák; és ekképpen az Evangéliom (mely minden idvezülendőkben életnek illattya az örök életre) nékiek az ő kemény-ségekért s-vakmerő engedetlensegekért lēsen halálnak illattya az halálra és örök veszedelemre 2. Cor. 2. 14. 15. 16.

Bétel-

Bé telylegedele pedig azon Isten büntetésének az
jövendő világon lehen, midőn tudniillik az igaz ítél-
tetű Isten azoknak kik az hiveket üldözték s nyo-
morgatták, meg fizet nyóorusággal; és bõbbut áll a-
zokon kik az Istent nem ismérték, és nem engedte-
nek a' mi Urunk Jéhus Evangeliomának: kik meg
büntettetnek örök vesedelemmel, 2. Thes. 1. v. 3. 9.

TANUSÁG.

*Nincsen, nem is lehet, sőt nem is gondoltathatik ret-
tenetesebben rohogo tüz, min az bunben gyönyörködve
jelő gonosók ellen sebessent lángolo Isten harag-
ának és busulásának meg emésztő tüze, Azzal fenyegeti
Isten itt az Edomitákat hogy mint a' tüzes láng a'
pozdorját meg emészt, olly hirtelen el veszi Őket. De
micsoda tüz volt az mely fel gyujtotta Őket? Az Já-
cob és Joseph házán tett kegyetlenkedések miat fel
gerjedet Isten haragjának és busulásának ólthatatlan
tüze, Maga az Ur Isten rettentí ezzel azokat, kik kü-
lömb külömb fele bűnökkel haragra ingerlik Őtet:
Mert ugy mond tüz gerjet az én busulásomban, és eg-
ni fog mind az also pokoliglan: és meg emészt mind a'
földet és annak gyümölcsét, és fel gyujtya az hegyeknek
fundamentomit, Deut. 32. 22. Hasonlokeppen Je-
remiásnál is így fenyegetődzik Isten az ő népe ellen:
A' te büneidert vitellek tógedet az te ellenségidhez,
a' földre mellyet nem láttál: mert az én busulásomnak
égő tüze ti ellenetek fel gyuladot, c. 15. v. 13. 14. Dá-
vid is a' XI. Soltárnak. 7. versében azt mondgya:
Bocsát az Isten az hitetlenekre elevenen senet, tüzet
és kén-*

171 *ABDIAS LATAS ANAK*
és kénkövet, és meg égető szél az ő poharoknak része,
Lásd Ezech. 36. 5.

Nincsen csak egy élő állat is a' széles világon, nincsen egy ember, nincsen egy Angyal ki az Isten busulásának tüze ellen csak egy szempillantásig is épségben meg állhatna, miképpen hogy az csepű és száraz por-dorja az sebes égő tüznek lángja ellen épségben meg nem maradhat, *kelle példa?*

A' mennyei Angyalok midőn vétkeztenek volna Isten ellen, azontul az Isten haragjának erős tüze az égből le tábita őket a' pokolnak mélységében, s' most is a' *setétségnek vas lánczaival kötözve tartja a' kárhozatra*, 2. Petr. 2. 4. Jud. v. 6.

Az Isten busulásának tüze által ki űzetének az Edennek gyönyörűséges kertéből *Adám és Eva* mihelyen az Isten parancsolattját által-hágták volna Gen. 3. 24. Az Isten busulásának kénkőves tüze el fullveité pórrá s-hamuvá tévé *Sodomát és Gomorát* az ferrtelmes bujálágeret, Gen. 19. 25. Sőt a' mi rettenetesebb, az Isten haragjának tüze gyujtya fel a' pokolnak kénkőves patakját is, hogy soha annak lángja meg ne alugyék, hanem fel mennyen annak fűlti mind örökkön örökké Confer Esa. 30. 33. Apoc. 14. 11.

O K A I.

Nem csuda pedig hogy az Isten busulásának tüze oly rettenetes a' bűnben gyönyörködő gonosok ellen.

I. *Mert* valakik gyönyörködve élnek a' bűnben azok az

azok az elő Istent nem különbben tartják mint valami érzékenség nélkül való vak és fűket Bálványt. Ezekről szól Dávid Psal. 94 v. 5. 7. *Az hamisságnak cselekedői a' te népedet Uram rontják, es a' te örökségedet nyomorgattják. Es azt mondgyák: Nem láttya az Isten es az Jácobnak Istene nem tudgya,* Psal. 59. v. 8. ugyan azonokrul azt mondgya: *Csácsognak az ő síjokkal, sablya vagyon az ő ajakokban: Mert azt mondgyák, kicsoda hallya ezeket? Hogy ne gerjedne tehát ezek ellen az Isten büfülésának tüze?*

K. Ha kérdés valaki: *Miképpen lehessen az hogy az emberek ily baromi oktalanságra vetemedgyenek hogy vaknak es siketnek alicsa az Istent,* úgy mint ki semmit nem gondol véle akarmi bűnben éllyen akar ki-is?

Fel. Nem kell ugy gondolkodnunk, mint ha valaki el hitetné valóságosan önnön magával azt hogy *az Isten se nem lát, se nem hall;* es ez balgatag sőt káromkodo *propofition* mondálon lelke ismértinek ellenkező bizonyság tétele nélkül tellyesleggel meg nyugodnak elméje; lehetetlen az; mert az embernek elméjében *nyilván valóvá* tette Isten az *Ő örökké való hatalmát* es minden tudo *Istenségét,* mint az Apostol szól, Rom. 1. 18. 19. 20. hanem hogy az bűnben elmerült es Isteni félelem nélkül való ember, oly bátran vétkezik, es oly vakmerő éppen meg veti az Istennek iteletit, mintha semmi gondgya nem volna Istennek az embereknek cselekedetekre.

Erre pedig a' baromi balgatagságra bizonyos gra-

*dusok*on lépik fel az Istentől el fordult ember.

1. Mivel hogy ember az élet után igen hajlando az bűnnek csalard edeslégének meg költségására, azért mihelyen alkalmatoslaga és tehecsége vagy on arra azontul ki nyujtya kezét, az meg tiltot gyűmölcsnek le bakaftására és noha tudgya hogy az Ilté tilalmazza az bűnt és halallal fenyegeti a' gonoszlágnak cselekedőit, mindazáltal azzal biztattya magát holott az Isten megvelmes és ho bhu tőrő, annakokáért engedelmes lésen ő hozzá és a' bűntetést nem hozza fejére.

2. Midőn az bűnnek cselekedeti után-is láttyák az emberek, hogy semmi bűntetes nem élet rajtok hanem jól vagy on dolgok, és ha mi nyavalyájok let is tsak kőnyű volt és hamarsággal el mult: ebből meréshebbek lésnek az Istennek bűn ellen valo fenyegetésinek meg vetésére, és az ő bűnőknek gyakorlására; mert így gondolkodnac; im vétkezten vétkezinc, de még eddig ugyan meg menekedinc a' bűntetéstől, minden kécség nélkül ez után is meg menekedünk. Ez titkos magok el bitetése által meg csalattatván, nagy bátran i bác a' bűnőknek merges edesléggel tellyes poharát, mind addig mig nem attul vedelmefül meg rébegednec, és az gyakor vétkezésnek meg okása miat *lelkek isméri meg bellyegertik*, az az minden utalatos bűnőknek terény gyakorlása által meg keményedic, érzékenység nélkül valová t tetic, és a' bűnön valo bankodástul, a' bűnnek ségyenléfétül, az bűntől valo irtozástul, tellyeséggel

séggel meg bünc, mint az Apostol áll, 1. Tim. 4.
2. és Eph. 4. 19.

Végezetre az Isten itéleti felől való minden elmélkedést sívekbül ki vetvén, önkényeken magoknak semeket be kötöc és a' mint Sz: Péter áll, 2. Petr. 3. 5 *szabad akarattuk szerint nem tudják* azokat, mellyek Isteni felelemre és az idveflégre szolgálak, és ekképpen az Istentelenségnek leg felsőb grádicsára hágván, csak játéknak tartják bünt cselekedni Prov. 10. 23.

II. O K A a' Tanuságnak.

Mert valakik gyönyörüségnek tartják élni a' bűnben, azok nagy kívánsággal kívánnák azt hogy bár ne volna Isten: Ez illyenekrül mondgya David: *A' bolond azt mondgya az ő sívében nincsen Isten* Pál. 14. 1. *az az ebben az hitetlen gondolatban (ob bár ne volna Isten) gyönyörködik sívében.* Ezek am azok, kik valósággal gyűlölik az Ur Istent, Pál. 8. 3. *Hogy ne égne tehát ő ellenek az Isten haragjának tüze?*

H A S Z N A I.

I. *Oktatás.* I. Valakik tehát gyönyörködve élnek a' bűnben, nem egyebet várhatnak magok ra az Istennek sebes tűz modon égő haragjánál. Igy tanítja sient Pál. Rom. 2. 8. *Azoknak a' kik nem engednek az igazságnak hanem engednek az hamiságnak, megfizet Isten hirtelen fellobbant büsulással és haraggal.*

Midőn a' sáraz csőpühöz, avagy pozdorjához

olly közel vagyon a' sebes láng hogy azt érdekélye, lehetetlen hogy fel-ne gyujtsa azt: így az Isteni felelemnek s' kegyelenségnek minden nedvességétől megűresedett, és a' bűnöknek hevsége miatt meg barádot gonoszoknak porzóját és gazzát, hogy az Isten bufulásának tüze meg ne emésste, lehetetlen. Bizonyosság erre *Esaiás*, ki a' bűnök gyönyörűségével meg résegtültek felől ezt mondgya: *Miképpen meg eméssti az porzóját a' tűznek lángja, és a' polyva semmiiv. léssen a' láng előtt, azonképpen ezeknek gyökerek meg rothad, es ezeknek virágjok mint a' por el mulik. Meri a' Jehovának a' Seregek Urának törvényét meg-utálták, és az Izraél bentének besédét meg vetették. c. 5. v. 24. Nah. 1. 10.*

2. Miképpen az Ur Isten tűzes köfal körös környül azoknac oltalmokra kik őtet felik és ő benne gyönyörködnek: így ellenben erős bosszu álló es meg emésztő tűz azok ellen a' kik ő ellene járnak es a' bűnökben gyönyörködnek. Deut. 4. 24.

II. *Reittentes.* Mit gondoltok tehát ti vakmerő bűnösök, kik a' bűnben valo gyönyörködés által a' felséges Istennek tűzes haragját s' lángolo bufulását napról napra fel gerjejtitek es sebesen lobogová téfitec? Gondold meg földnek férge, nyomorult bűnös ember, kivel tész-fel, kit ingerlecs? Az Isteneknek Isten t, kinek haragja miatt az hegyeknek fundamentum meg reszketnek, kinek orrából füst jö ki, és eleven sen az ő száijából, melly meg eméssti az ő ellenségit. *Plal. 18. 8. 9. & 97. 3.*

Mit mondgyak ez vakmerőség ellen? méltán felkiálthatok Jeremiással. cap. 2. v. 12. *Egek csudálkozozatok ezen, és rettennyetek meg! imé azholt ebek 1. Sam. 24. 15. az oroflánt ingerlik: imé a' teremtet állatok az ő teremtojökkel versengenek! Efa. 45. 9. Hogy meg nem rettentek attul, a' kinek orczája rettenetes a' bűnösök ellen? Soph. 2. 11. Az Királynak fel gerjet haragja, nyilván halálnak követe azt mondgya Salomon: Prov. 16. 14. s-hát a' minden Királyok Királynának tűzes haragja nem örök halálnak s-vebedelemnek bizonyos követe-e, az bűnben gyönyörk ödök ellen? Dávid minden irtozás nél ű bembé ment az fene oroflánynal, 1. Sam. 17. és az kegyetlen nagy Goliáthnak orczáját rettegés nélkül szemlélte: de mikor az Istennek ő ellene való haragos orczáját csak meg fajditotta volna is, az népnek meg fámlálála után, igen elájult, szívében meg réttent, s-csak ezt mondotta: *Fellette nagy borongattásom vagyok emekem*, 2. Sam. 24. 14. s hát te ki Dávidnal लोक ezerképpen erőteleneb vagy hogy alhacz meg az haragos Isten előtt?*

Mondaß: Ertem hogy azok a' rettentések azokra czéloznak, kik az ő bűnökben gyönyörködve elnek: Tancs meg azért *Kicsodák azok?*

1. Azok gyönyörködnek a' bűnben, a' kik az bűnnek gyakorlásában elebb elebb menvén csak édesléget s-nem keferüséget éreznek a' bűnben: Minden bűnnek mi volta felöl igaz, a' mit Salomon mond az fajtalanság felöl, Prov. 5. v. 3. 4. *Jollehet*
ollyan

olyan az idegen asszei állatnak ajaka mint a' csepegő lépcs méz, és lágyab az olajnál az onyelve: mindazonáltal annak az ö vége keferü mint az üröm, és mint a' két élő iör. Vallyon nem nagy ostobaság valae az Izrael népében, midőn az puftabul viéba vagyodék sive Ægyptomban, meg emlékeztvén az halakról, ugorkákról, dinnyekről, párbagymákról mellyeket ott ettenek ingyen, Num. 11. 5. de nem emlékeznek meg az terhes volgálatról, melynek rettenetes voltát, vas kemenczében való gyöttrődésnek mond az Urnak lelke, Deut. 4. 20.

Szintén ilyen nagy gorombaság azoknak is dolgok, kik a' bűnnek csalárd édesége után ásítanak, de annak mérges keferüségét meg sem gondolják. Hasonlok e bűnökben gyönyörködve élők az Dávidla Ólében édesdeden s nagy nyájassan aluvo Sámsonhoz ki veszedelemre, fogságra, meg kötötzetésre és bemeinek ki tolattatására ebrede fel, Jud. 16. Azért vedd eszedben ember mel, keferü &c. Jer. 2. 19.

2. Azok kik a' bűnnek gyakorlásában hasnot vadásznak. Az lopo ezt a' hasnot vadászába, hogy magának, cselédgyének, tudgyon ételt italt ruházatot mibül adni. A' fősvény ezt teszi fel hasnul, hogy másra ne borullyon. A' kevely ezt gondollya: ha reá tartó magamat, úgy léhen becsületem emberek előtt. A' trágár, utálatos beszédű, duskás italu ezt tartya hasónak, hogy így tartatik udvari és barátságos embernek. Ha ki felebaráttját meg csallya, ezt gondollya hasónnak, mert ha ki nyilatkozik-is, bölcsnek mond-

mondgyák fokban érette. De mind ezek csak hason-
talanságnak hasonlansági. Nincsen hasznos elő me-
netel a' bűnben, a' mint Szent Pál amaz kérdésben
jelenti Rom. 6. 21. *Micsoda hasznát vettétek azoknak
a' mellyeket mostan ségyenletek.* Mint ha mondana:
Azt vettétek hogy a' bűnnec nagy hasznát véfítec
de nem nyertetec abbul egyebet ségyennél, gyalá-
zatnál, orcza pirulásnál: mert *annak vége halál.* Ibid.

3. Azok, kik egy bűnből más bűnre menven,
nevelkedic azokra valo kívánságoc, s-hajlandóságoc
de az Isten igijénc halgatására, a' Sacramentomok-
kal valo élésre hideg minden indulattyoc. A' réteg-
ség után hitkozodásra, átkozodásra, hamis esküvésre
kárómkodásra, gyilkoslágra, párásnaságra hanyat
homloc rohannac nemelleyec. Ez illyenekről szól Je-
remias c. 9. v. 3. *Es fel vetik mint egy kezivet az ő ha-
zug nyelveket, és nem erőffitik meg magokat ez földön
az igazságban, hanem edgyik gonosságbul a' másiban
mennek, és engem nem ismernek, azt mondgya az Ur.*
Az Isten igijénc halgatásában restec, tsac szokásbul
mivelic, és ha jelen vannac is, semmit nem épülne.

4. Azoc is, kic ha magok ebben nem vehetic,
de más elejekben rakosgattyá bűnőket, nem alázzac
meg magokat, hanem mentegetic, kicsinyitic, másra
okozzac. *Peld. ok. Meg re ségettem:* mert soha békét
nem hagyánac. *Szitkozodtam* de másoc ingerlettec
red.

5. Azoc, kic lelkec ísméretinéc sugallása s-javal-
lása ellen vétkezne: az az bizonyosan tudgyác azt
bűn-

bűnnek lenni a' mit cselekednec, de k' Iső világi te-
kintetekért nem akarjác azt el hadni, *Peld. ok.*

*. Kic tudgyác, hogy Ők méltatlanul űldözik az
Istennec Anyaentegyházát, de hogy a' Fő rendeknec
gratiájokbul ki ne éssenec, nem bűnnek meg attul.
Szolga vagyok úgy mond, a' mit parancsolnak véghez
kell vinnem. *Év.* De jobb Istennec engedni. *Act.*

5. 29.

** . Kic kételkednec igazsága a' felől magoc vallá-
sánac: de mivel hogy az *Evangelica* Vallásban nagy
tittekre s-méltóságokra nem mehetnec, csac csufol-
lyac s-nevetic az igaz vallást.

*** Kic tudgyác, hogy a' mértékletes jozan-
ság, alázatosság, Istenes bevédec joc és idveffégetek,
de nem követic; mert attul félnek hogy az világi em-
berektil meg csufoltatnac. *Év.*

III. H A S Z N A.

Intés Mi annac okáert nagy borigalmatozággal
azon légyűnc hogy az Isten haragjanac tűzét fe-
j nkre ne gerjessűc, melynél retteneteslebben ro-
hogo tűz nincsen.

Észközők.

1. Az hól nincsen *matériája* a' tűznec ott nem
kell tűztül felni. Ha lehetséges volna a' jég hátán
jégbül csinálni hajlékot, ki félhetné azt fel gyula-
dáltul? az Isten haragjánac tűzénec *matériája* pedig
nem egyéb, hanem az bűn: mint *Jeremiásnál* mon-
gya Isten: *meg-gyújtottátok az tűzet az én haragomban*
Jerem.

Jerem. 17. 4. miért gyult meg^e a' bűnkért, v. 3. Szorgalmatosan a' bűnök et el távoztassac azért Az Sz: Angyalokban mivel nincsen bűn, soha ellenec az Isten bufulásának tüze fel nem gyulad.

2. Mi or láttvuc gerjedezni az Isten haragjánac tűzét, siralommal és kőnyhullatással tarsunc penitentiát. Nincs job ekköz tűz oltani mint a' viz. Így az Isten haragjánac tűzenec el oltására igen hasnos ekköz az meg tőrő bűnösöknek semciből arado kőnyhullatásnac vizei. Példac erre, Dávid Pál. 6. v. 7. Apoltol. Matth. 26. 75. amaz bűnös Abt onyi-állat Luc. 7. 38.

Boldogoc az kik ezeket cselekefic; mert azoc meg alázzac magokat az Istenec kezei alatt, és minden kécség nélkül az Istennece kegyelmében részesülnece. Petr. 5 v. 6. Amen.

XVII. PREDIKACIO.

Olvasd el Abd. v. 19---20.

TEllyes gyözödelem az, midön valamely nép nem tsac ellenfegenec semélyén hatalmaskodic, annac fegyveres kezét erőtlenné téven, hanem edgyezer mind annac határit, lako földet-is öröksegül magának el foglallya. Példa erre az Izraél népe, kinek midön a' Sichó az Emorreusoc Királlya habad passust által menetelt az ő földén engedni nem akarna, Söt táborban fálván ellenec, vélec meg útközéc; adá az Izraélnek Ura Istene Sichont és minden népet, Izraélnek kezében, és meg verék őket: és öröksegül bírá

Izraël minden földet az Emorreusnak, Jud. 11. v. 19. 20. 21. Hasonló győzedelemről tében ígéretet Isten itt *Abdiás*nál a' fogságbul haza szabadult Sido népnek tudniillíc hogy az Edomiták mind hemélyekben elromlanac s-mind pedig az ô lakó földök, ellenségeinek birodalmában fog hallani, mint meg hallatoc: és örökségül birják a' dél felöl való részt. *Esau* hegyénél &c. *Summája* pedig ez 19. 20. versek nec csac ez: Hogy a' Sidok az ô elebbi lakó földökön kívül, az ô ellenségeknec határokat-is fogjac örökségül birni.

MAGYARAZAT.

Minek elötte az kérdéseket fel tenném, azt kell meg tanulnunc, hogy az *Abdiás* P. ött' rendben állittya a' Sidokat, és kinec kinec az ô jövendőbéli határát ki mutattya. *Első* rendben vadnac az *Dél felöl lakozók*.

Másodikban a' *mező földön lakozók*.

Harmadikban a' *Benjamin* nemzetsége.

Negyedikben az *Izraeliták* közül való foglyok.

Eötödikben az *Jerusalémbul való* foglyok. légyen tehát immar ez:

I. K E R D. Kinek kinek ezek közül miképpen mutattya ki határát?

Fel. *Elsőben*-is a' *Dél felöl lakozó* Sidoknac az mondgya, hogy ök elebbeni határokat killyeb terjésktven, birni fogjac örökségül az *Esau* hegyét az az elebbeni örökségekkel határos és homédos Edomitaknac hegyes földét, mely az *Juda* nemzetsége

ne

nec Örökségének éliben volt *del felöl*, mint meg teczic Jos. 15. 21.

*. *Másodszor* A' mező földön, avagy alacson ter földön avagy lapályon (kicrül emlekezet vagyon Jolu. 15. 33. Deut. 1. 7. Jer. 32. 44.) lakozoknac azt mondgya, hogy ök az ő élébbeni határokkal edgyüt, birni fogjac a' *nap nyugot felöl* valo *Fombéd Palestinát* a' *Philisteusoc* határát; melyben őt hires váratoc voltanac, ugy mint *Asdod*, *Arzah*, *Ascelon*, *Gáth*, *Ekron*, mikeppen elől számláltatnac I. Sam. 6. 17. és az *Ephraim* nemzete birni fogja *Samariának* mezejét *esbak felöl*.

*. *Harmadszor*, mivel hogy a' *Juda* es *Ephraim* nemzetségének határa között, adatott volt Örökség a' *Benjámín Nemzetének* mint meg teczic, Jos. 18. 11. holott a' *Joseph* fiain *Ephraim* nemzetsége értetic: annak okáért ezeknek *messeb* valo határt mutat a' *Proféta*, tudniillic *Gileádot* a' *Jordán* vizén túl; mely elsőben az *Emorreusoké* volt, és fors serint a' *Ruben* es *Gád* nemzetségének jutott volt melyrül bizonyyságot tében *Josué* könyve, c. 12. v. 5. 6. Ezek vannac a' 19. v.

*. *Negyedszer* az *Izraél* fiainak számkivettetet seregének, tudniillik a' *tíz* nemzetségekbül meg *szabadulando* foglyoknac Örökségül igéri a' *Chananeusok*nak határát *Sarepta*ig.

Helyellen mondatik pedig *Sarepta* *Chananeusok* határának, mert valósággal *Chananeában* volt; mely ekképpen teczic meg: *Sidon* minden bizonynyal

Chananeusok é volt, melyből nem üze ki *Aser* nemzete a' pogányokat mint Jud. 1. 31. 32. nyilván vágyon: sőt ugyan *határa volt a' Chananeusoknak* Gen. 10. 19. Sarepta pedig Sidonhoz tartozonak mondatik. 1. Reg. 17. 9. Mert Tyrus és Sidon között volt helyheztetve.

*. Ötödösör a' Jérusálembül el-vitetett foglyoknak kik *Sepharádban* vannak, igéri a' *dél felől való várasokat*: mivel a' dél felől lako Sidoknak határokat az Esau hegyeig terjesztette, oda fellyebb a' 19. ver. Ezek vannak a' 20. versben.

II. K E R D. *Holott a' Babilloniai fogságbul csak a' Sidok (a' Judeusok s' nem pedig az Izraéliták jöttenek ki, hogy-hogy igiri Isten az Izraél fiainak a' Chananeusok határát örökségül?* Fel. Vannak ugyan olyan értelemben némely tudosok, s-nevezet szerint (*Sulpitius Severus*, libr. hist. Sacrae. 2. pag. 103. & *Hieronimus* ad. c. 1. Hos. *Petrus Cunaus* de Republ. Hebr. lib. 1. c. 10) hogy Izraél tiz nemzetsége közül kiket Salmanaassar vitt el Assyriában 2. Reg. 18. 9. 10. 11. soha senki vissza nem jött. De jollehet mindnyájan az Izraéliták onnét vissza nem jöttenek, a' mint hogy a' *Judeusok* közül is nem kevesen oda maradtanak; mindazáltal meg mutathatni a' Szent irásbul, hogy a' *Sidok* között némelly *Izraéliták* is jöttenek ki a' Babilloniai fogságbul. Jere. 50. 4. Így toll Jeremiás: *Az napokban és az időben azt mondgya az Úr, eljének az Izraélinek és Judának fiai egyetemben, menven es sírván mennek, és az ő Úrokat Isteneket megker-*

kerefik. Ihol itt nyilván jelentetik, hogy a' Judának fiaival edgyüt az Izraéliták között is nemelylek az fogságbul ki szabadulnak. Ismét Luc. 2. v. 36. Amaz Isten féltő Anna Athony Phannuel leánya az Aser nemzetségéből valonak mondatik; Aser nemzetsége pedig az Izraél tíz nemzetsége között számlaltatik, mely Jeroboámhoz állott, midőn Juda és Bénéámin nemzetsége Roboám mellet maradt, 1. Reg. 12.

III. K E R D. Az Sepharad nevezetint mit kell érteni?

Fel. I. Ez cikkelyt nem mind egyképpen fordítják a' Fordítók

A' Deák *quod est in fine Dominatus:*

A' Magyar: a' mi az ő birodalmának határa volt. Így vagyon a' Cseh Bibliában is.

II. Ezeken kívül valamely Bibliákat láthattam, Vulgata, Belga, Francia, Angliai, Német, Bibliában; Munsterus, Pagninus és Ar. Montanus fordításában Calvin. Commentariussában, mindenütt ez Sepharad szó meg tartatik.

III. Ez fordítást helyesebbnek tartván; még-is fen vagyon a' kérdés: mi ertetik a' Sepharad nevezetint?

*. Fel. Az Rabbinusok avagy Sido Doctorok, értik ezen Spanyol Országot mint a Sarephtán Francia Országot, a' Chanananeusok határán pedig Német-Országot, Illyriát, Dalmátiát: mert ugy találják fel hogy Titus Vespasianus győzödelme után, ezekre az Országokra szállttenek el a' Sidok: azzal biztattyák azért magokat, hogy midőn Isten ö nekik ez Edo-

mitákon

mitákon tudniillik (az ő értelmek szerint) a' Romái Birodalmon győzdelmet ad; mert a' Romái Birodalmat Edom Országának hívják) akkor ők mind ezeken az Országokon uralkodni fognak. De ennek semmi fundamentumát nem mutathatták nem is egyéb ez hanem a' mint szoktanak hollani: *álom s-essős idő.*

* *. *Hieronimus* Sepharádon *Bosphorust* érti, a' mint tanulta volt az ő Sido *praeceptorátul*, ki őtet a' Sido nyelvre oktatta. A' *Bosphorus* pedig nem egyéb hanem a' *Mediterraneum* Tenger, mely *Affricát Europátul* el választja. Ugy vélekednek azért a' Sidok hogy ez tenger mellett lévő Tartományokat, minémű *Spanyol, Francia, Olasz-Ország,* és annak sigeit minémű *Sicilia, Candia, Cyprus, Málta,* fogják birni jövőendőben, mikor az Edomitákon, az az, Romaiakon győzdelmet vesznek

***. Némellyek *Sepharád* nevezetűn értik *Babilloniának* valamely váraflat vagy tartományát hollott az *Jerusalémből* el vitétt foglyok voltak. Helyesebb is ezen értelmén meg nyugodni, mint sem ennél bizonytalanobhoz ragaszkodni.

IV. K E R D. *Istennek ez ígéreti mikor tölt be Fel. Két időt kell itt meg gondolnunk:*

Elsőben azt mely a' földi győzdelemre tartozik: Ez akkor volt, mikor az Izraéliták a' Sidokkal edgyütt *Babilloniából* ki szabadultanak, rész szerint pedig akkor midőn a' *Machabeusok* ki úzvén az ő ellenségeket az Izraélitáknak határokat meg bővítettek és kilyebb terjesztették.

De mivel kevés Izraéliták tértenek vissza Babiloniából, mint *Esdrásnak* és *Nehemiás* könyveiből ki tetszik; és a' *Machabeusok* is noha meg győztek ellenségeket, mindazáltal azokat országokból tellyességgel ki nem gyomlálhatták; és azoknak tartományokat örökség szerint nem bírták; annak okáért ezen jövendőlének bé tellyesedésének csak igen kicsiny rése nézi a' földi győzödelmet.

Másodszor azért az időt kell itt meg gondolnunc mely a' telli győzödelem által példázattal lelki diadalmat mutattya, mely szerint az Istennek Szent Izraele, tudniillic, az *Ó Anyaszentegyháza* minden felé ki fogja terjeszteni az *Ó határait*, *El kezdvén Judeán, mind a' földnek végső határáig*, Act. 1. 8.

Hasonlo ígérete vagyon Istennek Amos. 9. 11. 12. *Az időben fel emelem a' Dávidnak Sátorát, és meg épitem annak repedezesit, és fel emelem annak romlásit, és meg épitem a' mint volt a' régi időben. Hogy bírassák az Edomnac maradékját és minden népeket kik az én nevemről nevezettek azt mondgya az Ur, a' ki ezeket cselekefki: Nyilván itt a' Christus Országának a' pogány népekre való ki terjedése igirtetic, mint Sz: Pál is magyarázza, Act. 15. v. 16. 17.*

TANUSÁG.

Az Ur Istennek nagy jó teteménye az *ó népekhez* ez, midén nem csak ellenségeinek kezéből szabadittya meg őket, hanem ellenségeken is győzödelmet ad nekik; sőt még azoknak határokat is az *ó hatalmokba* és *birodalmokban* adgya.

Ihol itt Abdiásnál mind a' hármát igéri Isten az Ő népének: az elsőt v. 17. a' másodikat v. 18. a' harmadikat v. 19. 20.

Ezen tudománnak meg erősítése vagyott Zach. 9. holott az Ur Isten igiri az Ő népének 1. a' fogságbul való szabadulást v. 11. 2. igiri a' pogány nemzetesen való győzödelmet, v. 13. A' pogány nemzet ellen olyanna tettelek tégedet mint az Hatalmaskodónak segyverét. 3. igiri azt, hogy duplumát kettős jö tetemént ad nékitek, v. 13. melyre méltán vihettyük az Ő ellenséginek hátárina el foglalását-is. Mind ezek felől pedig felkiáltván a' Proféta az 17. v. azt mondgya: *Oh mely nagy az Urnak jó teteménnye! mely nagy az Ő szépsége!* Halonlo igérete Istenec, Jerem. 49. 2. *Jmé el jönnek az napok azt mondgya az Ur, és meg hallattatom Rabbáthban melly az Ammon fiaie, az harcznak kiáltását, és leszen el pusztittator rakás, és az Ő leányi tűzzel meg égettetnek, és Izraël birni fogja azokat, kik most ötet birják, azt mondgya az Ur*

O K A I.

I. M. ebbül meg tetczik hogy az Istennek kedvs jó teteménnye nevelkedik az Ő népén. Nagy jó teteménnye Istennek, midőn az Segény foglyokat a' fogságbul meg szabaditgya, mint ezt az Istennek Anyaszentegyhaza énekli, Psal. 85. v. 1. *70 akaratall voltál Uram a' te földedhez: mikor a' Jácob nemzeteségébül váalo foglyokat meg szabaditottad. Nagyob jó teteménnye, midőn azoknak ellenségeken is győzödel*

delmet enged: ezért adott halakat Istennek *Debora* és *Bárak*, midőn az *Jábinna* az *Chana*-annak Királyánac táborán Isten ö nékiek győzedelmet adott volna, és az Ő seregeinek fő hadnagyát-is a' *Siferát* az *Jabel Athony* keze által meg ölette volna, Jud. 5. v. 2. 13. *Algyátok az Urat, mivel hogy az Izraelen eset bosszút meg állotta. Az Ur birodalmat adott nekem az erőfseken!*

Leg nagyobb jó teteménnye Ő Felségének, midőn ellenségeinek határit is az ő népének birodalmában adgya. Aldátul igirte vala ezt Isten az Izraél népének Exod. 34. 24. *ki üröm a' pogányokat te előled és meg felelitem a' te határidat.*

Az Isten jó teteménnyének csak egy *morsalekjára* is nem érdemes az ember: nagy jó teteménnye tehát Istennek midőn nem csak *morsalekját*; hanem nagy *Astagját* az ő jó teteményinek közli az Őveivél.

II. Mert ez által Isten meg erőssíti az hiveknek hiteket az Ő igiretinek igaz voltáruul, és bizonyosokká teszi Őket arról hogy ő minden ígéletit kegyelmessen be tölti. Még a' Babilloniai fogság előtt, eneket irt *Esaías* a' meg-fabadulando Sidoságnak, mellyel fognák dicsírni az Istent, midőn ostan meg szabadulnak. Esa. 26. 1.

Azon a' napon ez éneket éneklik Juda tartományában: *Erős varasunk vagy on minékünk; az ő szabadságát adgya kőfal és bástya gyanánt az Isten, kegyelmessen cselekedél Uram ez neppel, és kegyelmessen cselekedven ez neppel meg dicsóittetel, v. 15.*

III. *A*ert ekkeppen mutattya meg Isten, hogy ő legfelső és edgyetlen egy *šabados* *Ur* az egész világnak, ki *menyben* *vagyon* és a' *mellyek* *ő* *neki* *tetkez* *nek* *cseleke* *si* *azokat*. Pſal. 115. 3. és egyczer s-mind hogy ő igaz *it* *elő* *biro*, ki az Iltentelenek et *birodal* *mok* *tul* *meg* *fo* *stya*, *határok* *bul* *ki* *üzi*, hogy az ő *né* *pének* *maradéki*, *birják* *őket*, mint az *Móabiták* és *Ammoniták* ellen *oll* *Isten*, *Sophi*. 2. 9.

H A S Z N A I.

I. *Oktatás*. 1. *Annak* *okáért* *csak* *Istentől* *kel* *várni* *a'* *šegény* *foglyoknak* *a'* *šabadulást*: mert egyczer *dül* *az* *Ur* *a'* *šabadítás*, Pſal. 3. 9. *Es* *ő* *nálánál* *több* *šabadító* *nincsen* *Eſa*. 43. 11. *Innét* *vagyon*, hogy az Istennek *népe*, a' *Babilloniából* *valo* *ki* *šabadulást* *Istennel* *tulajdonítta*, Pſal. 126. 1. *Mikor* *az* *Ur* *višša* *horna* *a'* *Sionnak* *foglyait*, *ollyanok* *valánk* *mint* *a'* *kik* *álmodoznak*. *Es* *vi* *ontag* *ugyan* *ő* *Felségének* *könyörög* *a'* *többinek* *meg-šabadulásokért* *is* *v*. 4. *Uram* *šabadics* *meg* *a'* *mi* *foglyainkat*, *mint* *ha* *viz* *szel* *vinnel* *a'* *šáraz* *tartományban*.

2. *Más* *senki* *nem*, *hanem* *egyedül* *az* *Ur* *Isten* *ő* *győzedelmet* *az* *ő* *híveinek* *az* *ő* *ellenségeken*. *Meg* *el* *smerte* *ezt*, *amaz* *hallatlan* *erejű* *Sámson*, *ki* *mid* *ő* *ez* *ez* *Filisteusokat* *egy* *šamár* *állával* *megölt* *volna*, *nem* *tulajdonítá* *magának* *ez* *győzedelmet*, *hanem* *ig* *olla* *Istennel*: *Uram* *te* *mívelted* *a'* *te* *šolgádnak* *ke* *z* *c* *által* *ez* *nagy* *diadalmat*, *Judic*. 15. 18. *David* *is* *minek* *utánna* *meg* *verte* *volna* *a'* *Syriabéli* *eknek* *fe* *re*

teregét, így enekel, Pfal. 60. v. 6. Isten, *adtál a' tege-*
det felöknek záslós hogy azt fel en ellyek (avagy villog-
 talsák) *az igazságot: az az; Te adtad minckünk ez*
 kívánatos győzdelmet, bétöltven igazságar a' te i-
 géretidnek.

3. Olly erős az Izraélnek Istene, hogy még az
 hatalmas ellensegeknek határokat is az őtet félök-
 nek kezekben adgya: mint itt az *Edomiták* határit a'
 Sidónnak igeri ő felsége. Sok helyen tett Isten arról
 igiretet az őtet félöknek, hogy az ő határokat ki ter-
 jenti, meg bőviti, E. od. 23. 31. Deut. 19. 8.

II. H A S Z N A.

Feddes. Vétkeznek azok.

1. Kik fogságban lévén, nem várják az Istentől
 a' szabadulást, hanem kétségbe esvén az ő legiesége
 felől, békételenkednek; sőt olly utat és módot ke-
 telnek a' szabadulásra, mellyel mind Istent meg bán-
 tyák, mind magok lelkek ismérteit meg sértik, mind
 felcharáttvokat meg botránkozattvák és tomoru-
 sággal illetik. Illyetének azok, kik csak féregnek való
 teiteket mentheslék meg a' rabságnak terhét: I lel-
 kekkel keveset gondolnak: igaz vallásokat meg ta-
 gadgyák, testi szabadcságokert lelki védelemeket
 felvállallyák: az emberek fogságából kivéven má-
 gokat, Őrdög rabságában esnek. Oh s mely keserves
 példák lettenek ez egynehány el mult estendőekben
 illyenek! *Uram könyörűly azokon kibet öröktul fogva*
szerttel, engedd meg esereket, és terics meg azokat kibet

a' te országodnak birására rendeltél!

X

2. Kik ellenségeken valo győzödelmeket, nem Istentől várják, hanem magok erejenek, ferénységének, s-bölcseffégének tulajdonitják. Illyen volt az fel fuvalkodott *Senacherib* az Affirianak Királya ki így bollaott a' Jerusálembeliek rettentélekre: *Kicsoda mind a' földön valo Istenek között, ki meg szabadithatta volna az ő földét az én kezemből?* 2. Reg. 18. 35. *Benhadad* is Syriának Királya illyetén volt, ki nagyon dicsekedet hogy *Samariának* minden pora elég nem léssen, hogy az ő véle valo nép között mindeneknek csak egy egy marokkal jusson is, 1. Reg. 20. v. 10. de az Izraélnek Királya nagy emberségesen meg mutatta dicsekedésének vakmerőségét, mondván v. 11. *Ne kerkedgyék a' ki fegyverében öltözik úgy, mint a' ki immár le veti a' fegyvert.*

III. Kik más népeknek és Nemzetségeknek *Tartományokat, Országokat, határokat*, el foglalni kések, ha bűtén azoktól soha semmi kárral s-boössésséggel nem illettettek is.

Illyetének voltak az előtt csak nem két száz évtendőkkel a' *Spanyolok* kik *Columbus Cristoph* vezérsége által 1492. évtend. *Indiában* bé-menvén, az után hallatlan fene kegyetlenséggel a' fegyvertelen és mezitelen *Indusokat* öldöklötték, nem egyébért hanem hogy azoknak gyöngyöket, drága köveiket aranyokat és ezüstöket magokévá teheslék, az *Indiai* tartományt a' *Spanyol Corona* alá holdoltassák, és ekképpen ez egész világon lévő országoknál kincsestlebbek és

bek és hatalmassabbak lehetének &c. X

De itt ilyen kifogásokat és magok nencségét vetnek előnkben.

1. A' mint hogy a' hamis vallásu emberek ellen szabados haddal menni, azoknak határokat el-foglalni így fokkal inkább szabados az Istennek igaz ílméretin kívül való pogányoknak határokat haddal el-foglalni, há az keresztényi vallást be nem akarják venni.

Ergo. Fel. 1. Edgyik sem szabados ez:

1. *Mert a' vallásnak külömsége nem igaz oka a' hadakozásnak, és haddal való meg holdoltatásnak mint ezt nem csak a' mi Református Doctorink, hanem az Pápista Doctorok is tanították. Francisc. a' victoria. Relection. Theologic. Relect. VI. juxta mentem Thomæ. 2. 2. 4. 65. art. 8. Causa justi belli non est disparitas religionis.*

2. *Mert az igaz keresztényi vallás nem testi fegyvernek erejen fundáltatik, hanem lelki fegyver által plántáltatik, 2. Cor. 10. 4. 5. Mert a' mi vitézkedésünknek fegyverei nem testiek, hanem Isten ereje által erősek nagy erősségeknek le rontásara. Mikor tudniülük minden emberi okoskodásokat el forditunk, és minden nagyságot, melly fel emelkedik az Isteni ismeret ellen: és embereknek minden gondolattokat foglyul vesszük, hogy az Christusnak engedgyenek.*

Innét vagy on hogy Idvezítőnk nem fegyveres vitézeket küldött ez világnak az Evangéliomi tudomány alá való holdoltatására, hanem Apostolokat, Evangélistákat, Doctorokat, és Pásztorokat, Eph. 4.

11. és az Ő Anzahentegyházában a' mennyei tudománynak hathatóságával, nem teszi fegyvernek elivel uralkodik, Matth. 28. *Tanicsatok mindeneket.*

Fel. 2. Az igaz keresztényeni vallást az erőkak tévők ellen oltalmazni szabados fegyverrel is; de az igaz vallást is fegyver és had által mások közé vinni és annak bevetelére másokat fegyver által bánteríteni nem szabados. *Carpzovius in legem Regiam Germanor. cap. 1. Sect. 6.*

Fel. 3. Csak fin és áll orca volt az, hogy már a' Spanyolok a' Christus tudományának terjesztéséhez való buzgoságbul mentenek volna Indiában, de valósággal az aranynak s ezüstnek telhetetlen kívánsága gerjedezető benne, mint az *Historiáknak* olvasásából, nem nehéz meg tanulni. Vide *Gasp. Ens. Hist. India Occid. l. 1. c. 2* Azt mondgya pedig *Agoston. Doct. de civit. Dei lib. 4. cap. 6.*

Inferre bella finitimis & populos sibi non molestos solá regni cupiditate conterere & subdere, quid aliud quam grande latrocinium nominandum est? A' sorsókra haddal menni: és az ollyatén népeket, kik semmi nehézséggel nem illettének, csak az uralkodásnak kívánságából meg rontani és meg hodoltatni nem egybnek; hanem igen nagy latorkodásnak kell mondani:

Ellenv. 2. Hatodik *Sandor Pápa* adta ajándékon az Spanyol Királynak Indiát:

Azért igaz jussal s titulussal birják azt.

Fel. 1. Senki másnak nem adhattya s' ajándékozhat-

hattyá a' mi nem övé. Sándor Pápa-is téhát nem adhatta Indiát a' Spanyoloknak; mert nem övé volt. *Barth. Fumus Auræ Armillæ, voce Donatio. 9. 3. Omnis qui habet rei dominium, donare potest. Ergo contra: qui non habet dominium rei, donare non potest. Nemo plus juris in alium transferre potest, quam ipse habet. l. 54. ff. De reg. jur.*

Ergo, qui nullum jus habet, nullum quoque in alium transferre potest.

Fel. 2. Az Uré a' föld és annak minden tellyesége &c. Pfal. 24. 1. Azért tsak Ő Felsége hatalmában vagyon kinek mit akar adni. halando embernek hatalmában ez nincsen.

Mondaß: Lám a' kereszttyén *Belgák-is* nagy tartományokat foglaltak-el Indiában, mellyeket más birnak, s' hát Ők birhattyáké jo lelki ísmérettel?

Fel. Igenis, mert azokat nem az Indusokon valo kegyetlenséggel s' vér ontással tették magokévé, hanem az Spanyoloktól, ugy mint abban az időben nyilván valo ellenségektül nyerték s' foglaltak el.

Mondaß mégis. Lám az Izraél népe a' Chananeusoknak határokat fegyverrel el foglalta; noha azoktól semmi bossút az előtt nem szenvedett.

Fel. Nagy külömbség van a' dologban: mert nem magok testi indulattyából hanem az Istennek nyilván valo paranesolattyából tselekedték azt az Izraéliták, kiket Isten esközül rendelt azoknak az utálatos pogányoknak meg büntettetésekre. Olvasd-el. Deut. 7. 1. 2. & 20. 17.

Azt mondhatnád mégis: Az Hit nélkül való pogányoknak, nincsen semmi juslok ez földnek birására, hanem csak mint egy *usurpatorok* erősséggel élnek a' földet. Azért szabados őket ki verni, s' tőlök minden jószágokat el-foglalni.

Fel. Az hitetleneknek nincsen ugyan olyan *juslok* az földnek birásához mint az hiveknek, mellynek fundamentoma volna az Istennek kiváltképpen való kegyelme, a' Christusnak érdeme, és az által ajándékozott fogadott fiúságnak méltósága; és valósággal méltok is volnának arra az Hitetlenek, hogy ez földön való minden uralkodástul tellyességgel meg fosztatnának; mind azon által, mivelhogy Isten őket ez világon élni szenved, és az ő ellenek való igaz sententiát érdemek bérént hamar *executioban* nem veéi, a' mennyiben ők nem *barmok* hanem Istennek okos teremtett állati, az nagy kegyelmű Istennek kegyeléséből az természetnek rendi és törvénye bérént igazán és szabadosan élhetnek azokkal mellyeket Isten az ő birodalmokban engedett: és valaki őket törvénytelenül háborgattya, az Istennek szabados uralkodását hántorgattya. Ugy vannak e' világon az Hitetlenek mint az halálra sentenciáztatott *Tömlöczös rabok* Nem hadgya a' *Magistrátus* ezeket é hel meghalni az *Arestomban* hanem gondviselés van reájok: Vakmerő gonosz ember is volna az, a' ki magános indulatlyából ki rontván a' tömlöczőt, ez illyen halálra sentenciáztatott foglyokat, a' *Magistrátus* hirs' parancsolattya nélkül, az *executióra* rendeltetett időt is

időt is nem várván meg Őné s' el veszténé. Ekképpé az Istennek *árestomábul* az Istenteleneket ki-venni, jószágokat, földöket el-foglalni, életeket el-fogyatni, nem egyéb hanem ez egész földnek birájjával veresíteni. *Summa summarum*: Az Istenteleneknek nincsen *lelki jussok* azt ldi joknak birására, de ugyan ugyan *természeti és polgári jussok*, azért a' mi övek, nem szabad erővel tőlök elidegeníteni.

III. HASZON. *Intés.*

I. A' melly foglyok az ő fogságokbul meg szabadulnak, adgyanak hálákat Istennek. Pfal. 124. 6. 7. 8. & 126. v. 3.

II. A' kiknek Isten az ő ellenségeken győzedelmet ad, magasztalják a' Jehovát, mert *ő aláz s' ő magasztal*. Pfal. 75. 8. Példa *Debora és Barák* Judic. 5.

III. Akar melly nemzet ellenis (ki minékünk nem ellenségünk) fegyvert nefogjunk, hadat ne támasztunk, tsak azért hogy az ő határainak el foglalásával a' mi határainkat bővitnők: hanem az Urtol várjunk, és az ő szent beszédeben ki jelentet szabados utakat kövessünk-el még az hadakozásnak idején is. Így lésen hogy az Ur kemény fogságinkbol meg szabaditt, ellenséginken győzedelmet ad és a' kik mi rajtunk uralkodtanak meg alázza és a' mi birodalmunk alá bocsátta, Amen.

XVIII. PREDIKACIO.

Abd. v 21.

HOgy azok az igiretek, mellyeket Isten tett az ő népének meg szabadulásáral s-ellensegin való

197 *ABDIAS LATASANA*
győzödelmérül, világosabbac és hathatossabbac lé-
gyenec az hiveknek elméjekben: annakokáért az Ur
Isten az Abdiás Proféta által itt az 21 v. bizonyos
okait jelenti ki mind az szabadulásnac s-mind a' győ-
zödelemnek.

Két czikkelyre kell tehát itt vigyáznunk.

I. Az első, a' meg említett szabadulásnac és győ-
zödelemnek *eszközi okát* adgya előnkben im ez igék-
ben: *Es fel mennek a' szabaditok Sion hegyére, hogy
meg itillyék Esau hegyét.*

II. A' második, azon szabadulásnac és győzöde-
lemnek *első és fő szerző okát* mutattya, ez igékben: *és
léssen az Jehovának országa.*

M A G Y A R A Z A T.

I. K E R D. *A' Sion hegyén mitt kell érteni?*

Fel. Tulajdonképpen Judeát és Jérusálemet, mint
az 17. vnek magyarázattyában meg mutattam.

2. *Példázat szerint* az Istennek Anyaszentegyházát
mint meg tetczik Joél. 2. 32. holottigy solla' Pro-
féta: *Es léssen hogy valaki az Urnak nevét segítségre
hivja meg szabadul: mert Sionnak hegyén és Jerusá-
lemben léssen a' szabadulás, mint meg mondotta az Ur
és az maradékokban kiket hívánd az Ur.* Ezenképpen
Hebr. 12. v. 22. *Járultatok a' Sion hegyéhez, az élő
Istennek városához, a' mennyei Jérusálemhez, és a' sok
ezer Angyalokhoz.*

II. K E R D. *Az Esau hegyén micsoda értetik?*

Fel. I. *Betû szerint* a' Seir hegyén lakozó Edo-
mita

mita pogányok, Efaunak maradéki, mint meg mutattam fellye az 9. versnek magyarazattyában.

2. *Peldázat* szerint az Isten Anyaszentegyházának ellenségi: mint meg tetczik *Lament*, 4. v. 21. holott a' *Proféta* így szól; *Orüly és vigadoz Edomnak leánya, ki lakozol Huznak földében, mert meg tértad is által mégyen a' pohár, meg részegül és meg meztelenül sz.*

Itt *Edom Leányán* nem csak az *Edomiták*, hanem az *Anyaszentegyház*nak minden ellenségi közönségesen értenek; kik között kegyetlenebbek alig voltak az *Edomitáknál*.

III. K E R D. Kiket kel érteni a' *šabaditok*on?

Fel. 1. (*Typicos*) A' *peldázó* testi *šabaditok*at; kik a' *Sido* népnek Istentül adatott testi *šabaditok* voltak, úgy mint *Zorobábelt*, *Esdrašt*, *Nehemiást*, mert ezeknek vezérsegek által hozta ki Isten az ő népét a' *Babilloniai fogság*bul, Lásd meg *Esd.* 2. v. 2. és 5. v. 14. et 7. 1. et *seqq.* Annak felette kell érteni a' *Machabesok*at is, kik a' *Sido* népnek lelki és testi *šabadcsága* mellett fel kelvén *Antiochus*nak, *Demetrius*nak erejeket meg rontották, és a' *Philistensok*on, *Siriaiakon*, és *Arabiaiak*on győzdelmeskedtenek, mint meg vagyon írva a' *Machabesok* könyveiben: és *Joseph*nek is *Antiq. Jud. lib. 12.*

Fel. 2. Kiváltképpen a' *peldázatot* (typo adumbratos) lelki *šabaditok*at, tudniillik az *Apostolok*at és az ő utánnók következet hűséges hirdetőit az *Evangéliom*nak, kik mint Istennek szolgái és az *Ur Christus*nak eskőzei, magokat es az *Anyaszentegyházat*

háza, az Evangéliomnak prædikállása által az Christusnak engedelmesiségére vezérelvén, mind magokat, mind azokat *meg tartják*. Nyilván tanította ezt Szent Pál 1. Tim. 4. v. 16. *Gondot viselymagadrul és a' tudományrul: és maradgy meg ezekben, meri há azt cselekedesed mint te magadot meg tartod, mind azokat az kik tégedet halgatándanak.*

Mondás: *Nincsené a' Szabadító s' Idvezítő Christusnak méltósága ellen az, hogy az Apostolok és az Evangéliomnak igaz hirdetői szabadítóknak mondatnak?*

Fel. Nincsen semmiképpen. *Mert az Apostolok és az Evangéliomnak minden hűséges hirdetői, boldgai módon és Eszközkeppen mondatnak szabadítóknak mivel hogy Ők Christusnak boldgai s-követei, és az Isten titkainak láfári lévén vigyáznak az embereknek lelkekért, és a' meg engedtetésnek beűdet mely Ő nékiek adatott hirdetővén az által, a' fetettség-ből világosságra, és az Őrdögnek hatalmátul az Istenhez fordították az hívőket, hogy azok bűnnek bocsánattját és a' meg bűnteltettek közt részt vegyenek és idvezüllyenek a' Jesus Christusban való hitnek általa. Confer. 1. Cor. 4. 1. et 2. Cor. 5. 19. 20. Hebr. 13. 17. Act. 26. 18.*

Ezen tekintetre nézve mondatnak az igaz lelki tanítók ez világnak világosságának Matt. 5. 13. 1. Pet. 2. 9. mivel hogy az Evangéliomnak világa által ama csudálatos világosságra hívogatták s vezérlik az idvezülendőket, hogy Ők valósággal világosság legyenek,

nek, Eph. 5. 8. 1. Joh. 1. 7. Joh. 1. 9. 1. Tim. 6. 16. Pfal. 84. 7. Apoc. 14. 1. és mint világosságnak fiai, világosságban járjanak; és amaz igaz világosság, tudniülk a' Jésus Christus által, ki mostan es mind örökre lakozik hozzá mehetetlen világosságban, és siralomnak és sok nyomorúságoknak fetétes völgyébül, által viteszenek az gyözödelmeskedő Sion hegyére, a' szent Jérusálemre, melyben az Istennek dicsősségének világossága hasonlatos az fényes tündöklő drága fáspis kőhöz; Apoc. 21. v. 10. 11. 22. v. 5. hogy ott az Urtul meg világossittatván, országolyanac mind örökkön örökké.

Az Christus pedig, ki edgyetlen egy közben járo az Isten és emberek között, *Uri módon és fő képpon* valo szabadito, mert a' mi szabadulásunknak nem Bolgája, nem csak segítő eszköze, hanem tulajdon, *Fejedelme*, és oka az örök idvességnek, Hebr. 2. 10. & 5. 9. Görögül: (*Arkegos aitios.*)

IV. K E R D. *Mi végre mennek fel a' szabaditok a' Sion hegyére? Fel. Hogy meg itillyék az Esau hegyét.*

Ez itilet két féle gyözödelemben áll.

1. *Rész szerint* abban a' testi külső gyözödelemben, mely szerint az szabaditok Istennek creje által, meg büntetik az Seir hegyén lako pogány Edomitákat, és az Abrahám maradékin tett kegyetlenkedésekért bősüt állanak: mint errül már oda fellyeb is Bollotunk.

2. *Rész szerént* abban a' lelki gyözödelemben, mely

lyel az Apostaloc és minden Uj Testamentomi igaz lelki Tanitoc, az Isten Anyaszentégyházának ellenfégin diadalmat vészne.

Ennek pedig a' győzdelemnec és itélet tetelnek két meg határozot ideje vagyon.

1. *Az első ez jelen valo életben lében s-vagyon, midőn az Apostaloc és minden igaz lelki Pástoroc az meg vettettec és hitetlenec ellen bizonyfágot tésnet, hogy Ők az Ő engedetlenfégekért bizonyoflan el vesznek; mert ugyan is (Sz: Pál tanitála szerint Rom. 2. v. 5. 8.) a' kemény és meg térhetetlen szívű embereknek a' kik versenysek, és a' kik nem engednek az igazfágnak hanem engednek az hamisságnak meg fizet Isten hirtelen büfulással és haraggal.*

2. *A' második a' jövendő világon lében, midőn amaz igaz itelő Biro Ur Iesus Christusnac, az hitetlenec ellen tett igaz itéletit egy sivel sájjal javallani fogjac mind az Apostaloc s-mind az egyéb sntec, ezt mondvan: Jol vagyon Uram, mindenható Isten, tökéletessek és igazak az te iteletid, Apoc. 16. 7. Ezt tanittyá Idvezitőnc Matth. 19. 28. midőn az Apostaloknac így söll: Bizony mondom nétek, ti kik engemet követtetek, amaz ujjonnan valo születéskor, mikor ülénd ez embernek fia az ő dicfösségének székeiben, ti is ültök tizenkét székeken, és meg itéletek az Izraélnek tizenket nemzecségit. Pál Apostalis 1. Cor. 6. 2. Avagy nem tudgyátok hogy a' szentek meg itélik ez világot?*

Eddig az első cikkelyrül elég legyen.

A' második cikkelyben mondám hogy vagyon az saba-

szabadulásának és győzedelmének *Fő szerző oka: és leszén, úgy mond, a' Jehovának országa.*

Annakokáért az Isten Anyaszentegyházának f;abadulásának és győzedelmének *Fő oka* nem egyéb, hanem az *Jehova Jesus Christus*, a' Királyoknak dicsőséges Királlya, kinek az mint hogy az Atyával közönséges Országa vagyon, mellyen mint *mindenható Isten* uralkodik hatalmasan; így vagyon magános Országa is, melyben miut *közben járó és meg-válto* uralkodik két karban:

Itt a' földön az *kegyelemnek Országában*, a' vitezkedő Anyaszentegyházban, mellyet az Szent Leleknek hathatósága és az igének kiszolgáltatása által igazgat.

Az egekben pedig a' *dicsőségnek országában*, a' győzedelmeskedő Anyaszentegyházban, kit az Ő mindenkori jelen voltával és szinének gyönyörűséges látásával mind öröckön öröcké gyönyörködtet és boldogit. Erről szollott vala *Gábriel Máriának, Es uralkodik Jácobnak házában mind örökké, és az ő országának vége nem leszén, Luc. 1. 33.*

Summás magyarázattya azért ez 21. versnek im ez: *Es fel mennek a' szabadítók &c. az az.* Mikor Isten a' Sidokat Zorobábel, Esdrás, és Nehemiás vezérsegek által, a' Babilloniai fogságbul ki-hozza, és mind az Edomitákon s mind egyéb ellenfégeken győzedelmefekké teszi; annak felette, midőn az Apostolok és minden igaz lelki tanitoc az Isten betz dének fegyvere által, az Isten Anyaszentegyházának ellen-

Iégin győz ődelmeskedne, és azokra állott Isten igaz ítéletin, és Örök védelmében megnyugótnac, akkor nyilván kijelenté, hogy csak az Ur Jéhus Christus az ő Anyaszentegyháznak győzedelmes és örökké való Királya.

TUDOMANYOK.

I. A' Profétálásnak kezdete, ha bintén testi dolgorul láttatni is állani, de azoknac utollya és vegezete lelki dolgorul és a' Christus országáról tanit. Így van itt *Abdiásnál*, *Jóelnál*, *Sophoniásnál*, *Agg. Mal.*

II. Jollehet a' Profétások az ő Testamentomban lettenek, és a' Sida Anyaszentegyháznak adattattanak; de ez mánapon, sőt mind világ végezetig az Uj Testamentomi Anyaszentegyháznak vigasztalására is tartoznak, *Roma 15. 4.* Ezekről nem álllok.

III. *Az Isten Anyaszentegyházának igazgattatása, általa nevezése, töelletes szabadulása, és minden ellenfégin való tellyes győzedelme, a' Jéhus Christus által vagyon.*

Ez meg megvárztított 21. versben vagyon ez tudománynak fundamentoma: *Es léssen úgy mond a' Jehovának orsága* Hólott az orságló Jehován érteték ugyan a' Felleges mindenható Isten közönfégesen; de mivel hogy a' Proféta itt tanit az Isten Anyaszentegyházának Uj Testamentomi boldog állapototvára, anko kére ez orságló Jehován értetűnac kell *kiáltéppen* az orságló Király *Jéhus Christust*, kit az Isten Királynac fel kent a' Sionnac bint hegyén, tud-

tudniillik az ő Anya-entegyházán, David Profétá-
nak tanítása szerint, Pfal. 2. 6.

O K A I.

I. Mert egyedül az Jelus Christus az Anya-entegyháznak Királya. Ezért nyilván mondatik Sion hegyén fel-kentett Királynak. Pfal. 2. 6. Sion és Jerusálem leányának, igaz es szabadító Királynának, Zac. 9. 9 ez földnek Királynak Fejedelmének, Apocal. 1. 5. és Királyok királynának, s' urak Urának, Apoc. 19. 16.

Ez Országlo Király Jelus Christus pedig, két dologban mutatta meg Királyi országlását.

* Elsőben az ő Anya-entegyházának Iga-gatásában.

Mindkülsőképpen; az ő Szent belzédének hirdette-
tése által, meg-jelentven az ő idvesség szerző akarat-
tyát az ő feregének: ezt jelenti Dávid Proféta tolván
Christustól. Pfal. 110. 2. *A te birodalmodnak pál-
czáját ki-bocsátta az Ur Sionból:* Ertelme ez: Az
Evangeliumnac befédét, melly Istennek hatalmas
minden hívőnek idvességére. Rom. 1. 16. az Sídó
Anya-Szent-egyházbul ki-bocsátta Isten ez egész vi-
lagon való nemzetségek köziben; hogy az ő igéje
legyen fővétnek e az ő láboknac, es világa az ő Sív-
vényeknek. Pfal. 119. 105.

Mind belsőképpen, az ő Szent Lelke által, béjvált
az ő törvennyét az ő szívében, Jerem. 31. 33. es ta-
nitván őket az ő akaratyára és erőt boldogaltarván an-
nak cselekedetire, Pfal. 143. 10.

* *. Másadszor, az Ő Anyaszentegyházának oltal-
tal azásában és takargatásában; melyre nézve az Ő
hiveinek kerelt idvefleget, az Őrök életet meg-
ad-gya, és senki azokat az ő kezéből ki nem ragadhattyas,
Joh. 10. 28. annak felette az Ő Anyaszentegyhá at
mind lelki s- mind testi ellenfégi ellen győzedelmies-
kedővé tébi, hogy még a' pokolnak kapui-is azon di-
adal-mat ne vegyenek, Matth. 16. 18.

II. Mert az Isten Anyaszentegyházának ellensé-
gi kegyetlenebbek és erősebbek, hogy nem pusztá
emberi erővel meg győzethetnének: Azért Ő ma-
ga a' Király Christus Jéhus kél-fel ennek oltalmazá-
sára és ellenséginek meg-rontattatására. Első ellen-
sége az Isten Anyaszentegyházának a' Bűn, melly hogy
az hivekben ne uralkodhassék és őket el ne kárhoz-
tathassá, Isten az ő fiat el bocsátván bűnös testnek ha-
sonlatosságában a' bűnert, az bünt kárhoztatta, az ő-
testében; az az, a' bűnnek kárhoztato erejét es uralko-
dását el-vette, el-rontotta, az Isten és ember Jéhus
Christusnac egy áldozattya által. Rom. 8. 3.

Másik ellenség a' Világ, melly mind az Ő csalárd
édefségére való hitegetéle és gonos példad adása által;
s' mind rettentéssel és fenyegetéssel a' Christus Or-
szágát erőteleníteni s' rontani igyekezik: ezt-is meg-
győzte a' Christus, mint maga mond-gya, Joh. 16 33.
Bizzatok én hiveim, fiaim, leányim, En meg győztem
ez világot.

Harmadik e' világi kegyetleneknek serege, kik fel-
jövén e' földnek szélefségére, környül vízik ugyan
nagy

nagy dühösleggel, a' benteknek táborokat, és a' be-
relmetes Várokat, tudniillik az Anyabentegyházat, de
az Istentől, a' Király Ur Jesus Christustól, menyből
alá szálló tűz meg-emésztí őket, Apoc. 20. 9.

El-fordította az Ur azoknac tanácsokat, és az Ő
nyájja ellen tulakodo népeknek gondolattyokat el-
rontya. Pfal. 33. 10.

Negyedik, az *Antichristus*, amaz törvénytelen és
bűnös ember, a' veszedelemnek fia, ki noha nem ke-
vés ideig amaz hét halmu váracon, Apoc. 17. 9. az
Isten templomában mint Isten úgy ül, *Isten gyanánt*
tartván magát, az Isten törvényével nem gondol-
ván, azokat vakmerő-keppen le-tapodgya, a' maga
törvényit pedig erőfakkal veti az emberekre; mind-
azonáltal az *Ur Christus ötet meg-emésztí az ő szájának*
lelkével, az az, bent beszédének hirdetése által meg-
győzi, csalárd hitetlentegit ki jelenti, hogy több fe-
gény lelkeket elne csábithasson; és az ő dicsőséges
eljövetele által az utolsó ítéletnek napján végképpen
el-törli, 2. Thessal. 2. v. 3. 4. 8. midön az a' hamis
Proféta elevenen vetteti a' kénkővel égő tüzes tó-
ban, Apoc. 19. 20.

Ötödik ellensége a' *Sátan*, az Ördög, a' világnac
Fejedelme, kinec semmi hatalma nincsen az Ur
Christuson, mert ő tole ki vettetet, meg itiltetet, Joh.
12. 31. és 14. 30 és 16. 11. jövendőben pedig vet-
tetit a' tüznec és kénkőnec tavába, *holott vagyon a'*
Bestia és a' hamis Proféta, és kénőztatnak eszel és nap-
pal mind örökkön örökke, Apoc. 20. v. 10.

*Utolsó ellenség az Halál, mely ez er s Király
Christus Jéfustól el-meleltetett sirtén a diadala ig,
és mikoron mindeneknél vege lépén, tellyességgel el-
röröltetik, 1. Cor. 15. 26. 55.*

I. H A S Z O N

*Oktatás I. Kiválteképpen való óltalma és gond-
viselelése alatt tartya tehát az Király Christus Jéfus az Ő
orvágat. tudni illik az Ő Anyaszentegyházát, soha vi-
gyázó szemeit róla el nem fordította; szárnyainac ar-
nyékával bé fedezt az: sőt még az Ő Angyalinak is
parancsol felőle, hogy &c. Pfal 91. v. 11. 12. Nem
engedi tellyességgel el-pusztulni az Ő nyájját, hanem
ha az égnek utolsó részére vitetné - is, onnet is őfve gyűjti
őtet az Ur Isten, és onnet is felveszi őtet, Deut. 30. 4.*

II. Mikor látvuc, hogy ez világnac hatalmas az
Isten Anyaszentegyházának nem hogy óltalmazói
vólnának, de ellenben igen nagy ellenségi; annac fe-
letteg ben vesztjük azt is, hogy kevéle vednak az tu-
dos és böles emberek között is, kik az Isténec Anya-
szentegyházát nyelvekkel avagy irásokkal akarnák
óltalmazni, ne gondollyuc, hogy azért az Isténec
Anyaszentegyháza veszedelemben főrög. Tavul lé-
gyen ez illyetén gondolkodás! Nem emberi erő űs-
tehecségtől, hanem egyedül az Ur Jéfus Christustól
függ az Anyaszentegyházának óltalmazása: ő minden
eszközök nélkül is hatalmas annac óltalmazására
egyedül.

II. H A S Z O N.

*Feddés I. Véikezenc a' kik ez országlo Királynak
óltal-*

ókalalmazásával meg nem elégítték, hanem ezen kívül óltalomért, szabadulásért és győzedelemért Királyné *Aßsonyhoz* is tolyamodnac. Hogy az Jéhus Christus az ó Anyaszentegyház nac Királya legyen, meg tanít bennünket a' szentírás; de hogy Királyné *Aßsonya* is legyen az Anyaszentegyház nac, sohol az Úrnak beszédeben fel nem találhatni.

II. *Feddettetek*, a' kik ez uralkodó Királynac igazgatása alá nem adgyát ó magokat: Ugy mint,
1. Kik az ó beszédehez engedetlenek. Illyetnek-ről vagyon emlékezet Pfal. 2. 3. és Luc. 19. 14.

2. Kik nem akarják semmiben követni ez dicsőséges Királyt. p. o. az ó *belidcségekben, alázatosságában, mértékletességében, igazságában, &c.* Matth. 11. v. 28 29. hanem ellenben kevélyec, kegyetlenec, tobzodoc, hamisítac &c.

Mint léfzen dolgoz ezeknek?

Lásd Luc. 19, 29 mit mond a' Király: — 27

Sőt annak felette amaz én ellensége met is, kik nem akarták hogy ó raitok urallodgyam, hozzatok ide, és én előttem álljétek meg őket.

III. H A S Z N A.

Intés I. Ez edgyetlen egy Király Christusnak igazgatására ajánlyuk magunkat.

II. A' C. Országát, tudniillik az Anyaszentegyházat tellyes igyek-zettel, serény buzgósággal, építsük és ebben tündöklő Evangéliomi tudománynac békeséges meg-maradást keressük; kövel ű ebben példáját amaz kegyes *Mardocheusnak*, ki jollehet *Aßve-*

rus Király után második volt, es nagy volt a' Sidók között, mind-azáltal nem volt szorgalmatos a' világi gazdagságnak, kincsnek, keresésében, avagy nagyobb méltoságnak vadatásában; hanem az ő nemzetségének javára igyekezni vala, és minden ő nemzetségének (melyben akkor az Istennek Anyaszentegyháza helyheztetet volt) meg-maradását és békefését keresi vala Elther. 10. 3.

3. Azon legyünk, hogy ez országló Király az ő kegyelme, Szent Lelke, idvefseges vezérlefe, erős őltalmazása által szüntelen-mi közöttünk legyen.

Esközök.

1. Ez Király Christus birodalma -s- igazgatála alá ajanlyuk magunkat.

a. Ha meg-emlekezvén a' mi keresztségünkben ő neki tett fogadálunkrul, hogy mi mind életünkben s mind halalunkban az ő zászlója alatt vitelkedő szolgai, az ő páfztorsága alatt való Juhai, akarunk lenni, moltan is, sőt mind koporsónkig ez *edgyetlen egy fundamentumhoz*, 1. Cor. 3. 11. akarunk ragaszkodni, es jó lelki ismeret által mindenekben ő neki igyekezzünk engedelmeskedni, 1. Pét. 3. 21.

fb. Ha meg-gondolván, hogy minékünk *ingyen* adatott nem csak hinni az Christusban, hanem szenvedni is ő érette, Phil. 1. 29. annakokáért minden gyálázatott, üldöztetést, szegénységet, éhséget, szomjúságot, számkivettetést, tömlőcözöt, fegyvert, sőt az halált is az ő dicsősége mellett kézzek vagyunk el-szenvedni, s- azt merjük bátorsággal mondani szent Pál-

lal: Bizony mindeneket csak hárnak és ganéjnak alitok lenni, hogy az Ur Christust meg nyerjem, Phil. 3. 8.

11. Epitvük az Christus Országát.

1. Ha botránkozás nélkül való kegyes életet élünk és életünknek tisztaságával, mint a' világoskodó füzvetnekek fénlünk e' világon, Phil. 2. 15. hogy ekképen m'g a' kik eddig nem engedtenek is az Igenek, a' mi kegyes magunk viselese által az Ige nélkül megnyeretessenek, látván a' mi tiszta és Isteni felelemmel való forgolódásunkat, 1. Pet. 3. 1. 2.

2. Ha azoknak, kik teslet gonosz eletekkel az Isten nyájja között botránkozást t sznek, erős lélekkel ellenek állunk, mikeppen tanácsoll a s p rancsollja az Apostol: Vessetek ki azt a' gonosz embert ti közzületek, 1. Cor. 5. v. 12.

3. Ha az tudatlanoknak és engedetleneknek örömett tanittyuk az Urnak utait, hogy az bünösök Istenhez meg terjenek, Psal 51. szüntelen elm nkben forgatván Istennek amaz drága ígérctit, Dan. 12. 3. A' bölcssek, fénlenek mint az égnek fényessége: és az kik sokakat az igazságra visznek, mik ni a' csillagok örökön és örökké.

4. Ha serényen tusakodunk a' szenteknek edgyszer adatott hitért, Jud v. 3. és harczolunk a' hamis tudományú eretnekek ellen, kik az mennyei tudománnak igazságát meg vesztegetni, és az Christus Országát rontani igyekeznek.

5. Ha szüntelen könyörgünk, hogy az Isten bocsásson munkásokat az ó aratásában es fellyon az ó be-

szede, és dicsőítésé, Matth. 9. 38. 2. Theil-l. 3. 1.
és hogy valakik a' Christus Országa és dicsősége
ellen tufakodnak velizzenek el, ha meg térhetetlenek.

III. Hogy közöttünk légyen ez Király, im ezek
az eszközök.

I. Az ő Országából, az ő Anyaszentegyházának
társaságából, se hitűnkre, se vallásunkra nézve, se
életünknek gyakorlására nézve, ki ne mennyünk:
mert ott van mindenkoron, Apocal. 2. v. 1. Matth.
28. 20.

II. A' mitől iszonyodik, és a' miért el-távozik,
útálljuk és kerüljük, tudniillik a' bűnőket.

III. Esedezzenék néki, hogy mikor vétkezünk-
is ne hadgyon el, *ne veszen el ő magától*, Psal. 51. 13.

IV. H A S Z O N.

Vigasztalás, Valakik ez megmondott dolgokból
gyakorolják migokat, vigasztalások nagy vagyon:
Ne félljenek hogy a' tudatlanságnak letétsége el-
foglalja őket, mert a' Király Christus szent igéjével
Szent Lelke által igazgattya őket, általaazza mind
ellenségek ellen, sőt azokon hathatós győzedelmet
ad nekik, és sok lelki harcok s tufakodások után
a diadalmiszkodó Anyaszentegyháznak seregében bé-
vini őket, holott az győzedelmeknek *enni ad az*
életnek fájánát gyümölcsében, mely vagyon az Isten
Paradisoninik közepette, Apoc. 2. 7. Ugy légyen!
Fővel Uram Jésus! Amen, Apoc. 22. v. 20.

A' T A N U S A G O K N A K
L A J I S T R O M A.

I. Jollehet a' bôlcs és hatalmas Isten, mind maga meg-cselekedhette volna, s' mind Sz. Angyal által végben vihette volna; mindazonáltal *rendferint* halandó emberc izolgálattya által jelentetteki akarattya az embereknek.

II. Csak a' az igaz, valóságos Egyházi f. olgác és tanítóc, kic Istentül bocsáttatnak az Isten beczédenecc ki-hirdetésére.

III. Még az Istennek igaz ismértin kívül valo, és csak a' természetnek világával meg-ajándékozott pogyányokban-is utállya s' meg-is bünteti Isten a' bünt, gonoszságot.

IV. Valamely népnek romlásán az Istennek akarattya meg-nyugszik, lehetetlen annac eps gben meg állani, ha mind e' világ annac mellette volna is.

V. Akarmelly nagy külső fénycsége, virágzó állapotta legyen is valamelly nemzets gnek; de az mindenkor változóc alá vagyon vettette, és meg-aláztataástul s' veszedelemtül tellyességgel nem baba-dos.

VI. Alig találtaik emberben egy bûn, mellyet inkább utálna Isten, mint a' kevélységet.

VII. Midôn Isten valamely népet meg akar büntetni, semminémű erôs helyek az Isten büntetést el nem fordithattya.

A' TANUS AGOKNAK

VIII. Ez világi gazdagságok is, az Istennek igaz oltorozásának idején, meg nem óltalmazhatták embert.

IX. Valamely népet Isten el akar pusztítani, hafontalan támaszkodik az, az Ő frigyos-társainak hüfsegekhez, erejekhez, fokaságokhoz.

X. Nem nehez Istennek, a' magok bölcseségébe bizakodókat minden értelemtul úgy meg-fosztani, hogy az Ő óltalmokra sükséges tanácskozások tellyeliséggel el-fodgyon, es mint egy estelenek semmihez ne tudgyanak nyulni.

XI. Az magok erejében bizakodókat gyakorta Isten oly hathatósán meg-rettenti, hogy magok óltalmára csak alkalmatlanok legyenek.

XII. Az ártatlanok ellen tett kegyetlenkedést Isten keményen meg-bünteti.

XIII. Az penitentia tartatlan bünösökhöz közel vagy az Isten büntetése napja.

XIV. Mivel hogy Istē az Ő kedves népet is a' bün-ért oltoro-as nélkül nem hadgya, sőt azon kezdi el a' fanyargatált; minden bizonyval tehát az Isten-telekre is az Ő idejében el-hozza az Ő kemény bün-tetést.

XV. Midőn az Isten Anyaszentegyházának nyomorusága annyira meg-nevelkedik, hogy azoktul tellyeliséggel el nyomattatni lattatik, akkor nagy kétséggel meg-jelenik Isten az Őveinek meg-fabar-dítására.

XVI. Nincsen, nem is lehet, sőt nem is gondol-tathat.

L A P I S T R O M A.

tathatik retteneteliebben rohogó tűz, mint a' bűnbégy nyörködve elő gonosok ellen lebeszen lángoló Isten haragjának meg-emeztő tüze.

XVII. Az Ur Istennek nagy jó-téteménye ez az ő népehez, midőn nem csak ellenségeinek kezekből szabadította meg őket, hanem ellenségeken is győzedelmet ad nekik; sőt még azoknak határokat is az ő birodalmokban adgya.

XVIII. A' Profétálásoknak kezdete, ha fíntén testi dologrul láttatik is tollani; de azoknak utollya és vegezete lelki dologrul, és a' Christus országáról tanít.

XIX. Jollehet a' Profétások az ő Testamentomban lettenek, és az Sido Anyaszentegyháznak adatának; de ez mai napon is, sőt mind világ vegezetig, az Uj Testamentomi Anyaszentegyháznak is vigasztalására tartoznac.

XX. Az Anyaszentegyháznak igazgattatása, oltalmaztatása, tők elletes szabadulása, és minden ellenségin való tellyes győzödeme, a' Jéhus Christus által vagyón.

K Ö V E T K E Z N E K

Egynéhány

Mind *közönséges*, mind *Magános* alkal-
matofságokra való

ELMELKEDESEK:

Mellyeket is

A' Profétáknak és Apostaloknak funda-
mentomán fel-építve, nem emberi böl-
cseségnek hitető beszédével, hanem
lelki erőnek meg-mutatásával
prédikállott,

Estifzta Atyafiui szeretetből örök emle-
kezetre, ajánlott.

Az

Tiszteletes, Tudos és Kegyes

F E R J F I A K N A K,

- T. SZOMODI JANOS Uramnak,
Nefzmélyi Lelki Páfztornak.
- T. KÖRMENDI GYÖRGY Urá-
nak, *Füzes Gyarmati Tanitónak és*
Seniornak.
- T. UJVARI JANOS Uramnak,
Mező Örsi Prédikátornak.
- T. SZÉNT-PETERI MARTON
Uramnak, *Hetényi Lelki Tanitónak.*
- T. SZODOI ANDRAS Uramnak,
Sároi Egy-házi ör állónak.

Ez elöt *Rabságában* szenyvedő Tárfai-
nak; mostan s' ez után pedig kívá-
natos Attyafiainak.

CSUZI C. JAKAB.

É L S Ő P R E D I K A C I Ó .

T E X T U S : *Ezdr. 9. v. 6.*

Bűnnek Szegylene.

Kicsoda, és minemű alkalmatósággal mondottá ez bokat, lástúk. Fel. 1. A Levi nemzeteből való leg első FŐ-Paptúl *Arontúl* bármá, ott *Scrajanak* fia *Ezdrás*, más néven *Josedek* 1. Chron. 6. 15. b. Ics törvény tudó a Moies törvényében, *Esd. 7. 6.*

Fel. 2. Ez főknak alkalmatósága meg vagy on írva, *Ezdr. 9. v. 1.-5.*

S U M M A .

Ez igékben *summa* szerint az egész népnek képeben, Vallást téren az b. nőkrül *Ezdrás*, mellyekkel az nép mind előtte s mind utanna az *Babillóniai* fog-ságnak, h. l. adatlanúl bo. ontotta Istent; az Ő nyilván való tilalmazata ellen; *Exod. 34. v. 16. Deut. 7. 3.*

R E S Z E K .

Réfenként itt két dolog vagy on.

I. A' *Œgyen*-vallott b. nőfnec orca pirulása, s gyalázattya: *Œgyenlem és állalom &c.*

II. Ez *Œgyennec* oka s-fundamentoma: *mert a' mi alnokságink &c.*

M A G Y A R Á Z A T .

K E R D . I. *Kinek téren vallást Ezdrás a' b. nőkrül?* Fel. *Egyedűi Istennek, En Istenem, en Istenem &c.*

Mert ugyan is, csak annac kell vallást tennük a' b. nőkrül, a' kinek felleges máltósági, Œent akarattya és tókél

tökéletes törvénye ellen vagyon az bűn; Imma-
pedig csak egyedül Istennek méltósága, akarattya
s-törvénye ellen vagyon az bűn, Pfal. 51. 6. Rom.
2. 23. *Peccatum est anomia, illegalitas: a' bűn*
törvény-telenleg, 1. Joh 3 4. Egy pedig az törvény
adó, *ki meg tarthat es el-v. s'thet*, tudni illik, az Isten
Jac. 4. 17.

* * A' ki meg bocsáthattya s- meg is bocsáttya a'
bűnt valósággal, annak kell valláit tennünk a' bűn-
rűl. Illyen pedig csak egyedül az Ur Isten. Maga
mondgya: Eia. 43. 25. Daniel bizonyittya, Dan 9. 9.
még a' *Phariseusok* is így tartották, Marc. 2 v. 1. --7

2. K E R D. *Miképpen tessén vallást?*

Fel. Szégyennel es orcza-pirulással. *ß gyenlem és*
általlom, avagy, ugyan el pirulok bele.

A' *ßégyen* homorúságnak vagy bánatnak olyan
indulatnya, mely serint itellyük magunkat m- latala-
no- nak, annak cselekedetire a' mit szégyenlün ;
s' edgyszer s' mind azon dolgot az mi tisztünk b-
hivatalunkhoz s' állapotunkhoz méltatlannak s' illet-
lennek alittyuk: mivelhogy az a' dolog ektelen, rút,
és gyalázatos.

A' *Pirulás* avagy természet szerint való, *Naturalis*,
ékképpen Dávid *piros* vala, 1. Sam. 16. 11. avagy
Moralis, Erkölcsre tartozó: itt erről van emlékezet;
mely jelenti a' bűnön való banatot, és a' bűnnek
válását, Ezech. 43. 10. 11.

3. K E R D. *Micsoda külső jellel mutatya hogy*
nem csak ßinessen és tetteresképpen, hanem ugyan pi-
veffen

vesen és valósággal begyenyli a' bünt. Fel. Mert *szé-
méitis, avagy orczáját általlya fel emelni.*

Embernek fel-nezése, orczájának és szemeinek
fel emlelése, örömeinek, bizodalomnak s' reményeg-
nek jele, Luc. 21. 28. Esth. 5. Ellenben, midön em-
ber fel sem meri vetni szemeit, bánatnak, félelem-
nec és izegyennek jele, Luc. 18. v. 13.

II. R E S Z.

K E R D. *Oza s' fundamentoma ez begyenylésnek
mi lehet?*

Fel. I. Mert a' mi álnokságink fellyül halladtak
a' mi fejünk felette: az az, meg -számláhatatlanoc és
fokak. Pfal. 38. 5.

II. Mert a' mi vétkeink mind az égig nevelked-
tene', az az, felette igen nehezek és utálatosak; nem
csak azért hogy te litten azokat látod. Hebr. 4. 13.
Há nem az önnön tulajdon természetekben is. Há-
sonló képpen a' Samariabélieknek az Juda ellen való
bűsülfása az égig fel hatott, az az, felette igen rette-
netes és utálatos volt. 2. Chron. 28. 9.

T A N U S Á G.

*Valaki Istennek kedvében lenni, és Istenhez való i-
gaz meg téréset meg akarja bizonyítani, szükséges kép-
pen kell annak a bűnt begyenyleni.*

Ez Tadmomyrac igazságát erősíti *Esdrás* példá-
ja, itt az *Leczk*-ben. *Ismét* *Daniele*, Dan. 9. 7. 8.
Efrain nemzetsege is Jer. 31. 19. Az *Sidok* bul és
pogányok bul szedegettetett *Anyaszentegyháza* - is.
Ezech. 16. 61. 62. 63.

I. *Mert minden bűn az ő faját természetű szerint, merő azon hegyen es gyalázat: melyhez képest ugyan se gyennek es gyalázatnak mondatic, Jer. 3. v. 24. 25. Innet vagyon, hogy meg mikor bűn nem volt, hegyen sem volt: mert noha Adam es Eva meztelenek voltanak az élet előtt, de nem hegyenlik vala, Gen. 2. 25.*

II. *Mert minden bűn az ő tulajdon természetibé merő azon bolondság, Prov. 15. 21. A' bolondság öröme re vagyon az estelennek Erre nézve a' l'űben gyönyörködve elő emberek, bolondoknak mondatnac, Jer. 4. v. 22. Matth. 7. 26.*

A' bűnben s' bűnnec elő ember valósággal bolond:

1. *Mert nem hiszi tökéletesen, hogy volna a' bűnt látó, útáló s' meg büntető Isten, Plal. 14. 1. és 94. v. 2. — II.*

2. *Mert nem tudgya mi'rt él: kellée élni mértékletesen, igazán, és bentül, Tit. 2. 12. ő pedig el töbzódásban, hamiságban, Istentelenségben, &c.*

3. *Mert inkább fél az emberektül, mint sem Istentül, Urunk tilalmazása ellen, Matth. 10. 28. Fél az emberek előtt bűnt tenni, de nem Isten előtt*

4. *Mert ő maga gyujtya fel magára a' Gehennának tüzet, Rom. 2. ;. Mint midőn az erdőllő, a' maga lábai alatt való ágat vágja s' le eszik.*

III. *Mert vala'ik minden hegyen nélkülül a' bűnt eslekezik, azokra haragzik az Isten, és kemény l'űi-*

215 E L M E L K E D E S E K:
tetéseket bocsát rajuk. Sophon. 3. 5. Jer. 6. 15. 8.
8. 9. 10.

H A S Z N A I.

I. Oktató I. Valakik a' bünt nem szégyenlik igen nyomóúságos es veszedelmes állapotban van: mert nem kedveslec Isten előtt, s-igazán nem is tértek meg-Istenhez. II. Héjában dicsekedne az Isten hozzájok való kedvével es az meg-t. re fel, valakik a' bünt nem szégyenlik. III A' bűn gyűlölének valóságos jele, a' bűnnek igaz szégyenlése.

II. Feddo Vétkeznek azok felette igen,

1. Kik a' bünt nem szégyenlik, péld. ok!

a. A' kik szabadon, minden meg-tartóztatás nélkül, nyilván, es másoknak meg botránkoztatásáért valétkeznek: Illyenek a' szitkozódók, s szégyenlések hamis esküvők, trágárok, Jer. 8. 12.

b. A' kik valaha meg cselekedet gonofságokat meg a' titkolókat is örömmel, győnyörűséggel, dicsekedéssel hirdetik, Prov. 2. 14.

c. Kik az Isten felőket kegyes életekért csufollyá nevetik. *Bezég bent ember*, ugy mond!

d. Kik az jóra való Intéseket meg-vetik; az Intésze névlekre az jó intésért haragúznak, es azokat el-lensezzelengvűlölik, Pál 35. 12.

e. Kik a' bűnöket kicsinyítik, mentegetik, palástolják: A' részeg jó kedvűnek; a' trágárt nyájatnak; a' főlvényt takarékolnak; a' vesztegetőt barátjának; a' szitkozódót s' esküvőt *Udvári s' asztali embernek*; a' kevélyt magát reá tartónak, f. A. mondgyak.

f. A' kik másokat bűnre gerjéstenek s' erőltetnek. Illyenek a' rothatt bebedü nyáladék, trág-rok, Eph. 4. 29. a' vesékedők, a' boritalra kénberitők, Hab. 2. 15. czifra ruhakban, tánczban bujálkodók.

* II. Kik a' jót begyenylik: *péld. ok.* Enekleni az Templomban: Chatechisínust tanulni: othon Bibliát, Praxist, olvasni, jámborokkal tarsalkodni: másokat tanítani: az eggyes pohárt meg-nem inni: nem tudni tánczolni, &c.

III. *Into haszon.* Arra intettek kereftyének, a' bűnnek begyenyelése legyen erőltten meg-gyökerezet bennetek.

K E R D. *Micsoda Ésközök által vihettjük azt véghez? Fel. Imezek által.*

1. Gondollyátok-meg a' ősmőknek mind undocságát, s-mind veszedelmes, káros voltát. A' bűn testnek s' léleknek tisztátalansága, 2. Cor. 7. 1. A' Isten kegyenek ekelséget el-törli emberben, és az Őrdögnek rut-abrazattyában öltözteti embert, Isten között s-mi közöttünk hasonlást, szakadást téven, Efa. 59. 2.

2. Gondollyátok-meg három rendbéli állapototokat 1. Szentségben s-ártatlanságban teremtett Isten. 2. Az Ur Christus vére által meg-váltatván, Isten fiaivá lettetek. 3. Jövendőben az Őrök dicsőségnek örökösilegtetek. Szégyen tehát illy méltóságos állapotbelieknek, ha bűn szolgáljává tétik magokat.

3. Gondollyátok-meg az Istennek bentségét s-jelen voltát, Hab. 1. 13.

4. A' bűnnek meg alkalmazhatóságát is bemessenkerüllyeték, 1. Thefl. 5. 22.

5. Ne v. fogasatok a' bűnben, mindeniket edgyarant utallyatok.

6. Imadkozzatok a' Sz: Léleknek kegyelméjért, Pfalm: 19. 14. és 143. 10.

K E R D. *Miből ismerhetni meg, hogy az bűnnek ségyenlese valóságos es nem tetteles emberben?*

1. Ha az, nem csak külső, hanem belső-is: hané csak orczád pirúl meg, hanem áved is ugyan meg keferedik, Act. 2. 37.

2. Ha nagy és mélységes.

3. Ha állandó, mindenkori s nem hirtelen elenyeshő.

4. Hanem tsak a' bűnről, hanem az bűn ellen vagyon: az az nem csak azt ségyenled, hogy vétkezzel, hanem ez után-is bünt tenni ségyenlesz.

5. Ha a' bűnnek tselekedetiért, magadat is-utállod, Job. 41. 6. Ezech. 36. 31.

K E R D. *A' bűnt hogy ségyenlyük kicsodák indithatnak rá? Fel.*

1. Mert Isten parancsollya, Ezech. 16. 14. & 36. 32.

2. Mert a' bűnnek semmi hána nincsen, sőt csak védelem annak gyűmlése, Rom. 6. v. 21. 23.

IV. *Vigasztaló.* Valakikben győkeret vert a' bűnnek ségyenléle, s ep vigasztalások vagyon: Isten Lelket il igazgattanak ez illyetnek, azért Istennek fiai Rom. 8. 14. Amen.

T E X T U S. *Ezech. 33. v. 30. 31. 32. 33.*

Szinmutato Halgatoknak uköre.

Kicsoda, kinek, es mikor mondotta legyen e' be-
fedeket, bukéséges elöljáróban megtudnotok.

Fel. 1. Volt az 1. Nevzetire nézve *Ezechiel*, az az,
Istennék erősege, avagy Istentül meg-erősítettett.

2. Nemzetére nézve Sido, Buzinac fia, az Anya-
Bentegyháznaé tagja. *Ezech. 1. 3.*

3. Tisztis' meltosága ferént Pap és Proféta egy-
fermind *Cap. 2. v. 2. & 1. 3. 4* Allapattya ferént
Babilloniában vitetett fogoly, *Cap. 33. v. 21.*

Fel. 2. Babilloniában, az Kébár folyó viz mellé,
saját Királyokkal Joachinnal rabságra vitetett Sidók-
nak. *1. 2.*

Fel. 3. A' rabságra vitetéseknek tizenl' ettődik
estend jében, a' tizedik Holnapnak (melly a' *Teber*)
ötödik napján; *c. 33. v. 21.*

Summa ferint pedig ez igékben vagyon Istennék
a' Profétához való *parancsolattya*, hogy valóban meg-
dorgálván a' Sido népnek nagy kép-mutatását, az ő
reájok bizonyossan következő büntetést nekik ki je-
lencse.

Ket részek vannak itt. 1. Az Sidók kép-mutatá-
sának meg feddése, *v. 30. 31. 22.* II. Azoknak bü-
ntetése *v. 33.*

Az első részen, két punctumok vadnak.

1. A' Profétának meg-izóllitása: *Embernek fia.*

2. Az

2. Az Sidók képmutatásának ki-nyilatkoztatása részbenkent: *a' követke. o. s'okban.*

M A G Y A R A Z A T.

K E R D. *Miert nevezi Isten illy s'apórán (tudniillik 88szor) Ezechiel Profétát Embernek fiának; holott Daniel Profétán kívül, Dan 8. 17. senkit a' Proféták között ez nevezettel nem illetet?*

Fel. Közönsegeflen azt felelhetnénk; mert az ő véghetetlen s' meg-vizsgálhatatlan bölcseségének úgy tetszet.

Mindazáltal magánossan b'olván cselekedte Isten

I. A' Profétáknak *meg intésére*, hogy emberi romlandóságáru s' erőtelenségéruül meg emlekezven az mennyei jelenésekkel s' látásokkal fel ne tuvalkodnék, 2. Cor. 12. 7.

II. A' Profétának *vigasztalására*, Mint ha mondana Isten: Tudom a' te erőtelensedet, hogy gyarló ember lévén az Isteni méltoságnak tündöklő fényességét el nem benvedheted: mindaz által járj el te igazán és feréuyen t'itedben s' én meg-erősítelek tégedet: *mért az én erőm &c* 2. Cor. 12. 9.

III. *Meg különböztetesnek okaért*: mert a' Proféta ez lelki látásoknak idejek or az Istennek Angyalok közöt forgott, és vélek b'ollott, bebellet. *cap. 1. et 40. ad fin.*

2. **K E R D.** *Miképpen mutatták-meg kép mutatás voltokat a' Sidók?*

Fel. Sokképpen.

2. *A' te néped fiaj gyakran b'ólnak te fölöled a' f'ak*

lak mellet, &c. az az, uczánként s' házanként dicsérnek tégedet, hogy igen jól, tisztán és világosan hirdeted az Istennek beszédét. v. 30.

II. *Es edgyik a' másikkal szoll - fertek el kérlek és halljátok,* &c. v. 30. Az az, a' te tanításodnak halgatására egymást kényszerítik, és nagy serénységgel fokban gyűlnek hozzád, mintha ugyan én népeim volnának, és az igaz Anyaszentegyháznak elő tagjai. Ez bizonyossan volt. Lásd. c. 14. v. 1. & 20. v. 1.

III. *Hallják a' te beszédet, de nem cselekedik azokat.* v. 31. Ezt karhóztattya Jacob Apost. c. 1. v. 22.

IV. *Edesdeden cselekednek az ő síjokkal.* az az: A' te tanításodat gyönyörűségeseknek esméric és vallyác. v. 31. de ugyan el-nem szabadnac gonosbűnőktől, hanem az telhetetlenség után jár az ő sívek.

V. *Es imé te önékiek olyan vagy mint egy kedves ének, melly gyönyörűséges notájú es sípen zengedez; mert &c.* az az, Csufolnac alattomban tégedet, játéknac s' nevetsegnac tartanac. Mert az Eneket nem csak dicséretire s' becsületire irjác valakinek, hanem neha gyalázattýára s' becstelenségére-is, Lásd. Job. 30. 9. Plal. 69. 13. Lam. 3. 14. 63. Ezt hijják *Pasquillusnak*. Ertelme az ért ez: Noha ez nép látatic örömmel és buzgosággal halgatni a' te tanításodat, de bizonynal nem az Isten beszédéhez valo kegyes indulatból, hanem csak mulatságnac s' külső gyönyörködötetésnek okáért halgattýák azokat:

mert annac sem hitelt nem adnac, sem nem engedel-
meskednek.

II. RÉSZNEK M A G Y A R A Z A T T Y A.

I. K E R D. *Mire mutat a' Profeta így szólván?*
De mikoron el-jő az, mert imé el-jő? *Fel.* Az 22.-
dik vers tül fogva az 29.-dikig nyilván meg jöven-
dölte a' Profeta, hogy a' kik a' Babilioniai fogságtul
meg-maradván hazájokban vannak, tellyeséggel el-
puštulnac: alattomban jelentette volt azt is, hogy
a' fogságban lévők-is nem olly hamar szabadulnac-
meg, mint az hamis proféták ígérték volt, Jerem.
28. 29. capp. Ez két dolgokra czélozván áll így:
Imé el-jő, az az: Bizonyosan, s' meg-csalhatatlanul
meg-lé en a' mit jövendőlőc.

2. K E R D *Micsoda értelme ez soknak: Ac-*
kor tudgyák-meg, hogy proféta volt köztök? *Fel.*
Midőn ezek bétellyesednek, akkor el-híűitek s' meg-
tudgyátok, hogy én *Ezechiel* nem magamtul állot-
tam mint az hamis proféták, és az Istennek ítéleté
nem magam tetczésébül hirdetem ki; hanem bizo-
nyosan Istentül küldettem, és az Istennek amaz igaz
mondo, s' hazudni nem tudó lelke által állottam;
mint az több igaz Proféták-is, 2. Petr. 1. 21.

T A N U S A G.

Vala ely nép, Nemzetség, Gyülekezet, az Isten-
nek prédicáltatott beszédét gyakran halgattya; és az
gyöny rüségese nek lenni állattya; annak hirdetőit (pré-
dicátorit) javallya, dicséri, cömendállya, de azomban
az Isten nevével prédicáltatott Beszédét engedelemmel

nem

nem fogadgya, s' cselekedettel nem követi, az Istennek rettenetes büntetését (ha meg nem jobbul) semmikeppen el-nem kerülheti.

Peldák im a' Babilloniai fogságban való Sídok, kik az Ezechiél tanítását halgatták serényen, a' Profétát dicsérték, de az Ur Istennek akarattya ugyan nem cselekedtek; azért valósággal meg-érzettek az Istennek fenyegetését. Ezent tanittya Urunc Christus, Matth. 7. 26. 27. *Jacab* Apostal is, c. 1. v. 22. *Meg ne csallyátok magatokat!* Ide hozhattuk. Matt. 7. 21. Rom. 2. 13.

O K A I.

I. *Mert* az Isten igejének örömmel és gyakorta való halgatása, ahoz való engedelmeség nélkül, né egyéb, hanem undok *kep-mutatás*: tudniillik olly bűn, midőn valaki külső-képpen tiszteli az Istent, de igaz hittől, buzgó szeretettől, és valóságos meg-téréstől űres szívvel. Immar pedig a' *kep-mutatás* kárhoytatik, Luc. 12. 1. *A' melly bölcsesség onnét fellyül vagyon tiszta-tettetés nélkül való,* Jac. 3. 17. Utállya az Ur az űves és nem űves tiszteletet, Esai. 29. 13. Matth. 15. 7.

II. *Mert* az Isten befédének csak halgatása, és né cselekedete, csak külső köntőise a' keresztényen embernek. Az űbenteknek igaz ékcségek pedig belső 1. Petr. 3. 3. 4. Psal. 45. 14. *Micsoda az a' vantarany ruha?* Az Christus érdemében hitnek általa való meg-igazulás, Apoc. 19. 8. A' tiszta hitbéli engedelmeség, valóságos öltözeti a' keresztény embernek

nek, melly belső. Az holt emberre, kiben természet szerint való melegség nincsen, meleg bellet ruhát adni, hasontalan; Igy az *belső* engedelmeiség nélkül, a *külső* bines Isteni szolgálata hasontalan.

III. *Mert* az munkálódó engedelmeiség nélkül Halgatói az Isten beszédének, önnön magokat a Christus új Országában ő embereknek, a' Lelki országban testieknek, és a' Menynek országában, *ind. il.* a' vitézkedő Anyaszentegyházban Világiaknak lenni meg-mutatták: Az Isten országa pedig új és lelki embert kíván, 2. Cor. 5. 17. Rom. 8. 13.

H A S Z N A I.

1. *Oktatás.* Ha az igenek csak halgatói, de nem cselekedői vétkeznek: mit kell tehát azok felől mondani (1) a' kik ritkán, unalommal, álommal, kedvetlen, elméjüknek ide s' tova nyargalodásával halgatták az Isten beszédet. (2) kik az Isten igéjének igaz hirdetőit, azoknak fáradtságos munkáit nem becsülik, őket ocsárolják, gyalázzák, és az ő bűnöságokra vak merő-képpen engedetlenkednek? Csak ezt mondhattuk; Mivel ez illyenek még az kép-mutatóknál is alább valók; mert csak azt az *külső* dolgot sem visik végben, mellyet a' kép-mutatók cselekednek, azért meltatlanok ez illyenek meg az *keresteny* névre is.

Mondaß. Hiszem ezek is meg keresztelkedtenek a' Christus nevében?

1. *Fel.* Öltözzék fel tehát a' Christust hit által, Gal. 3. 27. Ez pedig nem lehet az Isten igéje halgata-

tása nélkül, Rom. 10. v. 14. 17. Fel. 2. Ha az Christustól keresztényeknek akarnak neveztetni, az Christus tanítványinak igaz czimereit hordozzák magokon, tud. illik, a' Christus tudományában való alhatatóságot, és az jó cselekedeteknek gyakorlását, Johan. 8. 31. & 15. 8.

II. H A S Z N A.

Feddés. Méltók dorgáltatásra azok, kik az Istennek prédikáltatott beszédét halgatták, annak hirdetésében ha sziveket nem is, de fülökét gyönyörködte-
tik, azonban ugyan nem cselekedik az Istennek kijelentett akarattját, hanem saját testi indulattvokat, gonosz gondolattvokat, és vébet kívánságokat követik, mellyek nem csak hatontalanok, hanem ugyan vébedelmestek: *Méreg és üröm termő gyökér* vagy on ezeknek sziveiben, Deut. 29. 18. Nem az Isten igéjében, hanem annak csak *hangjában, zengésében* gyönyörködnek ezek; Jaj néktek! mert *engedetlen népek, hazug fiak, kik nem akarják cselekedni az Urnak törvényét*, Esai. 30. 8. Illyenek valának régen a' Sidók, mind hazujokban, Jer. 44. 16. s' mind a' fogságban, holott az ő nagy engedetlenségekkel, *bálványokat emeltek fel az ő szivekben, és az ő álnokságoknak botrányozásait vettek elejekben*, Ezech. 14. 3. Illyen mind e' mai napig, ez mi megátalkodott Magyar Nemzetünk. Oh keserves fájdalom! Nem csak Jeremiásnac mondottic a' Sidók: *Fertek el, és verjük meg őtet nyelvel, és ne halgassunk az ő szavára.* Jer. 18. 18. Hanem a' mai Predicatoroknak is mondgyak a' Magyarok:

Fer nyomjuk-el őtet, ne predicálljon bár minékünk olytat, mellyet mi nem kívánunk. &c. Lelketek ismérleti tegyé itéletet és bizonságot mit akar Isten Esaiásnál r. 22. v. 12. 13. és ha nem ez mostani állapotokra tartozikél! Mire való tehát az sok tobzodás, éjjeli ki-altozás, éktelen bitkozodás, dudalás, hegdülés, tánczolás, és több undokság? Ezé az Isten beszéde hirdetéséne gőmölcsé? ezé a' keresztényeni engedelmeség? Enber! meg-mondotta tenéed az Isten, mi legyen a' je &c. Mich. 6. 8. Lássad azért mit cselekebel, akar hallyad s' fogadgyad az Isten beszédét, akar ne hallyad, de semmi keppen el-nem tagadhatod, hogy az Isten Profetája volt közötted. Ezech. 2. 5. Az Lelkipástor véghez vitte tistit, s' nem volt néma eb, Elai. 56. 10. Meg intette a' bűnösöket es maga lelkét meg-mentette, Ezech. 33. 9. dicsekedhetik is lelke isméretinek bizonságával, hogy nagy Istenes belidségben és tisttaságban, nem testi bölcseséggel, hanem Istennek kegyelmével forgolodott közöttetek. 2. Cor. 1. 12.

III. Intés. Ez tanúság nyomja bé mélyen fiveitekben *Jacob* Apostalnak amaz intésit, cap. 1. v. 21. 22. Hallyátok azért, fogadgyatok s' cselekedgyetek az Istennek beszédét. *Meglásátok mi módon halgajátok!* Luc. 8. 18.

Ellyetek im ez **ESZKÓZÓKKE L.**

I. Mindeneknek előtte gondollyatok-meg, hogy noha bűnös ember az **Prédikáló**, de a' mit hirdet nem embernek, hanem Istennek beszéde, 1. Thefl. 2. 13. Ha földi Királyodnak tartozol **ővát** fogadni: 1. Petr. 2. 17.

2. 17. mennyivel inkább Istenednek, ki minden Királyoknak Királya, 1. Tim. 6. 15.

II. Az Isten ígéjének buzgó kívánságot gerjesztetek fel magatokban: melyre ínt Sz: Péter 1. lev. rész. 2. v. 2. Ez pedig hit által lében: egyéb-aránt az halott ge külömben nem használ, hanem ha hitt: l mértekelretik egybe, Hebr. 4. 2. Kivánod-e az örök életet? Az Isten ígeje *örök éleinek beszéde*, Joh. 6. 68. *mely meg-tarthattya a' ti lelkeiteket*, Jac. 1. 21.

III. Ez világi hasontalan gondokat és mértékletlen borsorgalmatosságot tegyetek-le: mert nem egyebek ezek, hanem az Isten ígejének magvát megfojtó tövissek, Matth. 13. 23. Csak Istennek igyekezzetek borsolgálni, Matth. 6. 24. Galat 5. 24.

IV. Ne tegyetek válogatást az Isten beszédeben, egyenlő becsülettel s' engedelmesseggel vegyetek be a' törvényt és az Evangéliomot, a' vigasztalásokat és fenyegetéseket, az Igéreteket és az Dorgálásokat &c. Senki ne mondgya: *Az mit akarok fogadni meg fogadom, a' mit nem akarok el-múlatom*. Mind Isten akarattya az ő Igéje, Jac. 2. 11. Azért légy készenedekben az Istennek engedelmessegére, 1. Sam. 3. 10.

V. Nem emberektől s' emberi büntetéstől való rettegetésből, hanem Istenhez való bseretetből s' tőle való fiai félelemből legyetek engedelmessek az Isten beszédehez, mint Dávid, Psalm. 119. 77.

VI. Midőn Isten meg akarja nyitni bivedet annak meg értésére, meillyet eddig nem tudtál, ne fordiesad

el. Ha meg akarja nyitni füleidet az kedvesen való halgatásra, ne dugd bé füleidet, mint az Ápis kígyó. Plal. n. 58. Sőt k. nyörögj Lydiával. Act. 16. 14.

VII. Az Isten befédének bevételeire való engedelmesleged legyen áthatatos és nem rebben szakadó: hogy te felőled is azt nemondgya Isten, az mit Judárols' Efraimról mondott, Hos 6. 4. Ne légy olyan mint az gyermekek, kik csak ideig örülnek az lángvilágosságának. Joh. 5. 35. Fufs es ne faradgy el. Esai 40. 31. s' mondgyad Dáviddal: *Meg-örizem a' te törvényedet en Istenem, mindenkoron, és mind örökön örökké.* Plal. 119. 44.

I N D I T O O K O K.

1. *Mert* míg a' világosság jelen vagyon szükséges abban járnotok: még letétség is támadhat, Joh. 12. 35.

2. *Mert* az Isten ígéje, az léleknek eledele: ha ezzel nem élés, ehvel halás meg, Jer. 15. 16.

3. *Mert a' ki bé veszi az Istennek bizonyosság-tételeit* (mely az Ő Igéje) *az valóban el-hitte, hogy az Isteni igaz legyen,* Joh. 3. 33. Ellenben tehát, nem hiszi az Isten igaznak lenni, valaki az Ő befédet engedelemmel bé nem veszi.

4. *Mert csak azok boldogok a' kik halgattyák és megzarttyák az Istennek beszédét,* Luc. 11. 28. Apoc. 1. 3.

5. *Mert csak azok fogadtatnak bé amaz örökke való hajlékokban,* Luc. 16. 9. kik az Isten beszéd engedelemmel fogadgyák. A' ki idegen országokon bújdosik, az nagy kerített Városokban kúlómben b

nem

nem bocsáttatik, hanem ha tisztességes jámborsága, és dögletes betegségtől üres, egészsége felől bizóyság-tévő uti levelet, *passust*, mutathat. Így az szent Jerusálem városában (a' boldog menyországban) semmi tilztátalan bę nem mehet, Apoc. 21. 27. valakinek *tudniillik* szivének tábláján fel nincs írva, hogy ő engedelemmel fogadta az Urnak parancsolatit. Apoc. 22. v. 14. Amen.

III. P R E D I K A C I O.

T E X T Ű S. 2. *Johan. v. 9.**Christus tudományában való Alhatatóság.*

A' Mint hogy nehéz az természetü veřetséggel megromlott embert, az idvelséges igalságra megnyerni: Mert *a' lelkes ember meg-nem foghattya, &c.* 1. Cor. 2. 14. Így felette igen nagy munka őtet az igalságnak utában meg tartani, mivelhogy cs. k könnyen az ő el-fordult elméjének ősvényére vissza tántorodik: Méltán azért és bükségesképpen inti az sz. János Apostol, amaz kegyelsséggel és jóbagos cselekedetekkel Nemes, *Választott Aßsonyt*, és az ő fiait az Hitben való alhatatóság; kiknek igaz Hitek felől elegendé megbizonyosodott volt. Két iválképpen való *Erőségekkéi* javallya s' commendallya pedig ez Alhatatóságot: mellyek közűl az *Elsőben* megmutattya az igaz Hitre kötelező *Parancsolatnak* regisegét, mellyhez képest undoc és vetedelmes dolog volna valami új és bizonytalan tudományra hanvatlani. v. 4. 5. 6. *A' másodikban* jelenti, az régi igaz Hitek

nek tudományát gonosz hámiságokkal megvesztetgetni igyekező álnok Tanítóktul bármazható veszedelmeket, kik ellen igen gondos borgalmatósággal fűkséges vigyázni v. 7. Ez kilenczedik versben pedig voltaképpen akarván el-hitetni azt, hogy nem elég akar kinek-is csak valamennyire el-menni az igazságnac utában, hanem-ha abban *mind végig meg is marad*, Urunc tanítása szerint, Matth. 10. 22. Rettenetes büntetéseket es fertelen nagy boldogtalanságokat tért fel az Hittül el-szakadoknac, s' egy-fermind a' méznél édeslebb és hathatosb vigasztalással telles jutalmokrul, és telles boldogságokrul az igaz hitben állhatatoslakknak bizonytságot tében *summasson*

Két Réseket jegezhetünk itt-meg külön-külön.

I. Az *elsőben* vagyon az Hittül el-szakadoknac büntetések, boldogtalanságoc.

II. A' *másodikban* boldog jutalmoc az Hitben állhatatoslakknac.

Az első részben három czickelyek vanna.

1. A' büntetésre méltó dolog: *Altal hágya és meg-nem marad, &c.*

2. A' büntetés: *Istene annak nincsen.*

3. A' büntetésre köteles semelyek: *Valaki; avagy Minden a' ki.*

M A G Y A R A Z A T.

I. K E R D. *Micsoda a' Christus tudománya?*

Fel. A' Christus tudománya az Istennek igaz ismeretiről, tiszteltiről való hit és Vallás; mellyet id-vezitő

vezítő Jélusunc maga elő nyelvel tanított, és az ő lelke által bollo nént Profétác, Evangeliták es Apóstoloc irásban hattanac. Lásd-meg. Heb. 1. 1. Eph. 2. 20.

II. K E R D. *Mit térsen által hágni és meg-nem maradni az Christus tudományában?* R Nem a.t, hogy rendeletlen, törvénytelen, s' gonos, karhozatos, s' másokatis meg--botránkozato cselekedettel, az Christus igaz tudományát, az Evangéliomi izent *Religiót* meg-rontani, motskolni: mine műen azoc, kik vallyák hogy ismérük Istent, annac tudományát követic, de tselekedettel tagadgyák, mivel hogy utalatosoc, hitelenc. Tit. 1. 16. Noha ez-is felette nagy vétek: mert nem elég mondani azt, *Uram! Uram!* hanem kell tselekedni az Ur Istének akarattya. Matth. 7. 21. Hanem *meg-nem maradni az Christus tudományában*, jedzi az igaz Evangéliomi vallatul valo el-pártolást, az idvétség igaz utának el-hagyasat, és a' Balamnac az Bosor fianak uta követését, az hamis tudományac bévételet, az Apostol tanitaja izent. 2. Petr. 2. 15.

III. K E R D. *Mit térsen ez:* Istene annak nincsen? R. Két képpen mondatik hogy valakinek vigyon Istene 1. közönségesképpen a' teremtetésre es gond-vifelelre nézve, mely berint minnyájan öbenne élünk &c. Act. 17. 28. *mert ő az mindeneknek elter* v. 25. Ez nem idvésséges magában, mivel hogy ő az minden teremtetett állatokkal; Errül föl David, Psal. 36. 7. & 145. 9. & 147. 9. 2. Magánosan es ki-
Gg 2 val

vált képpen való módon, az idvezítő kegyelmeknek kérésére nézve, mely érint az hívek az igaz hit és bencség által magokat el-késitik, hogy legyenek Istennek Temploma, melyben lakozik az Isten, Lát. 1. Cor. 3. 16. & 6. 29. & 2. Cor. 6. 16.

Az első mód érint meg az Hittűl fakadtaknak-is még a' sült pogányoknak-is vagyon Istenek, i. e. Teremtőjök s gond-viselőjök es jövendőben meg-télő igaz bírójok:

A' második mód érint ő nékiek nincsen Istenek mert az Istenek idvezítő kegyelmétől, az igaz hittűl bencsegtől üreslek.

IV. K E R D. *Kicsodák illyen boldog:alanok?*
R. Mindenek valakik meg nem maradnak az Christus tudományában; akar Tanítók akar Tanulók legyenek, akar Ferfiak, akar Asszonyok, akar Vének, akar Ifjak, gazdagok, szegények, &c &c.

In 2da. parte hæc sunt puncta. 1. Jutalomra méltó böldog állapot. *Meg marad a' Christus tudományában.* 2. A' jutalom: *Az e mind az Atya mind a' Fiú.* 3. A' személye *A' ki &c.*

M A G Y A R A Z A T.

I. K E R D. *Mit tészen a' Christus tudományában meg, maradni?* Fel. Ezt tészi: AZ Istennek igaz ismeretirül, fent tiszteletirül és az idvefségnek tökéletes utvárul való Evangéliomi tudománt hinni, aról vallást tenni, abban állhatatosan végiglen megmaradni, és annak kívánsága érint bentiül és kegyesen émi. Ugyan is nem elég hogy valakinek igaz tudomán-

dománya legyē, s azonban gonosbúl, istentelenül el-
lyen: mert az igaz tudomány az ſent elettel edgyűt
idveſéges. Igy tanít David Pfal. 37. 3. Chriſtus
Marc. 1. 15. Pál. 2. Tim. 1. 13. Egyeb-aránt a'
mint az hamis tudomány el kárhoztat: ugy ellenben
az ſent életnek gyakorlásátúl űres igaz vallás ſonkit
nem idvezít. Az igaz vallású ember gonosb életéjert
el kárhozik: az hamis vallású és gonosb életű pedig
mind a' kettőjert.

II. K É R D. Holott az Chriſtus tudománya
abban áll, hogy hidgyűnk az Atyában, Fiúban, és
Szent Lélekben. Matth 28. 19. *mi lehet oka, hogy itt
az Sz. Lelekről nem téſen emlekezetet az Apóſtol?*

Fel. Elégſéges volt emliteni az Atyát és a Fiút:
Mert az kikben az Atya és Fiú lakozik, az Szent Lé-
lek által lakozik: melyhez képeſt mondatik kegye-
lemnek Lelkének, Hebr. 10. 29. Iſten és Chriſtus
Lelkének, Rom. 8. 9. Gal. 4. 6. Azért az Atyának
és Fiúnak az hívekben kegyelem ſerint való létcle,
az Szent Léleknek is vélek való kőzöltetésit ſel-
s' magában foglallya, Vide 2. Cor. 13. v. 13.

T A N U S A G.

*Az Chriſtus tudományában, az Evangéliomi igaz
váltásban való állandóságg, az Iſtennek kegyelem ſerint
az hívekben való lakozásának bizonyos jele és pecsete.*

Text. Lald, Johan. 14. 23. 1. Joh. 2. 24. *Mit
hallottának vala életűl fogva? A' Chriſtusnak tuda-
mányát. Ide tartozik Col. 2. v. 5-8.*

I. R A T I O.

Mert az hívekben kegyelem berint lakozó Istennek munkái között, egy nevezetes munka az jó Ertelemnek s' lelki bölcseségnek adása; melynek világozsága olly hathatossan el foglallya embert, hogy allandová tételsek az meg-ertett s' meg-tanult igaz tudományban. Lucidè in hanc rem Johan. 1. Epist. c. 2. v. 27. Sic Psalm. 119. 33. et 102.

2. R A T I O.

Mert az kikben Isten kegyelme berint lakozván az igazságnak ismeretire jutnac, ugy meg-beretic azt, hogy az ellen nem tusa odnac. 2. Cor. 12. v. 8. h. e. Data est nobis hæc gratia ut veritatem tueamur, non ut evertamus. Adatott minékünc e' kegyelem, hogy az igazságot oltalmazzuc, nem hogy el-fordítsuc.

Antequam usus Documenti tractaremus, expedienda est hæc Quæstio.

K E R D. Holott sok fele vallások vadnake' világon, miképpen ismerhetem meg, mellyik legyen az igaz vallás, melyben való allandóság jele az Isten kegyelme berint való bennem lakozásának?

Fel. Igaz vallás az, melly az Istennek bent befédgen fundáltatott, és csak abbúl véri az hiendõ es cselekedendõ dolgoknak tudományat. Vide Eph. 1. 13. & 2. v. 20.

Ellenv. Lám minden fele vallások az bent írást forgattják és allattják az hiendõ es cselekedendõ dolgoknak meg-mutatására.

Fel. Vagyis ollyan vallás, melly az emberi természeteket fenyebe becsülki az bent Írásnál.

Fel. 2.

Fel. 2. Csak tettetésképpen ragatzkodnac az hamis vallásoc az bent Irashoz; az igaz vallás pedig voltaképpen. Amazoc magok veszedelmére értekezik, 2. Petr. 3. 16. Ez pedig illyen igazságokat allat felöle.

a. Hogy az bent irás elég világos az *Religionak* dolgaiban. Prov. 6. 23. 2. Petr. 1. 9.

b. Hogy az bent irás nem tsak az nagy tudományuaknak, hanem még az edgyügyüknek-is tündök-
lő és világos. Plal. 119. 130.

c. Hogy az bent irás tőkélletessen tanittya az hiendő és cselekedendő dolgokat, 2. Tim. 3. v. 15. 16. 17.

2. Igaz vallás az, mellyet e' világ üldöz, Joh. 15. 18. 19 es 16. 1. 2. 3.

3. Igaz vallás az, melly az Testnek s-vérnek nem kedvező, hanem annak ellensege. Ha azt kívánnya, hogy Matth. 5. 29. 30 *az az*, leg bérlemestebb bűneidet is el-badgyad.

4. Igaz vallás az, mellyet nagyobb részre az fegyények, és nem az méltóságos rendek követnek, Math. 11. 5. 1. Cor 1. 26-29. Illyen pedig egyedül az mi Evangéliomi, Apostoli, Reformata Vallásunk; mellyet edgy csalhatatlan erősséggel mutatók s' állatók-meg.

A' Christus tudománya minden kécség nélkül igaz. Az Evangeli. Reform. tudomány pedig Christus tudománya. azért &c. Velsük ébve a ért az Christus tudományát az *Reformata Religioval*.

1. Christus tudománya ez: *Senki nem jöhet az A-*

tyához, hanem én általam. Joh. 14. 6. Egyedül való közben járának mondgya magát. Így az Christuson kívül több közben járót nem esmer az Reform. vallás 1. Tim. 2. 5.

2. Christus tanítása szerint, *Az Hű igazit s' tart-meg.* Matth. 9. 22. Nem az jó tselekedetek érdemlik hát az meg igazulást és idveiséget. Ezenttaníttya az Reformata vallás is.

3. Christus tudománya ez: *A' te Uradat Istenedet imádgád és csak egyedül ő néki szolgálj.* Matth. 4. 10. Nem engedi az teremtetett állatok imádását. Ezé nyomon jár az Reformata vallás is.

4. A' gonosz kivánságot nagy bűnnek tartotta Christus Urunk. Matth. 5. 28. Az Reformata vallás is meg-edgyez ezzel.

H A S Z N A I.

1. *Rettentés.* Jaj azoknac, kik ez igaz vallásban tántorgók, álhatalanok, minéműek az világnak hunyorító, időnek szolgáló emberek, kik vagy felelemtül viseltetven, avagy az fenvedest el-útván, vagy világi méltóságra vagyakodván, igaz tudományokat elhadgyak, 2. Petr. 2. 21. 22.

2. *Intés.* Maradgyunk-meg mind halálig ebben az Christus igaz vallásban. *Indicsón erre:* 1. Mert soha veszedelmesb nyavalyban ember nem eshetik, mint midőn igaz vallását elhadgya, Ez illyeténnek elméje el-fordúl Rom. 1. 18. Lelki-ülméreti megfertőztetik. Tit. 1. 15. Ketelkedővé tétetik s-vegre kecségben esik. 2. Mert valaki igaz Religióját elhad-

hadgya és más hamis tudományhoz ragaszkodik, ezzel meg-bizonyította, hogy nem Istentől tanított volt, és hogy az idvezítő kegyelemben részt nem vett volt.

3. Mert csak az álhatatosok lehetnek bizonyosfak tőkélletes meg bnteltetelek felől, Col. 1. 22. 23.

Nem mi rajtunc áll az, hogy mind végiglen vallásunkat meg-tartsuc, hanem

1. Az Istennek szabados bserelmén, ki magától indult arra, hogy minket az örök életre és álhatatosságra rendelne 1. Cor. 15. 10.

2. Az Istennek mindenható erején, melly által tartunc az tántorodástul. 1. Petr. 1. v. 5. Azert büksgeslek az ebközöc.

I. *Medium.* 1. Az Isten bésédének borganatos tanulása. Ez igen büksges: Mert ennélkül idvesleges ísméretet, s' igaz hitet ember nem bserzhet. Jer. 3. 15. Rom. 10. 17. Ennélkül ember hamar meg-csalatik és tévelygésre vetemedic, Eph. 4. 14.

II. *Medium.* Az Ur vacsorájával igaz hittel gyakorta ellyünc: mert ez által erőfsödik meg mind az Ural s' mind az bntekkel valo edgyesülesünc. 1. Cor. 10. 16. 17.

III. *Medium.* Az igének nem csak halloi, hanem cselekedöi legyünc. Jac. 2. 22. -- 24.

IV. *Medium.* Az buzgo könyörgésben foglalatoslac legyünc. Joh. 16. 23.

V. *Medium.* A' kegyes és igaz vallásban buzgó emberekkel örömet tárfsalkodgyunc. *A' ki jár a'*

bolcsekkal, &c. Prov. 13. 20. Társa vagyok én mind azoknak, kik tégedet felnek. &c. Psal. 119. 63.

3. Vigasztalás. A' ki alhatatos igaz vallásában, vagyon annac kegyelmes Istene, es ha végig megmarad, lehen is örök elete. Matth. 10. 22. Amen.

IV. P R E D I K Á C I O.

T E X T U S. Jerem 4. v. 14.

Gonosz gondolatoknak haszontalansága.

UTálatosflak az Urnak a' gonosznak gondolati, Prov. 15. 26. s' gyűlöli az Ur az elmét melly forralálnok gondolatokat, Prov. 6. 18. minek-okáért láttatlanná nem teszi, hanem meg feddi, mint az Irástudókban, Matth. 9. 4. és az Jérusálemiekben, Jer. 4. 14.

Holott *summa* berint az Jeremias Prof. inti a' Jérusálemieket, és hathatós bizonyság-tétellel, (*protestatio*val) meg győzi őket, az ő benne levők gonosz gondolatokról.

Két részek vannak itt: I. Penitentiára való intés. II. A' gonosz gondolatok ellen való bizonyság-tétel.

I. R E S Z Magyarázattya.

I. K E R D Kicsoda itt a' intó Bemély?

Fel. Jeremias Prof. Benjamin földén Anathot városban lakó Helkiás Papnak fia, Jer. 1. 1. kinek prófétai hivatallyarúl bizonyságot tett Isten, c. 1. v. 4. 5.

II. K E R D. Kiket int? F. Jérusálemnek lakosít, kik Istenül el-bakadván, idegen isteneknek áldoztanak

tanac, és tulajdon kezek munkáját imádtac. Jer. 4.
16.

III. K E R D. *Mire inti?* Fel. Hogy *sziveket meg-tisztítsák a' gonofságtól*: az az, bűnöket el-hagyván Istenhez térjenek, és benn életet éllyenek, mint Esai. 1. 16. 17.

IV. K E R D. *Mi végre inti?* Fel. Hogy *meg-tartassanak*: az az, mind az idő berént való büntetést, s' mind az örök kárhozott el-kerülhessék.

Itt azt mondhatná valaki:

* Im az Isten arra inti a' Jérusalemieket, hogy *meg-tisztítsák sziveket a' gonofságtól*; Ezechielnél is, 18. 31. Hogy *csinállyanak új szív: t magotnak*. Vagyon tehát embernek annyi ereje, hogy magától meg térheszen Istenhez? Fel. Nincsen: a' penitenciára való intélek pedig nem azt jelentik mit tehet ember a' maga ereje által; hanem mivel tartozik kötelesk ppen Istennek. Az meg térésre való kötelefség s' tartozás emberben vagyon, az meg-térésre való erő és tehet-ség pedig Isten kegyelmébül adatik, mint Dávid jelé-ti, Psalm. 51. 12. és benn Pál 2. Tim. 2. 25.

* *Mondás még is*: Hogy hogy kívánhat Isten az embertül lehetetlen dolgot?

Fel. Mert azt az tehetetlenséget (*impotentiat*) maga az ember, tulajdon engedetlensége által berzettte magának, Lásd. *Catech. Palat. kérd 9.*

II. R E S Z Magyarázattya.

Meddig maradnak te benned a' te gonosf gondolatid?
Mint ha mondana: Akar mint mentegésetek magatokat,

tokat, de Isten előtt meg-győzöttetek s' meñthetete-
lenek vadtok: mert az fok gonofs gondolatok, mellyek-
kel Istent ingerlitek, bennetek lappanganak, sőt
ugyan nálatok hálnak, mint a' Sido betűben vagy on.

K E R D. *Mellyek voltak azok a' gonofs gondolato-
sok?* Fel. I. Midőn Isten az büntetést hallastotta,
azt gondolták, hogy soha elől nem hozza, Jer. 5. 12.
II. Az Proféták beszédi felől azt gondolták, hogy
azoc csak emberi beszédek, s' nem az Isten ihléséből
sármaznak; Jer. 5. 13.

III. A' jövendőt büntetésekről azt gondolták,
hogy nem ő reájok, hanem az Profétákra szállanak a-
zok. *Ibidem.*

T A N U S A G.

*Nem csak a' gonofs cselekedeteknek, de még a' go-
nofs gondolatoknak el távoztatására is kötelesek va-
gyunk.*

Kettőt mondok itt: I. *Köteles ember, hogy a' gonofs
cselekedeteket el-távoztassa:* Ezt nem tagadhattyá sen-
ki, azért rola nem-is szóllok. II. *Köteles arra-is, hogy
a' gonofs gondolatokat el távoztassa.* Ezt bizonyította
a' leczke. Ilmét, Esai. 55. 7. Mich. 2. 1. Zach. 7. 10.
& 8. 17.

O K A I.

I. Mert fok féle gonofs vagy on a' héjjában valo
gondolatokban, ugy mint:

a. Esztelenség, elmebéli habzás és nyughatat-
lanság. *A' bolondnak szeméi (sőt gondolati-is) a'
foldnek külső részeig csavarognak,* Prov. 17. 28.

b. Más-

b. Mástul való nem függés, rendeletlenség: Most ezt, most amazzt gondol ember, sem eleje sem utollya nincsen gondolatnak; mellyekkel fok jó órákat héjában múlat-el.

c. Az mi reánk semmi-képpen nem tartozó dolgoknak meg-tudása körül való vizsgálódás, *curiositás*, Col. 2. 18. 1. Tim. 4. 7. & 6. 20. 21.

d. Az bújja kívánságoknak végben vitelére való ferény gondviseles, mellyet az Apost. tilalmaz, Rom. 13. 14.

e. Az régen meg-cselekedett bűnöknek család édségivel való gyönyörkődtetés, cziklandoztatás: melly hasonlo az alomhoz, mint midőn az éhező ember álmadozik és áljában eszik, és mikor fel serben ugran üres a' hasa. Esa. 29. 8. Ezek nyilván a' bűnnek áljában elmerulven, meg-fertőztetik a' testet, Jud. v. 8. ha ujjab ujjab cselekedettel nem lehet is, mindazáltal az elött meg-cselekedett utálatosságnac kívánatos emlekezetivel es képesével.

II. Mert a' gonos gondolat valósággal bűn; mint nyilván tanittya Salamon, Prov. 24. 9. s' meg-tetczik tovább is.

a. Mert a' gonos gondolatok meg fertőztetik az embert, Matth. 13. 19. 20.

b. Szükölkődnek bűn-bocsánat nélkül. Act. 8. 22.

c. Elölhozatnak az Itéletkor. - 1. Cor. 4. 5.

d. Meg-büntetternek az igaz Birótul. Jer. 11. 18. 19. 20.

It egy nenez *kerdes* fordul elő:

K E R D. *Az Sátántul ember elméjében be-üvellett undok gondolatok, bűnöke?* Fel. Tulajdon képen nem bűne annak az embernek, a' ki benvedi azt az nagy elmébéli gyötrelmet, és mint egy hirtelen elragadtatált; (: mert retteg s' irtózik azoktól a' kegyes lelek, gyűlöli is azokat: mellyre nézve *Sarán csapdosásinak* neveztetnek, 2. Cor. 12. 7. és nem az szívből jönnek ki-hanem kívül mennek bé az szívbe, Matth. 15. 18: Hanem a' gonos Sátánnak bűne, az benvedő emberen pedig *büntetés*; mellyel látogattya Isten, néha az jó gondolkodásokra való vigyázatlaniságot, hogy gyakrabban ide s' tova zabola nélkül égedi ember nyargalni gondolatit: mint *Dina*, maga gondolatlaniságából *ki mene, hogy látná annak a' tartományának leányit*, Gen. 34. *és elragadtaték Sichemul*, ilyen büntetés t benvedő vigyázatlaniságának: *Néha* az Istennek Sz. Lelkének jóra indító kegyelmének kicsinyre becsülleset; mellyert meg homorodván az Sz. Lelék, *szívbeli rettegélt, bagyadozott bocsat emberre* hogy az után óltalmazák magokat ilyen vakmerőségű, és ne engedjenek az hijában valóságának.

H A S Z N A I.

I. *Okítás* A' Keresztyéni életnek gyakorlására igé femes vigyázás kívántatik; mert nem csak az nagy és máfokat és czégeressen meg botránkoztató gonos bűnöt et bűkséges el-tavoztatni a' valósággal s' nem csak nével keresztyennek; hanem még az szívben belől lappa go gonos gondolatokon-is ki kell adni: azok-
túl

tal nem csak meg-fépreni, hanem ugyan meg-mofo-
gatni kel forgalmatlan a' szívét, hogy tiéta legyen
Isten előtt.

II. *Feddes.* Méltán dorgáltak azok, (1) kik né-
vigyaznak szívüknek gondolatira, akár jók akár gono-
sóc legyenek azok. (2). kik gyönyörködnek
gonos gondolatokat forralni szíveikben. Illyeknek
minden kevélyek; gazdagságra vágyótok, bűjál-
dált szeretők, főlvények; mert ezek éjjeli s' nappali
gondolkodásokat abban forgatták, hogy gonosz kí-
vánságokat elérjék, Lásd. Efa. 32. 7.

III. *Intés.* Valaki akar sz' Istennel járni, llyes éle-
tedben. Mich. 6. 8. és holtod után Istennel lakni az
égekben, minden forgalmatossággal igyekezzél el-
távoloztatni a' gonos gondolatokat, élvén im ez *Esz-
közökkel*:

1. Szüntelen buzgosággal könyörögj Istennek:
mert &c. 2. Cor. 3. 5.

2. Olvassad, halgassad, tanullyad az Istennek be-
szédét, melly meg-ítéli az szívnek gondolatit és indula-
sit, Isten szerént valóké avagy nem? Hebr. 4. 12. s'
egybert mind az emberéknék gondolatit foglyul viszi
hogy engedjenek Istennek. 2. Cor. 10. 5.

3. Vétkes indulatidat zabolázd-meg, mellyek
meg-vakittyák az elmét. Prov. 4. 23.

4. Külső érzékenységedet is (*látásodat, hall-
sodat, tapasztalásodat*) őrizet alatt tartsad: hogy go-
nos gondolatra elsőben, s' azután cselekedetre is
ne ragadgyanac. Job. 31. 1.

5. Az Istennek felelme meg gyökerezet legyen szivedben: melly mint egy ajtón álló meg-gátollya a' gonosz gondolatokat, Psalm. 16. 8.

6. Keresztényi hívatálatodat gyakorold mértékletes szorgalmatossággal: mert a' kik semmi dolgot nem tésnek, lehetetlén hogy az haszontalan gondolkodástól *vágyódástól* és elmebeli nyughatatlanságtól üressék legyenek, 2. Thess. 3. 11. *De sokra ne igyekezzél,* hogy valamiképpen *amaz edgy szükséges dolgot* el ne múlássad, Luc. 10. 42.

7. Az Isten Lelkétől szivedben öntött jó gondolatokat s' kívánságokat, becsüllyed, kedvellyed, óltalmazzad, 1. Thess. 5. 19.

8. Naponként s' óránként czirkáld-meg gondolatidat. Az éjjeli latrok igen távúl kerülik a' *Szrásá* helyeket; így ha te-is szorgalmatosan vigyász a' gonosz gondolatok ellen, el kerülik szivedet.

Indicsanak pedig erre,

1. *Mert* Isten láttya a' gonosz gondolatokat és gyűlöli, Deut 31. 21. Prov. 15. 26.

2. *Mert* a' gonosz gondolatok az eredet szerint való bűnnek első-szülöttei, és ának erejének első *sejje*, miképpen szólla *Jácób Rubenrol* az első szülött fiarúl, Gen. 49. 3. Jac. 1. 14. 17. Azonban, mindé kárhozatos bűnöknek szülői. A' gonosz gondolatoc mindé árultatásnak és párt-ütésnek kovácscai, minden rendeletlen indulatoknak gyújtogató taplói, minden bűjja kívánságoknak kurva-kerüői: az Isteni tiszteletnek meg-gátoló akadályi, az imádságoknak

meg

meg dohosító mocskai, és minden gonosznak gonoszai!

3. Mert szoros szám vetésre vonatnak ítélet napján, 1. Cor. 4. 5. melyben hogy meg álhasunk, szentellyük magunkat egélszen Istennek, 1. Petr. 3. 15. Amen.

V. P R E D I K A C I O.

T E X T U S. *Psalms. 119 v. 124. 125.*

Félben szakadhatatlan kötelefseg.

A Z Istennek hívei, melly igen gyönyörködgyenek az Isten akarattyanac cselekedetiben, és mely nagy keességgel kötelez. ék magokat az Istennek szolgálattára, csak ez *Száz tizenkilenczedik Soltár* is világosan meg mutattya: mellynek csak nem mindenic versében, az Istennek parancsolatit dicséri és magasztallya Dávid, azo tunc követésére magát ajánlvá, és ig-retinek végben vitelére sűkséges legedelmet kér Istentől: mint im ez el-olvaftatott Igékből is meg tetőic. Mellyekben *summa berént* alazatosan könyörög Dávid Istennek, hogy őtet idvéféséges parancsolatira meg-tanicsa; az meg halgatásnac bizonyos reménségét fundáló *okokat* is említven könyörgésében.

Két részek vannah itt: I. Kérés avagy Könyörgés.
II. A' kérésnek okai.

M A G Y A R A Z A T.

A' kérés im ez igékben vagyon: *A' te végezésidre tanits-meg engemet. v. 124. Agy nézem értelmet hogy tudgyam-meg a' te bizonyóságodat. v. 125.*

I. K E R D. Az Istennek *végezesin* avagy *berze-
sin*, és *bizonyosság*in mit kel érteni? Fel. Az Istennek
kijelentetet akarattját, melly által igazgattatunc az
idveilegnek utában.

Ez Istennek akarattja mondatic itt.

* *Végezesnek*: (Sidoul Chok, Statutum) mert az
Istennek akarattja *vegezi*, *berzi*, rendel, és előnkben
adgya az mi cselekedendő tisztunket.

** *Bizonyáságnak*: mert az Istennek ki nyilatkoz-
tatoti akarattja *bizonyáságot* téssen minékünk 1. Mit
tartozunc cselekedni. 2. Mit cselekešunc jól avagy
hibásan. 3. Micsoda jót avagy gonoszt várhatunk
az jó avagy hibás cselekedetek után: és ekképpen i-
gazgat minket hogy helyes *bizonyáságot* tegyen az mi
lelki ismeretűnc mind az mi állapotunkról, s' mind
az mi el-múlt, jelen való és jövendő cselekedetink-
ről.

Ellenvetes; Lám Dávid Ps. 119. v. 99. 100. azzal
dicsekedic, hogy tudgya az Isten parancsolatit; mi-
ért kér tehát itt értelmet és tanítást? Fel. Mert meg
ismeri emberi erőtlenségit, mely miatt az űldő-
zésekben és kísirtetekben sokan meg csüggednek az
mennyei tudományhoz való buzgóságban; azon kéri
tehát Istent hogy effele tántorgástul őtet őltalmazza
kegyelmessen, oktaśta, tanicsa bűntelen, az Ő szent a-
karattjánac értelmét erőśicse, nevellye s' mind végig
tarcsa meg Ő benne.

II. K E R D. *Hány Okokon fundállyá az meg-
halgattatásnak bizonyos reménségét Dávid K. ittem?*
Fel. Két okokon. I. Első

I. Elsők ez igékben vagyon: *Csele edgyél a te irgalmasságod szerént a' te szolgáladdal.* az az: Ingyen való kedvedbül s' kegyelmedből tellyefics be Isten kérésemet: mert én semmi érdememhez nem támaszkodom, egyedül a' te irgalmasságodat várom.

II. Második ok: *Te szolgál vagyok én:* az az. En nagy engedelmeccsel a' te felelmedre, tiszteletedre, szolgálatodra köteleztem magamat, csak tiéd vagyok éppen: azért &c.

T U D O M A N Y.

Minden Istenfélő keresztény ember, Istennek köteles szolgálója.

Text. Dávid ez 119. Solt. tizen négy-szer mongya magát Isten szolgájának: v. 17. 23. 38. 49. 76. 84. 91. 122. 124. 125. 135. 140. 176. Malutt is, Píalm. 116. 16. Ezent taníttya Pál Apóst. Rom. 6. 22. Urunc Jesus is, Matth. 4. 10.

O K A I.

I. *Mert* csak egyedül Isten főképpen Ur. Eph. 4. 5. Rom. 10. 12. Act. 17. 24. Miténat szolgálak vagyunc. Ur pedig az Isten,

1. A' teremtelre nezeve, Act. 17. 26.
2. Gondviselelre nezeve. v. 28.
3. Megváltásra nezeve. 1 Cor 6. 20.

II. *Mert* magunc köteleztűnc magunkat örökös szolgálatra Istennek, midőn megkereszteltettűnc Atyának, Fiunac és Szent Leleknek nevében. Matth. 28. Az az: az Sz. Háromság egy Istennek parancsolattyából, az ő tiszteletire, szeretetire, engedelmeccsére, szolgálattyára.

I. *Czáfolás.* Meggyözi e' Tudomány amaz *bűnnek emberet a' ki ugy mutogatya* (alitty a s' tartya) *má gát hogy ő Isten,* 2. Thes. 2. 3. 4. Vide Glos. in Extrav. Johan XXII. tit. 14 cap. *Cum inter,* & *Decret,* dist. 96 cap. 7. *Satis.* Csudálom hogy nem fél az *Hérodés* uttyától Act. 12. v 21. 22. 23.

Ellenv. Lám *szolgák szolgainak* írja magát minden leveleiben? Fel Csak *ő* ez nem valóság; mint mindön valaki *szegénynek* tettei magát noha sok *gazdagság* a *vagyon,* Prov. 13. 7. Meg vallyá ita *dolognac* igalságát *Aventinus* *fanos* lú *Historicus* ki 1534. holt meg: *Qui servus servorum est, Dominus Dominorum perinde ac si Deus foret, esse cupit: ingentia loquitur, constituit imperium, leges commutat, suas sanctis, perditus, ille homo, in cuius fronte contumelia notum scriptum est: Deus sum, errare non possum, in templo Dei sedet, longe lateque dominatur.* Lib. 7. *Annal.* pag. 684. Tunc potissimum volunt dominari, quum professi fuerint servitatem. *Bernard.* Lib. 4. *de consid. ad Eugen.*

II. *Inies.* Legyünk tehát Istennek *szolgai* való sággal fel öltözvén az igaz *szolgák*nak tulajdonságait: mellyec ezek,

1. Az *szolga* nem nagyobb, nem fellyébb való az *ő Urán* l, Joh. 13. 16. Matth. 10. 24. Mi se igyekezzünk fellyébb valókká lenni Istennél, az az meg ne vessük az *ő akarattját,* hogy a' magunkét követnénk.

2. Az *szolga* két *Urnac* nem szolgálhat *Mert* & c.

Luc. 16. 13. Mius fogalván Istennek, ne fogal-
lyunk a' Sát. nnak, bűnnek, testnek, világnak, Mam-
monnak, Rom. 6. 22. 1. Petr. 4. 2. 3.

3. Az foglalgaz törvény berint foglalgattal tarto-
zik az Ő Urána: melyre nézve nem köpsoni-meg az Ő
a, ō foglalgának hogy a' t miveli a' mit neki parancsolt,
mint idveitönk jelent, Luc 17. 9. Miert: mert tar-
tozik a' foglalgattal. Igy mi is ha mind azokat meg cse-
lekedgyük is mellvek parancsoltattak nekünk a' mi U-
runktul Istenünkül, axt mondgyuk, hasonaltan fog-
gák vagyunk, mert a' mit tartoztunk cselekedni a' t
cselekedatuk Luc. 17. 10.

4. AZ fogla nem magának hanem az Ő Urának
keres es gyűjt: mint a' Talentomokkal kereskedő s
nyerekedő foglág rúl való példa befédben tanitya
Idveitönk, Matth. 25. L. fd. Act. 16. 16. 19. AZ
vilagi törvény is ezt tartya: *Justinian. instit. lib. 2. tit.*
9. Igy mi is mindeneket Isten dicsőségre mivel-
lyünk 1. Cor. 10. 31. mert lenki nem el ő magának
&c. Rom. 14. 7. 8.

* *. Istenenünkre nézve az jó foglág nac tiste-
ket cselekedgyük.

K E R D. *Micsoda tistek a' foglág nac?*

1. *Hogy az Ő Urokat berelsék:* Luc. 16. 13. igy
mi berelsük az mi Urunkat Istenünket mindenek te-
lett, Matth. 22. 37.

2. *Hogy félyek tistellyék Urokat,* 1. Petr. 2. 18
Igy mi is, Malach. 1. 6.

3. *Hogy Uroknak engedelmeskedgyenek* Col.

3. 22. Igy mi-is kétszen engedelmeskedjünc Istennek, mondvan Dáviddal Psalm. 123. 2.

4. *Hogy* tünység nélkül munkálkodgyanac, 2. Theff. 3. 10. Igy mi-is keresztényeni tisztünkben forgalmatosan el járjunk, Gal. 6. 9. 2. Theff. 3. 13.

5. *Hogy* Urok akarattya ellen magoktól semmit ne indicsanak, Lás. példát, Matth. 23. 27. 28. Igy mi-is ne cselekedjünk addig, mig nem meg:anullyuk, hogy az Isten előtt kedves: egyéb-arant nem lenne hitből a' mit cselekednénk, Rom. 14. 23.

6. *Hogy* ne legyenek Urokkal verengők, *befseddel ellenkezők*, Tit. 2. 9. Igy mi ne bollyunc Isten ellen ha szintén az Ő tanácsi lattainak is ellenkezni az mi gyarló okoskodásunkal, Rom. 9. 20. mondgyuc inkább Dáviddal: *Igaz vagy Uram, &c.* Psal. 119. 137.

7. *Hogy* ne bögallyanac csak *sem* előtt, hanem Uroc nem láttára is hivek legyenek, Eph. 6. 6. Igy miis Istennek hiven, igazan, nem binesien bögallyunc. Jer. 48. 10. Malach. 1. 14.

III. *Vigasztalás.* Oh melly nagy vigasztalásodra vagyon keresztény ember hogy te Istennek bögája vagy Ha ellenségid sokak-is, ō meg ronthatya ōket, mert mindenható, Ha bűneid sokak, ne fely; mert ō irgalmas Isten, az meg ter ō bűnösökhöz igen kegyelmes. Psalm. 103. v. 8. &c.

Mondaß: Micsoda vigasztalás ez hogy Istennek bögája vagyok? Hisem alá valo állapot a' bögaság.

Fel. Világ bérént emberek bögájává lenni, alá valo állapot, de lelek bérént Istent bögálni, nagy méltóság.

Kü-

Külömböz pedig e' világi szolgáltság az Isteni szolgálattal:

1. Világ ferént az szolgáltság nem *szu*: Mipedig kik Isten szolgálói vagyunc, *szai* is vagyunc Istennek. Joh.

1. 12.

2. Az szolgáltság nem szabados: De mi az Christus által *szabadosokká lettünk* a' törvénynek, bünnök, örödgnek szolgálattal. Heb. 2. 14. 15.

3. Az szolgáltság nem örökös mi pedig Istennek örökösfi vagyunk &c. Rom. 8. 17.

4. A' Király szolgálója nem Király, hanem csak szolgáló: Mi pedig az Mennyei Királynak szolgálói lévén, *Királyok* is vagyunk, Apoc. 1. 6. 1. Petr. 2. 9.

5. Az szolgálóság nem barátia az ő Urának, s' *nem iudgya mit mivel az ő Ura*; mert tanácsát vele nem költi az Ur. Mi pedig baráti vagyunk Istennek; mert &c. Johan. 15. 15.

6. A' szolgálóság edgyczer valaha el-szakasztatic Urától.

a. *Avagy* szabados el bocsátás által: mint az Sidó szolgálót (ha maga kívánta) hetedik esztendőben; az *szubileus* esztendőben pedig csak egy-átallában, tartozott el bocsátani az Ura. Exod. 21. Lev. 25. 10.

54.

b. *Avagy* szökés, szaladás által: mint *Onesimus* Philemontól. *Philem.* v. 10. 11. 12.

c. *Avagy* fogságra vitetés által.

d. *Avagy* halál által. Ide tartozic az mit Idvezítők mond: Joh. 8. 35. *Az szolgálóság nem marad mind*

örök-

örök én az házban. Mi pedig soha el nem szakasztatunk Istentől, Rom. 8 38 39. mert nekünk mind-életünkben, mind halálunkban nyereségünk a' Christus, Phil. 1. 21. Kicsoda adhatna nagyobb vigasztalást ennél? Mert noha szolgái vagyunk Istennek, mind-azáltal *fiai, baráti, örökösí,* vagyunk, és soha örökké tőle el nem szakasztatunk. *Amen*

VI. P R E D I K A C I O.

T E X T U S. I. Cor 9 24.

Lelki pályafutás.

A Z Örök életre való *El választás,* és annak elvetele tud. ill. az *Idvesség,* né nelly dolgokban meg edgyeznek, különböznek is némelyekben. *Meg edgyeznek* ezekben:

I. *Mert* mind kettő kegyelemlű vagyon: *Amat* Rom. 11. 5. Eph. 1. 5. *Ez is,* Rom. 6 23.

II. Nem mindenek hanem kevesek választattak el Matth. 20. 16 Igy, nem mindenek hanem csak némelyek idvezülnek. Matth. 7. v 13 14.

III. Az el-válastattac meg vettetteké nem lehetnek, Matth. 24 24 Igy az idvezültek el-nem kárhozhatnac. Luc. 16. 26. Joh 10 28. 29.

Külömböznek ezekben: I. A választás öröktől fogva való, Eph. 1. 4. Az idvesség bizonyos időben adatic, *El ju az ora.* Johan. 5. 28. 29.

II Az el-válastatás minden mi hitünk és jó cselekedetünk előtt vagyon. Rom 9. 11. Az idvesseg pedig, az hit és jó cselekedetek után adatik. Aét. 16.

31. Hebr. 12. 14. Hogy azért el-nyerhesse ember az örök életet, ne restelkedjék hanem forgalmatos-
sággal keresse idveségét, Phil. 2. 12. Hasonló inté-
te vagyon az Apostolnak a' leczkében is: Holott *sum-
ma serint* intélt tében az Apost. az hitben és kegyef-
ségben alhatatos Pallya futásra.

Két dolog vagyon itt: I. Neminemű hasonla-
tosság, melybül fundamentomot véssen a' tanításra
az Apost. II. Az inté.

M A G Y A R A Z A T.

Az első részben két *punctumok* vadnak:

* I. A' meg állítás: *Avagy nem tudjátok é?*
Mint ha mondaná: Például előtökben mint egy mű-
lácságra s' játékra való testi és földi dolgot téssek
fel, hogy ti abbúl valóságos, lelki és mennyei dolgot
tanúlljatok: Ugyan is az bizonyos célra való pal-
lya futás a' Görögök között (minémüek a' *Chorintu-
siak* is voltanac) igen bé vött szokásban volt.

* II. Az példa avagy hasonlatosság. Itt is kettőc
jegyezhetünc meg:

a. A' cselekedetet: *A' kik a' célban futnak, jolle-
het minnyájan futnak.* Két fele pallya futás volt a'
Görögöknel; Egygyikben csak ketten futottanac
bizonyos meg-határozott célra, *tudniillik* hatász
láb nyomnira, avagy száz huszon ött lépésnire, a' men-
nyire *Hercules* egy lélegzetben futott volt: ezt hívták
Stádium-nac. Másikban egyfersmind heten futotta-
nac, melly neveztetett *Dolichum*-nac

b. A' cselekedetnek hatását: *De egy része*

talimat: az ki tudniüllic másokat meg-előzvé, leg-előben érte-el a' czélt. A' fel-tétetet *jutalom* külömb külömb volt, *peld ok.* Réz pais, kosoru, corona. &c.

Az másodic rében-is két czikkelyek vannac.

* I. Az intés: *Fussatok*, nem tulajdonképpen s libaitoknac gyorsaságával, hanem belső és lelki készséggel, az hitben és kegyességben áthatatos magatoc gyakorlásával, mint Esai. 40. 31. Hebr. 12. 1.

* II. A' futásnac modgya: *Ugy fussatok hogy el-vehesétek a' jutalmat*, *tud. ill.* az örök életet. Nem elég csak futni, hanem jól kel futni. Summás értelmé immár ez: Mint hogy a' pallya futok nem minnyájan véstnek jutalmat, hanem csak az a' ki futással a' többit meg előzvé, leg-előőr ért a' célra: Igy nem mind idvezülnek az Evangeliomi igaságnac vallois, hanem csak azoc, kik az hitben és kegyességben áthatatoslac levén, az Evangeliomnac czellyára mindholto ig futnac. Tiis azért ugy fussatok hogy &c.

Mélto pedig meg-jedzenünc az Apostol-bollásá-nac modgyát: Nem mondgya, *ugy fussatok hogy köz-zületek egy vehesse el a' jutalmat*: hanem igy boll *ugy fussatok hogy minnyájan el-vehesétek a' jutalmat*: mellyel külömbséget téstén a' testi és lelki pallya futás között. 1. A' testi pallya futásban csak egy vést-el a' jutalmat, csak egy a' győzödelmes: a' lelki pallya futásban pedig minnyájan győzödelmeskednek, valakik a' célra áthatatosan futnac és az futásban meg nem restülnek. 2. Amott, edgyic a' másic előtt, tarsánac karával ragadgya-el a' pálmát: Itt penig egy-
gyic

gyic a' másiknac gyors futásával kárt nem tehen, sőt
 példa adással az állhatatosan pályázoc, egymást
 gerjestic és segitic, Tit. 2. 7. Hebr. 10. 24.

T A N U S A G.

*Az örök idvességet nem sunnyadozva, álmadozva;
 immel ámmal, restséggel, vigyázatlansággal; hanem
 forgalmatos es buzgó igyekezettel, serény munkál-
 óssággal, tellyes életünkbeli pályá futással kel keresnunk.*

Text. Erre int Christus Urunk: Luc. 13. 25. *Agonizesthé*, tufakodva, harczolva igyekezettek, L. Id,
 Matth. 10. 22. Phil. 2. 12. 1. Tim. 6. 12. 2. Tim.
 2. 5.

O K A I.

1. *Mert a' kereszteny embernek ez lelki pályá-
 futásban sok ellenfégi vadnak, kik nem csak meg-
 késleltetni a' futásban, hanem a' czéltul el tábitani.
 igyekeznecc ötet. Azért, &c.*

Illyenec 1. Ez világ, család édesgetésivel. 1. Joh.
 15. 16.

2. A' kegyetlenül üldözö Tyrannusoc. 1. Cor. 4.
 12. 13.

3. A' mi magunc teste, melly házi ellenfégi. Gal.
 v. 17. *Agoston Doctor* így sokot volt könyörgeni
*Gram sabadicis meg engemet magamtul; az az: testein-
 ek gonos kívánságitól.*

4. Az ördög, kinec neve Sátán, az az ellenkező
 Petr. 5. 8.

II. *Mert az örök-életigen fontos helyen es távul
 van tőlünk: sükség azért hogy forgalmatos igyeke-
 zettel*

zettel es álhatatos pallya futással fiesűnk annak el-
vételére, Matth. 7. 13. 2. Cor. 5. 6.

H A S Z N A I.

I. *Oktatás* 1. Meg csallyák magokat azok, kik az
Örök-életnek meg nyeresét igen könnyű dolognak
tartyák: kik nek ha semmi gondgyok nincsen-is az I-
steni tiszteletre, hanem minden világi gyönyörűsé-
gekben el merűltek, még is azt vélik, hogy bár csak
halálok órájára ezt mondhasák. *En Istenem legy ir-
galmas n kem,* azonnal meg nyilatkozna nektek a
menyorbágnac kapui.

A' Farahóval egy vélekedésben vadnak ezek, ki
azt mondotta, hogy *tűnyák, henyek azok kik Istennek
áldoznak,* Exod. 5. 17. Ember hald meg mit mond
Idve itönk: Luc. 13. 24. *Sokan igyekeznek be menni
menyorbágba es nem mehetnek:* hogy mehetnek te-
hát bé a' tűnyák, hívalkodók, kik nem is igyekez-
nek?

II. Hogy sokan kik keresik is az örök-életet, n
nyerhetik el, o'ka ez: mert nem jó módon keresik.

II. *Feddes* 1. Vétkeznék kik ez lelvi pallya-fu-
tásban tellyelsséggel nem gyakorollyák magokat, kik
nek Istenre es az idvefségre semmi gondgyok nincsen,
hanem csak *hasoknak szolgálják* Rom. 16. 18. és *has-
sók Istenek* Phil. 3. 19. az az: telti gyönyörűségek
inkáb beretik s' nagyobra becsűllik Istennél.

2. Kik láttatnák a' mennyei pallya-futásban bé ál-
lani, de abban csak tétovázna, lankadozna, fies-
cséggel nem futna: az az: keresik hogy mar az id-
vefsé-

velséget, de csak sunnyadozva, mint a' bolond süzet
Matth 25.

Illyetének pedig:

1. Az Isteni szolgálatnac idején s' helyén sunnyadozók, kik az egész predicációt el-aluſſák.

2. Kik csak Karácsoni, Húsvéti, s' Pünköſdi keresztények: egyébkor tavúl kerülík a' Templomot.

3. Kik ugyan kerülík az Isten-felő embereknek társalkodását.

4. Kik csak halgatói, de nem cselekedői az Isten ígéjének, Jac. 1. 22.

III. *Intés* Tellyes buzgósággal és nagy szorgalmatossággal keressük az erők életet, követvén bölcsen a' pallya-futókat.

K E R D. *Miben kóvessük?* Fel. 1. Az pallya-futók nem futnak bizonytalanra, 1. Cor. 9. 26. Igy miis bizonyossan tudgyuk, hidgyük hogy minékünk meg-késítettet az örök-életnek Coronaja Apoc. 2. 10.

2. A' pallya futoc magok túrtetők, 1. Cor. 9. 25. Az az: mérté letessék, j. zanoc; tobzodástul, telhetlenségűl idegenek. Igy miis. Luc. 21. 34. Rom. 13. 13.

3. A' pallya-futoc könnyű serrel vannak, hol mi terhet magokrul le hánnac. Igy miis a' bűnök terhét naprol napra fogyassuc, magunkrol le hányuk. Hebr. 12. 1.

4. A' pallya-futoc imide amoda, az őket semleő emberckre nem vetic semeket, hanem egyentlen a'

ezélra néznek. Így miis ne akadozzunc ez gonosb világnac vesett példáin: ne mondgyuc ezt, *lám ezek s' ezek nem igen keresik* az örök életet. Rom. 12. 2. Ki ki magára vagyázzon. Rom 14. 12.

5. A' pályya-futoc az tutasnac idején meg nem állapodnac, le nem ülnek, hogy a' kéfedelmezés miatt el ne vesessék a' jutalmat. Így miis félben ne szakassuc az örök életnek keresetiben valo serénységünket. Phil. 3. 13. 14.

6. A' pályya futoc mentől közeleb vannac a' célhoz, annál nagyob erővel gyorsalkodnac. Így miis mikor lattyc s' érezzúc, hogy halálunkhoz közel vagyunc, annál nagyobb buzgosággal serénykedgyünc, mind halálig. Apoc. 2. 10.

I N D I T O O K O K.

I. Gondollyuc-meg, mit cselekeessenc az testi pályya futásban tufakodoc *az vesendő coronájért*, melly zöld borostyánból, avagy myrtusbol, avagy olajfa ágaibul kébítettett? Teilyes erővel sietnec a' célra, nagy erő szakadással, verétickel, fáradsággal. s' hát mi hogy ne búzgolkodnânc, hogy ne tufakodnânc, túrnânc, szenvednânc *az romolhatatlan coronájért?* 1. Cor. 9. 25. Ez pedig nem egyéb, hanem az örök élet, tud. ill. *amaz örökség melly el nem vesstet, &c.* 1. Petr. 1. 4. Ez valosággal *a' dicsófségnek hervadhatatlan coronája.* 1. Pet. 5. 4.

II. Gondollyuc-meg ezt is, hogy ha nagy tufakodással nem keressüc idveffegünket, el-maradunc tölle. *A' mennyeknek Orsága erősbakot szenved, az az,*
nagy

nagy buzgosággal, kéasséggel kerestetic; és az erőssék, kik nem lankadozoc, nem tunyác, nem sunnyadozoc, kapják s' nyeric azt-el. Matth. 11. 12. Láfd Apoc. 2. 17.

IV. *Vigasztalás.* Eőrülly s' vigadgy, idvefségedet forro buzgosággal forgalmatoßan kereső lélec! El veßed bizony a' Coronát. Bizzál, tapsoly, mondgyad a' buzgo lelkű Sz. Pállal: *Amaz nemes harcöt én meg-harczoltam, pallra futásomat el végeztem, &c.* 2. Tim. 4. 7. 8. Amen.

VII. P R E D I K A C I O.

T E X T U S. 1. Timoth. 6. v. 6. 7. 8.

Kincses kereskedés.

A Z Evangéliomi igaz tudománnyal ellenkező tudománynak Tanítóí felőí, a' többi között, azt mondgya Sz; Pál, hogy azok nem a' Jéßus Christusnak hanem hasoknak szolgálnac, Rom. 16. 18. az; az; testi s' világi gyönyörüségeknek inkább szeretőí mint Istennek; maga az Apostol magyarázza, 2. Tim. 3. 4. Ez is az ő czímerék, hogy rút nyereségnek okáért tanítanak, Tit. 1. 11. mert azt alittyák hogy az Isteni szolgálát, külső, testi kereskedésre való 1. Tim. 6. 5. Ezen tanításból, alkalmatoßságot vévén az Apostol meg mondgya az el-olvaßtatot igékben, mi legyen a' keresztényeknek e' világon nagy nyereségű kereskedések, tud. ill. a' kegyefség az meg elégedéssel. Commendállya azért itt *Summa-ßerint* az Apostol a' kegyefséget, és kinec kinec maga sorsával való meg elégedését, bizonyos erősségekkel.

Két Réferek vadnak itt:

I. A' commendált Virtusok: *kegyesség a' meg elégedésséi.*

II. Az erősségec, mellyek dicsérik s' commendállyák e' Virtusokat.

M A G Y A R A Z A T.

I. K E R D. *Micsoda a' kegyesség?* Fel. Olly keresztényeni jóság, melly berint Istenünket az ő tőle előnkben iratott mod berint igazán tisztellyük, hitbéli bizodalommal, imadással, legicségül hivaással, és háláadással. Et vocatur non solum eusebeja sed etiam theosebeja i. Tim 2. 10. Az Magyar mindenűt *Isteni szolgálatainak avagy Isteni tiszteletnek*, fordittya.

II. K E R D. *Micsoda az meg-elégedés?* Fel. Az Istentől adatott jóknak hálá adással való vétele, és azokban mint bőséges elegedendőségben bívünknek csendels meg-nyugovála.

III. K E R D. *Hány erősségekkel commendállyák az Apostol e' Virtusokat?* Fel. Hármakkal; mellyek között az első néz mind a' kegyességre s' mind a' meg elégedésre; az két utolsók magánosan néznek az meg elégedésre.

Első erősség: A' kegyességet és a meg elégedést minden keresztény embernek kell követni: Mert a' kegyességnek s' meg-elégedésnek követségében, nagy kereskedés, nagy nyereség vagyon.

Mi módon? Fel. i. *Mert a' kegyesség által nyerjék-el, né csak azt, hogy e' világnak örökös légyüinc az az; hogy ez világi jókkal mint Istennek ajándékít val*

val igaz jussal éllünk; hanem még azt is, hogy az
Christusban el rejtetett idveféreges gazdagságokban
rebesüllyünk: mint világosan tanította Szent Pál. 1.
Tim. 4. 8. *A' kegyesség mindenre hasznos, melynek i-
géretri vagyon mind ez mostani s' mind az jövendő élet-
ben való meg ajándékozájárul, Lásd. Deut. 28. Lev.
26. Psálm. 34. 10.*

Fel. 2. *Mert tökéletes nyereség vagyon ott, a'
hol nincsen semmi búkölködés: az meg-elegedésbé
pedig nincsen semmi búkölködés, Azért.*

Ditissimus, qui paucissimis contentus.

II. *Erőtség:* A' természet mezitelen adott minket
e' világra, mezitelen bocsátt is ki e' világbul, mint
Job-is tanította. 1. v. 21. Az halálban mindenec tő-
lünk el-maradnac, arany, ezüst, gazdagság, barátinc
nagy hirűnc, dicsőlségűnc, &c. Mi haszna tehát e-
zeken mod nélkül kapdosnunc vide. v. 7.

III. *Erőtség:* v. 8. Mert csak az búkséges dol-
gockal élűnc, az többit mint felesleg valokat, el-had-
gyuc: búkségesek pedig természet terént az eledel és
az ruházat; czeckel azért meg-elegedgyűnc.

T A N U S Á G.

*Embernek a' maga sorsával való csendes meg-elege-
dés, olly méltóságos czimere a' keresztény embernek,
hogy minden keresztény ember köteles legyen annak köv-
etésére.*

Im az Apostol commendálja itt, s' másutt--is.
Hebr. 13. 5. Commendálja keresztelő János--is.
Luc. 3. 14.

I. *Mert* a' kegyefséggel, *Isteni szolgálattal* egyben csatollja az Apostol Text. Ha jo és idvesleges a' kegyesség, jo és idvesleges kinec kinek maga forsával valo meg-elégedés-is.

II. *Mert* embernek maga forsával valo csendes meg-elégedése igen hasznos és nyereséges jo, és sok lelki jokat foglal önnön magában: Ugy mint,

1. A' mi akaratunknac az Isten akarattya alá valo alázatos bocsátását, melyről az Uri imádságban vallást ténünk: *légyen-meg a' te akaratod.* Matth. 6. Példa David, 2. Sam. 15. v. 25. 26.

2. A' reménségnek fokáig valo várakozását, mellyre intetünk. Píal. 37. 7.

3. A' várakozás után-is az állhatatos békefleges túrést Luc. 21. 19. Lás példár, Joh. 5. 5.

4. A' jelen valokon valo meg-nyugovást; meg-gondolván hogy még az Istenfélők-is néha búkólkódnec eledel és ruházat nélkül. Jac 2. 15.

III. *Mert* embernek maga forsával valo meg-elégedése sok veszedelmes dolgoktul meg úrcsiti az embert: Ugy mint,

1. Az Isten akarattya ellen valo rugodozástul; midőn embernek csac az kedves a' mit maga akar, az mit pedig Isten akar, nem tetsic embernek. Így vétkezék az Izrael midőn meg-utálá az Mannát. Num. 11. 6. & 21. 5.

2. Az Istennek hatalma és gond-vifelése felől valo ketelkedéstül.

3. Az

3. Az békételenkedéstől. Mind kettő ellen vétkezének az Izraelitác, Exod. 16. 3.

4. Az kaszontalan felelemtül és aggodástul. Ettül sem vóltac üresség az Izrael fiai, mert az Isten parancsolattya ellen több Mannát bédtenec, Exod. 16. v. 17-20.

5. Az undoc, éktelen s' Istentelen forgalmatoságtól; minémüvel tellyes vala Jezabel, hogy el foglalhassa a' Náboth földjét, 1. Reg. 21. 10.

H A S Z N A I

1. *Oktatás.* Meg tanulánc, micsoda dolgokat foglal magában, és micsoda dolgokat rekeft ki magától a' *megelégedés*; Tanúllyuc meg azt is, *Micsoda dolgokat nem rekeft ki magától?*

Fel. 1. Nem rekefti ki az Istenhez való buzgóságot, Psalm. 69. 20. Exod. 32. 19.

2. Az Isten bédénénc s' igaz tífteletinec telhetetlen s' forró kívánását, Psalm. 27. 4. & 43. 1.

3. Az Isten Anyabentegyházának boldog állapotjáért való buzgó könyörgéft, Exod. 32. 10-13. Pfa. 25. 22.

4. Az lelki gazdagságot, és annac mindenkori nevelkedésének ohajtását, Philip. 3. v. 13. 14. Jac. 2. 5.

5. Testi bűkséginkre tartozó jóknac Istentül való kérését Phil. 4. 6. Matth. 7. 7.

6. Magunkra és az mieinkre nézendő gond viséléft, Prov. 6. 6. 1. Tim. 5. 8.

II. *Feddés:* Oh s' melly igen kevesen vannac az emberek között, kik magoc forrával csendessen meg

elégednénc! többre többre vágyódnac mindenecc. Honnét vagyon a' negédes-kivánság, harag, irégyseg? Az meg né elégedéstül, Gen. 30. 1. Honnét vagyon a' telhetetleniség? Az meg nem elégedéstül, Eccl. 5. 10. Innen vagyon az rendeletlen hirtelenkedés, Prov. 29. 20. 1. Tim. 6. 9. Sôt az egész Törvény nec által-hágála innen vagyon. kik az egy Isten nel s' az ô igaz tisteleivel meg nem elégeñec, hamis Isteni tisteleltre vetemednec kik a' munkára Istentül adatott hat napokkal meg nem elégeñec, Szombatnac rontói azok. Sem a' lopóc, sem a' gyilkosoc, sem a' paráznac, nem elégeñec meg magoc forsával: s' kicsoda merné mondani Sz: Pállal, Phil. 4. 11.?

III. *Intes:* Tegyünc sert kereszténységünkhez illendô, ez méltóságos czimerre: elégedgyünc meg magunc forsával.

K E R D. *Miképpen?* Fel. Vigyázzunc ez regulákra.

1. Istentül kérjünc mindenecket, Psal. 145. 15. 16. Eph. 1. 23.

2. A' Jépus Christus légyen minékünc elegedendô mindenünk, Phil. 3. 7. 8. Col. 3. 11.

3. Az inséges állapotban ne békételenkedgyünc, az bóldog állapotban se fuvalkodgyünc fel, hanem ez ideig való hazabúl amaz állandó mennyei röksegre süggesűük lelki bemeinket: mint *Moses* is a' Nébó hegyérül nagy kivánsággal s' reménseggel bemlelte a' Canaán földét Deut. 34. ugy mint az mennyei bóldogságnak példázó tükorét.

4. Alá-

4. Alázatosan meg-vallyuc, hogy leg kisebb jokra is érdemetlenek vagyunc: az rajtunc való látogatáloc pedig mindenkor érdeműnc alatt vanna. Gen. 32. 10.

5. Ne dicsérjűc csak az el-múlt időket, se ne gyallázzuc a' jelen valokat. *Oh bezzeg nyomorult időkre jutánk &c.* Exod. 16. 2. Num. 11. 5. 6.

6. Az Isten gondviseelésének mind elege s' mind édefsége felől mindenkor erős bizadalmunc légyen. Rom. 8. 28.

7. Az Istenben való gazdagságot tőkélletes elégségnek tarcsuc. Luc. 12. 21. *Indicsanak* pedig az magunc forsával való meg-elégedéirc.

I. *Elsőben*, az Istenec parancsolattya. Hebr. 13. 5. Luc. 12. 15. *Távoziassatok el a' telhetetlenséget, mert a' ar kinek-is nem az ő bővelkedő jóságából vagyon az ő élete.* Hát kitűl? Istentűl. Act. 17. 25. 28.

II. Az fok nemes példákna meg gondolása Abrahamé, Gen. 14. 21-14. Jacóbe, Gen. 28. 20-22. Jobé, c. 2. v. 10. Dávidé, 2. Sam. 15. 25. 26. Christusé, Matth. 8. 20. Pálé, Phil. 4. 11. 12. 2. Corint. 12. 10.

III. *Mert ember nec tulajdon forsával való meg elégedéte*, olly nemes tudomány, hogy arra három Scholákban tanittalséc.

I. *Schola natura*, a' természet nec oscolája el-kezdi e' leccket: *Natura est paucis contenta.* Az oktalan barmoc-is tudgyák ezt, kic csak annyit étnek s' is-nak, a' mennyi fűkséges.

II. *Schola Moralitatis*, az Erkölcshöknek Oscolája elébb mozdittya e' tudományt, és az józan okoskodás által meg mutattya hasznos voltát az megelégedésnek: holott

1. A' kiknek foc vagyon is csak leg kisebb részével élhetnek jószágoknak. Eccl. 5. 10 11.

2. A' kiknek több vagyon, több kárvallással terheltetnek, buval s' agodalommal.

3. Nincsen olly foc, kit el nem lehet vesztegetni. Prov. 23. 21.

III. *Schola Religionis*, a' Vallásnac Oscolája, melly a' Sz. Irált tanittya, tökéletetlenségre viűi e' tudományt, mint az Első és második *Inditókban* meglatathatod. Azert tegyűc keresztényeni tibtűnket, megutálvan e' csalárd világnac vak itéletit; melly ha azzal ingerel is miaket *mintba semink nem volna*, de az mi hitűnc s' remenségűnc bátran ezt kialtya mi benűnc, hogy *mi mindenekkel birunk*. 2. Cor. 6. 10. Amen.

CHRISTUS SZÜLETÉSE- R Ö L való

I. PREDIKACIO.

T E X T U S *Johan. 12. v. 46.*

A Z Istennek egygyetlen-egy szűlött Fia, az áldot Ur Jesus Christus az Ő Sz. Attyának az emberi nemzetséghez való berelmének mind *hosszaságát*, mind *sélelségét*, s' mind pedig *mélyeséget* voltaképpen kifejezte, Joh. 3. 16. *Ugy szeretete Isten e' világot, hogy*

hogy &c. Meg tetszik hoſſſasága ez igék büil: Ugy ſerette: az az, öröktül fogva ſerette s' mind öröcké ſereti azokat, kiket válaſtott fiarvá, világ fundamen-
tominak felvetteteſe előtt. Eph. 1. 4. 5.

Meg tetszik ſéleſége ez ſoczkából: e' világot: az az, akar melly időbeli, helybeli; akar mi-némü, ren-
dű, állapotu embereket ez ſéles világon, kikkel az el-válaſtáſnac ajándékot ingyen közlötte Iſten.

Meg tetszik mélyſége innét: hogy az ő egygyetlen egy fiát adná &c. az bűnben meg-holt viláért. Ez u-
gyan-is az Iſtennec az emberhez való ſerelmének tellyeſége, mellyért Iſtennek emberré, az Igének tes-
té kellet lenni; hogy Iſten és emberek között közben járo lehetne; vitelvén Profétai, Papi, és Királyi tiſtet egyſersmind. Profétai hivatalyánac mivoltára néz Idvezitőnk ez helyen, holott magát e' világnak vi-
lágóſságánac nevezi.

Czellya az ő bebedénece ez: Meg mutatya végét, haſnát s' gyümölcsét, ez világra emberi teſtben va-
ló jövetelének.

Két réſek vadnakitt: 1. Chriſtus jövele. 2. El jövetelének vege; haſna. moſt csak az előrűl. Holott vagyon.

1. Az el-jött ſemély: En. 2. Az el jövetel: jöttem.
3. Az el-jövetelnek modgya: világóſſágul, ugymint világóſſág. 4. Az jövetelnek helye: ez világra.

M A G Y A R A Z A T.

I. Kicsoda az el-jött ſemély? Fel. Az Jeſtus Chriſtus az Iſtennec Fia, kit az Atya Iſten az időnece
tellyeſ-

tellyeségeben ez világra bocsátott, Gal. 4. 4. hogy ő általa s' ő benne látnánk, az az idvességesen ismer-nének az Atyát, kinek *személyének ki metozet belyege a'* Fiu. Hebr. 1. 3. Johan. 12. 44. 45.

II. K E R D. *Mit kell az el-jövetelen érteni?* Fel. Az Isten fiának az Atya által való születését Gal. 4. 4. emberi ábrázatban s' testben való megjelenését, Phil. 2. 8. 1. Tim. 3. 16. Lásd. Johan. 16. 28.

III. K E R D. *Mi módon jött a Christus ez világra?* Fel. Ugy, mint *Világosság*. Bizonyosan is világosság a' Christus,

1. *Allattya szerint*: mert nem csak világosságban lakik, 1. Tim. 6. 16. hanem ugyan azon *világosság* ő maga, 1. Joh. 1. 5.

2. *Személye szerint*: mert Hebr. 1. 3.

3. *Hathatósága szerint* Joh. 1. 9. Eph. 5. 14. mert a' tudatlanságnac, bűnec, nyomorúságoknac, és örök kárhozatnac fetétségét ő vési-el.

IV. K E R D. *Hova jött a' Christus?* Fel. Ez világra. Ez *világnak* nevezetint értetik,

1. *Néha* az választot hiveknec gyülekezete, Joh. 12. 47

2. *Néha* a' hitetleneknec ferege, Joh. 17. 9.

3. *Néha* ez világi gonos kívánságoknac mételeg 1. Joh. 2. 15.

4. *Néha* az eget, földet, tengert magában foglaló látható világnac bölcs épülete, Joh. 1. 10. melyben jött Christus a' választottakhoz, Igy vétetic a' mi kezkenkben-is.

Ez világra igaz emberi testben el-jött Messiás Ur Jéhus, fenyves világossággal rendeltetett az idvezulendők hűveknek. Így mondgya a' leczke. Ísmét Joh. 3. 19. & 8. 12. & 9. 5.

O K A I.

I. Mert így volt meg jövendőtelve s' ígértetve Istentől, Esai. 42. 6. & 49. 6.

II. Mert a' Christus nélkül nem csak setétségben voltanac, hanem éppen csak azon setétség voltanac az emberec, Ephes. 5. 8.

III. Mert csak egyedül az Jéhus Christus világosította meg idvességessen a' választottakat.

K E R D. Mikeppen? Fel. I. Sz: Lelkénc hat-
hatós munkálkodása által, Joh. 16. 13. 14. Eph. 1.
17. 18.

2. Sz: igejénc prædicáltatása által; melyre nézve az Isten igejénc hirdetői, e' világnak világosságánac mondatnak, Matth. 5. 13. és az Isten bebede s'övét-
neknek s' világosságnac neveztetie, Psal. 119. 105.

3. Az hűvek nec hűvekben titkos lakása által; mid-
dön az lelki dolgokban őket világos elméjük ké s' tú-
dósokká teszi, Ephes. 3. 17. 18. 19. és meg érezteti
vélec hogy él ő benne a' Christus, Gal. 2. 20.

H A S Z N A I.

1. Oktatás I. Minden emberec tehát az Chri-
stus nélkül természet szerint vakoc, világtalinos, se-
téttségben vadnac. Olly igen vak az ember természet
s szerint, hogy Nem láthatgya tulajdon nyavalyját
Mm s' nem

s' nem tudhattya nyavalyás-vóltánac okát. Minden nyavalyáságnak oka' bűn, melly Istentől el-fazakasztya embert, Esai. 59. 2.

Illyen világtalanság vagon mind azokban, kik között nem fénlic az Istennek igéje. Eph. 4. 18.

** Ne láthattya Istennek a' Christusban ki a datot jó teteményit, sőt magát a' Christust sem láthattya: Ugyan is senki nem mehet Christushoz, hanem ha az Atya vonándgya azt. Job. 6. 44 A' vac nem csak a' távol való dolgot, de meg az közzel valokat sem láttya: Az Christuson kívül való ember vak, hogy hogy láthatná tehát a' Christust, ki ő tőle távol vagon. Eph. 2. 3.

K E R D. Holott Isten az embert tökéletes bölcsességben, igazságban és szentségben teremtette volt, úgy hogy *Bölcsességének s' szentségének* láthatná, az az, meg esmérhetné Istent, az ő munkait, s' önnön magát is: *Igazságának s' szentségének* láthatna miképpen kell szeretni Istent és felebarátyát: *Szentségének s' szentségének* láthatná melly tökéletes engedelmesseggel tartozné Istennek: *honnét vagon tehát, hogy ma a' Christuson kívül, természet szerent, semmi idvességes dolgot nem láthat?*

Fel. Mert lelki s'emeit, az Adám esete s' engedetlen se miatt, el-veštette: a' honnét az ő ragyogó s'emeit s'etetes hályog fogta el, melly miatt el is kell vala vešni, hanem ha Isten az ő Szent Fiát, mint lelki orvost el bocsátotta volna, ki ez úndoc hályogot a' választottac s'emerül le vonta.

Mon-

Mondaf: *Hogy hogy lehetünk mi is mind vakok az egy Adán vaksága miatt?* Fel. Mert az Adam nem magános hanem közönfeges személy lévén nem csak *terméset* érint, hanem *sövettség* érint is, *Feje és Gyökere* volt az egész emberi nemzettségnek: azért valami jó neki adatott, miénk is volt az; és valami jót el-vehet, mi tőlünk is éppen el-vehet az, Rom 5. 12.

2. *Oktat* ez Tudomány, ez Lelki vakságban eset embereknek nagy nyomorúságra.

1. A' vakok nem tudgyác micsoda szép vagy rut, mi becses vagy alá való, &c. Igy az *letkes*, nem lelki, ember. &c. 1. Cor. 2. 14. Az idvefséges jó, és károhozatos gonos között, nem tud különbséget tenni. Rom. 6. v. 21.

2. A' vakok mindenkor nagy veszedelemben forognak: vagy vereimben esnek, vagy lábokat, kezeket, orcájokat meg ütnek. Igy az ujjá nem érintett emberek az bűn, ördög és magoc kívánsági s' ez család világ miatt, nagy veszedelemben forognak.

Itt egy nehézség fordul elő: *Talán az ő Testámentomi hívek mind vakok voltak?* mert nem látták a' Christust. Fel. Nem. Mert látták lelki szemekkel az el-jövendő Christust, ha nem látták is testi szemekkel az el-jött Christust, Joh. 8. 56. Látták pedig I. Azok igeretekben: mellyek közzül leg-első, Gen. 3. 15. II. Azok példázatokban, áldozatokban. Ha azért boldogok az Christus el-jövele után, kik *érettem látták s' hittének* ő benne, Joh. 20. 29. boldog

goc vóltanac Christus eljövetele előtt-is azoc, kik
Őket nem lattác, de ő benne hittenc.

II. *Intes* * Az Istenec Sz. Fiánac ez világra
való jövetelében, ísmérjüc-meg az Ur Istenec hoz-
zánk való nagy szerelmét. Annak-okáért,

1. Gondollyuc meg melly nagy gonosztul tud. ill.
az *Lel-i vakságtul* szabadultunc meg az Christus el-
jövetele által. Valakic pedig ez lelki vakságban van-
nac, azoc még meg-nem tértenek Istenhez hanem hi-
terlenek, és elvefendok, Confer, Esai. 6. 10. Act. 28.
26. 29 2 Cor. 4. 3. 4.

2. Gondollyuk-meg, hogy igen ritka, sőt csak
egygyetlen egy az *Orvos*, ki ez nagy vakságbul meg-
gyogyított minket, tud. ill. az Ur Christus. Act. 4.
12.

3. Gondollyuc meg melly drága cök az, melly
által lelki vakságunkbol ki tisztultunc: tudni illik a
Christus vére. 1. Petr. 1. 19. 1. Joh. 1. 7.

4. Gondollyuk-meg hogy mind czec ingyen a-
dattanac minékünc, még midön *Istennek ellensegü*
volnánk. Rom 5. 10.

* * Elimerjüc meg az Fiu Istenec-is hozzánk
való nagy kegyelmét, kiaz ő Isteni dicsőffégencé
tündöklő fényességét ideig el-hadta, az az, meg-aláz-
ta mag-t, hogy minket meg-világosítana. Phil. 2.
6. 7.

III. *Vigasztalás*, Valakic hitek nec erőssége, és
életek nec féncsége által meg-bizonittyák, hogy a
Christust bé vettéc, nagy vigasztalaloc vagyon. mert

Őket ez áldot világosság meg-ajándékozza, nem csak természetnek világosságával, Job 31. 8. & 38. 36. hanem Elsőben kegyelemnek világosságával, mely őket

1. Nagy Örömmel meg vidámittya Pfal 4. 8.

2. Igen bátrakká teszi s' bizodalmasocká, Psalm.

27. 1.

3. Veszélyes esettől meg oltalmazza, Pfal 118.

13.

4. Az igazságnac után, örök-életre vezérli, Johan. 14. 6.

Az után, Dicsőségnek világosságával is, midőn az szenteknek tokelletes örökségeket el vessik a világosságban, Col. 1. 12. holott az Ur Isten meg világosította őket, és országolnak mind örökkön örökké. Apoc. 22. 5. Amen.

II P R E D I K A C I O.

T E X T U S. Johan. 12. 46.

A Z Ur Jéhusnac igaz emberi testben e' világra való el jövetelének vége, habna és gyümölcse tétetik-le ezigéknek második részében: *hogy senki ne maradjon az sötétségben. &c.*

Holott vagyon: I. Az lelki háson: *ne maradjon a' sötétségben.* II. Ennec czellya, a' kskre tartozic: *A' ki hiszen én bennem.*

M A G Y A R A Z A T.

I. K E R D. *Micsoda sötétségtől szabadít meg Christus a' Választottakat?*

Fel. I. *Tudatlanságnak sötétségétől,* mell

stennec igaz elméretinek és az idvelség esközeinek
nem tudala. Ez mondatie setétségnek. Esai. 60. 1.
2. 3. Act. 26. 18.

II. *A' bünöknek setétségétül, mellyec setétségnek,
ismét setétségnek haszontalan cselekedetinek mondat-*
nak. Ephes. 5. 11.

III. Az *Ördög hatalmának setétségétül.* Mert az
a' kegyetlen uralkodás, mellyet az *Ördög* gyakorol
az hitetlenekben, *setétségnek hatalmának* mondatie,
Col. 1. 13. és az *Ördög setétségnek fejedelmének.*
Eph. 6. 12.

IV. Az *örök veszedelemnek setétségétül.* 2. Pet.
2. 17. Erre nézve az *örök veszedelemnek helye, külső*
setétségnek mondatie. Matth. 8. 12. Mert a' pokol-
bél setétség kívül vagy az Isten országán; holott
csak világosság vagy. *Kérdhetnéd:* Az bünnek se-
tétségétől talám nem szabadította meg Christus az Ő
hivét, holott senki közöttök is nincsen bün nélkül,
1. Reg. 8. 46. *Nincsen csak egy igaz is* Rom. 3. 10.
Fel. Megszabadítván Christus az Ő hivét a' bünöktől,
nem szabadította meg a' bünnek *bennek lakásától.*
Rom. 7. 17. 20. Mert míg a' hiva ez földön buj-
dolnac csak *hosszajok ragadott az bün,* Rom. 7. 21.
és *környül vötte Őt,* s' ugyan meg *horította,* Hebr.
12. 1. Nem a' kegyelemnek hanem a' *dicsőflégnek.*
Rom. 6. 6. országára tartozik az *bünnek restetől való*
elletes üresség. Apoc. 21. 27. Hanem meg-saba-

ta

A' bünnek átkától, kárhoztato mérgétől,

Sein-

Semmi k rhozta, s'oc nincsen. Rom. 8. 1. Nem mód-
gya: *semmi bűnőc nincsen, &c.*

2. A' bűnec uralkodásától; mert noha a' bűn
(mint erővel kötött s'eller a' házban) lakic az ujjá
fületett emberben, de nem uralkodhatic rajta, es jo
kedvel, örömmel, s' tellyes indulattal való *szolgálat-*
tyát nem veheti az hiv ember nec. Rom. 6. 14 &
v. 6.

II. K E R D. Kiket szabadított meg a' Christus
a' lelki fetetéstől?

Fel Nem minden embereket edgyül egygyig,
a' bűnec, ördög nec, vilagnac, hafnac *szolgálat*
nem semmiképpen: hanē azokat kic hišnek a' Chri-
stusban. *A' ki en bennem hišen*, ugymond idvezit-
tönc, tudniillic azokat, kic nem csac hišic a' Christust
Itten fianac lenni, mert az ördögök is hišic azt. Matt.
8. 29. Nem is csac hiš nec a' Christusnak, hogy tud.
ill. az ő beszéde, tanítása, tudományá Ittentül barmá-
zott igalság; hanem ugyan hiš nec a' Christusban: az
az, az Itten Ember Jesus Christust tulajdon ő egy-
gyetlen-egy közben járo joknac, faját ő Meg válto-
joknac, tökéletes ő lavezitőjök nec lenni hišic, val-
lyac s' cselekedettel is hiteket vallásokat meg bizo-
nittyác.

*Még midön az közben járo Christus itt é világon
világoskodik is, akkor-is sokan maradnak a' fetetis g-
világoskodik is, akkor-is sokan maradnak a' fetetis g-
ben.*

Innet tetezic meg: senki ne maradgyon a' fetetis

ben a' ki hiszen &c. Immár pedig nem hisz nec min-
denec, mert nem mindeneké a' hit, 2. Thefs. 3. 2. Ha-
nem csak a' válaftottaké Tit. 1. 1. Azert &c. Lásd,
Joh. 3. 19. & 7. v. 5. 48. 49.

O K A I.

I. Mert sokan az Evangeliomot (mellyben a'
Christusnac dicsősséges hatalma fent és világosko-
dic, 2. Cor. 4. 4) nem halgattyac.

a. Némellyec csak az nagy ostobaság s' magok
gondolatlansága miatt: mert azt vélik hogy az Evan-
géliom ö nékiet nem fűkséges.

b. Némellyec dőltyős magoc hitségek miatt:
mert azt itélic hogy ő bennec elég világolság vagyó
a' Christus nélküi is. Apoc. 3. 17

c. Némellyek az Evangeliomi tudománynac és
annac Tanitoinac alázatolságának meg utalásábül.
1. Cor. 1. 18. 23. Innen bármazic az Evangeliom-
nac nevetségels' k romlással valo illetése. Act. 17.
18. & 18. 6.

d Némellyec a' világolság ellen valo mérge-
gyűlölségbül Joh. 3. 20. Act. 13. 45.

II. Mert sokan midőn halgattyac-is az Istenec
besédét, nem értic azt; mivelhogy az Ertelemre segi-
tő E. közőket megvetic: példa ok. Az igének borge-
lmatos, fives halgatását, az fent irásnac serény olva-
szását, az Istenes embereckel valo fent beszélgetéseket,
az Isteni tudománynac nevelkedéséjert valo buzgo-
nyörgéseket &c.

III. Mert sokan ez világoskodo Christust nem
akar-

akarjác bé venni: mivel hogy *Sokan* inkább szeretic az emberec dicsőflégét mint az Istenec dicsőflégét.

Joh. 12. 43.

Sokan az ő gazdagságokat, cselédgyeket, életeket, inkább becsüllic mint a' Christust. Matth. 10. 37.

Sokan ez világnac akarván folgálni, midőn vesic éssben hogy nem lehet két urnac folgálni. Luc. 16.

13. örömesben meg-vetic a' Christust.

Sokan az ő igen terelmes bűnököt nem akarván el-hadni, midőn meg tapasztallyác hogy semmi egvgves-

sége nincsen Christusnac a' Beliálhoz 2. Cor. 6. 15.

inkáb a Christustol mint sem a' bűnőktől akarnac el-but-suzni.

H A S Z N A I.

I. *Oktatás.* Oktat e' Tudomány. I. Az emberi termébetnec nagy romlottságáról, melly olly igen sulyos, hogy az miatt ember az ő véle sűletett lelki letétség nec el tórlésére Istentől rendeltetett eskőzzel nem tud s' nemis akar élni: sőt ugyan nemis élhet mig nem Isten őtet meg-tanittya és akarattját hatalmassan arra hajtya.

II. Az Istenec sábados cselekedetiről: mert noha ez igaz világofság az Ur Christus, elégedendő esköz volna mind ez egész világnac meg-világosítására, mindazáltal Isten ezt sokaknac ingyen csak meg-sem mutattya, némellyeknek ha meg mutattya is, vélec nem kőzli: némellyeknek pedig mind meg-mutattya s' mind vélec kőzli hit által.

III. Egy általlyában valo sűkségéről az Ch

bületésénec: ki nélkül senki az idvefséges világofságra
ban nem rébesülhetet.

II. *Feddés.* Dorgálja e' Tudomány azokat, kik
önkényeken maradnac az *setétségben* s' nem kíván
koznac az világofságra: Illyeténec azoc:

1. Kic a' bűnnec gyakorlásánac ôrülne, és az
setétségnek utain járnac. Prov. 2. 13. 14. 15.

2. Kic foc undoc *superstitiokkal*, babonáskodá-
sal (mellyec az *setétség* nec fejedelménec csalard böl-
cseségi) mocskollyac kereftyéni méltóságokat, e'
gyébkor-is ugyan, de kiváltképpen ez jeles napok-
ban, &c.

III. *Intés.* Ne csallya-meg senki magát, hanem
serevel vilgálja-meg, még is az *setétségben* vagyone,
avagy már által ment a' világofságra? Act. 26. 18.

Setétség jelei

1. Az *setétségben*. nem lát ember: Igy a' kic lelki se-
meckel nem látyác, az, az, nem tudgyác az Istenec
akarattyát, *setétségben* vannac. Joh. 12. 35.

2. Szükséges hivatallyára tartozo munkáit nem
gyakorolhattya. *peld. ok.* nem olvashat könyvet, nem
írhat, nem varhat, nem faraghat, nem sánthat vethec
senki, &c. Igy valaki az Istenec tisteletire tartozo
köteles tistit véghez nem visí, az *Istent* nem dicsoíti,
hittel, remenséggel, seregettel, buzgo imádással nem
tisteli, *setétségben* vagyon. Rom. 1. 21.

3. Edgyik ember a' másikat *tud. ill.* az Ô felebarát-
át nem lattyá, Exod. 10. 23. cselekedetit annac, né-
ogattyá: Igy valaki életénec serecségével feleba-
rátyá

ráttánac jó példat nem igyekezc adni, fetétségben
 vagyon, Matth. 5. 15. Phil. 2. 15. Valaki jó példa
 adással nem építi felebaráttát, nem szereti igazán azt
 a' ki pedig gyűlöli az, *ó attyafiat fetétségben vagyon* 1.
 Joh. 2. 9.

4. Könnyen s' gyakran meg-botlic meg *ütközik*
 ember, kőben, fában &c. Esai. 59. 10. Igy valaki
 botlon botlic, esten esic a' bűnben, az az, a' kiben
 a' bűnec'gyakorlása és ez által felebaráttánac sé-
 relmes meg-botránkoztatása *sokásjá s'* majd ugyan
 természeté vált, bizonyosan a' fetétségben vagyon
 az. *A gonosz cselekedetet meg soktátok*, Jer. 13. 23.
 Mert a' bűnec'gyakorlása, *fetétségnek cselekedete*,
 Rom. 13. v. 12.

5. Hasznokat keresic a' lopóc, gyönyörűségeket a'
 paráznác, Job. 24. 15. 16. Igy valakic nem csak
 örömmel cselekebic a' bűnt, hanem ugyan a' bűnnek
hasznával akarnak élni, fetétségben vadnac *Peld. ok.*
 Az kik tolvajságoc, hamis esküvésec, csalárdságoc,
 erőszak-tételec, trágár-csalfa beszédéc, udvari bolon-
 doskodásoc, hit cserélésec &c. után, akarnac el-élni
 Mint *setétségnek fiai*. 1. Thes. 5. 5. Nem követic
 Mosest az Istenec emberét, Hebr. 11. 25.

** Ember! e'ésédben vettec *ez felekbül* hogy se-
 tetétségben vagy? Igyekez zél világosságra fordulni.
 Magad ereje által nem fordúl hacz-meg, azért im ez
E'észközökre figyelmez.

1. A' Jésus Christust mint igaz világosságot egye-
 düil kívánnyad, somjúhozzad; hittel, sent élettel kö-
 vessed Joh. 8. 12.

2. Az ſzent Evangéliomot mint fényes világofságot (Act. 26. 23.) becsúllyed, halgassad, bévégyed mert ez által nyilatkozik meg tenéked a' Christus és minden ō gazdagsága, Eph. 5. 13. Col. 1. 27.

3. Az Isten Sz: Lelkének beléd hallásat nagy gerjedezéssel várjad, melly midön fenlik ſivedben, az Isten is méretinek dicsőséges világofsága tel derül béd az Christus által, mint Sz: Pál völl. 2. Cor. 46. Vide Theophilaetum in b. l.

4. Semmiben ugy ne gyönyörködgyél, mint a' világofságban, az az: Szent életben, Matth. 5. 15.

I N D I T O O K O K.

1. Mert valakic fetettségben járnac, Istennel és az ő Fiaival a' Jéfussal társaságok, edgyesülésec nem lehet azoknac, 1. Joh. 1. 5. 6. 7.

2. Mert az Apostol az Ur Lelke indításábúl parancsollya, hogy *ugy járjunk mint világofságnak fiái* Eph. 5. 8. Rom. 13. 12. 13. 14.

IV. *Vigasztalás* Valakic érzitec hogy világofságban vadtoz, (mert az Jéfus Christust tartjátoc egyedül való világofságtoknac, az ō Sz: Evangéliomat mint a' fetettségben világoskodó lámpást követitec

2. Petr. 1. 19. az Sz: Lélek Istennec jóra indító kegyelmének örömet helyt adtoz; azt meg nē homorittjátoc; sőt az ſzent életben igen gyönyörködtöc:) vigasztalljátoc magatokat, harczollyatok álhatatoslá az fetettségnek ereje ellen, hogy jóvendőben elvehésétec az ſenteknek örökségét a' világofságban, Col. 1. 12. Amen.

Uj Elztendôre alkalmaztatott:

PREDIKACIO.

TEXTUS, Pſal. 65. 12.

Meg coronázod az eftendôt a' te jó-voltoddal.

A' Tudoloc ertelme berént, akkor irta Dávid e' Soltárt, midôn az három eftendôkig tarto nagy éhség és kegyetlen döghalál után, meg-kegyelmezett volna Isten a' népnek, és meg-bűnt volna a' csapás Izraelben. 2. Sam. 21. 14 & 24. 25. Három kiváltképpen valo dolgokért dicséri pedig Dávid ez Soltárban az Istent.

I. *Hogy az ô Anyaſentegyházával ſoc külömb külömb fele jo téteményit közlôtte. v. 1. 7.*

II. *Hogy ez egész világot rendezlen, nagy bölcsen és hatalmason az ű dicsôſlegence bizonyos jelensé- gére igazgattya, v. 8. 9. 10.*

III. *Hogy kiváltképpen valo áldáſíval látogattya az ô népének lako helyét. v. 10. 14. A' mi Leczkénk ez utolso rében vagyons: melyben *ſumma berent* az Eſtendô nec meg áldattatását, Istentül függeni tanit- tya a' Dávid Profeta.*

Két réſeket jegyezhetünc meg itt.

I. Az Istenec cselekedetit: *Meg-coronázod az eftendôt.*

II. Annac eredetit, fundamentomát: *a' te jó voltoddal.*

MAGYARAZAT.

KERD. *Kirül mondgya Dávid hogy meg-co- ronázod az eftendôt?*

Fel. Az igaz élő Istenrül, ki lakozic Sionban, az az: az Ó Anya-entegyházában, melly Sion a' meny-orbágnac példázattya volt: v. 2. ki meg halgattya az Övebec könyörgéseket v. 3. Mert ez csac az egy élő Istent illeti.

II. K E R D *Mit téiben meg-coronázni az eštendőt?*

Fel. Böséges áldásokkal, mint embernek fejét féc ép ékelségeekkel s' coronával, környül venni, fel-ékeltetni, boldogítani, az eštendőt. Ide tartozic hogy Psalm. 5. v 13. Dávid az Istennek áldását, az ő jo voltával valo meg-coronáztatásnac nevezi: *Te Urán meg-áldod az igazat, a' te jo voltoddal mint egy paissal meg coronazod otet.* Halonlo szollás vagyon, elal. 8. 6. & 103. 4. Sidoul, *Nyatar.*

Ez szollásban pedig ilyen halonlatóságokat találunc.

A' Corona drága aranybul, ezüstből, csináltatic, drága köveckel ékeltetic, Zach. 6. 11. Igy az Istennec áldomása mellyel az eštendőt meg-áldgya, drágalátos és meg becsülhetetlen.

2. Ékelségere vagyon a' Corona a' főnc, Jer. 13. 18. Igy gyönyörű szépségere vagyon az Isten áldása az eštendőnc.

3. Mühóságos gazdagságnac jele a' Corona. Igy az Istennec áldása gazdagit-meg, Prov. 10. 22.

4. Nagy öröm vagyon mikor meg-koronáztatatic a Kürdy, ily az Istennec áldásán örülnc az hivec.

III. K E R D. *Honnét származik az eštendőnek*

meg

meg áldattatása, coronázása? Fel. Istenec jó voltábol. Text.

Micsoda az Istenec jó volta? Fel. Olly tulajdonsága Istenec, mely szerint ő Felsege, önnön magában minden jók felett való leg-felsőbb jónak s' magán kívül is minden igaz valóságos jóknac szerző okánac lenni meg ilmértetic. Ezt hirdeti Dávid Psalm. 34. 9. et 145. 9. *Az Urnak jó-voltával teljes a' föld,* Psalm. 33. 11.

Közlötte pedig s' közli Isten az ő jóvóltatá' teremtet állatokkal szabadosan:

1. A' teremtés által; lételt s' valóságot adván azoknak, kik nem vóltanak, Rom. 4. 17. Psalm. 33. 9.

2. A' gond-viselés által; mert az ő teremtetett állatit tartya, őtalmazza, táplálja, Psalm. 36. 7. Matth. 10. 29. Psalm. 104. 14. & 145. 15. 16.

3. Igazgatás s' vezérlés által: mert az okos-teremtetett állatokat az ő Szent akarattára meg-tanította Mich. 6. 8. Egy summában: midőn Dávid Istennek tulajdonította hogy ő meg coronázza az estendot az ő jó vóltával: mint ha mondaná: Uram Isten! a' te jóvóltodtól s' Kegyelmessegedtől jön az, hogy az estendonec minden részeiben minékünc te népedneccieledelünkre s' minden egyéb bűgsegűnkre nem csak elegendő hanem ugyan bőséges gond-viselésedet s' áldomásodat nyujtod és ki-bolgáltatod.

T U D O M A N Y.

Hogy az estendok kívánatossak áldottak és boldogok egyedül az jó Istentől származik. Text.

I. Mert minden jó adomány &c. Jac. 1. 17. Isten-től, Isten által és Istenben vadnak mindenek, Rom. 11. 36. Nincsen is embernek semmi jó, kit Istentől nem vett volna, 1. Cor. 4. 7.

II. Mert az idők és azoknac változása Isten kezében vadnac, Dan. 2. 21. mellyek által az szabadossan uralkodo mennyei Felség, szokta az ő áldását terjeszteni e' földnek lakosira: és AntiChristusnak lelke nyughatatlankodic abban, valaki ezzel ellenkező értelmet forral magában, Dan. 7. 25. Azt veli (tud. ill. az Anti--Christus) hogy meg---változtathattya az idöket.

H A S Z N A I

I. Feddés * Vétkezne a' kik az egész estendő nec minden változást, és ebből az estendő nec böltségét avagy hügségét éppen a' csillagok forgásinac tulajdonittyác. Innét vagyon az *Calendáriomnak* fertelen becsületi az emberek között. Vagyon ugyá az csillagoknac s' kiváltképpen az Napnac és Holdnac erejec, hathatóságoc, *influentia* joc e' földieken péld. ok. füveken, fákon, vizeken, barmokon, embernek testén, testbéli nedvességeken, Deut. 33. 14. &c. melly rész szerent az ő világosságo. tul, rész szerent melegségektől származic. De mivelhogy ok Istennek teremtsi, az ő erejek is egyed Istennek keze által igazgattatnac; ugy hogy mind az ő külömb külömb változóloc s' mind azoknac *effectumi* munkái, Istennek szabados akarattjátul fügjenec: az mint hogy

az eszközök-nek cselekedetec mindenkor a' Főök-nac igazgatásátúl függenek.

* *Másodszor:* Vétkezne azok-is, kic az ebtendő-nec boldog és kívánatos állapottyát csak a' történet-nec avagy jó berencsének tulajdonittyác.

* *Harmadszor:* Kic az buzának, bornac, &c. bőfégét, magoc borsálgalmatofságának tulajdonittyác: Ehez képest az bőségért Istenec halákat sem adnac.

II. *Intés.* I. Esmérd-meg valoban ez *Tudomány-nak* igazságát. II. Csac egyedül a' minden jóckal bővelkedő Istentül kérjs' várj áldást az uj ebtendőre.

III. Eletedet az áldott Istenec tekinteti előtt ugy rendellyed, hogy bizonyos reménséggel várhassad az ő Felsége áldását.

Boldog és áldott az ebtendő, midőn az kegyelmes Isten amaz ő három águ ostorával tud. ill. Ehséggel, Haddal, Dőghalállal azt meg nem sujtollya. 2. Sam. 24. 13.

Azért hogy ezeket Isten reád ne hozza:

I. Szüntelen való lelki éhség, bomsjuság, az az, leg elsőbb, s' leg fővebb kívánság benned légyen az igazsághoz: mert boldogoc, Matth. 5. 7. valakic tud. ill. az Christus kegyelme által való meg-igazulást, bűnöknek bocsánattyát, és a' meg bentseltetést gerjedve kívánnyc. *Perkins.* Légyen kívánságod az Isten orságának kereséséhez. Matth. 6. 33. Az Isteni tiszteletnek gyakorlásához. Psalm. 27. 4. & 42. 2. 3. Az Istenec méznél édeslebb bebedéshez. Psalm. 119. 103.

II. Meg-bekelhetetlenül hadakozzál s' harczolly az te meg eskütt ellenségeddel, amaz ordito oroszlánynyal az Őrdôggel. 1. Petr. 5. 8. 9. Harczolly tefed nec gonos kívánságival. 1. Petr. 2. 11. Harczolly ez világtalan világgal s' ennek veszedelmes példa adásival, 1. Joh. 5. 4. 5 ez ám az igaz tufakodás. 2. Tim. 2. 5. ez amaz igaz harcz, 2. Tim. 4. 7. Isteneddel pedig s' felebaratodol békeséget tarcs. Ró. 5. 1. 8. 1. Hbr. 12. 14.

III. Minden bűnös dognél, undokabb dognec, valoban ragado *pestisnek*, s' meg-emésthô fenenecc tarcsad a' bűnt: Undogság a' bűn, Jer. 18. 13. s' valoban *az undok rothadásnál is büdösebb*, mint *Chrysostomus* mondgya, *homil. 1. in. 2. ad Timoth*. Az Út mi rajtunc kônyörüllyön, oltalmazzon minket meg-érdemlett ostoritul, és áldgyon-meg ez uj Ebtendôben. Amen.

Christus fenedéséről s' haláláról
emlekeztető

P R E D I K A C I O.

T E X T. Esai. 53. 8. *Mert kivágattatott, &c.*

A Z Esaiás Prófeta olly nyilván s' világosan szólott régenten a' Christusról, és ő általa az Új Testámentomi hivekkel közlendô jó tetemények-ről, mint ha nem-is jóvendô-mondó Prófeta, hanem az Christus bűntefenecc, életenecc, fenedésenecc, halálánac semmel-nézôje, és az Apostolok avagy Evángelistak közül eágyik lett volna. Mellyhez képele *Hieronimus* így szól felôle: *Esaias non prophetiam videtur*

detur mihi texere, sed Evangelium. Ugy látzic ugy mond nekem, hogy Elaias nem jövendöl, hanem Evangeliumot ír. Bár egyebekről ne emlékezzünk is, bizonyos dolog ez, hogy lép rendel és mint már meg-lett dolgokról nyilván emlékezzic, a' Christushoz,

1. Tísta büztül való büntetéséről, c. 7. v. 14.
2. Szegénységéről s' alázatosságáról, 53. 2. 3.
3. Profétai tisztéről, 61. 1. Luc. 4. 18.
4. Szenvedéséről s' Haláláról, 53. 4. 5.
5. Engedelmségéről a' szenvedésben, 53. 7.
6. Ellenfégiért való könyörgéséről, Esa. 53. 12.

Luc. 23. 34.

7. Halála által lett válcságunkról, 53. v. 10. 11. Az el olvastatott igékben is v. 8. világosan tanít a' Proféta Urunc Christushoz k lőmb-külőmb szenvedéséről, haláláról, és ezeknek valóságos okáról.

Két rebe van: I. Christushoz szenvedési és halála. II. Ezeknek oka.

I. R E S Z *Magyarázattya.*

Szenvedése itt jelentetic: *Volt ő raita a' vereség* A' verelegén avagy csapáson kell érteni, I. *Magánosan* az meg verettetelt; ostromtatalt, Matth. 27. 27. 31. arczúl csapált, Joh. 19. 3. &c. II. *Közönségesen* tellyes életébéli szenvedést, tud ill büntetését fogva haláláig, Hebr. 2. 18. III. *Közönségesebben* mind azokat a' rettenetes büntetéseket, mellyeket Christus az mi bűneinkért el-szenvedet. Igy véttetic e' Sidó fő *Nagány, csapás, büntetésért*, Gen. 12. 17. Exod. 11. 1. Halá-

Halála jelentetic itt: *Ki vágattatott az élőknek földébül.* Tulajdon-képpen az fák vágattatnac ki fejével, Esai. 10. 33. 34. Marth. 3. 10. *Hasonlatosság* érint az emberec ki-vágattatnac akkor midőn erőszakos halállal meg-ölettetnac. Így az Samarjai Királyrul mondgya az Irás hogy ki-vágattatic, Hos. 10. 7. Így s'oll Daniel-is a' Messiáfrul, Dan. 9. 26. *Az élőknek földén* nem Canaán földé értetic, mint Ezech. 26. 20. mivel hogy az, az örök-eletnek ábrázolója vala: hanem ez egész földnec kerekésege, mellyé elnec minden emberec, és tulajdon-képpen e' földi élet értetic, Psal. 27. 13.

Az hasonlatosság ezekben vagyon:

1. Míképpen a' ki vágattatott fa mozgo s' nevelkedő életét el hadgya és ki-sárad, meg-hal: Így Christus is életét le tette s' meg-holt, Joh. 10. 17. 20.

2. Az fa midőn ki-vágattatic, erőszak miatt sárad ki. Így Christus ellenséginec erőszak-tetele miat holt-meg, ha bintén magára nézve szabad akarat-érintette is le életét, Joh. 10. 18. mert másoktul fessítettett keresztfára, Act. 2. 23; Phil. 2. 8.

Keresztfának halálával holt pedig meg a Christus;

I. Azért, *hogy bizonyossá tétetnénk mi árrul, hogy az mi bűneinkért érdemlet atkunkat hordozta s' el is töröltte tökéletesen, hogy többé azok minket ne nyomjanac, Gal. 3. 13. ex Deut. 21. 23.*

II. *Hogy az valóság éppen meg-felcine az árnyékos abrazalásoknac, példázatoknac; mert az áldozatok-*

zato^k nac némelly ré^sec *fel-emeltet*et, Exod. 29. 26. 27. 28. az ércz kigyot is *fel-emelte* Moles a' pu^stában Num. 21. 9 melly Urunc Christuⁿac ker^ekt fára valo *fel-emeltet*éit példázta, Joh. 3. 14. Ezért mó-
gya Sz: Péter 1. *epist.* c. 2. v. 24. hogy a' Christus a' *mi bűneinket az ő testében fel vitte* a' ker^ekt fára.

III. Hogy be tellyesednéⁿec az jövevd^olélec: Davidé, Psalm. 22. 17. Zachariásé, cap. 12. 10. Johan. 19. 37. magáé a' Christusé Matth. 20. 19. Es mivel ilyen halállal kellet meg- halni, már nemeit az halálnac mindenkor el- távoztattya: *peld. ok.* magas hegyr^ul valo le- vettetést, Luc. 4. 29. 30. Herodes fegyverét, Luc. 13. 31. az meg- kőveztetést, Joh. 8. 59.

II. R E S Z Magyarázattya.

K E R D. *Mi volt oka a' Christus szenvedésének és halálának?*

Fel. A' népⁿec bűne. Text. *Az én népemnek bű- néjért.*

* A' bűn semmi nem egyéb, hanem törvényte- lenseg, avagy a' törvényⁿec (mellyet Isten adott. Jac. 4. 12.) meg rontása. 1. Joh. 3. 4 Mellyet itt E- fiaiás, el pártoláⁿac, párt ütésⁿec, *el szakadás*nak, más hatalmáⁿac lemmire becsüllésⁿec, meg- veté- sⁿec nevez: 2. Reg 3. 7. mindezeket magában fog- lallya a' Sido *bo Páfany*. Mert mikor vétkezik valaki, el pártol s' el- *sakad* Istent^ul, és annac méltóságát nem becsüll. &c.

* Micsoda *népet* emleget? Meg- mondgya *Szent*

Péter, 1. epist. c. 2. v. 24. *collato cum* v. 1. 2. 3. 4. 5.
Ezeket mondgya Christus ő juhainac, Joh. 10. 14.
27. Ide mutat bent Palis, Hebr. 13. 12.

Midőn pedig az népnek bünejert mondatic hogy
benvedett s' meg-holt a' Christus, nyilván jelentetic.

1. *Hogy* nem maga saját büneiért, mivel hogy bűn
ő benne nem volt. 1. Petr. 2. 22. Mert artatlan és i-
gaz volt, a' mint megvallotta Judás. Matth. 27. 4.
Pilátus v. 24. a' százados. Luc. 23. 47.

2. *Hogy* nem az maga javáért s' hasznáért. Gal.
4. 4. 5.

T A N U S A G.

*Az Ur J. sus Christus az ő híveinek bűnökért keser-
vessen benvedett, s' valóságosan meg is holt.*

Hármat mondóc: I. benvedet: *Vereség volt raj-
ta.* II. Meg holt: *kj vágattatott az élok földébol.*

III. Az ő híveinek bűnökért: *Az en népnek bü-
nejert.* Mindenic czickelly meg-bizonyittatic a Lecz-
kébül.

O K A I.

I. *Mert* Istennek a' bűn ellen valo kemény fenye-
get. se azt kívánta, Gen. 2. 17. hogy az engedetlen
ember meg-hallyon; az Christusnac azért (mivel az
ő népének közben-járosa s' kezesse volt, 1. Tim. 2.
5. Hebr. 7. 22.) meg kellett halni az ő népéért.

II. *Mert* a' bűnös ember elegtelen arra, hogy
vagy magánac vagy másnac valcsagának árját meg-
fizethesse: Psalm. 130. 3. & 49. 8. Az Christus azért
az ő halálaval fizette ezt meg, Esai 53. 12.

K E R D

K E R D. *Micsoda tulajdonsági a' Christus halálának? Fel.*

I. Az halalban is az két természeteknek semelybéli edgyesülések fel nem bomlott: a' lelec ugyan valóságosan el-vált az testüi, de az emberi természet mindenkor semelybéli edgyesülésében maradott az Isteni természetnek: mert ugyan-is az Ige, melly teste lett, Joh. 1. 14. soha le nem tette azt, a' mit edgyet fel vett. Ez csudálatos edgyeslégre nézve mondgya az irás, hogy *Isten tulajdon vérevel kerette az ő Anya-szentegyházát*, Act. 20. hogy a' *dicsősögnék Ura megfeszitetett*, 1. Cor. 2. 8. hogy az *életnek Fejedelmét meg-ölték a' Sidok*, Act. 3. 15.

II. Szabad akarat berint való volt a' Christus halála: Joh. 10. 17. 18.

III. Szükséges-is volt. dei. *oportet* Matth. 16. 21.

a. Az sok példázatokért.

b. Az sok jóvendölésekért.

c. Istennek amaz fenyegetéséért, Gen. 2. 17 mely-tül az emberi nemzetség csak a' Christus halála által szabadulhatott meg, Rom. 8. 3. 4.

IV. Isten előtt kedves, elégtévő, bűnt bocsáto áldozat volt a' Christus halála. Eph. 5. 2. 2. Cor. 5. 21. *Bűnné töve, az az, bűnert való áldozattá.*

V Egygyetlen edgyet lött a' Christus halála: soha többör nem lében. Hebr. 7. 27 Rom 6. 9.

VI. Az Istennek a' bűn ellen való sórnyü harag-jnac érzésével egyben-csatoltatott volt a' Christus halála. Innet volt hogy *nagy kiáltással és konyhuliatá-*

sok

sokkal könyörgöt hogy el-távoznék ō tőle e' pohár.
Hebr. 5. 7. Matth 26. 39.

H A S Z N A I.

1. Oktatás. 1. E' tudomány tanít, *hogy* igazac voltanac az Istenec fenyegetési Gen. 2. 17. Deut. 27. 26. Igazac voltanac az j^övendölések-is. Dan. 9. 26. Pál. 22. 17. Esai. 53. 8.

2. *Hogy* undokoc a' bünöc, mellyekkel Istenec méltosága fertegettetic : és *hogy* csak az ō Fia halála által békélt meg az Atya a' bünösöccel.

3. *Hogy* az hitetlenekert nem holt-meg à Christus: (1) *mert* az hitetlenec nem ő nepe, nem ő juhái: nem valasztattac az idvefségre, ujjonnan nem szűlettettek elő reménfegre, hit által nem őriztetnec az idvefségre. &c. Veld egyben, 1. Petr. 1. v. 1.--5. 19. (2) *Mert* halála előtt ugyan *protestált* Chrirtus, hogy ő nem könyörög ez *világert*, hanem azokert kiket az Atya ő neki adott, Joh. 17. 9. Az hitetlenec pedig nem illyenec.

4. *Hogy* a' Christusnac semmi becstelenségere né volt az ō szenvedése és halála: mert nem magzert hanem híveiért szenvedett s' holt-meg. Nékünc keresztyenec nem gyalázatunkra hanem dicsőségünkre vá az ő kereszti. 1. Cor. 1. 23. 24. Gal. 6. 14. Ezert mondgya *Tertullianus*, hogy az *Christus halála az keresztyéni Névnek tellyes mértéke és gyümölcse*. libr. 3. advers. Marcion.

II. *Intés*. 1. Utállyc meg és hadgyuc-el a' gonos bünöket, mellyec sok szenvedésre s' halálra adták a' Chri-

a' Christust. 2. Bűneinkért való elég tételért ne igyekezzünk szenvedni; mert hasontalan: hanem a' Christus nevéért örömet szenvedgyünk, es a' Christus szenvedésinek maradékját tölcük bé a' mint Sz: Pál szól, Colos. 1. 24. az az: az Anyaszentegyháznak tagjaitul az Christusért el-viselendő szenvedéseknek reánk tartozando részét visellyük-el, mind addig, míg Istennel tetszik minket az ockal látogatni: követven az Sz: Martyrokat, kik felől Agoston Doctor. így szól: *Ex passionibus Martyrum nata sunt exempla patientiae non dona iustitiae.* Az Martyroc szenvedésiből békeséges türelnek példái, s' nem igafságnak ajandéki bármaztanac.

III Vigasztalás. Keresztény lelec, ki Christus juha vagy, ezzel vigasztald magadat; a' te bűneidert megholt az Ur Christus: mit felől tehát az ördög tül, bűntül' örök-haláltul? Örülly, mert immár a' Christus teneked szerzet Sz: halálával,

Halál	} helyet,	Eletet,
Bűn		Igafságot,
Harag		Kegyelmet,
Pokol		Menyorgót,
Kárhozat		Eörök idvelséget:

mellyet meg-is ad bizonyossan, Amen.

Christusnak szenvedések or lett kész engedelmessegerül oktato

P R E D I K A C I O.

T E X T U S Psalm. 110. 7. A' patakbul az uton ißik: annak okáért fel emeli fejét.

AZ Istennek természet szerint való Fiának a' közbé-
járó Ur Jesus Christusnac, egyetlen egy személ-
lye. két természet, hármastíbi vagyon: mellyet ren-
del igy mutatoc-még.

I. *Egyetlen egy Isteni személye vagyon a' Christus-
nak.*

* Mert az mondatic felőle, hogy az Atya Isten
szemellyenek ki metczet béllyege. Hebr. 1. v. 3. avagy
képe, és ábrázattya. 2. Cor. 4. v. 4 Colos. 1. 15. Mel-
lyel háromdolog jelentetic.

Először: Hogy a' Fiunac a' Jesus Christusnac Isteni
személlye vagyon: Ugyanis az Isteni személynec képe,
ábrázattya, avagy ki metczet béllyegé nem lehet más
hanem Isteni személy.

Másodszor: Hogy az Atyánac személlyétől meg-
különböztetet, a' Fiunac személlye. Edgy Isteni ál-
lattya van az Atyánac, és Fiunac. Joh. 10. v. 30. De
más személlye van az Atyánac, más ismét az Fiunac.
Ugyanis meg különböztetic a' kép, ábrázat, avagy
ki metczet béllyeg attol a' kinec képenec, ábrázattya-
nac, avagy ki metczet béllyegénec mondatic.

Harmadszor: Hogy a' Fiunac személlye edgyetlen
egy, mint intén az Atyánac személyeis hogy csak egy.

** *Mert a' Fiunac Isteni személye annyiban va-
gyon, a' mennyiben ő az Atyánac természet szerint va-
lo Fia: Immár pedig a' Fiu, az Atyánac edgyetlen egy
szülött Fiának mondatic, Joh. 1. 14. & 3. 16. Tehát
edgyetlen egy az Christusnac Isteni személlye.*

II. *A' Christusnac két természetű vannak: Edgyic
Isteni*

Isteni, melyre nézve mondatic, *mindeneknek felette örökké áldando Istennek*. Rom. 9. 5. *Málic, Emberi,* melyre nézve mondatic, *Dávid magvábúl letnek, az Atyák közül valonak test szerint.* Rom. 1. 3. & 9. 5. és ember Jesus Christusnac. 1. Tim. 2. 5.

III. *Hármas tistü vagyon a' Christusnac; Profétai;* mely szerint az Istennek idveiség szerző minden akaratyát tökéletesen ki nyilatkozatta. Deut. 18. 15. Act. 3. 22. *Papi;* mely szerint az embereknek bűnökért áldozott, és az Atya Istennek kedvét hozzájoc engedtelte. Pfal. 110. 4. Hebr. 6. 20. *Királyi;* mely szerint az Ó országánac tud. ill. Anyafentegyházánac idveiségére tartozo minden dolgokat nagy hatalommal, és méltosággal ki szolgált. Pfal. 2. 6. Luc. 1. 33.

Ez edgy Isteni semélyü, kettös természetü, és három tistü közben járo Jesus Christusnac az emberi nemzet váltságánac végben vitéleben, két egy máttul meg külömböztetet állapot vadnac tud. il. *Meg aláztatásának,* és *Felmagasztaltatásának* állapotya, mellyekről nyilván sol Sz. Pál Phil. 2. 7. 8. 9.

Sz. Dávid-is ez leczkében mind kettőt jelengeti: *Meg aláztatását itt, A' Patakbul az uton iszik.* *Felmagasztaltatását itt. Annakokáért fel emeli fejét.*

Summa szerint pedig ez igékben, meg jelenti Dávid Proféta a' meg-válto Christusnac, a' váltságnac munkájában valo fáradhatatlan ferénységét, és ki mondhatatlan buzgoságát; minden nehézségnek meggyőzésére valo késésget, valóságos győzödelmét,

és gyôzedelmének halhatatlan örömét.

Két részeket látunc itt.

Repete ex Summa.

Az első ez igékben vagyon: *A, Patakbul az uton iszik.* Most erről.

M A G Y A R A Z A T.

I. K E R D. *Kirul mondgya Dávid ezeket?*

Fel. Arrul a' kinéc a' Jehova Atya Isten ezt mondta: *Uly az én jobb kezem felöl miglen &c.* Pál. I 10. v. 1. Arról a' kinéc meg esküta' Jehova, és &c. v 4. Az pedig nem más, hanem a' közben járó Ur Jélus Christus: mint hogy ō reá alkalmaztattyac ezeket mint Sz: Péter. Act. 2. 34.--36. mint Sz: Pál Hebr. 1. 8. 13. & c. 5. v. 5. & c. 7. v. 17.

II. K E R D. *Ez jóvendôles serint, holott ivott Christus a' Patakbul az uton?*

Fel. Olvassuc ugyan Joh. 4. hogy Idvezitônc meg fáradván egykor uttyaban Samaritanæ Sichar nevű Varosa mellet lévô Jacob forrásánál le ült, és az Ábonyi állattul innya kert; ivotte? nem, nyilván ki nem teték: Mind-azáltal Dávid nem tulajdon-keppen, hanem csak hasonlatosság-serint mondgya, hogy a' patakbul az uton iszik.

III. *Mit kell tehát érteni ezen: A' Patakbul az uton iszik?*

Fel. Két-keppen adgyák értelmét ennek a' Szírást-magyarázó Doctoroc.

1. Közönségeslebben, s' távuldadabban, hogy ez légyen értelme: *Az patakbul az uton iszik az az Ur*

Ur Christus az uton az az tellyes életének folyálábá különb-külömb fele, és igen nehéz nyomoruságokat fog szenvedni az őveinek bűnőkért, melly szenvedési után az dicsőségre minden bizonynyal el-jút. Ez értelmet adóc azt mondgyác, hogy ez bőlásban az uton járók túl vétetic hasonlatóság, kic uton járókban fok sor ugy meg sorulnac, hogy akarmelly zavaros patakbul is, (mellyec ho s' akarmi első vizekből baperodnac, és az utakon által folynac) kénberitfesenec innya, és somjuságokat meg oltani; mivel hogy az utnac terhe, és alkalmatlansága miatt, más kedves és kívánatos italnac berit nem tehetic, Ekképpen Ilyés Pr. midőn el-rejtezett volna Acháb előtt, az Isténec parancsolattyabul az nagy éhségben táplaltatic vala a' holloktul, és isic vala a' Cherith patakbul, mig nem az el-fárada, 1. Reg. 18. 4. 6. &c.

Ez első magyarázat mind helyes, mind értelmes; nincsen is semmi-képpen a' kereszténi hitnek s' Valálnac agazatival meg edgyező Regula ellen, melly berint kívánnya az Apostol hogy legyenec az Irafnac magyarázati, Rom 12. 6.

Ugyan-is igaz az hógy a' mi közben járonc tellyes idejében életének, mig ez földön lakott, de fő-keppé halálakor a' bűnösökért fok, és keserves szenvedéleket szenvedet: mellyekről tanit a' Catechismus az XXXVII--dik Kérdésben.

Továbbá igaz az is, hogy a' pataknac nevezetin a' fok és nehéz nyomoruságoc értettefesenec, Plalm. 124. 4 Mindazon-által helyeslebec lattatic azoknac értelmec, kic ezeket.

II. Magánoslabban, s' közelben magyarázác így:
 A' Christus az emberi nemzetségnek idvességének meg-
 szerzésében olly serény, buzgo, és áthatatos lé-
 sen, hogy azért fel-veendő, és el-vifelendő keserves
 testi, lelki szenvedésiben magának nem kedvez, ma-
 ga könnyebségit nem keresi, míg nem minden el-
 lenségit, az ördögöt, poklot, bünt, halált, hatalmassá
 meg-győzendi: Míképpen az győzdelmes vitéz, az
 ő diadalmaskodó creje, s' villogo fegyvere előtt fal-
 do ellenségét meg-űnés nélkül fel-lobbant kíván-
 sággal, s' buzgo indulattal, s' örömmel űzi, őldöklí,
 tapodgya, és az forro hevség miatt indult somjusá-
 gának meg-oltására nem keres kedves izú bort, a-
 vagy hol-mi kényeslen csinált nyalanc italt; hanem
 sítén meg-elégític vízzel, melyben-is sok váloga-
 tást nem tében, hanem még az zavaros patakot-is,
 mely az ő uttyában sime eleiben akad, nagy mohon s
 édesdeden isza.

Ugyan is vallyon kedvezetté az magának, a' ki mi
 érettinc olly segénységben élt, hogy nem vólt az hol
 fejét le-hajthassa, Marth. 8. 20. a' ki nem azért jött
 hogy &c. 20. 28. a' ki magát meg alázta. &c. Phil.
 2. 7. 8.

T A N U S A G.

*Valamellyeket a' közben-járo Ur Christus, az em-
 beri nemzetségnek örök idvességének meg-szerzéséjert
 szenvedet, mind azokat nem kételenségből, hanem sa-
 bad akarattya serint áthatatos buzgosággal, és kebsz-
 séggel szenvedte.*

Ez tudománt erőssíti a' mi leczkenk nec magyarázattya. Ísmét Psalm. 40. 7. 8. Hebr. 10. 7. Joh. 10. 18.

Tudománnak megvilágosítására való Kérdés:
Mellyeket szenvedet Christus az hiveknek idvességének meg szerzéséjért?

Fel 1. Két karban lehet azokat állatni, mint a' Catechismus-is cselekeési 37-dik kérdésben.

Az első karban azoc a' semélyec vadnac, mellyeket tellyes életében, mig ez földön lakott szenvedet;
Peld. ok.

1. Szenyvedet nagy szegénységet, Matth. 8. 20.
2. Cor. 8. 9. Luc. 2. 7.

2. Nagy veszedelmekhez való közelitést, Herodestül halálra kerestetvén, Egyiptomban bujdosott, Matt. 2. 14. 15. Sokszor meg akartac ölni; hegyről le tasítani az Názarethbélic, Luc. 4. 29. 30. Kövel agyon verni Jerusalemben a' Sidóc. Joh. 8. 59.

3. Szenyedte az emberi természetnek bűn nélkül való erőtelenségét. p. o. Ehséget, Mat. 4. 2. & 21. 18. Szomjuságot, Joh. 4. 6. 7. Fáradásot. Ibidem. Szomorúságot, bánkodást, siránkozást. Joh. 11. 35.

4. Szenyedett ördögi kifirtetét, Mat. 4.

5. Sok káromlást, szidalmat, Joh. 8. 48. gyalázatot még maga rokonságitulis, Marc. 6. 3. 4.

Másic karban vadnac azoc a' szenvedélec, mellyeket életének végéhez közel halála előtt szenvedett. tud. ill. A' Gecsemáne kertben; a' fő Papnac udvarában; Herodes Palotájában, Pilátus Tanács-házában;

ban;

ban: úgy mint, vérrel verítkezést, meg fogattatást, idestova való hurczoltatást, tafzigáltatást, oltoroztatást, pökdöltetést, nád pálczával való verettetést, tövis koronával való sebesítettetést, bársony köntösben való csufoltatást, kereszt emelest, latroc köziben való szamláltatást, kezeinek és lábainac vas szegekkel való által lyukasztatást, ki mondhatatlan szomjuságában epével, s' méreggel való erőltetést: vegezetre átkozott, és gyalázatos halált; mellyekrül mind az négy Evangelistác bizonytságot tesznek.

2. *Fel.* Szenvedet Christus nem csak testi, hanem lelki kínokat-is.

Lelkében annakokáért, szenvedte az emberi nemzettségnek bünei ellen való Istennek rettenetes haragját, és valóságára nézve ahoz a' pokolbeli gyötrelmekhez hasonló gyötrelmet, mellyet az el kárhozandó, de már ő általa idvezülendő hiveknek kel való szenvedni. Ugyanis ez prefele ki amaz véres verítéket. Luc. 22. 44. Es amaz keserves kiáltást. Mat. 27. 46. Eli, Eli, lamma, &c.

Mondasz: Hiszem a' Christus Istennek szerelmes Fia volt, hogy szenvedte tehát az Istennek haragját?

Fel. 1. Az Istennek haragja nem czelozot a' Christusnac személyére; a' mennyiben ő az Atyának szerelmes Fia volt; hanem czelozott az emberi nemzettségnek bünei ellen, mellyekert való szenvedésre, és elég tételre kötelezte, s' kéljítette volt magát a' közben járo Christus.

Fel. 2. Az Istennek haragja mellyet a Christus mint
közben-

közbenjárón, s' kezesűnc vilet, és s;envedett, jelen-
ti nem meg gyűlöltetését az Fiunac az Atyátul; hané
csak az Isten igaz haragjából származott büntetésnek
a' közbenjárora, nem maga, hanem másoc érdeme
s;erint rakatot valóságos terhét.

O K A I a' Tudománynac.

K E R D. Szükséges volté hogy a' Christus nem
kértelenségből, hanem szabad akarattya s;erint s;en-
vedgyen? Fel. Igen-is. Miért?

I. O K. Mért bizonytságot kellett tenni Chris-
tusnac, hogy ő az ő juhainhoz való tőkélletes s;eretet-
ből s;enved. Azért mondgya Sz: János c. 13. v. 1.
hogy Christus *mind végig s;erette az ővéit.* lásd Gala.
2. 20. Eph 5. 25. Ezzel valóságosan meg bizonyi-
totta, hogy nem kértelenségből, hanem jó kedvél
s;envedett érettek.

II. O K. Mert az Christus s;envedésinek, és ha-
lálánac, Eleget tévőnc, és az Hivékért érdemlőnc
kellett lenni. tud. ill. Hogy azoc által bűnökért elég
tételsák, és az örök élet nékiek meg nyerettsék, az
ő s;envedésinek, és halálánac érdeme által. Immár
pedig ha csak kértelenségből s;envedet volna, mimo-
don lehetet volna érdemes az ő s;envedése?

Monda: Lám Matt. 26. 39. Azon kéri s;ent At-
tyát, hogy távoztassa el ő tőle a' pohárt; azért nem
volt ő néki kedve, és akarattya, avagy csak az halál-
nac meg költségására.

Fel. I. Nem egy általlyában kéri, hanem há-val
ha ugy tetczic Sz. Attyánac: ugy hogy a' maga akarat-
tyát

tyát Sz: Attyánac akarattya alá rendelte.

II. A' Christust kétképpen gondolhattyc; tud. il. a' mennyiben kőzbenjáró; így kívánva kívánta az Ő életét le tenni az Ő juhaiért: avagy a' mennyiben bűn nélkül való erőtlenségekkel tellyes emberi természetű volt, melly az ő romlásátul, el fogyásátul irtozic; így őis irtozott, e' haláltul, s' kívánta annac távozását.

Kerded: Micsoda indította à Christust, hogy mindeneket az Ő juhainac idvefségekért keű akarattal, s' engedelemmel űenvedgyen el.

Fel. I. Az Atyához való Fiui engedelmeűsége. Pűfal. 40. 7. 8. Hebr. 10. 7.

II. Az emberi nemzethez való nagy űeretet. Eph. 5. v. 25.

III. Az Iűttenec változhatatlan tanácsára, s' végzésére való csendes figyelmezés, Luc. 22. v. 22.

IV. Az irásoknac be tellyefedésének el mulhatatlan űűkséges volta: mellyre űentűl vigyázott Ő felűsége. Matth. 26. v. 53. 54.

H A S Z N A I.

I. *Oktatás.* I. Felette igen nagy tehát az Ur Christusnac az ő hiveihez való űerelme. Joh. 15. 13. Rom. 5. v. 6. 10. El kerülheti vala ellenséginac kezét. Joh. 18. 6. de. &c.

II. Az ő űenvedésének, halálánac ereje elégtévő a' mi bűneinkért, és érdemlő oka a' mi idvefségűnknek. Esai. 53. 11. Hebr. 5. v. 8. 9.

III. Kívánta nagy kívánsággal az őveinec idvefségeket, s' nemis nyugodot még addig, mig meg nem űerzette.

IV Az

IV. Az Ő bennedésének semmi réfsetskéje nem volt hasontalan.

II. *Intés.* I. Hid-el kereszttyén ember hogy a' Christus bennedése, es halála elegendendő bűneid-
nec el törlésére, és idvességedre.

II. Ezekért légy Ő hozzá engedelmes, neki ked-
veskedő. 1. Szeressed Őtet. 2. Sz. akarattyát követ-
sed. 3. Szűntelen dicsirjed. 4. Az Ő dicsősségéért ör-
rómeft bennvedgy. 5. Utald a' bűnőket, mellyekert
oly loc, és keserves kinokat bennvedett a' Christus

III. *Vigasztalás.* Rettegtetneké tégedet loc bű-
neid? Ne fély! El törlőtte azokat a' te közben-já-
rod: el bennvedte azoknac méltó büntetéseket. Te
már szabados vagy, nem vifeled bűneidnec büntetéseit
hanem *ha meg halss a' bűnnek, és élss az igazságnak,*
meg nem halss soha, hanem élss mind. örökké, 1.
Petr. 2. 24. Joh. 11. 25. 26. Amen!

Christus fel magasztaltatásáról való

P R E D I K A C I O.

T E X T U S. Psalm. 110. v. 7.

AZ közben-járó Ur Jésus Christusnac Meg-aláz-
tatásanac es fel-magasztaltatásanac állapottya kő-
zött, nyilván való külömség vagon; mellyet bűk-
ség meg-értentinc.

I. *Külomség:* A' Christus meg-aláztatásanac ál-
lapottya kezdődöt mindgyárt az Ő fogantatásakor,
Fel magasztaltatásanac állapottya pedig kezdődött az
Ő halottaiból való dicsősséges fel-támadásakor.

II. *Külömbőség*: Meg-aláztatásának bizonyos vége és határa volt az ő halála és harmad napig a' koporsóban való nyúgovása: Az ő Fel magasztaltatásának pedig soha vége nem léssen; mert öröckön öröcké abban a' *dicsőségben* marad mellyben edgyser fel-vitetett, 1. Tim. 3. 16. Hebr. 10. 12. Rom. 6. 9. Apoc. 1. 18.

III. *Külömbőség*: Az meg-aláztatásnak állapottyában való szenvedeli és cselekedeti a' Christusnac *elég-tévők és érdemesek* vóltanac: melyre nézve mondatic, hogy mi hivec *árron vetettünk-meg*, 1. Cor. 6. 20. *tud. ill. a' Christusnac drágalatos* avagy áros, becses *vérén*, 1. Petr. 1. 19. és hogy a' Christusnac *engedelmesége által igazulunk-meg*, Rom. 5. 19. s' az által nyerjük-is el az *örök-életet*, Rom. 5. 21. Az fel-magasztaltatásban pedig, elég-tétel és érdem nincsen hanem az tökéletes elég tétel által nyert érdemnek a' meg-váltatott hivekre való *habása*, alkalmaztatása, *applicatio*-ja.

IV. *Külömbőség*: Az meg-aláztatásnak állapottyában az halálon, bűnön, ördögön, igazán s' valóság-gal győzdelmeskedett a' Christus, Col. 2. 15. de csak el-kezdésképpen: Az fel-magasztaltatásban pedig az ő diadalmát és győzdelmét tökéletességre vitte és hathatósan ki-nyilatkoztatta. Ez ket nevezetes állapottyát emlegeti Christus Urunknac itt Dávid Proféta. *Summam & Partes vide Conc. precedenti* Most az utolsórúl: *Annak-okáért fel-emeli fejét.*

M A G Y A R A Z A T.

I. K E R D.

I. K E R D. *A' Christum* fejének fel - emelésén *micsoda értetik itt?* Fel. I. Ertetic minden ellenfégin (kikkel harczolt s' tufakodott) tökélletes győzödelme. Ezt világosittya a Dávid sava; *Fel emeli Isten az én fejemet az én ellenségim felett*, Psalm. 17. 6. *az az győzödelmet ad azokon.* Ugyan-is, sokáloc a' győzödelmeskedök nec, hogy fel emelt fővel járjanac; a' kic pedig meg-győzöttetec, *nem emelik fel fejeket*, Jud. 8. 28. II. Ertetic nagy méltóságra és dicsőségre való el-jutása, és fel-magabaltatála. Lásd. meg, Jer. 52. 31. 32. III. Ertetic az ő nagy győzödelmen és méltóságán való halhatatlan öröme, és kedves nyugodalma, Igy, Psalm. 3. 4. *Fel-emeli az én fejemet:* az az: Örömet ad énnekem, Luc. 21. 28. Ez azért summás értelme: *Fel-emeli fejét.* az az: Christus az ő svenvedésivel s' halálával minden ellenségin győzödelmeskedvén, nagy dicsőségre magabaltatic, mellyen tökélletes öröme lében.

II. K E R D. *Mit jelent Dávid ez igével*
ANNAKOKAERT?

Fel. I Nem azt, (a' mint némellyeknek tezcic) hogy a' Christus az ő meg-alaztatásánac állapottyában el-vifelt svenvedési és halála által, érdemlette volna azt tulajdonképpen önnön magánac hogy fel-magabaltatasec és meg-dicsőítettsec. Minckelőtte ezt meg-bizonyitanám, süktség meg-tudni, hogy ez kérdésben nincsen hó az közben-jarónac Isteni semélyerül: mert az, mint változhatatlan Isten, mindenkör dicsőséges vólt, még akkor is, mikor az emberi

testnek alázatos állapottyáért ki nem nyilatkozatta az Ő dicsőségének fenyelegését; hanem, vagyó a' Ő az Ő emberi természetirül.

Azt mondom azért: A' közben-járó Christus, az Ő meg-aláztatásában el-vilelt szenvedésivel és halálával, az ő emberi természetinek fel-magaálltatását né érdemlette tulajdon-képpen. Hallyad próbáját.

I. *Mert* valamelly dicsőség s' méltóság adatott Christusnac, emberi természetire nézve, az illette őtet az *Isteni semellyel vltó egygyesülésnek titkos szövetségéből*, (*jure unionis Hypostaticæ*) és adatott neki kegyelemből, Phil. 2. 9. Illyen ereje van ez Őnac, Luc. 7. 42. 43. *Sinops. P. P. Leidens. Disp. XXVIII. Thes. 29.*

II. *Mert* az egész irás bizonyoságot tévesen állul hogy a' mi Urunc Jésus Christus nem magáért hanem mi érettünc hűletett, szenvedet, holt-meg, Efa, 9. 6. 7. Matth. 20. 28. Luc. 2. 11. 1. Cor. 1. 30. 2. Cor. 8. 9. Hebr. 7. 27. Azért nem magánac hanem minékünc érdemlett. *Avagy:* A' kikért eleget tett azoknac érdemlett. Nem magáért hanem mi érettünc tett eleget, Azért nem magánac hanem minékünc érdemlett.

III. Ha az nem érdemből folyt hogy az Christusnac emberi természetete az Isteni semelly nec titkos egygyesülésében fel vétetséc: minden kétség nélkül az is nem folyt érdemből hogy az Ő emberi természetete arra a' dicsőségre fel-magaálltálsék. Igaz amaz hogy &c. és senki nem tagadgya. Azert ez utollos is igaz.

IV. K E R D. *Hány gradusú voltak az Christus fel-magasztaltatásának?* Fel. Harom. I. Az fel támadás. Matth. 28. 6. II. Az menyben menetel. Act. 1. 11. III. Az Atya Istennek jobbjára való üles. Rom. 8. 34. Eph. 1. 20.

O K A I a' Tanusagnak.

I. *Mert az előtt sok száz esztendőekkel így volt meg példázatra es meg jóvendőtelve Peldázat volt, Josephnek a' tomlócsbúl való szabaaulása, Gen. 41. 14. Jónásnak a' cethalnak gyomrabel való ki-menekedése, Jon. 2. 11. Dánielnek az oroszlányokvermeből való ki-jövele. Dan. 6. 23. es mind ezeknek tisztelteséges meltoságra való emeltetefek. Jövendőles volt ez: Reszt adók ő neki a' nagyokkal és az hatalmasokkal &c.* Esai. 53. 12. az az: az győzedelem után diadalmaskodik, es dicsőséges meltoságra emeltek.

II. *Mert ez által szükség volt meg-bizonyoskodni hogy az ő Sz. Attyátul rea bizatott tisztben tökelleltesen el-járt: az oveinek örök valóságokra, Joh. 17. 4.*

III. *Mert szükséges volt ki-nyilatkozni annak hogy ő Istennek fia hatalmas Isten, es hogy az ő érdemet reank ruhazhattya, Rom. 1. 4.*

H A S Z N A I.

I. *Oktar. 1. Az Christusnak sok izenvedési es keserves halála, nem lehetet ő neki kárára es veszedelmére: mert mind ezek után ime föl-magasztaltatott. 2. Nagy hatalommal s' dicsőséggel ural-kodo Feje vagy on az Anyaszent egyháznak. Eph. 1. 20. 21. 22.*

F E D D I; 1. Az vakmerő fidokat, kik csufságbul az mi Idvezítettünk et rhaluinak, az az, felakasztotnak mondgyák. Nem tagadgyuk, hogy ő kereszt-fara feszítettett: de hiszszük bizonynyal hogy az után fel-magasztaltatott dicsőség eslen. Act. 2. 23. 24. & 3. 13. II. Azokat is, kik titkoslän ragadgyák az Christusnak dicsőséges fel-magasztaltata fat, tud. ill. valakik a' Jesus Christus követit megvetik az Isten befzedet nem halgattyák, az sz. Sacramentomokat meg-urallyak &c.

III. *Int. Ez meg dicsőült Kiraly Christus Jesushoz, minden mi ellensegink ellen nagy bizodalommal folyamodgyunk. Az ördögöt bünt, halalt, karhozatott, ő mi erettünk meg-győzte, s' részt ad nekünk is a' győzedelemből es azon dicsőségben viszen, Joh. 17. 24. Urunk Christus elsöben szenedett, az után meg-dicsőítettett miis azért örömeft izenvedgyük hogy meg-dicsőitetsünk, Rom. 8. 17. Amen.*

Keresztény olvasó. Többekkel akartam kedveskedni, de reá né erkeztem: mert hirtelen a' Tekintetes Nemes Helvet. Confession levő Evangelicus Statútol, az Nemes Ország Gyülefere hivat-tatvan, Egyhazi tiszttemnek gyakorlására, el-kellert hadnom há-zammal való dolgaimot; söt ez utolsó Predikacionak-is le irasat Sopronban kellert el-vegeznem die XV. Julii 1681. Legy egefségben.

V E G E.

16896-1958

701274

